

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Факультет економіки

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

МАТЕРІАЛИ

XXV Міжвузівської студентської наукової конференції

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ УКРАЇНИ

**Дніпро
2020 рік**

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Факультет економіки

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

МАТЕРІАЛИ

XXV Міжвузівської студентської наукової конференції

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ УКРАЇНИ

**Дніпро
2020 рік**

Матеріали XXV Міжвузівської студентської наукової конференції "Сучасні тенденції в розвитку банківської системи та фінансових ринків України". – Дніпро: ДНУ ім. О. Гончара, 2020. – 336с.

Ухвалено вченою радою факультету економіки

(протокол №9 від 8.05.2020 р.)

Рецензенти: д-р екон. наук, проф. Л.І. Катан
д-р екон. наук, проф. О.П. Заруцька

Збірка містить матеріали доповідей Міжвузівської студентської наукової конференції з актуальних проблем розвитку банківської системи України. Запропоновані матеріали є цікавими для фахівців грошово-кредитної системи.

ЗМІСТ

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ ТА ПРОБЛЕМИ ГРОШОВОГО РИНКУ

Бандура І. А. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Аксьонова Л.О.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ	16
Бандура І.А. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ	19
Борисенко В.Б. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> ОБЛІГАЦІЇ ВНУТРІШНЬОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЗИКИ: СУТНІСТЬ, ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ	22
Вітер К.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ	26
Вітер К.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Аксьонова Л.О.</i> РОЛЬ ІМРАСТ-ІНВЕСТИЦІЙ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	29
Гапон Ю.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Водолазська О.А.</i> УПРАВЛІННЯ ДЕФІЦИТОМ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ	31
Герман Г.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Водолазська О.А.</i> БОРГОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ УКРАЇНИ В ПОРІВНЯННІ З ІНШИМИ КРАЇНАМИ СВІТУ	34
Гончарова О.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.н.д.у.</i> <i>Ізюмська В.А.</i> БОРГОВА СТІЙКІСТЬ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ	37
Горбунова Ю.Р. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Левкович О.В.</i> ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	39
Залата В.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Аксенова Л.О.</i> ІНВЕСТИЦІЇ В ІННОВАЦІЇ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ	41

Залата В.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Левкович О.В.</i> РОЛЬ БАНКІВ В ФІНАНСУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	44
Калашнікова Ю.М. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Аксенова Л.О.</i> МЕТОДИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	46
Карпова А.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Аксенова Л.О.</i> ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	48
Кільчевська В.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Демиденко В.І.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	51
Корольова В.Ю. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Лиса О.В.</i> БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ У КОНТЕКСТІ ЗАГРОЗ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ	53
Коротя О.Ю. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Левкович О.В.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	55
Кочергіна І.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Куряча Н.В.</i> ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ ПЕНСІОНЕРІВ В УКРАЇНІ	58
Курінний В. Г. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Кухарева О. О.</i> ШЛЯХИ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ ПРИ ОПОДАТКУВАННІ	60
Куроп'ятник В.А. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Аксенова Л.О.</i> ПРИЧИНИ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ	63
Ляшко С.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.н.д.у.</i> <i>Ізюмська В.А.</i> ВПЛИВ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ	65
Максименко П.К. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Аксенова Л.О.</i> СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМ ВАЛЮТНИМ ФОНДОМ	67

Олексієнко В.В. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.*
Аксенова Л.О. ЗОЛOTOВАЛЮТНІ РЕЗЕРВИ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ 70

Олексієнко В.В. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.*
Дереза В.М. ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ 73

Оруджова С.Ф. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.*
Куряча Н.В. РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ 76

Пихтіна О.С. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.*
Дереза В.М. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ІНФЛЯЦІЇ 78

Тугова О.Р. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.*
Дереза В.М. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ 81

ВДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Бандура І.А. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Макаренко Ю.П. ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ: СУТНІСТЬ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ 85

Валуєва К.Д. (Університет митної справи та фінансів) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Заруцька О.П. ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 87

Васильєва А.В. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.*
Демиденко В.І. УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ ОТП – БАНКУ 89

Герасименко В.Л. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Макаренко Ю.П. ОСОБЛИВОСТІ АКТИВНИХ БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ 92

Герасименко В.Л. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Семенча І.Є. АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗРОСТАННЯ КАПІТАЛУ БАНКУ 95

Горбунова Ю.Р. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Левкович О.В.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ	98
Горбунова Ю.Р. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Семенча І.Є.</i> ПРОБЛЕМА НЕПОВЕРНЕННЯ КРЕДИТІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	101
Григорьєва В. С. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Семенча І.Є.</i> АНАЛІЗ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ В МАРКЕТИНГУ НА КОЖНОМУ З ЕТАПІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКУ	103
Залата В.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Левкович О.В.</i> ПОСИЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ДИФФЕРЕНЦІАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	108
Залата В.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Левкович О.В.</i> РЕФІНАНСУВАННЯ В СИСТЕМІ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ	109
Ільченко Г.С. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Дереза В.М.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В БАНКАХ УКРАЇНИ	111
Калашнікова Ю.М. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ	114
Клименко К.А. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Аксенова Л.О.</i> ПРОБЛЕМНІ КРЕДИТИ БАНКУ	116
Корнієнко І.С. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> НЕДОЛІКИ МЕТОДИК ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	118
Коротя О.Ю. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Аксенова Л.О.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА РОЗВИТОК НЕОБАНКІВ В УКРАЇНІ	121
Коротя О.Ю. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ БЕЗКОНТАКТНИХ РОЗРАХУНКІВ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	123
Коротя О.Ю. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Шевцова О.Й.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ	126

Коротя О.Ю. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Семенча І.Є.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ ЯК ЯВИЩА: ПЕРСПЕКТИВИ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	128
Костенко І.М. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> ФОРФЕЙТИНГ ЯК НЕТРАДИЦІЙНА ФОРМА БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ	130
Котенко Ю.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Аксенова Л.О.</i> ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	132
Котенко Ю.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> ПРОЦЕДУРА АРЕШТУ ПОТОЧНИХ БАНКІВСЬКИХ РАХУНКІВ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ	134
Левченко Ю. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Дереза В.М.</i> ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ БАНКУ	139
Левченко Ю. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМУ МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	141
Максименко П.К. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Семенча І.Є.</i> АНАЛІЗ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК ЯК ЗАСІБ ПЛАТЕЖУ ОЧИМА КЛІЄНТІВ	143
Мироненко І.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> ЛІЗИНГОВІ ОПЕРАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	145
Мочалов Б.Є. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ В УКРАЇНІ	147
Нікульшина А.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Дереза В.М.</i> ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ БАНКУ	150
Нікульшина А.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ	152
Садовніченко А.А. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ	154

Самойлова Д. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.</i> КРЕДИТНА ПОЛІТИКА БАНКУ ЯК МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ	156
Самуха А.В. (Університет митної справи та фінансів) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Заруцька О.П.</i> ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ БАНКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	158
Сухановська О.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н. Аксенова Л.О.</i> УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	160
Телятник В.М. (Університет митної справи та фінансів) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Заруцька О.П.</i> ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	163
Ткаченко Д.С. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.</i> БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	165
Уаба А.Е. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.</i> ДЕПОЗИТНІ РИЗИКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ	167
Хацько В.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ДЕПОЗИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ	169
Цимбал Л.М. (Факультет економіки та менеджменту ІІ ЗНУ) <i>Науковий керівник доц., к.е.н. Фатюха В.В.</i> НАПРЯМКИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ БАНКІВ	172
Чепіга О.С. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Семенча І.Є.</i> АНАЛІЗ МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ	174
Чорнуха О.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.</i> ЗРОСТАЮЧИЙ ПОПИТ НА СПОЖИВЧИЙ КРЕДИТ: СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ	179
Шевченко А.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н. Аксенова Л.О.</i> БАНКІВСЬКЕ ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	181
Яіцька Д.М. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.</i> ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ	184

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Горбунова Ю.Р. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник д.е.н., проф.* 186
Шевцова О.Й. СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ В ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Калашнікова Ю.М. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.* 188
Левкович О.В. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА
СТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Калашнікова Ю.М. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.* 190
Шевцова О.Й. ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ
СКЛАДОВОЇ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Коновалова Д.Є. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.* 192
Водолазська О.А. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ
СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Максименко П.К. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.* 194
Шевцова О.Й. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВ: АНАЛІЗ СТАНУ
БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА ТА ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА НЬОГО

Ніколаєв А.О. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.* 196
Водолазська О.А. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ
БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Шиманська Д.О. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.* 198
Левкович О.В. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ
ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Шиманська Д. О. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.* 200
Шевцова О.Й. РЕСУРСНО-СИРОВИННА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ТА
СПОСОБИ ЇЇ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Горбунова Ю.Р. (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.* 204
Аксенова Л.О. ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЕКТ: РОЛЬ ТА КЛЮЧОВІ ЗАДАЧІ
В ПРОЦЕСІ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

Гулак С.М. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Водолазська О.А.</i> ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	205
Залата В.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Аксенова Л.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ	207
Курінний В.Г. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Кухарєва О.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО БІЗНЕСУ	209
Левченко Ю.Є. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Дробот Я.В.</i> ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ОСНОВА УСПІШНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	211
Леонтєва О.А. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Водолазська О.А.</i> ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	214
Максименко П.К. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Адонін С.В.</i> КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ І ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	216
Мироненко І.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Левкович О.В.</i> АНАЛІЗ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	218
Паламарчук А.К. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Аксенова Л.О.</i> УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	222
Пахомова В.І. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ПІДПРИЄМСТВ ЯК БАЗА ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	224
Пахомова В.І. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Левкович О.В.</i> ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ЯК ФАКТОР ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	227
Пахомова В.І. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Левкович О.В.</i> ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧАСТИНА СТРАТЕГІЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	230
Петрушкіна М.С. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Дробот Я.В.</i> ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ОЦІНКИ ФІНАНСОВО- ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	233

Рябчій К.Л. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i>	236
<i>Левкович О.В.</i> ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА: ОЦІНКА ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ	
Скуб Є.П. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i>	238
<i>Куряча Н.В.</i> БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	
Скуб Є.П. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i>	240
<i>Куряча Н.В.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ	
Смирнов В.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i>	243
<i>Дробот Я.В.</i> РІЗНОМАНІТТЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ВАРТІСТЬ В ОЦІНЦІ МАЙНОВИХ КОМПЛЕКСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	
Соколова І.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.н.д.у.</i>	246
<i>Ізюмська В.А.</i> УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ	
Сущенко Т.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i>	248
<i>Адонін С.В.</i> ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
Царапкіна М.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i>	250
<i>Адонін С.В.</i> АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	
Шиманська Д.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i>	252
<i>Аксенова Л.О.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	
Шиманська Д.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.н.д.у.</i>	254
<i>Ізюмська В.А.</i> ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	
Шиманська Д.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник к.е.н.</i>	256
<i>Водолазська О.А.</i> ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

Бойко І.В., Малишко Е.С. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i>	258
<i>Валуйський І.А.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ КРЕДИТНИХ СПЛОК НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ ТА СУЧАСНИЙ СТАН	
Борисенко В.Б. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i>	260
<i>Аксьонова Л.О.</i> ХЕДЖ-ФОНДИ НА СВІТОВОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ	

- Бровко Є.І.** (Дніпровський державний аграрно-економічний університет) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бровко Л.І.* РИЗИКИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ : ЇХ ДЖЕРЕЛА, КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ 262
- Вітер К.О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* КОНКУРЕНТНА ДЕВАЛЬВАЦІЯ: ФАКТОРИ ТА ЧИННИКИ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНИХ ВІЙН 265
- Волобуєва В.С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Куряча Н.В.* ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ 267
- Герман Г.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ЗМІНИ ВАЛЮТНИХ КУРСІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ 269
- Горбунова Ю.Р.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.* ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ 272
- Джежела С.С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* СУЧАСНИЙ СТАН МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ 274
- Костенко А.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Дробот Я.В.* ОЦІНКА СТАНУ КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ 276
- Кураженко А.А.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.* НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ 278
- Магеррамова Ф.Р.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Водозазська О.А.* ВПРОВАДЖЕННЯ РИНКУ «ЗЕЛЕНИХ» ОБЛІГАЦІЙ В УКРАЇНІ 281
- Максименко П.К.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.* СТРАХОВИЙ РИНОК: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 283
- Меліхов Є.В.** (Інженерний інститут ЗНУ) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко А.П.* УМОВИ ІНТЕГРАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР 286

Мироненко І.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Дереза В.М.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФОНДОВИХ БІРЖ УКРАЇНИ	288
Назаренко Т.І. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Аксьонова Л.О.</i> ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОГРАМ	291
Назаренко Т.І. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Семенча І.Є.</i> ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	293
Озерова А.Г. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Макаренко Ю.П.</i> СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ	296
Онишкевич Н.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Левкович О.В.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	297
Пугло Ю., Оксак І. (Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Луценко О.А.</i> СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО РОЗВИТКУ	301
Самойлова Д.О. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Дереза В.М.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВЕКСЕЛЬНОГО ОБІГУ В УКРАЇНІ	303
Уаба А.Е. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Дереза В.М.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	305
Уаба А.Е. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Семенча І.Є.</i> РОЗВИТОК МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	308
Фінько А.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Левкович О.В.</i> УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РИНКУ ОБЛІГАЦІЙ В УКРАЇНІ	313
Хацько В.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник доц., к.е.н.</i> <i>Аксьонова Л.О.</i> ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	315
Хацько В.В. (ДНУ ім. О.Гончара) <i>Науковий керівник проф., д.е.н.</i> <i>Семенча І.Є.</i> ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ІНСТИТУТІВ	318

- Хацько В.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Семенча І.Є. ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ НЕПРИБУТКОВОГО
ХАРАКТЕРУ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ 320
- Царапкіна М.О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.* 323
Левкович О.В. РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ
- Царапкіна М.О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.* 325
Аксьонова Л.О. ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В
ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ
- Царапкіна М.О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.* 328
Левкович О.В. АНАЛІЗ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ
- Швидкий А.Л.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н.* 330
Бровко Л.І. МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ
- Шевченко А.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Семенча І.Є. КРЕДИТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА 332
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
- Шиманська Д.О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*
Макаренко Ю.П. СТАН ТА СТРУКТУРА ДЕПОЗИТАРНОЇ СИСТЕМИ 335
УКРАЇНИ

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ ТА ПРОБЛЕМИ ГРОШОВОГО РИНКУ

Бандура І.А.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

Іноземні інвестиції є невід’ємною частиною економічного розвитку нашої держави. Без залучення іноземних інвестицій та не маючи доступу до використання сучасних технологій в умовах глобалізації країнам дуже важко вийти на високий економічний рівень. Саме завдяки їм та виваженій інвестиційній політиці можливе піднесення економіки України. Проблеми розвитку іноземних інвестицій досліджували такі вчені, як Н. Близнюк, О. Чемерис, Т. Майорова, О. Павлова, І. Максимов, І. Сазонець, А. Федорова, В. Худавердієва, В. Грідасов, І. Павленко та інші. Але проблеми забезпечення належного рівня інвестиційної активності залишаються актуальними і потребують уваги з боку науковців та фахівців усіх рівнів.

У 2019 році станом на I квартал було вкладено 496 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, а станом на II квартал 2019 року це становить 578 млн. дол. США, тобто інвестиційна привабливість нашої держави збільшилась [1].

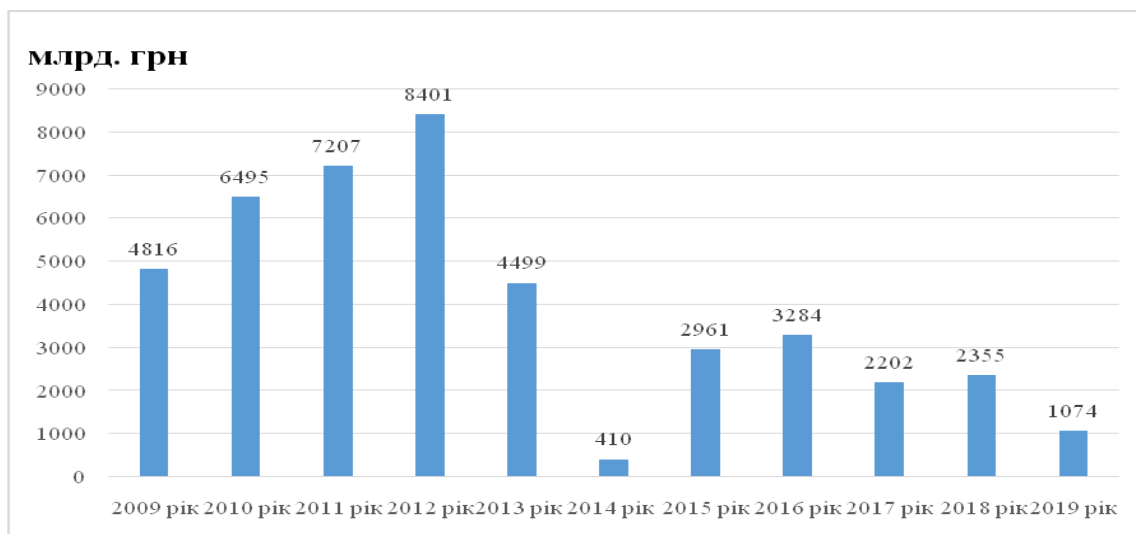

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну (млн. дол. США)

Побудовано автором на основі даних [1]

Протягом останніх 10 років обсяги залучення прямих іноземних інвестицій коливаються (рис. 1). Тобто, відсутня будь-яка систематичність. Це пов'язано, окрім іншого, з кризою 2008 – 2009 років та початком бойових дій на Сході України у 2014 році. Основною країною-інвестором залишається Кіпр, обсяги інвестування якого на 2018 рік становить 8919,7 млн. дол. США. Другою країною, яка є інвестором – це Нідерланди, обсяг інвестицій якої становить 6452,7 млн. дол. США. Третя країна – це Велика Британія - 2047,9 млн. дол. США. Німеччина опинилась на 4 місці у рейтингу з обсягом інвестицій у 1824,7 млн. дол. США, але з кожним роком вона зменшує свої обсяги інвестування, так як у 2012 році вона була на 2 місці у рейтингу країн-інвесторів (рис. 2) [2].

Якщо розглядати розміщення капіталів за галузями, то найбільше інвестицій зосереджується у промисловості; оптовій та роздрібній торгівлі; операціях з нерухомим майном; фінансовій, страховій діяльності та телекомунікаціях.

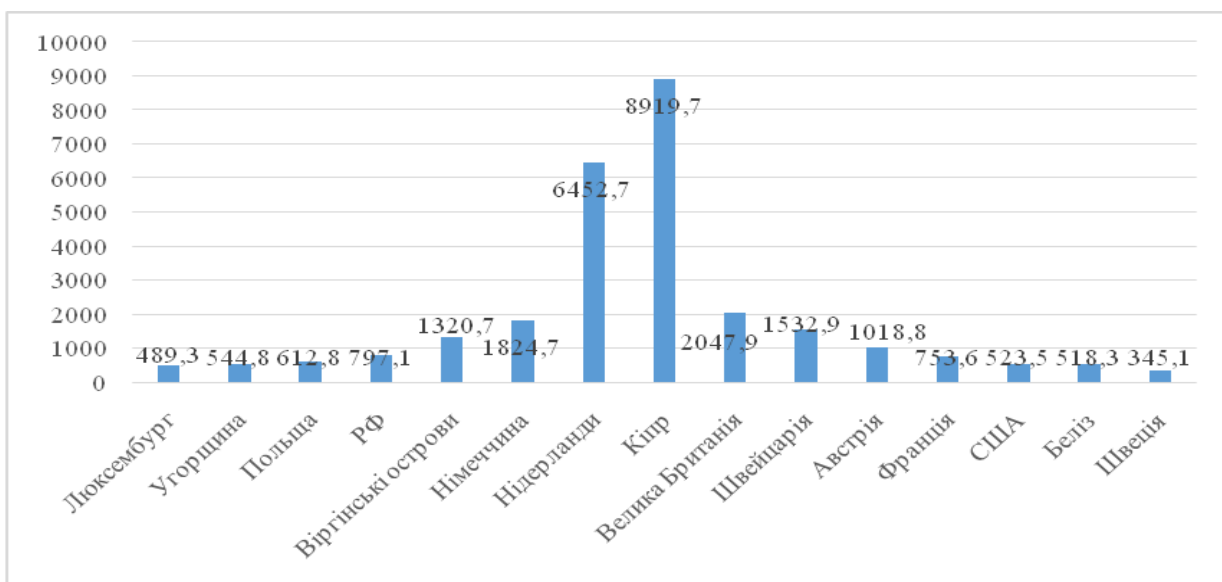

Рис. 2. Структура прямих іноземних інвестицій в Україні

Побудовано автором на основі даних [2]

Прямі інвестиції за регіонами розподіляються нерівномірно. До інвестиційно-привабливих регіонів України можна віднести: м. Київ,

Дніпропетровська, Київська, Донецька, Одеська, Полтавська, Львівська, Івано-Франківська та Запорізька області. До них надходить більша кількість іноземних інвестицій. Серед основних проблем розвитку іноземних інвестицій в Україні є [3] :

- невизначеність інституційно-правового механізму залучення недержавних інвестицій, зокрема, розвитку державно-приватного партнерства;
- низькі темпи та недостатня державна підтримка впровадження високих технологій та інновацій;
- несприятливий інвестиційний клімат в Україні, який призводить до недоступності міжнародних фінансових ресурсів;
- недосконале законодавче забезпечення з питань захисту прав власності;
- недостатній рівень державної підтримки інвестиційної діяльності та розвитку системи підготовки інвестиційних програм і проектів для залучення державних інвестицій та ін.

Розвиток іноземного інвестування в Україні може покращитися, якщо будуть вживані такі заходи: запроваджена ефективна реалізація економічних та адміністративних реформ, посилиться боротьба з корупцією, відбудеться вдосконалення законодавства і правозастосовної практики,.

Таким чином, сучасний стан іноземного інвестування не відповідає необхідному відтворювальному рівню, що є своєрідним маркером інвестиційної політики, яка проводиться країною. Необхідно змінити тактику та вживати активних дій із залучення іноземних капіталів, а не чекати, коли іноземний інвестор сам виявить зацікавленість.

Список використаних джерел:

1. Мінфін: Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> 2. Хто і як інвестує в Україну [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/statti/khto-i-iak-investuie-v-ukrainu>. 3. Герзанич В. М. Основні недоліки та проблеми залучення іноземних інвестицій в Україні [Електронний ресурс] / В. М. Герзанич. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2929>

Бандура І.А.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

В сучасних умовах інвестиції є дуже важливим чинником для забезпечення розвитку держави в умовах глобалізації. Відтак, коли держава набуває розвитку, вона може відчувати нестачу інвестиційних ресурсів. Тому, питання ефективної інвестиційної політики набуває актуального значення. Особливу увагу необхідно приділити іноземним інвестиціям, адже іноземні інвестиції суттєво впливають на економічний розвиток національного господарства країн, які його вкладають. Грошові іноземні надходження забезпечують додатковий капітал, який залучається в країну для виробництва товарів та послуг або покращення вже наявних товарів та послуг, також забезпечують реалізацію державних або певних інших програм. Іноземне інвестування може служити застосуванням нових методів управління. З огляду на сказане ця тема є актуальною.

Дослідженням іноземних інвестицій в Україні займалися такі вчені економісти, як: І. О. Бланк, М. Б. Дацишин, Б. В. Гунський, С. О. Гуткевич, В.М. Комаров, В. С. Лановий, М. В. Мельник, А. С. Музиченко, А. В. Філіпенко та інші.

При формуванні інвестиційної політики важливе значення має визначення пріоритетів інвестування. Акцент повинен бути зроблений не на кількісному, а на якісному аспекті поглинання іноземних інвестицій, а саме на вкладення у високоефективні проекти та сфери, що забезпечують високу конкурентоспроможність виробництва [2].

Іноземний капітал сьогодні особливо необхідний у тих сферах економіки України, активізація яких допоможе вивести її з кризового стану, зняти наростаюче соціальне напруження в суспільстві. Насамперед, це виробництво

товарів харчування, товарів широкого попиту та послуг, ліків; агропромислове господарство; паливні галузі; розвиток інфраструктури (транспорт, телекомунікації, побутовий сервіс); розвиток готельного господарства і туризму; стимулювання залучення іноземних інвестицій у наукову, науково – технічну та інноваційну сфери [1].

Ключові пріоритети залучення іноземних інвестицій в економіку України можуть бути такі:

1. Галузеві пріоритети. Для досягнення стабільного економічного зростання, інвестиційні ресурси повинні бути спрямовані в ті галузі, які забезпечують максимальний економічний ефект та підвищення конкурентоспроможності економіки країни. Найкращою довгостроковою альтернативою може стати впровадження промислової політики з систематичним залученням іноземних технологій, капіталу і ноу-хау.
2. Технологічні пріоритети. Для національної економіки важливим є формування кінцевого циклу виробництва готової продукції. Саме обсяг виробництва кінцевої продукції впливає на кількісні характеристики економічного зростання країни. Тому важливим напрямком вкладення іноземних інвестицій повинні стати технології збереження ресурсів, зокрема збереження енергії.
3. Пріоритети регіонального розвитку. На сьогодні розподіл іноземних інвестицій є нерівномірним – більше 50% всіх іноземних інвестицій спрямовано на Київ та Київську область. Тому необхідна стратегія, яка спрямована на використання ресурсного потенціалу всіх регіонів.
4. Інституційні пріоритети. Необхідність вироблення в Україні комплексу заходів спрямованих на боротьбу від зловживань та на залучення іноземних інвестицій відповідно до встановлених в країні пріоритетів розвитку[3].

Важливою частиною залучення іноземних інвестицій є вкладання коштів в пріоритетні галузі:

1. Агросектор продовжує утримувати позицію найпривабливішої сфери для інвестицій. Наразі інвестиції в агросектор зосереджені більше на придбанні активів, корпоративних прав, прав на орендовані земельні ділянки. Однак, очевидно, що практична неможливість набуття земель сільськогосподарського призначення у приватну власність відштовхує більшість іноземних інвесторів, адже це завеликий ризик, враховуючи політичну ситуацію в країні.
2. Промисловість — ще одна приваблива галузь в Україні для іноземних та вітчизняних інвесторів. В українській промисловості інвесторів приваблює дешева робоча сила та географічна близькість до Європейського ринку. Сьогодні велику увагу інвестори приділяють переробній промисловості. Серед здійснених на початку 2019 р. інвестицій обсягом 0,8 млрд доларів, 60% були направлені в добувну промисловість, виробництво та обробку скла, що підтверджує зацікавленість у цих секторах.
3. Третя приваблива галузь для інвесторів — сектор ІТ, який протягом останніх 8-ми років розвивається неймовірно швидко. Торік у глобальному рейтингу стартап-екосистем Україна зайняла 31 місце. Київ посів 34 місце серед тисячі міст у рейтингу StartupBlink, піднявшись за 2 роки на 29 позицій. Тобто за рік столиця обігнала стартап-екосистеми таких міст як Гельсінкі, Мюнхен, Шеньчжень та ін. Зараз наш інтелектуальний потенціал та можливості гнучкого ведення бізнесу в ІТ-сфері видаються інвесторам вкрай цікавими.

Окрім того, у 2018 р. Україна почала активно залучати венчурні інвестиції: їх обсяг склав майже 350 млн доларів. Найбільше в наші стартапи інвестують міжнародні компанії та фонди із США, Європи, прогресивних країн Азії. [4].

Отже, залучення іноземного капіталу є дуже важливим чинником для розвитку нашої держави. Інвестиційна політика держави повинна забезпечувати сприятливі умови для розвитку діяльності України та забезпечувати

сприятливий інвестиційний клімат. При дотриманні всіх цих умов у Україні є всі шанси стати розвиненою країною.

Список використаних джерел

- 1.Юр'єва Т.Г., Якименко В.В. Пріоритетні сфери, зони та об'єкти іноземного інвестування в Україні / Т.Г. Юр'єва, В.В. Якименко. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/
- 2.Навроцька Н.А. Пріоритети іноземного інвестування в економіку України / Н.А. Навроцька // Економічний простір. – 2012. - № 58. – с. 19 – 26.
- 3.Шафранська Т.Ю., Гладун Я.І. Пріоритети залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України / Т.Ю. Шафранська, Я.І. Гладун. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/34_VPEK_2012/Economics/10_121139.doc.htm
- 4.Коло інтересів: Топ-3 напрямки інвестицій в Україну. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/kolo-interesiv-top3-napryamki-investiciy-v-ukrayinu.html>

Борисенко В.Б.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник: д.е.н., проф. Макаренко Ю.П.

ОБЛІГАЦІЇ ВНУТРІШНЬОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЗИКИ: СУТНІСТЬ, ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ

Облігації внутрішніх державних позик України — державні цінні папери, що розміщуються виключно на внутрішньому фондовому ринку і підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій. Номінальна вартість облігацій внутрішніх державних позик України може бути визначена в іноземній валюті [1].

На даний момент придбання облігацій внутрішньої державної позики є одним з альтернативних методів вкладання тимчасово вільних коштів.

Емітентом облігацій виступає Міністерство фінансів, ним також встановлюється час здійснення та обсяги випуску державних облігацій; терміни обігу та відсоткову ставку державних облігацій; щороку передбачає в проекті

Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік коштів, які необхідні для випуску та обслуговування державних облігацій.

Облігації випускаються та обігуються в електронній (бездокументарній формі), тобто у вигляді записів на електронних рахунках в депозиторії Національного банку. Ставка дохідності державних облігацій встановлюється на ринкових умовах в момент їх розміщення Міністерством фінансів.

Головним агентом обслуговування та випуску ОВДП є Національний банк України. Подальші дії з облігаціями здійснюються Національним банком через брокерів, дилерів, які є зберігачами та клієнтами депозиторію Національного банку.

ОВДП можуть бути:

- короткостроковими (до одного року);
- середньостроковими (від 1 до 5 років);
- довгостроковими (понад 5 років).

Номінальна вартість однієї державної облігації становить 1000 гривень. Можлива валюта ОВДП – гривня, долари США, євро.

В ОВДП перед депозитами є свої суттєві переваги та недоліки, то ж розглянемо кожний із них.

Переваги ОВДП перед депозитами:

- Вони більш надійні, тому що гарантуються державою;
- Вища дохідність, ніж у банківських вкладів;
- В будь-який момент можна продати облігацію іншій особі;
- Держава гарантує 100 % оплату ОВДП, коли в банку, в разі його ліквідації, Вам повернуть лише до 200 тис. грн;
- Не треба сплачувати податок з доходу фізичних осіб, а лише військовий збір у розмірі 1,5% від нарахованих процентів.

Недоліками ОВДП є:

- Процедура купівлі державних облігацій значно складніша, ніж оформлення депозиту в банку;

- Міністерство фінансів України може відстрочити їх погашення;
- Ціна облігації може виявитися нижчою ніж початкова вартість покупки, оскільки неможливо спрогнозувати майбутній прибуток від продажу облігації;

Придбати цінні папери самостійно фізичні особи не можуть. Для їх придбання необхідно звернутись до посередників.

По-перше, через банк, який повинен мати ліцензію на проведення брокерської діяльності (угоди на вторинному ринку) або бути первинним дилером (для купівлі цінних паперів на первинному ринку).

Клієнту необхідно звернутись до банку, відкрити рахунок у цінних паперах. Далі підписати із банком договір на брокерське обслуговування, після цього відбувається підбір, придбання і зарахування ОВДП на рахунок. Варто зауважити, що банки встановлюють ліміти на мінімальну суму угоди. При придбанні ОВДП необхідно врахувати всі витрати, а саме: комісія банку від укладання угоди, вартість відкриття рахунку в НБУ, зарахування або списання коштів, а також відсоток за зберігання.

По-друге, через біржових брокерів, придбання ОВДП відбувається шляхом підписання договору з брокером, що є членом біржи та має право укладати контракт.

В такому випадку клієнт відкриває рахунок у депозитарній установі, підписує з нею договір на обслуговування рахунку в цінних паперах. Далі необхідно обрати брокера та укласти з ним договір на брокерське обслуговування. Після цього обираються необхідні облігації, купуються та переводяться на рахунок депозитарію.

За придбання цінних паперів через брокера на фондовій біржі необхідно буде сплатити за його роботу, а також сплатити за переказ коштів через розрахунковий центр і за зберігання ОВДП депозитарною установою.

По-третє, купівля ОВДП через інвестиційні компанії.

Ще один спосіб придбання ОВДП є інвестиційні компанії, в такому випадку весь процес від купівлі до зарахування цінних паперів здійснюється одним посередником. Це може зменшити витрати на придбання цінного паперу та комісії. Придбання облігацій через інвестиційні компанії простіше, ніж через банк, але в даному випадку придбання облігацій надійніше через банківські установи.

У разі придбання цінних паперів через інвестиційні компанії клієнту (інвестору) необхідно відкрити рахунок в банку у гривні (для перерахування доходу від облігації в майбутньому), далі підписується договір на брокерське обслуговування. Після цього відкривається рахунок в депозитарній установі, згідно з вимог підбирається цінний папір, та укладається угода на його придбання. Придбані ОВДП зараховуються на депозитарний рахунок.

Журналісти видання «Економічна правда» [3] провели експеримент, та виявили, що на жаль придбати цінні папери через банк не так просто. Облігації можуть придбати лише ті клієнти банку, які мають депозит понад 1 млн.грн.. Доцільність саме такої суми розрахована з огляду на всі комісії.

Що стосується придбання ОВДП через інвестиційні компанії, то тут облігації придбати можна від 50-60 тис.грн., але підраховуючи всі комісії дохід буде мінімальним. Тому рекомендована «вхідна» ціна – 100 тис.грн., найбільш оптимальний варіант – 200-300 тис.грн. В такому разі прибуток від цінних паперів буде більшим, за рахунок зниженого податкового навантаження і дохідності, яка на 3-4% перевищує банківські депозити.

Таким чином можна зробити висновок, що при виборі альтернативного методу вкладання тимчасово вільних коштів необхідно враховувати різні витрати, які можуть суттєво відобразитись на величині отриманого прибутку.

Продаж облігацій внутрішньої держаної позики серед фізичних осіб зараз набуває популярності, але отримати значний дохід від купівлі цінних паперів можливо лише у випадку вкладення суми не менше ніж 100 тис грн. Ще одним

суттєвим недоліком є процедура оформлення цінного паперу, це доволі складний процес, порівнюючи його з відкриттям депозиту в банку.

Отже, як висновок можна сказати, що ОВДП не є інструментом для масового інвестора. Враховуючи всі переваги та недоліки облігацій для більшої частини фізичних осіб депозит залишається найбільш доступним, простим і зрозумілим способом вкладень заощаджень.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
2. Процько О.В. Трансформація ринку державних цінних паперів в Україні. Київ, 2015. 210 с.
3. Електронне видання «Економічна правда» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/02/4/644883/>.

Вітер К.О.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ

Інвестори все більше усвідомлюють соціальні та екологічні наслідки рішень, які приймають уряди та компанії. Вони можуть швидко покарати компанії за практику дитячої праці, порушення прав людини, негативний вплив на навколишнє середовище, погане управління та відсутність гендерної рівності. Поєднуючи це зі збільшенням регуляторних рушійних факторів та поглибленням розуміння впливу зміни клімату та пов'язаного з цим ризику для діяльності, сучасні інвестори починають чіткіше бачити необхідність в інвестиційних моделях, які краще розв'язуватимуть проблеми інвесторів.

Дослідженню природи соціально-відповідального інвестування приділяли увагу багато закордонних та вітчизняних вчених, зокрема Л. Т. Вельс, А. Г. Вінг, Л.С. Верон, В. К. Захожай, Ж. Кольбер, Д. М. Лук'яненко, К.Р. Бахтараєва, І. П. Новак, А. Р. Пехник, Т. В. Ривкіна, В. Г. Солдатенко, В. К.

Федоренко, та ін. Вклад цих вчених в розвиток науки про інвестиції є дуже вагомим, але одночасно з тим, залишається широке коло невирішених питань.

У зв'язку з цим необхідно розглянути сутність СБІ, визначити чинники, які зумовлюють неефективне функціонування цього ринку в Україні та перспективи його розвитку.

Сьогодні все більше спостерігається зростання попиту на інтеграцію екологічних, соціальних та корпоративних критеріїв в інвестиційні рішення (ESG Investing). ESG інвестування – це врахування екологічних, соціальних та управлінських факторів поряд із фінансовими факторами у процесі прийняття інвестиційних рішень. Багато саме таких нововведень були зумовлені співпрацею між державними, приватними та філантропічними установами [1].

Сектор фінансових послуг постійно реагує на безліч інноваційних фінансових інструментів, виключенням не стали й кардинально нові, на зразок згаданих вище. Саме баланс між конкурентоспроможними прибутками та задоволення сучасних потреб людства, захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому навколишньому середовищі являє собою сутність СБІ. Те, що хочуть СБІ інвестори, – це обіцянка фінансового інжинірингу у поєднанні із забезпеченням кращого завтрашнього дня [1].

Прикладом вкладання коштів в рамках СБІ можуть бути ті галузі, які не включають соціально-негативну практику або технології, хоч й можуть бути фінансово прибутковими: виробництво алкогольних чи тютюнових виробів, експорт лісу. Тобто, перспективними напрямками буде інвестування в соціальну сферу, підтримка виробництва, яке задовольняє соціальні потреби, вкладання фінансових ресурсів у ноосферу та людський капітал, тощо.

Як особливо цікавий приклад СБІ в Україні, можна розглянути ПАТ «Промприлад», облаштоване на території колишнього заводу, де під одним дахом зосереджені офісні простори, майстерні, навчальні та дитячі центри, готелі, ресторани тощо. Сама компанія має на меті розвивати нову економіку,

урбаністику, неформальну освіту, сучасне мистецтво в регіоні, а також реалізовувати соціальні та комерційні ініціативи. Проект втілює консорціум організацій стратегічних партнерів: платформа «Тепле Місто», ГО «Інша Освіта», «МітОст», «ПАКТ Україна» та Львівська бізнес-школа УКУ [2].

Сьогодні перспективи відповідального інвестування в Україні вже не такі примарні, як було років 5-10 тому, але все ж є кілька чинників, що перешкоджають їх розвитку в країні: недостатня державна підтримка ринку; недостатня поінформованість учасників ринку про можливості й вигоди соціально відповідального інвестування; незначна кількість або навіть відсутність інвестиційних фондів, спрямованих на підтримку екологічного та соціально відповідального бізнесу; непрозорість українського бізнесу [3].

Отже, традиційно інвестування розглядають як економічний процес, основною якого є використання тимчасово вільних грошових активів для розвитку та примноження основних економічних об'єктів, забезпечення розвитку бізнесу, де основна увага зосереджена на збільшенні капіталу. Однак інвестиції можуть здійснюватися не тільки з метою збільшення економічного та фінансового ефекту, а й з метою досягнення певного соціального ефекту, що повністю відповідає моделі соціально-економічного розвитку України та в сукупності реалізується як вклад в розвиток суспільства і світу зараз та в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Шкура І. С. Розвиток соціально відповідального інвестування у світі / І.С. Шкура // Академічний огляд. – 2018, - Випуск 1. – С.80-88.
2. Промприлад. Реновація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://promprylad.ua>
3. Щорічні звіти Global Impact Investing Network [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thegiin.org/research/publication/impinv-survey-2019>
3. Ільченко-Сюйва Л. В. Соціально відповідальна інвестиційна діяльність як чинник сталого розвитку / Л. В. Ільченко-Сюйва, О. П. Слюсарчук// Інвестиції: практика та досвід: наук. практ. журнал. - 2019.- С. 109-114.

Вітер К.О.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

РОЛЬ ІМПАКТ-ІНВЕСТИЦІЙ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В сучасному світі основою розвитку усіх форм підприємництва є інвестиції. На сьогодні в Україні та у всьому світі загалом все більше набуває актуальності тема активізації інвестиційних процесів для забезпечення соціального й економічного розвитку країни. Екологія, боротьба з бідністю, сфера охорони здоров'я та освіта є загальними світовими трендами у 2019 році, що надає конкурентну перевагу саме impact-інвесторам. Зазвичай, благодійність та отримання прибутку — поняття з різних світів, але особливість імпаکت-інвестування саме у тому, що цей тип інвестицій має соціальну направленість із фінансовою віддачею, тобто поєднує в собі такі категорії, як класичний бізнес та філантропію.

Дослідженню природи соціально-перетворюючого інвестування приділяли увагу багато зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема Л. Т. Вельс, А. Г. Вінг, Л.С. Верон, В. К. Захожай, Ж. Кольбер, Д. М. Лук'яненко, К.Р. Бахтараєва, О. П. Мозговий, І. П. Новак, А. С. А. Пересада, А. Р. Пехник, Т. В. Ривкіна, В. Г. Солдатенко, Д. А Степанова, В. К Федоренко, та ін. Вклад цих вчених в розвиток науки про інвестиції є дуже вагомим, але одночасно з тим, залишається широке коло невирішених питань.

У зв'язку с цим необхідно розглянути сутність імпакт-інвестування, визначити чинники, які зумовлюють неефективне функціонування цього ринку в Україні та перспективи його розвитку. Імпакт-інвестування – це інвестиції в компанії, організації та фонди з наміром створити вимірюваний соціальний та/або екологічний вплив разом із фінансовою віддачею [1].

Зазвичай інвестор, приймаючи рішення щодо майбутнього об'єкту інвестицій, дивиться, яка буде його дохідність. У випадку з інвестиціями впливу,

інвестор в першу чергу фокусується саме на вимірювальний соціальний та екологічний ефект, котрий несуть його інвестиції, та окупність проекту [1]. Таким чином, показниками ефективності соціальних інвестицій є не тільки фінансові результати, а й обсяг соціального впливу.

Число фондів, що здійснюють інвестиції соціального впливу сильно зросло за останні 10 років. Існує окрема спеціалізована мережа — Global Impact Investing Network (GIIN), котра об'єднує понад 400 фондів та організацій. Загалом екосистема імпакт-інвестицій приваблює достатньо широке коло інвесторів, як і інституційних, так і індивідуальних, так загальний світовий обсяг ринку таких інвестицій у 2019 р. перевищив 500 мільярдів доларів, а розмір активної спільноти сягає близько 1340 інвесторів [2].

Тенденція impact-інвестування, коли місія отримання соціального прибутку перемагає бажання наростити прибуток, набуває популярності й в Україні.

Наприклад, компанія ТОВ Промприлад облаштована на території колишнього заводу, де під одним дахом зосереджені офісні простори, майстерні, навчальні та дитячі центри, готелі, ресторани тощо. А сама компанія має на меті розвивати нову економіку, урбаністику, неформальну освіту, сучасне мистецтво в регіоні, а також реалізовувати соціальні та комерційні ініціативи.

Іншим прикладом можуть бути ресторани Urban Space 100 в Івано-Франківську і Urban Space 500 в Києві, які 80% прибутку направляють на реалізацію благодійних проектів в розвиток міста. В Одесі успішно працює Impact Hub Odessa. В Україні активно діють родинні Фонд родини Загорій, Фонд Віктора Пінчука та Фонд Відродження, які все частіше підтримують проекти, в яких центральною складовою є соціальний вплив або робота з проблемами навколишнього середовища.

Попри привабливість і висхідний інтерес до ринку impact-інвестицій, інвестори стикаються з чималою кількістю проблем. До найбільш актуальних відносяться: недолік високоякісних інвестиційних пропозицій та інституційних структур, що задовольняють потреби інвесторів; замала кількість досліджень та

інформації; складність в оцінці впливу, через відсутність конкретної методики; недостатня державна підтримка ринку; відсутність необхідної кількості фахівців у цій галузі з відповідними навичками [3].

Щодо позитивної сторони, то інвестиційний ринок надає різноманітні та життєздатні можливості для інвесторів у просуванні соціальних та екологічних завдань, що також забезпечує прибутковість; може стимулювати додаткові потоки капіталу в економіку країн, що розвиваються, та стимулювати розвиток приватного сектору. Крім того, надає нові способи більш ефективного розподілу державного та приватного капіталу, сприяючи співпраці державних і приватних суб'єктів, стимулює створенню та зростанню інноваційних підприємств [1].

Отже, соціально-орієнтований характер impact-інвестицій повністю відповідає моделі соціально-економічного розвитку України. Тому на сучасному етапі розвитку економіки необхідно впроваджувати нові форми інвестицій, що буде сприяти підвищенню ефективності інвестиційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Марухленко О. В. Impact-інвестування як інструмент розвитку сталого соціального потенціалу / О. В. Марухленко // Інвестиції: практика та досвід: наук. практ. журнал. - 2019.- С. 116-119.
2. Щорічні звіти Global Impact Investing Network [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thegiin.org/research/publication/impinv-survey-2019>
3. Тищенко В. В. Впровадження impact-інвестування в Україні / В.В. Тищенко // Економіка і суспільство. – 2018, - Випуск 16. – С.513-519.

Гапон Ю.О.

Факультет економіки ДНУ ім. Олесь Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Водолазська О.А.

УПРАВЛІННЯ ДЕФІЦИТОМ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Сучасний стан економіки України характеризується розбалансованістю системи державних фінансів, значним дефіцитом державного бюджету, високим рівнем державного боргу, зростанням частки видатків державного

бюджету на фінансування потреб оборони та безпеки, інфляційно-девальваційними коливаннями [2]. У зв'язку з цим загострюються питання бюджетної безпеки держави, що потребують проведення оцінки сучасного стану бюджетної системи, визначення бюджетних ризиків та формування напрямів бюджетної політики [3].

Бюджетна безпека визначається як стан забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, що дає можливість органам державної влади максимально ефективно виконувати покладені на них функції.

В процесі розвитку кожна держава неодмінно повинна створити дієву систему управління бюджетним дефіцитом, яка забезпечувала б ефективне використання залучених коштів. Обов'язкове планування стратегічного, середньострокового та поточного характеру необхідно поєднувати з постійним контролем – попереднім, поточним і наступним. Контроль на усіх стадіях управління дефіцитом бюджету забезпечує прийняття оперативних рішень як під час планування, так і у процесі безпосереднього утворення дефіциту бюджету та його фінансування [1].

Ключовими елементами управління бюджетним дефіцитом мають бути: бюджетне планування, ефективне залучення та використання коштів, постійний моніторинг на усіх стадіях бюджетного процесу. Отже, управління дефіцитом бюджету – це цілеспрямований комплекс заходів оперативного, тактичного та стратегічного характеру щодо формування оптимального розміру дефіциту бюджету, що ґрунтуються на плануванні, контролі та корегуванні розміру дефіциту з метою ефективного використання залучених коштів.

Ефективне управління дефіцитом бюджету має забезпечити обробку інформації про стан бюджету та прийняття рішень про продуктивне інвестування коштів у ті сфери, де є потреба у них, для досягнення економічної ефективності та із тих джерел, що є найбільш вигідні для держави. Отже, основна мета управління дефіцитом бюджету – це фінансово безпечний розмір

бюджетного дефіциту. В Україні таким вважається дефіцит, що становить не більше 3% від ВВП.

Класичними напрямками скорочення дефіциту бюджету є збільшення доходів бюджету, зменшення його видаткової частини, а також пошук неінфляційних джерел фінансування бюджетного дефіциту [2].

До основоположних заходів, покликаних поліпшити процес збалансування державного бюджету України, можна віднести такі: вдосконалення нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу, використання прогресивних технологій бюджетного планування та регулювання, вдосконалення трансфертної політики й підвищення ефективності трансфертних платежів, пошук реальних резервів збільшення доходної частини державного бюджету.

На основі аналізу міжнародного досвіду перспективним є впровадження в Україні оглядів витрат бюджету [1] та проведення таких оглядів як одного з інструментів визначення напрямів економії бюджетних видатків та підвищення якості проведення політики у відповідних сферах діяльності чи галузях економіки за рахунок удосконалення підходів до їх фінансового забезпечення.

Список використаних джерел

- 1) Дешко А.Л. Огляди витрат бюджету: світовий досвід та українські реалії / А.Л. Дешко // Стратегічні пріоритети. – 2019. – №2. – С. 91-99.
- 2) Каліновський Р. О. Роль видатків державного бюджету у проведенні стабілізаційної політики в Україні / Р. О. Каліновський // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2018. – Вип. 30. – Ч.3. – С. 12-15.
- 3) Коляда Т. А. Оцінка впливу дефіциту бюджету на фінансову безпеку держави / Т. А. Коляда, М В. Гуз // Бізнес Інформ. – 2019. – № 7. – С. 266-272.

Герман Г.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Водолазська О.А.

БОРГОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ УКРАЇНИ В ПОРІВНЯННІ З ІНШИМИ КРАЇНАМИ СВІТУ

Для майже всіх країн сучасного світового господарства характерною рисою є нестача власних ресурсів, які необхідні при здійсненні внутрішніх вкладень, фінансуванні дефіциту державного бюджету, проведенні соціально-економічних перетворень та виконанні зобов'язань за зовнішніми запозиченнями, тощо. Деякі країни є одночасно і кредиторами, і боржниками (США, Японія, Німеччина), а інші – тільки боржниками. Сучасна світова економічна система багато в чому ґрунтується на нерівномірності економічного розвитку і нерівномірності поточних платіжних балансів держав. Для нинішньої економічної глобалізації характерним є рух фінансових ресурсів за межами державних кордонів, тобто вона впливає на сукупність відносин, пов'язаних з формуванням, акумулюванням і використанням ресурсів у міжнародному масштабі [2]. Жодна країна у світі не може обійтися без зовнішніх та внутрішніх запозичень, тому Україна не є виключенням. Отже, сучасні проблеми боргової залежності посідають одне з головних місць у світовій економічній науці.

Безпечний рівень державного боргу може бути важким для розуміння, не кажучи вже про розуміння боргового навантаження на країну. Наприклад, Пуерто-Рико має борг у 74 мільярди доларів, і вважається, що держава скоро збанкрутує, але США невдовзі досягнуть 20 трильйонів доларів боргу, і це не здається чимось поганим [4].

Стандартним є дослідження відношення державного боргу до ВВП країни, адже це показник того, наскільки країна здатна погашати борги, не беручи на себе додаткову заборгованість. Але порівняння боргових

навантажень різних країн на душу населення має більший аналітичний сенс з кількох різних причин.

Обсяг боргу на душу населення – є чудовим способом порівняння різних економік у світі. Не важливо, яка це країна – якщо кожен громадянин несподівано повинен буде сплатити рівну частку державного боргу, звісно ж виникнуть серйозні проблеми. І це особливо зрозуміло, коли частка державного боргу на душу населення є вищою за середню заробітну плату за цілий рік.

Використовуючи дані Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) щодо державного боргу на душу населення [3], можна зробити найпростіше порівняння (табл.1). Середній показник для всіх країн ОЕСР становить 50 245 доларів. Наприклад, якби американці хотіли б повністю погасити свій державний борг, кожен із них мав би сплатити 61 539 доларів.

Таблиця 1 – Топ-10 країн з найвищим державним боргом на душу населення за 2018 рік [6]

Країна	Державний борг на душу населення, дол. США
Японія	90 345
Ірландія	62 687
США	61 539
Італія	59 372
Бельгія	59 680
Австрія	49 975
Франція	51 768
Греція	49 630
Великобританія	52 816
Португалія	44 819

Японія має найвищий борг на душу населення – 90 345 доларів. Не існує сьогодні країни, де люди щорічно мають середню заробітну плату у такій сумі. Ірландія посідає друге місце – 62 687 доларів, а третє – США з 61 539 доларів. Це майже вдвічі більше за середню заробітну плату американського платника податків [5].

За рівнем державного боргу на душу населення Україна займає 45 місце серед інших країн [3]. Державний борг на душу населення на кінець 2019 року склав 2007,3 доларів США (табл. 2). В той час, коли середня заробітна плата за 2019 рік склала приблизно 4837 доларів США, то звісно, борговий тягар вже не здається занадто суттєвим. Як свідчить аналіз, на противагу розвиненим країнам, у групі країн, що розвиваються, рівень боргового навантаження в цілому є прийнятним, а у багатьох з них державні борги з плином часу зменшуються.

Таблиця 2 – Динаміка державного боргу України на душу населення

На кінець року	Державний борг на душу населення, дол. США
2010	1183,503
2011	1295,797
2012	1415,032
2013	1606,559
2014	1593,933
2015	1528,996
2016	1663,04
2017	1796,067
2018	1852,545
2019	2007,312

Отже, державний борг окремої країни має великий вплив на міжнародні економічні відносини, а через них – на світову економіку. Критичні розміри зовнішнього боргу, наявність прострочених заборгованостей ведуть до зниження рейтингу країни-позичальника, що негативно позначається на поведінці зовнішніх кредиторів та інвесторів [1].

Україна має високий рівень державного боргу, але при цьому його величина вже не є критичної для нашої економіки. Сучасні тенденції зовнішнього боргу є такими, що майже всі країни світу виступають як у ролі кредиторів, так і у ролі боржників, не виключенням є провідні країни світу.

Список використаних джерел:

1. Баула О. В. Сучасна криза світової заборгованості та її прояви в Україні. Економічні науки. 2016. Вип. 13 (52). С. 12-19.

2. Капранова Л. Г. Сучасний стан світового зовнішнього боргу. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2014. Вип. 1(2). С. 179-184.
3. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку. URL: <http://www.oecd.org/>
4. This is how much debt your country has per person. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2017/10/this-is-how-much-debt-your-country-has-per-person/>
5. Visualizing Your Country's Unsustainable Debt per Person. URL: <https://howmuch.net/articles/general-government-gross-debt-per-capita>
6. The global debt clock. URL: https://www.economist.com/content/global_debt_clock

Гончарова О.О.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.н.д.у. Ізюмська В.А.

БОРГОВА СТІЙКІСТЬ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ

Ключовим завданням боргової політики країни є забезпечення стійкості фінансової системи до негативних впливів різнопланових боргоформуєчих чинників та утримання боргового навантаження в безпечних межах.

Категорія «боргова стійкість», насамперед, передбачає здатність держави до своєчасного та повного виконання своїх боргових зобов'язань без суттєвого накопичення додаткового боргу, проведення його реструктуризації чи списання з одночасним забезпеченням прийняттого рівня економічного зростання.

З метою оцінки платоспроможності держави та ризиків для макрофінансової стабільності в країні також було розраховано стандартний набір індикаторів боргового навантаження та наведено порівняння їх фактичних значень із гранично допустимими. Проведений аналіз засвідчує: після 2013 року боргова позиція України характеризувалася висхідною траєкторією індикаторів боргового навантаження та порушенням їх безпечних рівнів (рис. 1).

У 2017- 2018 рр. відносні показники боргового навантаження помітно зменшилися, але боргові ризики продовжували залишатися високими. Величина державного і гарантованого державою боргу відносно ВВП зменшилася з пікового рівня 81% ВВП у кінці 2016 року до 71,8% ВВП у 2017 та до 61 % ВВП у кінці 2018 року. Такі позитивні зміни обумовлювалися підвищенням реального обмінного курсу гривні та зростанням реального ВВП при незначному збільшенні номінальної суми внутрішнього і зовнішнього державного боргу. За результатами емпіричного дослідження ОЕСР граничний рівень державного боргу для країн з ринками, що формуються, складає 30-50 % ВВП, а для розвинутих країн – 70-90 % ВВП.

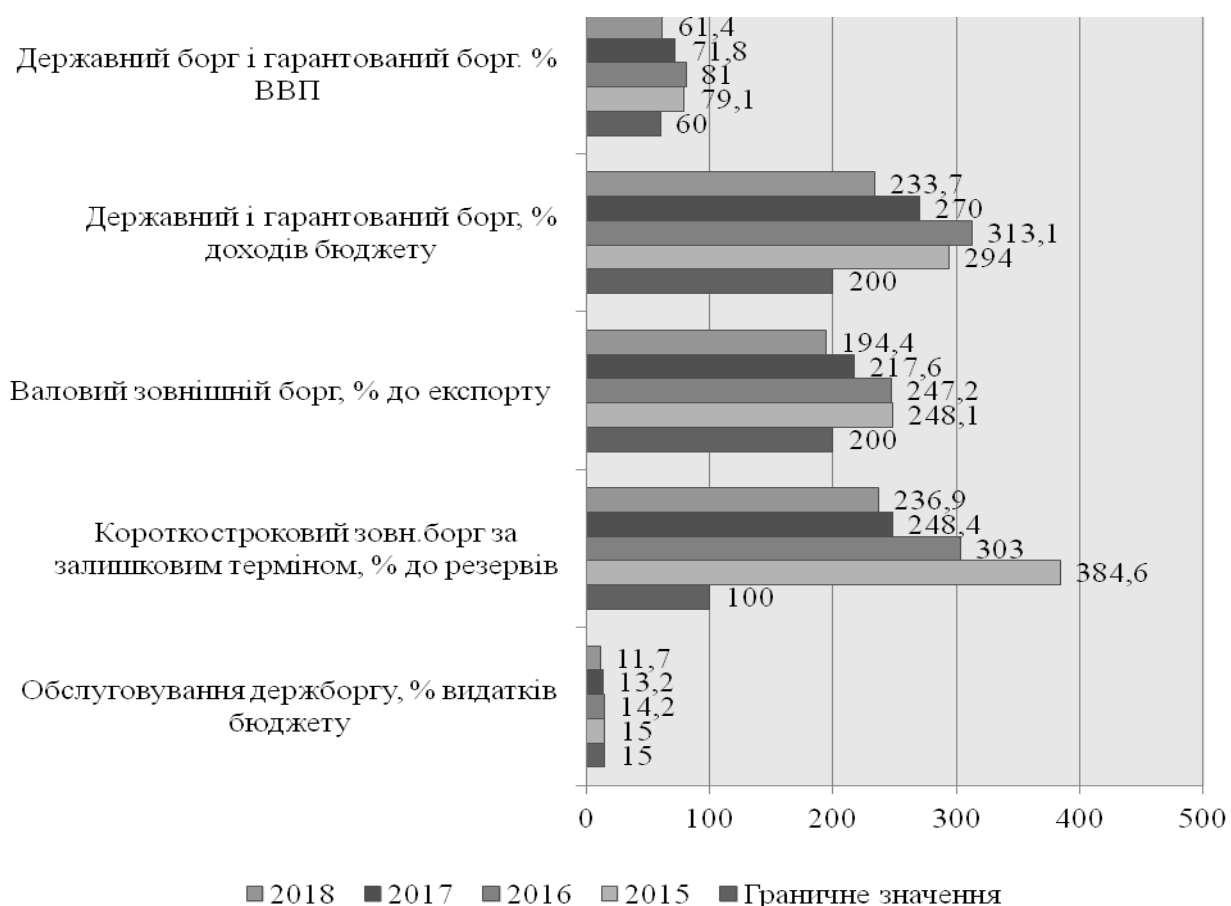

Рисунок 1 – Динаміка індикаторів боргового навантаження України та їх порівняння з граничними значеннями

Отже, в Україні спостерігаються доволі високі ризики для стійкості державних фінансів, які генеруються обсягом та валютною структурою державного боргу. Проте макрофінансова стабілізація відновлення економічного зростання, зведення бюджету з помірним дефіцитом і проведення активних бюджетних реформ з високою ймовірністю визначатимуть зменшення ризиків для державних фінансів України і сприятимуть їх оздоровленню.

Список використаних джерел:

1. Богдан Т.П. Боргова стійкість як стратегічний напрям підвищення рівня фінансово безпеки – К.: НІСД, 2016. – С. 50.
2. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 19.11.2019).

Горбунова Ю.Р.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник к.е.н., доц. Левкович О.В.

**ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ
УКРАЇНИ**

На сучасному етапі розвитку одним з визначальних факторів впливу на механізми державного регулювання фінансового ринку є грошово-кредитна політика Національного банку України, який є основним суб'єктом забезпечення стійкості банківської системи України. Проблема грошово-кредитного регулювання НБУ залишається актуальною на сьогодні, адже діяльність НБУ має вирішальний вплив на стабільність грошової одиниці, надійність банківських установ, дієвість платіжно-розрахункового механізму, що загалом визначає ефективність функціонування всієї економіки держави.

Першочерговим завданням грошово-кредитної політики України є забезпечення цінової стабільності, що неможливе без налагодженого успішного

функціонування грошової сфери, яке значною мірою залежить від стану та структури грошової маси, а також рівня монетизації економіки [1].

Національний банк України для реалізації грошово-кредитного регулювання має право

- встановлювати рівень резервних вимог для комерційних банків;
- видавати комерційним банкам кредити на строк за домовленістю;
- купувати і продавати цінні папери, що емітуються державою;
- видавати кредити комерційним банкам під заставу векселів і цінних паперів;
- купувати і продавати іноземну валюту й платіжні документи в іноземній валюті;
- випускати в обіг та регулювати кількість грошей, що перебувають в обігу;
- встановлювати відсоткові ставки за кредитами, що надані комерційним банкам, тощо [2].

Серед інструментів, які застосовує Національний банк України при проведенні грошово-кредитної політики, слід виділити наступні:

- політику обов'язкових резервних вимог;
- політику рефінансування;
- процентну політику;
- політику здійснення операцій на відкритому ринку;
- депозитну політику.

Процентна політика займає важливе місце у діяльності Національного банку України. Поряд з ринковою ціною рівень процентних ставок є найважливішим інструментом економічного виміру. На грошовому ринку України базовою процентною ставкою є облікова ставка. Змінюючи рівень облікової ставки, центральний банк впливає на пропозицію грошей [3].

Таким чином, проведення сучасної грошово-кредитної політики потребує складних й відповідальних завдань, з якими необхідно вчасно і кваліфіковано справлятися.

Важливою основою для економічного зростання та стабілізації на грошово-кредитному сегменті ринку є не лише правильна грошово-кредитна політика, а й створення конкурентоспроможної економіки і пошук суб'єктами господарювання власних ніш як основи для підвищення попиту економіки на гроші, тобто для розширення товарообороту.

Список використаних джерел:

1. Дзюблук О.В. Окремі критичні аспекти оцінювання Основних засад грошово-кредитної політики Національного банку України / О.В. Дзюблук, В.Я. Рудан // Економічний аналіз: зб. наук. праць / ТНЕУ; редкол.: О.В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ "Економічна думка". – 2017. – Том 27. – № 3. – С. 120–133.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Національного банку України» №2478-VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2478-17>
3. Нестеренко М. Роль Національного банку України в системі грошово-кредитного регулювання [Текст] // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2016. – № 1. – С. 187–191.

Залата В.В.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник, доц., к.е.н., Аксенова Л.О.

ІНВЕСТИЦІЇ В ІННОВАЦІЇ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

Інвестиційна діяльність в даний час грає найбільш важливу роль в забезпеченні поступального і якісного економічного зростання. У зв'язку з цим нам представляється важливим моментом здатність країни мобілізувати не тільки свої внутрішні, а й зовнішні інвестиційні можливості і ресурси. Це відбудеться тоді, коли в економіці України будуть створені сприятливі умови для функціонування інвестиційного капіталу з точки зору оподаткування, захисту прав власності та інтересів всіх партнерів по бізнесу, будуть забезпечені політична стабільність і прийнятний економічний курс.

Слід сказати і про те, що інвестиції в інноваційний сектор економіки повинні здійснюватися як зверху, так і знизу. Тобто необхідно інвестувати не тільки в процес розробки і впровадження інновацій у виробничу діяльність. Важливо також приділити увагу інвестуванню самого виробництва, проведенню його технічної і технологічної модернізації, так як при примітивному рівні виробництва і технологій будь-які інновації приречені на провал.

Інноваційна діяльність є двигун економічного прогресу, каталізатор економічного зростання і розвитку. Як пише Л. А. Кузьміна, на перше місце сьогодні вийшов фактор зростання ефективності ресурсів і підприємництва на базі НДДКР (науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи) і інновацій, що зумовило формування концепцій інноваційного типу економічного зростання. Цей тип зростання, до якого перейшли розвинені країни, базується не на виробництві та споживанні матеріальних благ, а на створенні і споживанні інформаційних продуктів, тобто продуктів високих технологій. Це означає, що даний тип зростання визначається ступенем споживання інформації. Основними джерелами такого економічного зростання є інновації і накопичення людського капіталу [1, с. 381].

Отже, інвестиції в інноваційну діяльність можна розглядати в якості одного з найбільш важливих факторів економічного зростання в Україні, становлення інноваційної економіки. До комплексу заходів, необхідних для формування в країні економіки інноваційного типу можна віднести три фундаментальних заходи:

а) збільшення обсягів фінансування та інвестування НДДКР, вдосконалення їх механізмів;

б) активніше використовувати на практиці непрямі методи фінансової підтримки інноваційного середовища - податкові пільги, митні преференції, цільове кредитування, лізинг, державні гарантії;

в) формування інноваційних кластерів з подальшим точковим їх фінансуванням з боку держави та іноземних інвесторів.

В даний час вектор інвестування в інноваційну діяльність істотно змістився від держави в бік приватних інвесторів. Підприємства, особливо великі, зараз перейшли на систему самофінансування інноваційної діяльності, відступаючи від національної та іноземної підтримки. Фокус конкурентних переваг змістився сьогодні в сторону нарощування і використання нематеріальних активів, як основне джерело конкурентоспроможності. Науково-дослідні та конструкторські розробки, в які підприємство вкладає кошти, в подальшому перетворюються в конкурентну перевагу, так як дозволяють підприємству забезпечити собі додаткові джерела грошових надходжень за рахунок продажу ліцензій.

Отже, інвестиції в інноваційну діяльність є одним з визначальних чинників економічного зростання в будь-якій країні, так як сприяють формуванню економіки інноваційного типу. В Україні проблема інвестування інноваційного сектора економіки стоїть як ніколи гостро, що пов'язано з рядом причин: слабким розвитком інноваційної інфраструктури; недовірою потенційних інвесторів до України і підприємствам в її регіонах; необхідністю докорінної модернізації економіки країни, технічного і технологічного переозброєння підприємств; недостатністю галузевого фінансування - особливо сфери НДДКР тощо. Це, в свою чергу, викликає необхідність розробки комплексної державної політики інвестування найбільш інноваційних галузей і виробництв економіки, освіти і науки.

Список використаних джерел

1. Кузьміна Л. А. Інноваційний процес їм якість економічного зростання / Л. А. Кузьміна. // Вісник Київського державного університету ім. Н.А. Некрасова, 2010. - № 4. С. 381.

Залата В.В.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

РОЛЬ БАНКІВ В ФІНАНСУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Банківська система є складовою більш широкої системи — економічної системи держави.

Таким чином, банки органічно вплетені у загальний механізм регулювання господарського життя, тісно взаємодіють із бюджетом і податковою системою, системою ціноутворення, з політикою цін і прибутків, з умовами зовнішньоекономічної діяльності. Банківська система взаємодіє з економікою, активно впливає на соціальну сферу, що проявляється в накопиченні коштів населення і підприємств, сприяючи зростанню рівня життя. Проте банківська система — це не механічне об'єднання різних банків, а специфічна економічна структура, яка має особливе призначення і виконує спеціальні функції в економіці держави.

В сучасних умовах однією з причин, що стримують до економічного розвитку країни, є недостатній обсяг фінансових ресурсів інвестиційної діяльності. У той же час банки, які перебувають під державним контролем, що знаходяться під контролем держави, володіють значними фінансовими ресурсами. В даний час під контролем держави перебувають ряд банків, серед них: АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АБ «Укргазбанк», ПАТ «Розрахунковий центр ». Та станом на початок 01.12.2019 року загальна сума активів банків з державною участю склало 532,6 млрд грн.

Відповідно до основ стратегічного реформування державного банківського сектора, розвиток банків буде сфокусовано на двох основних напрямках:

- 1) максимальна орієнтація на цільових клієнтських сегментах.
- 2) реформування операційних моделей і приведення «індустріалізації» систем і процесів для підвищення управління і масштабності, зниження витрат,

поліпшення якості обслуговування клієнтів, а так само дасть можливість банкам краще управляти кредитними та іншими ризиками [1, с. 31].

В сучасних умовах, коли ресурсна база банків скорочується, пріоритетом для держави має бути кредитування через державні банки пріоритетних галузей національної економіки. Однак в даний час державні банки не беруть активну участь в кредитуванні пріоритетних галузей, в тому числі і інвестиційної діяльності. Пріоритетними секторами для кредитування є населення, торгівля, операції з нерухомості.

Банки України залишаються одним із найбільш потужних і активних учасників ринку фінансових послуг. Незважаючи на існуючі структурні диспропорції в якісному складі їхнього продуктового ряду, виявлені в ході проведеного дослідження тенденції вказують на очевидність і неминучість процесу поглиблення рольової значущості банків у становленні повноцінного, багатосекторного фінансового ринку країни.

На нашу думку, державі доцільно використовувати наявні фінансові ресурси, перш за все, для кредитування пріоритетних галузей з урахуванням національних інтересів. З метою стимулювання кредитування пріоритетних галузей національної економіки необхідно переглянути політику провідних державних банків в напрямку скорочення кредитування торгівлі, населення, операцій з нерухомістю, кредитів фізичним особам і перенаправлення кредитних коштів для кредитування галузей матеріального виробництва: промисловість, будівництво і сільське господарство.

Список використаних джерел

1.Любіч О.О. Аналіз бізнес моделі державних банків України /О.О.Любіч, Г.П.Бортніов, Г.О.Панасенко //Фінанси України. – 2016. - №10. С.7-38

Калашнікова Ю.М.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

МЕТОДИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сьогодні Україна, попри значний потенціал, залишається на периферії світових інвестиційних процесів, що значною мірою обумовлено незадовільним інвестиційним кліматом країни, який визначає її низьку інвестиційну привабливість для іноземних інвесторів.

Європейська Бізнес Асоціація, визначаючи показник індексу інвестиційної привабливості України, зазначає, що у першій половині 2019 р. індекс повернувся в негативну площину, склавши 2,85 бали з 5-ти можливих [1], що відповідає рівню другої половини 2016 року, попри те, що у 2017-2018 роках він був вище 3-х балів, демонструючи таким чином нейтральне ставлення інвесторів до бізнес-клімату України. Як зазначають експерти, якщо у II половині 2018 р. кількість респондентів, незадоволених станом інвестиційного клімату, становила 40%, то у I півріччі 2019 р. цей показник збільшився до 57% [1]. Натомість, частка задоволених топ-менеджерів компаній зменшилася за цей період з 25% до 19%.

На думку бізнес-омбудсмена в Україні, враховуючи його професійний досвід у юриспруденції, стратегічному управлінні, економіці, аудиті та управлінні [2], найважливішими проблемами, які треба усунути, щоб покращити інвестиційну привабливість України є: по-перше, рейдерство; «по-друге – корупція, яку потрібно радикально обмежити; по-третє, важлива незалежність судів»[3].

Тобто, це «наріжні камені» покращення інвестиційного клімату країни, які потребують невідкладного вирішення. Разом з цим, іноземні інвестиції надходять досить нерівномірно до регіонів України. Цілком очевидно, що

формування сприятливого інвестиційного клімату в регіонах України набуває все більшого значення, оскільки зростання прямих іноземних інвестицій саме на периферії вказує на підвищення інвестиційної привабливості національної економіки.

Існують методи, за допомогою яких можна покращити інвестиційний імідж регіонів України, серед них:

- інноваційні (принципи відкритих інновацій, моделювання розвитку територій, кластерні технології управління, форсайт як ефективний механізм розвитку);

- інформаційно-рекламні (інформація про можливості, інтернет-ресурси, спеціальні акції, що застосовуються для формування іміджу території, проведення свят, фестивалів, конференцій, семінарів, спеціальні проекти, розвиток довгострокових відносин з інвесторами);

- специфічні (тематичні заходи, розвиток туризму, інфраструктури регіону, культури, відпочинку, охорони здоров'я, спорту) [4, с.45].

Врахування глобального інвестиційного фактору в процесі формування інвестиційної стратегії України повинно передбачати здійснення ряду кроків, на основі яких можливо покращити міжнародну інвестиційну позицію країни. Серед них: проведення гнучкої політики доцільної лібералізації та відкритості інвестиційного сектора національної економіки; активізація інвестиційного співробітництва із швидкозростаючими економіками (Китаєм, Індією, Індонезією, Бразилією); перегляд діючих і укладання багатосторонніх інвестиційних угод з врахуванням інтересів України.

Список використаних джерел:

- 1.Індекс інвестиційної привабливості України. Настрої інвесторів у 1-му півріччі 2019: веб-сайт. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2019/07/Invest_UKR_1_half_2019.pdf
2. Рада бізнес-омбудсмена в Україні: веб-сайт. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https:// boi.org.ua/about/](https://boi.org.ua/about/)
3. Некрашук О. В Україні я вперше познайомився з рейдерством – перше інтерв'ю з новим бізнес-омбудсменом. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/biz/bizinterview/biznes-ombudsmen-marchin-svenchickiy-50051107.html>
4. Ерохина Е.В. Особенности инвестиционного имиджа региона. / Е.В. Ерохина // International journal of innovative technologie sineconomy. – 2016, № 4 (6). - С. 38-46.

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Розглядаючи «прямі іноземні інвестиції», можна виділити, що це вкладення матеріальних засобів (довгострокові) в економіку країни не резидентами. Потреба в інвестиціях, яка на сьогоднішній день зростає в Україні, необхідна для структурної перебудови її економіки.

Окремі питання іноземного інвестування розглядали такі вчені, як Третяк Н.М., Єрмілова К.В., Глуха Г.Я., Папп В.В. та інші.

По результатам оцінки Economist Intelligence Unit (EIU), Україна за показниками якості бізнес-середовища посідає 75 місце серед 82 країн. При цьому серед 16 країн ЦСЄ та СНД, включених в рейтинг, Україна має найгірший показник. Попри такі погані оцінки інвестиційного клімату країни минулих років, розглядаючи 2018, прямі іноземні інвестиції склали 2,355 млрд. доларів США та збільшилась кількість бізнесменів, які вважають інвестиційний клімат привабливим, що вочевидь є позитивним значенням.[1]

Є досить значна кількість суб'єктивних та об'єктивних факторів, які негативно впливають на процес іноземного інвестування. Головні, на нашу думку, такі:

- досить повільні темпи приватизації. Фінансові організації та іноземні інвестори віддають перевагу приватним підприємствам при вкладанні коштів у інвестиційні проекти;
- порівнюючи з країнами Західної Європи та США, темпи інфляції залишаються на вищому рівні;
- купівельна спроможність значної частини населення, яка дає можливість реалізації на внутрішньому ринку продукції, також досить

низька. Вона могла б вироблятися на реконструйованих або/і новостворених із допомогою іноземного капіталу підприємствах;

- нестабільне законодавство.

Як повідомила Державна служба статистики: Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну у вигляді акціонерного капіталу на 1 жовтня 2019 року становив \$34,73 млрд., що на \$1,82 млрд., або на 5,5%, перевищує показник на початок року. Більшу частину приросту забезпечила курсова різниця, а саме зміцнення гривні. [2]

За даними Держстату, найбільший приріст прямих іноземних інвестицій у січні-вересні 2019 року зафіксовано з Кіпру - \$761,1 млн. (до \$10,3 млрд.), Нідерландів - \$438,3 млн. (до \$7,56 млрд.), РФ - \$220,1 млн. (до \$0,82 млрд.) і Швейцарії - \$133,3 млн. (до \$1,68 млрд.). [3]

У галузевому розрізі найбільше зростання іноземних інвестицій зафіксовано у фінансовій та страховій діяльності - \$828,6 млн. добувної та переробної промисловості - відповідно \$266,4 млн. і \$235,4 млн. операції з нерухомим майном - \$225,8 млн. професійної, наукової і технічної діяльності - \$161,8 млн. а також в оптовій та роздрібній торгівлі - \$146,9 млн..

Водночас, у діяльності в сфері адміністративного та допоміжного обслуговування відбулося зменшення таких інвестицій на \$248 млн.

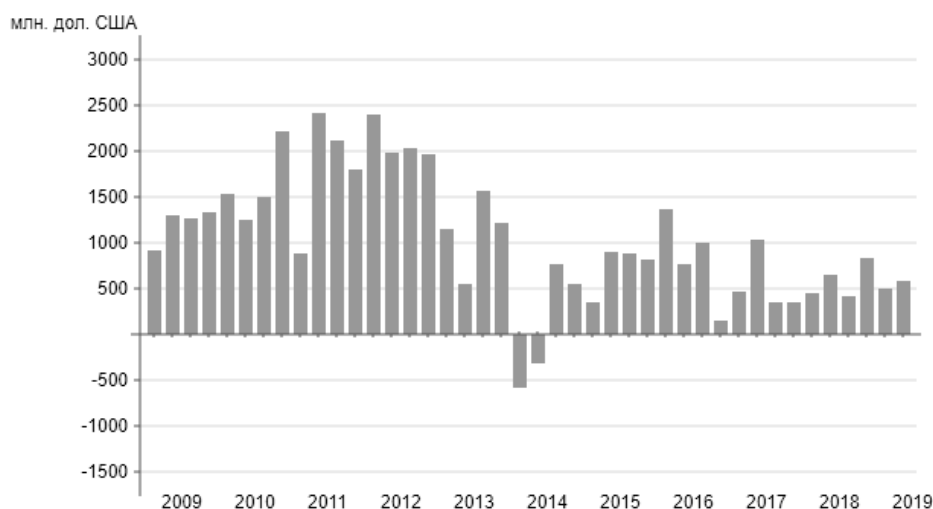

Рис. 1 – Надходження прямих іноземних інвестицій[3]

Аналіз щоквартального графіку надходження прямих іноземних інвестицій, показує, що будь-яка систематичність відсутня.

Чинна податкова система має бути скоригована, бо виникнення в Україні нинішньої ситуації, а саме: недосконалість фінансової, податкової та політики з цим пов'язана. посилення стимулювання капіталовкладень, інвестиційної та інноваційної діяльності;

Отже, підсумовуючи, вище оглянуте, можна стверджувати, що потрібно:

- скорочення кількості податків та спрощення їх збирання;
- захист вітчизняних виробників і загальне зниження податкового тягаря;
- регламентація взаємовідносин між державою і платниками податків.

Таким чином, необхідно переглянути інвестиційну політику України в ряді питань та розробити єдину чітку стратегію залучення іноземних інвестицій, оскільки залучення іноземних інвесторів з метою вкладення грошей в економіку держави є основною і органічною частиною інвестиційної політики будь-якої країни.

Список використаної літератури:

- 1.Офіційний сайт Міністерства Фінансів України[Електронний ресурс] – Режим доступу <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2019/>
- 2.Офіційний сайт Державного комітету статистики України[Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua>
- 3.Прямі іноземні інвестиції в Україну[Електронний ресурс] – Режим доступу <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/627380.html>

Кільчевська В.В.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Демиденко В.І.

УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Питання наповнення державної казни завжди було й буде актуальним як для України, так і для інших країн. Тому на нинішньому етапі розвитку дохідної бази Державного бюджету України актуальною проблемою є визначення механізму формування доходів бюджету держави з метою визначення основ його функціонування, чинників впливу та вдосконалення регулювання.

Для забезпечення виконання державою покладених на неї функцій необхідні державні доходи, які формуються завдяки податковим та іншим надходженням, що визначені законодавством України на безповоротній основі. Основними джерелами формування доходів є ВВП, зовнішні надходження і національне багатство. Застосування державою різноманітних методів та засобів формування й мобілізації державних доходів сприятиме становленню та розвитку ефективної податкової системи ринкового типу.

Доходи Державного бюджету є одним із головних інструментів регулювання економіки, бо саме через загальнодержавний центральний фонд здійснюються основні державні функції та завдання. Ключову роль у формуванні дохідної бази Державного бюджету мають податки. Слід підкреслити, що характерною рисою податків є примусове відчуження державою знову утвореної вартості. Держава має прибутково регулювати економічні відносини, а це потребує гнучкої податкової політики, яка дає змогу оптимально пов'язати інтереси держави з інтересами товаровиробників, рядових платників податків.

Аналіз основних складових елементів доходів Державного бюджету підтвердив, що 70-80% у загальній структурі надходжень займають саме податкові.

Проаналізувавши динаміку зміни доходів бюджету, стало зрозуміло, що на них впливає велика сукупність макро- та мікроекономічних факторів, які щороку змінюють рівень участі кожного структурного елемента у загальній системі. Загальна сума доходів Державного бюджету України за січень-грудень 2018 року становила 926,7 млрд. грн. Доходи Державного бюджету України у 2018р. відносно 2014р. збільшились на 574,9 млрд. грн. або 67,9%. Головним фактором підвищення доходів Державного бюджету України за період 2014-2018рр. стало підвищення податкових та неподаткових надходжень.

Оцінка сучасного стану доходів бюджету, була проведена за допомогою побудованої економетричної моделі множинної регресії, яка відобразила найбільшу тісну їх зв'язку з податковими та неподатковими надходженнями. Коефіцієнти еластичності підтвердили пряму залежність доходів від податків та зборів. Отримані результати, жають змогу зтверджувати, що для підвищення доходів Державного бюджету України необхідно, перш за все, удосконалювати чинну систему оподаткування, вносити певні зміни щодо порядку справляння доходів та їх ефективного використання. Але врегулювання податкових надходжень – це досить глобальна та клопітка справа, тому необхіднотакож звернути увагу на менш значимі фактори впливу на формування доходів – цільові фонди та доходи від операцій з капіталом.

Досвід зарубіжних країн в сфері формування доходів Державного бюджету, а в особливості податкових надходжень до нього, варто відзначити, що для України застосування такого досвіду є необхідним. Вдале використання дієвих заходів щодо регулювання механізму формування доходів Державного бюджету, на базі зарубіжного досвіду, дозволить сформувати необхідні

передумови для прозорості господарської діяльності, що наразі знаходиться в тіні, та забезпечити добробут в Україні.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Державний бюджету України на 2018 рік» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 3-4, ст.26. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>.
2. Законодавство України про охорону праці. В 3-х томах (1.1.32). – Харків : Форт, 2007. – 1004 с.
3. Базилевич В. Д. Державні фінанси : навчальний посібник / В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрик ; за аг. Ред.. Базилевича В. Д. – К. : Атіка, 2012.

Корольова В.Ю.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник: доц., к.е.н. Лиса О.В.

**БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ У КОНТЕКСТІ ЗАГРОЗ ФІНАНСОВІЙ
БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ**

Держава як форма організації суспільства має забезпечувати задоволення постійно зростаючих його потреб через провадження ефективної економічної (в т.ч. фінансової) політики та підтримання фінансової безпеки на прийнятному рівні. Важливим складником фінансової безпеки держави є її бюджетна безпека. При формуванні та використанні бюджетних коштів держава постійно стикається з проблемами, пов'язаними з недостатністю цих коштів для фінансування всіх державних видатків у необхідному обсязі, тобто бюджетним дефіцитом, який за певних умов може розглядатися як загроза бюджетній безпеці держави. За весь період існування України як незалежної держави постійно спостерігався дефіцит бюджету (крім 2002 р.), що говорить про складність управління ним, особливо в умовах нестабільності соціально-економічного розвитку України та військових дій на Донбасі.

Протягом останніх років доходи бюджету зростають разом із дефіцитом бюджету, однак останній зростає швидше, ніж доходи. Величина бюджетного

дефіциту за 2015-2019 роки не характеризувалася чітко визначеною тенденцією зміни. Так, за даними звітів про виконання Державного бюджету України [1], найбільший обсяг дефіциту державного бюджету спостерігався в 2016 році через наявність суттєвих макроекономічних проблем і неефективну політику щодо управління доходами та видатками бюджету. Значно менший дефіцит державного бюджету спостерігався в 2015 та 2017 роках. Водночас, у 2018 і 2019 роках знову спостерігалася зростання обсягу бюджетного дефіциту. Виникнення і зростання дефіциту бюджету в Україні зумовлене макроекономічною й політичною нестабільністю, економічними й фінансовими кризами, веденням військових дій, безконтрольним зростанням видатків та іншими факторами.

Розглядаючи динаміку частки бюджетного дефіциту у ВВП, можна відзначити, що вона зменшилася з 2,28% у 2015 році до 1,6% у 2017 році (що свідчило про деяке покращення економічної ситуації в 2017 р. та про виконання вимог МВФ щодо цільового рівня бюджетного дефіциту), а потім знову почала зростати до 1,8% у 2019 році. Слід також відзначити, що в цей період часу складно було виявити залежність між рівнем державного боргу, витратами на його обслуговування та розміром дефіциту бюджету, яка зазвичай спостерігалася в інші проміжки часу. Так, аналіз динаміки цих показників свідчить, що приріст державного боргу (в т.ч. зовнішнього державного боргу) не викликаний потребами фінансування бюджетних дефіцитів, а скоріше за все визначався в цих роках потребами подолання дисбалансів платіжних балансів.

Природа і наслідки бюджетного дефіциту повністю залежать від дій уряду, а саме явище є найбільш поширеним серед багатьох країн світу та значною мірою несе негативні наслідки. Однак, є й інша точка зору на бюджетний дефіцит, за якою збільшення бюджетного дефіциту під час рецесії – це добре (на підставі [2]). Дефіцитні витрати, через підвищення ефективного попиту, можуть сприяти економічному зростанню, що дасть змогу збільшити податкові надходження і дефіцит з часом зменшиться.

Отже, якщо обсяг коштів, який залучено для фінансування бюджетного дефіциту, спрямовувати в реальні інвестиції, розвиваючи тим самим економіку країни, через кілька років ефективно використані фінансові ресурси відшкодуються за рахунок зростання обсягів виробленого ВВП. Відповідно, такий дефіцит матиме позитивні наслідки. Якщо ж перевищення витрат над доходами спричинене неефективним використанням бюджетних коштів, а уряд не має чіткої програми інвестування економіки – бюджетний дефіцит неминуче призведе до негативних наслідків у вигляді додаткового боргового навантаження і зростання бюджетних дефіцитів наступних років.

Список використаних джерел:

1. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]: офіційний сайт. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua>.
2. Хоменко А. І. Бюджетний дефіцит України і шляхи його подолання [Електронний ресурс] / А. І. Хоменко, Ю. В. Шулик // Науковий блог. – 2019. – Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua>.

Коротя О.Ю.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

В сучасних умовах господарювання одним із важливих чинників розвитку ринкової економіки є ефективна банківська система, основу якої складають комерційні банки. Від надійності банківської системи залежить не тільки подальший ефективний розвиток економіки країни, а й добробут кожного клієнта банківської установи. Запропонована Національним банком України програма реформ фінансового оздоровлення банківської системи призвела до кардинальних змін у функціонуванні найбільш важливих системних банків та значного скорочення їхньої кількості. З огляду на вищезазначене, вважаємо за необхідність провести аналіз сучасного стану банківської системи України з тим, щоб виявити чинники, які негативно

позначаються на її розвитку та гальмують впровадження реформ у вітчизняній банківській системі.

Значний вклад у дослідження особливостей функціонування та регулювання банківської системи України внесли такі вітчизняні вчені як Т.М. Болгар, С.А. Кузнецова, В.І. Міщенко, А.М. Мороз, С.В. Науменкова, Л.О. Примостка, З.С. Пестовська, Н.Г. Слав'янська, Р.І. Тиркало. Питання сучасного стану та перспектив розвитку банківської системи України продовжує викликати значний інтерес серед науковців. Необхідно відзначити праці В.В. Масленнікова, в яких висвітлюються основні проблеми банківської системи України у порівнянні з тенденціями розвитку відповідного сектору в зарубіжних країнах [1].

Банківський сектор країни відіграє вагомую роль у розвитку та функціонуванні економіки. Він є основним посередником на ринку фінансових ресурсів та пов'язує між собою різні ланки господарської діяльності. Банківська система України є досить молодою, але вже встигла пережити чотири серйозні кризи: 1998 р., 2004 р., 2008 р. та 2013-2015 рр.

Банківська система України протягом останніх декількох років знаходиться у стані системної кризи, яка зумовлена сировинною моделлю розвитку національної економіки, постійним дефіцитом довгострокових банківських ресурсів, диспропорціями банківських балансів та неефективними діями монетарного регулятора, що в кінцевому результаті призвело до трикратної девальвації гривні, вразливості банків та їхніх клієнтів до валютних шоків.

Надмірне зменшення учасників банківського сектору може призвести до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів. Динаміку зміни кількості банків за період 2015-2020рр. ілюструє рис. 1, за даними якого можна зробити висновок, що останні роки кількість банків суттєво зменшилась.

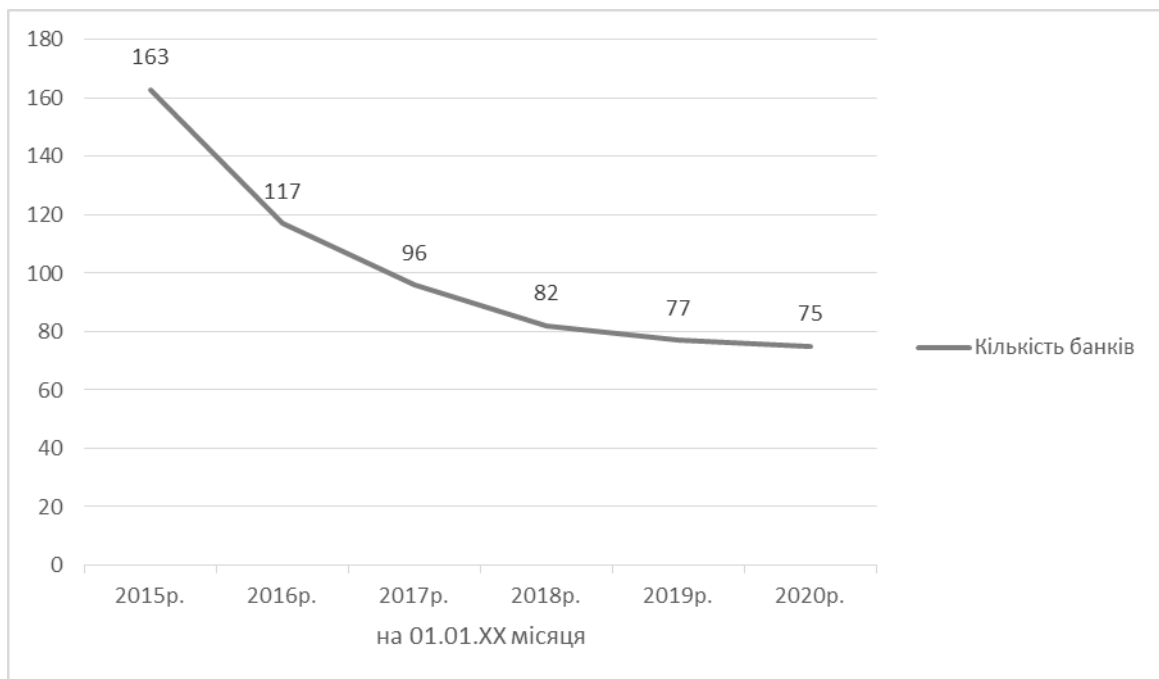

Рис.1 Динаміка зміни кількості банків за 2015-2020рр. [2]

Аналіз сучасного стану банківської системи України викликає об'єктивну необхідність у конкретизації актуальних проблем та факторів, що стримують розвиток вітчизняного банківського сектора. До найбільш гострих проблем сучасної банківської системи слід віднести наступні: [3]

- зростання недовіри до банків;
- негативний вплив політичних процесів;
- суперечливість механізму рефінансування українських банків;
- девальвація національної грошової одиниці;
- подорожчання кредитних ресурсів в Україні;
- погіршення якості кредитного портфеля банків;
- низький рівень ризик менеджменту банків.

Не дивлячись на позитивні зміни, які відбулися в банківській системі України за останні роки, проблеми все ж таки існують: рівень капіталізації банківської системи невеликий; досить великий рівень відсоткових ставок за кредитами для господарюючих суб'єктів; наявність дуже високих ризиків при здійсненні кредитування; конкуренція між банками здійснюється переважно не

в площині якісних показників обслуговування клієнтів, а в площині кількісних показників. Названі недоліки виступають помітною перешкодою до подальшого розвитку економіки в цілому і банківської системи зокрема.

Список використаних джерел:

1. Масленніков В.В. Зарубіжні банківські системи / В.В. Масленніков. – К.: Економіка, фінанси, право. – 2010. – №10. – С. 15-20.
2. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/statystyka>
3. Сайт інформаційного агентства «Ваш банкір» «Банківський сектор
4. України: реалії та перспективи» [Електронний ресурс] – Режим доступу:
5. <http://vashbankir.com/financial-literacy/articles/bankovskiy-sektor-ukrainy-realii-iperspektivy.html?hl=uk>

Кочергіна І.В.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Куряча Н.В.

ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ ПЕНСІОНЕРІВ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день до Пенсійного фонду надходить досить значний розмір коштів, що фактично наближається до розміру державного бюджету України. Але дефіцит коштів з кожним роком все зростає, що призводить до змушення платників внесків платити більше для збільшення бюджету Пенсійного фонду.

З огляду на те, що основною статтею видатків ПФУ є виплата пенсій, то на рис. 1 розглянемо динаміку чисельності пенсіонерів та середнього розміру пенсій у 2015-2018 рр.

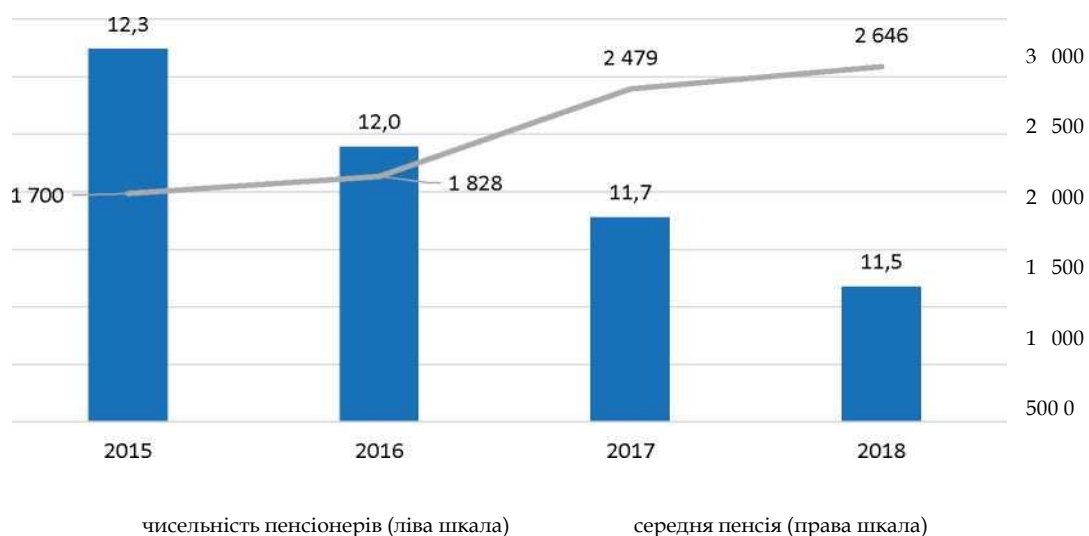

Рисунок 1 – Чисельність пенсіонерів в Україні та розмір середньої пенсії у 2015-2018рр. (станом на кінець року)

Упродовж 2015-2018 рр. чисельність пенсіонерів в Україні знижується. У 2018 році чисельність осіб, що отримують пенсію, порівняно з 2015 роком скоротилася на 7% (див. рис.1).

Щодо розміру середньої пенсійної виплати, то найбільше зростання було характерне для 2017 року після пенсійної реформи, зокрема осучаснення пенсій, - на 651 грн., або 36%. До осучаснення у 2016 році порівняно з показником 2015 року підвищення становило 128 грн., або 7,5%. У 2018 році порівняно з 2017 роком суттєвого підвищення не відбулося, середня пенсія збільшилася на 167 грн, або 6,7%.

Для нашої країни це особливо актуально нині, у період спаду економіки та період реформування та модернізації економіко-соціальної сфери, яка насамперед впливає на соціальний рівень і надає населенню можливості, забезпечення повноцінного життя та впевненість у майбутнє. У сьогоднішній Пенсійний фонд відіграє дуже важливу роль у житті кожної людини, тому що кожен з нас у майбутньому стане частиною системи пенсійного страхування та пенсійних виплат.

В Україні жінки живуть в середньому на 10 років довше за чоловіків – 76,1 проти 66,3. За показником середньої тривалості життя Україна – на 101 місці у світі. Враховуючи той факт, що середня тривалість життя чоловіків в Україні складає 66 років, а у випадку підняття пенсійного віку до 65, чоловіки отримуватимуть пенсію тільки протягом 1 року. На жаль, прагнення до європейських стандартів негативно відображається на реальному житті українських пенсіонерів.

У сучасних умовах значна кількість суб'єктів господарювання мають зменшення обсягів виробництва, що, безумовно, негативно впливає на розмір заробітної плати та обсяги платежів до Пенсійного фонду. Наразі в Україні на 10 млн. працюючих припадає 12 млн. пенсіонерів. Найбільша кількість

пенсіонерів проживає у Дніпропетровській (1,03 млн), Донецькій (1 млн), Харківській (0,93 млн), Львівській (0,71 млн) і Одеській (0,63 млн) областях.

Результати проведеного аналізу свідчать про тенденцію до скорочення чисельності пенсіонерів та частки видатків Пенсійного фонду України у ВВП країни.

Список використаних джерел:

1. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. / Моніторинг системи недержавного пенсійного забезпечення [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.dfp.gov.ua/viewpage.php?iid=126&lang=ua>> – Загол. з екрана.
2. Останні новини про пенсійний вік в Україні у 2017 році [Електрон. ресурс]. – Режим доступу <<http://sylnaukraina.com.ua/finansy/pensiya/ostanni-novini-pro-pensijnij-vik-v-ukra%D1%97ni-v-2017-roci.html>> – Загол. з екрана.

Курінний В.Г.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Кухарева О.О.

**ШЛЯХИ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ СОЦІАЛЬНОЇ
СПРАВЕДЛИВОСТІ ПРИ ОПОДАТКУВАННІ**

У структурі податкових надходжень нашої країни переважають непрямі податки, вони складають більше 50% загального обсягу надходжень. У країнах Європейського Союзу переважають надходження з доходів громадян, оскільки рівень доходів є значно більшим і в більшості країн застосовується прогресивна шкала оподаткування і деякі пільгові ставки за ПДВ. Частка ПДВ переважає в країнах Східної Європи, де все ще рівень доходу громадян є не зовсім високим і не завжди в повній мірі виконується принцип соціальної справедливості.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні напрямів корегування податкової моделі України для забезпечення соціальної справедливості.

За фактичними процентними ставками рівень оподаткування в Україні не є високим в порівнянні з іншими країнами. Причому в деяких із них, ставки податків набагато вищі, але існує диференціація ставок ПДВ і ПДФО, що дає змогу створити певний баланс між тим, які верстви населення мають сплачувати більше, і які товари обкладаються за більшою ставкою. Саме тому, вважаю за доцільне встановлення прогресивної шкали оподаткування доходів, яка б дала змогу отримати додаткові кошти для стимулювання розвитку малого бізнесу. Така система застосовується і у великій кількості зарубіжних країн: Сінгапур, Гонконг, Ірландія та багато інших. Причому деякі країни мають велику кількість ставок, що дозволяє збільшувати навантаження невеликими кроками. Хоча в Ірландії таких ставок лише дві, що скорочує час при перерахуванні податків до бюджету. Будь-який з цих підходів дасть змогу більш справедливо перерозподіляти дохід людей різної платоспроможності. Прогресивну шкалу можна застосовувати і при оподаткуванні доходів за депозитами, оскільки більшість коштів, що розміщені у вкладах, які становлять понад 200 тис. грн., а майже 100 тис. осіб мають депозити більше 500 тис. грн. у банках учасниках Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Був проведений аналіз рівня доходів штатних працівників у вересні 2019 року. З метою визначення оптимальних ставок для прогресивного оподаткування було запропоновано три варіанти: з незмінними надходженнями до бюджету, з перевищенням фактичних доходів на даний момент часу та більш легкий по відношенню до платника податків з власного доходу. Треба зазначити, що для проведення більш точного аналізу необхідна інформація щодо ранжування доходів тих осіб, які мають набагато більше за 20 тис. грн. доходу, оскільки саме вони мають нести більший податковий тягар.

Таблиця 1 – Можливі варіанти при впровадженні прогресивної шкали оподаткування

Податкові надходження у порівнянні до фактичних	95,00%		100%		105%	
Ранжування рівня доходів	Податкові ставки	Структура надходжень за ставками	Податкові ставки	Структура надходжень за ставками	Податкові ставки	Структура надходжень за ставками
до 6000 грн.	6%	5,31%	7%	5,88%	8%	6,40%
до 10000 грн.	14%	14,48%	14%	13,76%	15%	14,04%
до 20000 грн.	16%	31,92%	16%	30,33%	18%	32,49%
понад 20000 грн.	25%	48,29%	27%	50,03%	27%	47,07%

Проведене дослідження дає змогу дійти висновку, що незважаючи на невисокі фактичні ставки за податками, рівень податкового навантаження в нашій країні є значним. Це пов'язано перш за все з низьким рівнем доходів, а крім того не виконанням принципу соціальної справедливості. В європейській податковій моделі, яка була перенесена і у нашу країну, цю проблему вирішують шляхом прогресивної шкали оподаткування та нульових ставок з ПДВ для товарів першої необхідності і продуктів харчування.

Було визначено, що в нашій країні населення отримує досить різний рівень доходів, а майже 9% штатних працівників отримують заробітну плату вдвічі більшу за середню. Тому існує потреба у більших ставках податку для заможніших верств населення, така система працює і у більшості розвинутих країн світу, важливим є вибір правильної диференціації ставок. Крім цього держава може отримати додаткові кошти, якщо встановить прогресивну шкалу оподаткування для депозитів. Цей вид накопичення коштів є найпопулярнішим у населення, а крім того на ринку досить високі ставки за таким видом накопичень, тому більші за обсягом доходів депозити слушно обкладати підвищеними ставками.

Виконання цих заходів має дозволити створити умови для однакового напрямку розвитку економічної та податкової моделі в нашій країні та підвищити їх ефективність.

Список використаних джерел:

1. Державна казначейська служба “Річна звітність виконання державного бюджету”: / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>
2. Державна служба статистики України: / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
3. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб: / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/> <http://www.fg.gov.ua>

Куроп'ятник В.А.

Факультет економіки ДНУ ім.. Олеса Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

ПРИЧИНИ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

Висока інфляція створює серйозні виклики усім суб'єктам економіки, посилює соціально-економічну напругу в державі і підриває основу бізнесу – інвестиційні і кредитні можливості. Тому першочергове завдання Уряду і регулятора, а саме – Національного банку України., проводити режим планового регулювання інфляції, який повинен стати в якості основної мети монетарної політики на даному етапі розвитку економіки.

Проблемі та вирішення питань інфляції присвячені роботи як зарубіжних так і вітчизняних авторів: теоретичну основу курсової роботи становлять праці відомих класиків економічної науки, таких як Дж. М. Кейнс та М. Фрідман. Серед вітчизняних науковців при дослідженні інфляційного процесу були використані наукові праці А.С. Гальчинського, М.І.Савлука, П.В. Круш, В.С. Марцин, О.І.Барановського, Я. А. Жаліло, О. М. Мельника.

Проведений аналіз інфляційних процесів на території України в період 2000-2018 років показує, що індекси споживчих цін за останні 10 років свідчать, що з 2008 р. вони падали, але починаючи з 2014 року почалось стрімке зростання інфляції до 24.9%, що призвело до девальвації гривні в умовах зниження валютних надходжень[1]. З травня 2015 року спостерігалась стійка тенденція уповільнення інфляції. Це було результатом стабілізації ситуації на валютному ринку, яку досягли за допомогою жорсткого регулювання адміністративних обмежень. Огляд індексів світових цін на товари українського експорту показав, що у третьому та четвертому кварталі 2017 року зовнішні цінові умови для українських експортерів поліпшувались, що вплинуло на рівень інфляції в 2018 році. Окрім того, індекс споживчих цін торговельних партнерів України у 2018 році наближаються до значень Китаю в 2014 році, що свідчить про відносну стабілізацію на світових ринках [1].

Виходячи з теоретичних досліджень та проведеного аналізу нами розглянуті форми та методи державного регулювання інфляції в Україні та визначені основні фактори стримування інфляції на основі поліпшення податково-бюджетної політики. Під адекватним оподаткуванням в умовах інфляції мається на увазі такий метод стягування податків, за якого не оподатковується інфляційний компонент приросту активів. Але, на наш погляд, такі заходи не є досить дієвими, враховуючи сучасне податкове законодавство і ситуацію в економіці.

Під контролем над цінами розуміють будь-яку послідовність цілого ряду заходів - від помірних обмежень до примусового встановлення верхніх границь. Є як позитивні так і негативні наслідки політики державного регулювання цін. Позитивні наслідки носять короткостроковий характер, а негативні - створюють досить серйозні проблеми для економіки. Тому вважаємо за доцільне, зважаючи на дослідження ряду зарубіжних економістів, розглядати види інфляційного таргетування, Полегшене інфляційне таргетування, дії якого частково властиві нашій економіці в період здійснення структурних

економічних реформ, повинно поступово перейти спочатку до еклектичного (в 2020 - 2021 рр), а потім - до повноцінного інфляційного таргетування (починаючи з 2021 р.) [2]. Крім того, НБУ для досягнення та утримання 5-процентної інфляції, найвірогідніше, ще потрібна допомога від міжнародних донорів в лиці світових фінансових організацій і інвесторів. Це дозволить стримувати інфляцію і, паралельно, вирішувати проблеми економічного зростання.

Список використаних джерел:

1. Сайт Державної служби статистики України: URL:<http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Річний звіт Національного банку за 2015-2018 роки.
URL:https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=96085949&cat_id=55838

Ляшко С.О.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.н.д.у. Ізюмська В.А.

ВПЛИВ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

Недооцінка проблем формування та реалізації бюджетної політики, які впродовж останніх років в Україні набули системного характеру, призвели до загострення проблеми неефективної бюджетної політики соціально-економічного розвитку України.

Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 рр., визначає напрями їх розвитку, ключовими серед яких є: дотримання загальної бюджетно-податкової дисципліни у середньостроковій перспективі, підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики, міжбюджетні відносини та фіскальна децентралізація, підвищення прозорості та підзвітності в управлінні державними фінансами.

Спираючись на результати проведеного дослідження, а також враховуючи низку прийнятих в Україні стратегічних документів, постає

необхідність розробки концептуальних засад формування та реалізації нової бюджетної політики соціально-економічного розвитку країни з чітким визначенням цілей, принципів та інструментів реалізації; актуалізуються питання пошуку нової моделі розвитку України та адекватна їй бюджетна політика, переорієнтації потоків обмежених бюджетних ресурсів на ефективні проекти розвитку, тобто на часі - запровадження такої бюджетної політики, яка дозволить реалізувати пріоритетні завдання, соціально-економічного розвитку країни.

Новітні підходи до формування та реалізації бюджетної політики соціально-економічного розвитку повинні сприяти: розкриттю потенціалу розвитку на засадах фінансової децентралізації та реалізації внутрішнього потенціалу економічного зростання (саморозвиток, ендегенно орієнтований розвиток); удосконаленню міжбюджетних відносин; зближенню результатів діяльності економіки до потреб громади.

З огляду на виявлені проблеми та особливості функціонування бюджетної політики, а також існуючі виклики, які істотно впливають на процеси розвитку України, кінцевою метою нової бюджетної політики соціально-економічного розвитку визначено – забезпечення стійких темпів зростання економіки та покращення соціальних стандартів життя населення.

Враховуючи те, що в Україні триває процес реформування влади, який поряд з упорядкуванням взаємовідносин між політичними та адміністративними структурами, включає процеси фінансової децентралізації, головною метою яких є формування таких бюджетів, які дають можливість краще забезпечувати населення суспільними благами та послугами, враховувати інтереси та преференції.

Відповідно до визначеної мети, пріоритетними напрямами нової бюджетної політики соціально-економічного розвитку повинні стати:

- нарощення внутрішнього фінансового потенціалу соціально-економічного розвитку;

- бюджетне стимулювання конкурентних переваг економіки;
- рівномірний доступ населення до якісних публічних послуг.

Пріоритети бюджетної політики соціально-економічного розвитку виражаються в економічно обґрунтованих цілях і завданнях, здатних вирішувати найболючіші соціально-економічні проблеми. В умовах фінансової децентралізації важливо в процесі формування нової бюджетної політики соціально-економічного розвитку країни врахувати інтереси держави, органів місцевого самоврядування та платників податків, позаяк всі вони мають різні «побажання», систему цінностей та мету.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 19.11.2019).
2. Возняк Г.В. Бюджетна політика розвитку регіонів України: сучасна парадигма і орієнтири подальших реформ: [монографія]. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». 2016. 520 с.

Максименко П.К.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник, доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

**СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМ ВАЛЮТНИМ
ФОНДОМ**

З моменту одержання своєї незалежності Україна стала налагоджувати зв'язки з іншими державами, брати активну участь у діяльності міжнародних організацій. Міжнародний валютний фонд (МВФ), до якого Україна вступила в 1992 році, не став виключенням. Сучасний нестабільний економічний стан України зумовлений наслідками економічної кризи, погіршенням макроекономічної ситуації в країні, девальвацією гривні, зростанням інфляції. Дане становище зумовлене ще і втратою контролю над частиною територій і різким збільшенням витрат бюджету на оборону держави.

Аби уникнути дефолту, Україна звернулась за запозиченнями до МВФ. Дана співпраця доволі часто піддається критиці і, враховуючи прагнення України проявити себе як самостійна і незалежна держава, вивчення такого важливого співробітництва з МВФ є досить актуальним на сьогодні.

Проблемні питання співпраці розглядали такі вчені, як В. Андрійчук, І. Балік, І. Білорус, Л. Гришина, П. Карась, В. Колосова, О. Мозговий, а також зарубіжні автори, серед яких: Л. Ерхард, Л. Бальцерович, Дж. Вільямсон, Р. Мандела, А. Зіденберг, Т. Кіллік та інші.

Метою дослідження є вивчення ключових аспектів співпраці України з МВФ, їх головні плюси та мінуси та наслідки подальшого співробітництва.

Міжнародний валютний фонд – спеціальне агентство ООН, яке було засновано у 1945 році з метою регулювання валютно-кредитних відносин член-країн, та допомоги їм у вигляді короткострокових кредитів. Нині МВФ є найголовнішим фінансовим партнером України. Починаючи з 1994 року, коли відбувся перший етап взаємовідносин України з МВФ, була отримана перша позика у розмірі 763,1 млн. дол. США на підтримку платіжного балансу держави. Надалі співпраця стала більш системною, а позики зросли до мільярдів [1].

Цілями даного співробітництва є стабілізація стану економіки, зокрема фінансової системи, впровадження більш ефективних структурних реформ, та створення основи для подальшого сталого розвитку української держави. Так само, відносини з МВФ дають змогу залучити додаткове фінансування з боку інших міжнародних фінансових установ та урядів інших країн.

Хронологія відносин України з МВФ бере свій початок ще у 1994 і ця співпраця продовжується по сьогодні. Так, за період співпраці з 1994 по 2019 роки, Україна та МВФ уклали 10 кредитних угод. Дві з них передбачали застосування механізму розширеного фінансування, а решта вісім - механізм stand-by - "напоготові". За цими угодами Україна могла отримати майже 51,5 млрд. SDR (Special Drawing Rights - "спеціальні права запозичення", СПЗ,

валюта запозичення на основі "корзини" головних валют), проте отримала менше половини - лише 21,9 млрд. SDR (понад 31,5 млрд. доларів) [2].

У кінці 2019 року було оголошено про початок нової програми кредитування (8-ї) терміном на 3 роки і обсягом у 5,5 млрд. дол. США.

Але найбільшою поточною проблемою України є пік виплат боргів попередніх років, які як раз припадають на 2019-2020 роки і за загальними підрахунками НБУ на даний момент становлять 17 млрд. доларів США.

Тому, враховуючи як позитивні аспекти так і критику цілого ряду економістів, слід визначити переваги та недоліки співробітництва України з Міжнародним валютним фондом (табл. 1).

Таблиця 1

Переваги та недоліки співробітництва України з МВФ

Переваги	Недоліки
Довгострокові та дешеві кредити МВФ	Підриває економічну стабільність української економіки як залежність від зовнішніх кредиторів, так і нераціональне використання коштів, отриманих від кредитів.
Створення достатніх валютних резервів, що дозволить Україні зміцнити та підтримувати стабільність національної валюти	
Розпочато економічні реформи	Блокує свободу дій, що робить уряд підконтрольним
Залучення інвесторів	Ризиком такого інструмента погашення дефіциту платіжного балансу, як іноземні кредити, є збільшення державного боргу, оскільки виникає обов'язок країн-позичальників виплачувати як основну суму позики, так і відсотки.
Завдяки траншам була дещо послаблена проблема фіскального дефіциту	

Розроблено автором на основі джерела [3,4,5].

Отже, дана співпраця несе за собою як негативні так і позитивні наслідки для України. Оскільки зовнішні борги зростають і з кожним разом їх все складніше повертати, відбувається блокування свободи дій уряду а також

підрив національної економіки. З іншого боку, Україна не може розірвати зараз відносини з МВФ, адже це позначиться на стабільності фінансової системи та втраті належного іміджу країни. Тому така співпраця потребує виважених і науково обґрунтованих підходів з боку уряду, НБУ та економічних радників.

Список використаних джерел;

1. Історія співробітництва України та МВФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobitnictvo/mvf>. 2. МВФ і Україна: історія позик і відносин. Сайт: «ВВС» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com>. 3. Богацька Н.М. Валютні відносини України та МВФ. // Інфраструктура ринку. - 2018. - Випуск 18. - С.7-10. 4. Фурман І.В., Підгірняк А. О., Паламар Я. С. Міжнародний валютний фонд у контексті співпраці з Україною: сучасний стан, ризики, перспективи: Збірник наукових праць ВНАУ. Серія «Економічні науки». – К. - 2013. - № 4(81). - С. 275–285. 5. Манаєнко І.М. Співпраця України з Міжнародним валютним фондом: Збірник наукових праць "Сучасні підходи до управління підприємством". – К. - 2017. - №2. - С. 258-271.

Олексієнко В.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

**ЗОЛОТОВАЛЮТНІ РЕЗЕРВИ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ**

Складні соціально-політичні процеси в Україні негативно впливають на економічний стан країни, що ставить під загрозу ефективність використання золотовалютних резервів. Вони уповільнюють економічний розвиток України, затримують можливість підвищення рівня життя населення та ставить під загрозу її фінансову незалежність. Вагомий внесок у дослідження проблем управління, формування та призначення золотовалютних резервів зробили такі вчені, як О. В. Дзюблюк, А. М. Мороз, В. В. Козюк, Ю. В. Редді, Л. Г. Саммерс ті багато інших. Помітний внесок у дослідження розміщення та використання коштів валютних резервів України зробили А. В. Матіос та А. А. Ковальчук.

Світова практика показує, що, як правило, золотовалютні резерви більшості держав знаходяться в управлінні, або, інакше кажучи, в розпорядженні їх центральних банків. Однак принципові рішення щодо

розміщення та використання золотовалютних резервів у переважній більшості цивілізованих країн приймає парламент та уряд. Така світова практика повністю себе виправдала і довела її доцільність та результативність. Важливою умовою захисту економіки від розповсюдження на її фінансові ринки валютно-фінансових криз і водночас запорукою ефективного проведення валютних інтервенцій у країні є необхідність формування оптимального рівня золотовалютних резервів та його підтримки. Кожна країна обирає для себе найбільш відповідний критерій. Але оптимальний обсяг золотовалютних резервів потребує коригування, бо він може суттєво різнитися та змінюватись з часом під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників.

Переважну частину золотовалютних резервів України складають резерви в іноземній валюті. Максимальну кількість резервів в іноземній валюті було зафіксовано в квітні 2011 року – 36 883,53 млн. доларів США. У лютому 2015 року спостерігається різке їх зменшення, резерви досягли свого мінімального значення – 4 698,87 млн. доларів США [1].

Проілюструємо динаміку обсягів золотовалютних резервів за період з 2009 року по 2018 рік (рис.1) [1].

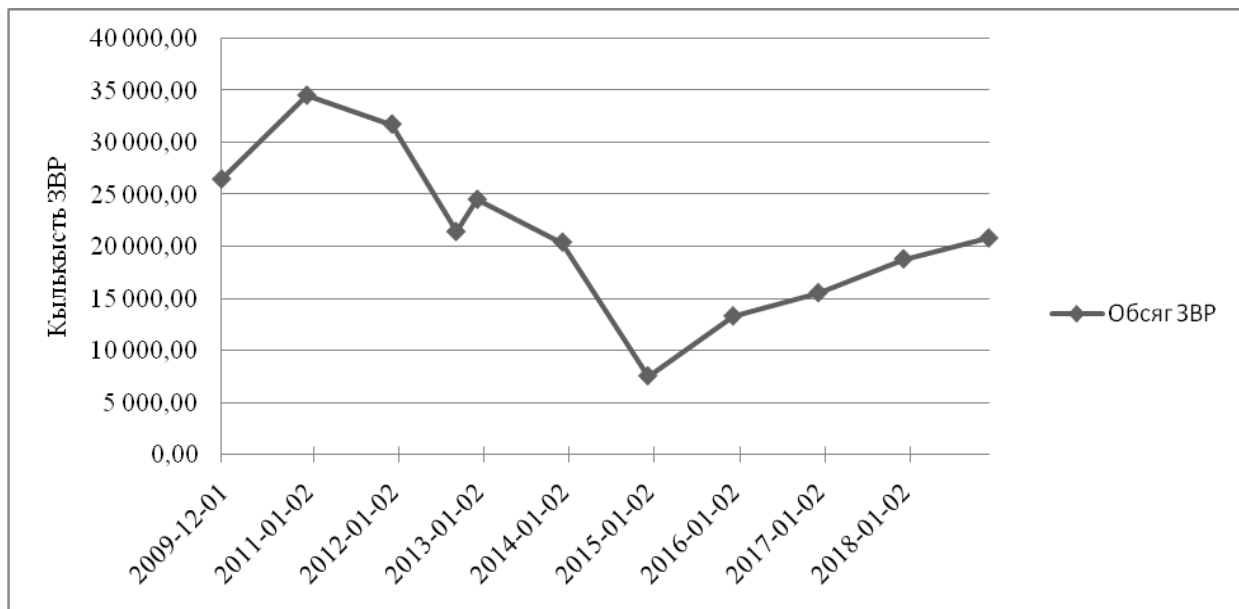

Рис. 1. - Офіційні міжнародні резерви України з 2009 по 2018 рр. (млн. дол. США).

В період 2009 – 2017 рр. кількість резервної позиції МВФ залишалась стабільною і постійною. Але в 2018 році ми спостерігаємо коливання: січень 2018 року - кількість резервної позиції МВФ склала 0, 15 млн. доларів США – і це мінімальне значення за весь період, який ми проаналізували; березень – квітень 2018 року кількість резервної позиції МВФ склала 0, 35 млн. доларів США – і це максимальне значення за весь період [1].

Зараз відбувається впровадження змін щодо регулювання та обмеження валютних операцій. За статистикою останніх років, норматив обов'язкового продажу валютних надходжень становив 50%, а з 1 березня 2019 року він був зменшений до 30%. Норма, яка зобов'язує підприємців продавати 30% валютних надходжень на міжбанківському валютному ринку перестала діяти з 20 червня 2019 року. Дане рішення є кроком «на зустріч покращенню ділового та інвестиційного клімату в Україні» [2]. У такий спосіб Національний банк продовжує валютну лібералізацію відповідно до дорожньої карти, яка передбачає поступове зняття усіх валютних обмежень у відповідності до покращення макроекономічних умов в Україні.

Резерви є запорукою фінансової стабільності держави і в Україні є шанс на поповнення золотовалютних резервів Національного банку України. Потужним джерелом надходжень валютних коштів в Україну повинні стати доходи мігрантів та діаспори [3]. На основі статистичних даних, на постійній основі за кордоном працює 3, 2 млн. громадян України , а в окремий період – від 7 до 9 млн. осіб [4].

Одним з недоліків політики управління золотовалютними резервами НБУ є відсутність прозорого інформування суспільства за позитивними та негативними результатами такого управління. Важливо досліджувати сукупність чинників впливу на офіційні валютні резерви: стан зовнішньої торгівлі; врівноваженість платіжного балансу; режим валютного контролю; інвестиційний клімат; характер інтервенційної політики; режим валютного курсу (плаваючий, фіксований).

З метою запобігання втрат при управлінні золотовалютними резервами слід більш ретельно підходити та дотримуватись заходів, які вивірені міжнародною практикою та мають позитивний вплив на стан золотовалютних резервів, а саме: виважено здійснювати прогностні оцінки стану міжнародних розрахунків країни; враховувати прогнозування коливань обмінних курсів на короткострокові терміни; враховувати комплекс чинників, які здійснюють вплив на обмінний курс національної валюти; більш ґрунтовно орієнтуватися на потреби обслуговування зовнішнього боргу.

Список використаних джерел:

1. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.mof.gov.ua/uk/finansova-politika>.
2. Данилишин Б.М. НБУ скасував обов'язковий продаж валюти бізнесом. Економічні новини. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-48682213>.
3. Гайдучкий А. Не за крохи. Україні нужна качественно новая стратегия привлечения иностранного капитала /А. Гайдучкий // газета «Зеркало недели». – 2014. – № 48.
4. Міністерство соціальної політики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/>

Олексієнко В.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Дереза В.М

**ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА
РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ**

У сучасному світі на розвиток фінансового ринку впливають багато факторів. Одним із найважливіших показників для економічно стабільного розвитку фінансового ринку є рівень фінансової грамотності населення. Низький рівень фінансових знань у більшості населення України стає на перешкоді отриманню прибутків, не дає можливості користуватися тими послугами, які пропонує ринок, гальмує особистий розвиток, позбавляє

фінансової стабільності, примушуючи постійно розв'язувати проблеми виживання в умовах нестабільності, інфляції, відсутності гарантій отримання доходу й інших проблем, які є в суспільстві.

Захист прав споживачів фінансових послуг знаходяться в початковій стадії. На даний момент не має ефективного централізованого відомства із захисту прав споживачів фінансових послуг; немає фінансового омбудсмена, тобто уповноваженого із захисту прав фінансових споживачів. Більш того, відсутні такі важливі компоненти як неурядові організації, що мали б спеціалізуватися на захисті споживачів та фінансовій освіті та комерційний банк, що обстоював би важливість наявності обізнаного споживача. Крім того, відсутня урядова фундація на рівні центрального банку або міністерств фінансового блоку, що була б націлена на фінансову грамотність.

Українці майже нічого не знають про свої права як споживача фінансових послуг і не довіряють фінансовим установам. Населення користується обмеженим переліком фінансових послуг, загалом це – комунальні платежі, банківські рахунки або пластикові картки та користування банкоматом. Через низький рівень довіри українців до фінансового сектору, ми користуємося мінімальними можливостями фінансових послуг.

Близько 13% українців роблять заощадження. З тих споживачів, хто не заощаджує кошти, 14% пояснюють це недовірою до фінансових установ. Близько 7% українців мають поліс страхування життя, а 21% говорить, що не купує страховий поліс, тому що не вірять, що страхова компанія виплатить кошти спадкоємцям у разі їх смерті [2; 3, с. 12].

Агентством США по міжнародному розвитку (USAID) спільно з Національним банком України провели дослідження індексу фінансової грамотності ОЕСР. Згідно з цим дослідженням Україна посіла останнє місце в рейтингу фінансової грамотності серед країн ОЕСР, розділивши це місце за кількістю балів з сусідньою Польщею (11,6 бала). Результати дослідження показали, що найнижчий бал по фінансовій грамотності у громадян нашої

країни притаманний віковій групі від 18 до 24 років, а найвищий — групі від 25 до 34 років. Близько половини українців не заперечують проти ухилення від сплати податків, але при цьому переважна більшість громадян хочуть бачити, як витрачаються їх податки.

Ми погоджуємося з Б. Приходько, що основними напрямками підвищення рівня фінансової грамотності[4] мають бути:

- 1) підвищення рівня знань і компетенції в галузі права та поінформованості про можливі правові наслідки отримання фінансових послуг;
- 2) забезпечення справедливого та рівного доступу населення до фінансових послуг;
- 3) поліпшення поінформованості щодо фінансових послуг і особливостей їх використання та посилення впевненості споживачів у прийнятті фінансових рішень;
- 4) ключовою метою діяльності з підвищення рівня фінансової грамотності населення має бути стимулювання громадян до самостійного отримання мінімальних теоретичних знань, формування вмінь і навичок при виборі фінансової послуги та фінансової установи, що надає послугу.

Список використаних джерел:

- 1.Фінансова грамотність населення в Україні / Ю. А. Романовська, В. А. Урбанович // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2017. - Вип. 2(2). - С. 99-103. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2017_2%282%29__21
- 2.Соркін І.В. Альтернативні механізми врегулювання спорів у сфері фінансових послуг: світовий досвід та реалії України / І.В. Соркін // Фінанси України. – 2013. – № 10. – С. 7–19.
- 3.Блискавка О. Фінансова грамотність населення та розвиток національної економіки / О. Блискавка, А. Зеленцова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ufin.com.ua/analit_mat/strah_rynok/159.
- 4.Борис Приходько, Стратегічні напрями підвищення рівня фінансової грамотності населення України. Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnbu_2014_2_5.pdf

Оруджова С.Ф.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Куряча Н.В.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Основу пенсійної системи в Україні складає система державного пенсійного забезпечення, яка охоплює всіх непрацездатних осіб похилого віку, інвалідів, осіб, які втратили годувальника. Виплати здійснюються у формі пенсій, надбавок та підвищень до пенсії, компенсаційних виплат, додаткових пенсій відповідно до законів України «Про пенсійне забезпечення», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення».

Враховуючи те, що система пенсійного страхування є складовою загальної фінансової системи країни, вона функціонує на основі єдиних макроекономічних показників розвитку України, зокрема таких як демографічна ситуація. Стан використання трудового потенціалу, досягнутий рівень розвитку економіки і соціальної сфери та інших чинників, а також очікуваних тенденцій зміни цих чинників у перспективі.

Реформування системи пенсійного забезпечення в Україні було зумовлене низкою проблем макроекономічних і демографічних. Одна з них полягала у кількості осіб непрацездатного населення, аінша в низькій зайнятості населення та поширення практики надання пільг із сплати пенсійних внесків, що суттєво послаблювало фінансову базу пенсійної системи.

Законами України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне страхування», якими детально регламентуються правові засади функціонування реформованої системи пенсійного страхування і які набули чинності з 1 січня 2004 року двохрівнів нової пенсійної системи: реформованого солідарного рівня та добровільного недержавного пенсійного забезпечення. З набуття чинностіцими законами процес пенсійної реформи в Україні вступив у фазуактивних практичних дій[1].

Проведена в Україні пенсійна реформа одночасно із встановленням нових умов пенсійного страхування громадян передбачила і перерахування пенсій нинішнім пенсіонерам, скасування максимального обмеження розміру пенсій і відновлення їх диференціації. Це забезпечило підвищення розмірів пенсій з першого дня запровадження нового закону.

Варто відзначити, що покоління працюючих громадян при накопичувальній системі буде зберігати рівно стільки, скільки й при солідарній системі пенсійного забезпечення, при цьому заощадження покоління літніх зменшується. Таке явище може бути пов'язане з ефектом заміщення, яке прирівнює збільшення накопичень, викликане зростанням доходу громадян. До того ж, пенсіонери при новій пенсійній системі зможуть отримувати більш високі пенсійні виплати і не матимуть потреб у значних власних заощадженнях до моменту виходу на пенсію.

Проаналізований досвід розвитку недержаного пенсійного забезпечення в даних країнах дає підстави стверджувати про необхідність поширення в Україні саме корпоративних або професійних пенсійних фондів, адже на сьогодні вони ще не здобули належного розповсюдження[2].

Кошти, накопичувані на пенсійних рахунках учасників, є значним джерелом інвестицій в економіці, вони будуть спрямовуватися на фінансування довгострокових проектів у стратегічних сферах. Особливість діяльності пенсійних фондів полягає у тому, що вони зацікавлені здійснювати довгострокові інвестиції для узгодження власних потоків внесків і виплат. Це приведе до зниження обсягів тіньової економіки шляхом отримання пільг в оподаткуванні для учасників НПФ та збільшення бюджетних надходжень у майбутньому. Під час сплати податків будуть збільшуватися бюджетні надходження шляхом розширення бази оподаткування, а саме пенсійні виплати включатимуть не лише пенсійні внески, а й інвестиційний дохід.

Список використаних джерел:

1. Городецька Л.О. Реформування пенсійної системи в Україні/ Л.О. Городецька // Фінанси України. – 2016. – № 5. – С. 12–13.
2. Кириленко О. П. Розвиток державного пенсійного страхування в умовах пенсійної реформи : Монограф. / О.П. Кириленко – Т. : ТНЕУ, 2017. – 350 с.

Пихтіна О.С.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Дереза В.М.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ІНФЛЯЦІЇ.

Таке поняття як інфляція звично асоціюють з негативними процесами. Зростання індексу інфляції здійснює вплив на всі сфери життя країни. Особливо відчутним цей вплив є для населення та підприємств держави.

В даний момент інфляція – є одним з найнебезпечніших явищ, що негативно впливають на фінанси, грошову та економічну систему в цілому, до соціально-економічних наслідків інфляції відносять зокрема такі:

- зниження купівельної спроможності грошей
- інфляція підриває можливості господарського регулювання,
- знецінення дії по проведенню структурних перетворень, врегулюванню порушених пропорцій;
- викривлення реальної картини фінансових результатів виробництва, рівню і динаміки споживання послуг і товарів;

Соціально-економічні наслідки інфляції виражаються в зменшенні виробництва, переході капіталу зі сфери виробництва в торгівлю та лихварство, збільшенні частки податкових ухилень, полегшенні розвитку спекуляції, відсутності індексації доходів і видачі кредитів без урахування індексу цін.

Оскільки інфляція є прихованим податком, то знижуються не лише реальні доходи населення, а й знецінюються активи зі сталим доходом. Відповідно, внаслідок цього заощадження у формі готівки або ж депозитів скорочуються та відбувається заміщення функції накопичення грошей купівлею таких благ, як, наприклад, нерухомість, дорогоцінні метали. Також знижується мотивація до інвестування довгострокових програм, оскільки такі вкладення є менш прибутковими та значно ризикованішими.

Індекс інфляції, або, що теж саме, індекс споживчих цін — показник, що характеризує зміни загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання.

Зведена таблиця індексів споживчих цін за останні роки (%)					
	2015	2016	2017	2018	2019
січень	103,1	100,9	101,1	101,5	101,0
лютий	105,3	99,6	101,0	100,9	100,5
березень	110,8	101,0	101,8	101,1	100,9
квітень	114,0	103,5	100,9	100,8	101,0
травень	102,2	100,1	101,3	100,0	100,7
червень	100,4	99,8	101,6	100,0	99,5
липень	99,0	99,9	100,2	99,3	99,4
серпень	99,2	99,7	99,9	100,0	99,7
вересень	102,3	101,8	102,0	101,9	100,7
жовтень	98,7	102,8	101,2	101,7	100,7
листопад	102,0	101,8	100,9	101,4	
грудень	100,7	100,9	101,0	100,8	
За рік	143,3	112,4	113,7	109,8	104,2

Наочно темп інфляції 2015-2019 представлений на графіку:

Аналіз показників 2016 р. показав, що індекс споживчих цін знизився до 112,4 %. Тобто ціни зростали повільніше, ніж в 2015-му році, коли товари подорожчали майже в півтора рази. Це було зумовлено насамперед збільшенням тарифів на житлово-комунальне обслуговування та цін на паливо.

Починаючи з жовтня 2017 р. спад показників інфляції припинився, що пов'язано із подорожчанням сировини, наприклад, молока, погіршенням інфляційних сподівань та рішенням уряду збільшити мінімальну заробітну

плату до 3,2 тис. грн на початку року.

Ціни і тарифи в 2016 р. зросли на 34,6 % в річних параметрах. Інфляція на рівні

12,4 % в 2016-му є найнижчим показником за минулі три роки. У державному бюджеті 2017 р. визначено споживчу інфляцію зі значенням 8,1 %.

У 2019 році споживча інфляція виявилася нижче офіційного прогнозу Нацбанку і сповільнилася. Темпи зростання базової інфляції в країні, адміністративно-регульовані ціни і вартість палива були нижче очікуваних через зміцнення гривні. Останнє також переважило вплив різких темпів зростання на сирі продукти харчування.

Проте на даний момент все ще можна вважати що, для економіки України проблема інфляції є гострою і потребує негайного вирішення, адже зростання цін на товари першої необхідності спричиняє негативні соціально-економічні наслідки, такими є зниження реальних прибутків населення, знецінення заощаджень. Основними формами виявлення інфляції є підвищення цін на товари і послуги, зниження курсу гривні, зниження купівельної спроможності валюти, зростання заборгованостей по кредитах.

Саме тому вкрай необхідним економічні аналітики та політологи вважають дотримання в Україні комплексу антиінфляційних заходів:

- 1) Укріплення механізмів ринкової системи.
- 2) Природне гальмування зростання цін.
- 3) Дотримання курсу на покрокове подолання інфляції .
- 4) Необхідно вжити заходів щодо співвідношення темпів підвищення рівня життя населення з реальними можливостями економіки.
- 5) Слід звернути увагу на подолання факторів зростання безробіття.
- 6) Важливою складовою антиінфляційної стратегії є впорядкування державних фінансів, передовсім скорочення бюджетного дефіциту.
- 7) Потрібно вжити ефективних заходів для поліпшення умов ведення бізнесу.

Треба повернути довіру громадян України до дій Національного банку України, до заходів грошово-кредитного регулювання, які він застосовує. Якщо інфляція контролюється Національним банком, то зазначені очікування є значними, реальна економіка насичується грошима, оскільки грошова маса зростає швидше ніж рівень цін, а це, в свою чергу, стимулює зростання економіки. Також необхідною умовою є нормалізація валютного курсу для припинення спекулятивних валютних операцій.

Список використаних джерел:

1. Інфляція в Україні- минуле, сьогодення та майбутнє [Електроний ресурс] . Режим доступу:
<https://voxukraine.org/uk/inflation-in-ukraine-past-present-and-future-ukr/>
2. Инфляция спроса и инфляция издержек [Електроний ресурс] . Режим доступу:
<http://www.ekonomika-st.ru/ekonomika/ekon-teorija/ekon-teorija-80.html>
3. Індекс інфляції [Електроний ресурс] . Режим доступу:
<https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/2019/>
4. Индекс инфляции с 2000 по 2019 гг. [Електроний ресурс] . Режим доступу:
https://www.prostobank.ua/spravochniki/indikator_rynka/inflation_index
5. Аналіз існуючого стану інфляційних процесів в сучасній Україні [Електроний ресурс] . Режим доступу: <https://works.doklad.ru/view/iJoPjdbJR5U/all.html>
6. Антиінфляційна політика [Електроний ресурс] . Режим доступу:
<https://economuch.com/regulyuvannya-ekonomiki-derjavne/antiinflyatsiyna-politika-47047.html>
7. Аналіз інфляційних процесів в Україні та шляхи їх подолання [Електроний ресурс] . Режим доступу: file:///C:/Users/ASUS_/Downloads/4145-14966-1-PB.pdf
8. Антиінфляційна політика держави [Електроний ресурс] . Режим доступу:
https://pidruchniki.com/1027042638717/ekonomika/antiinflyatsiyna_politika_derzhavi
9. Антиінфляційна політика. Шок чи терапія? [Електроний ресурс] . Режим доступу:
https://dt.ua/ECONOMICS/antiinflyatsiyna_politika_shok_chi_terapiya.html

Тутова О.Р.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Дереза В.М.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ.

У сучасних темпах розвитку інвестиції набувають великого значення при здійсненні структурної перебудови національної економіки, забезпеченні

технічного прогресу, підвищенні на макро- та мікрорівнях показників господарської діяльності. З давніх часів об'єктом досліджень багатьох вітчизняних і закордонних учених була інвестиційна діяльність. Та й зараз проблеми інвестицій та їх значення і вплив на національну економіку розглядають такі вітчизняні вчені, як В.Геєць, М.Денисенко, Я.Жалило, А.Музиченко, А.Пересада, Н.Татаренко, В.Федоренко та інші. Серед іноземних учених слід зазначити Л.Дж.Гітмана, У.Шарпа, Р.Барроу та ін. Узагальнюючи праці вище зазначених науковців, можна зробити такий висновок: для України великого значення набуло вивчення спектру проблем відносно впливу іноземних інвестицій на національну економіку для України при зміні умов інвестування.

За даними Держстату за січень-липень 2019 рокув економіку України іноземними інвестори вклали близько 1074млн. дол. СШАпрямих.[5] За динамікою надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України за останні 10 років(рис. 1), можна прослідити економічне становище держави у відповідні роки.

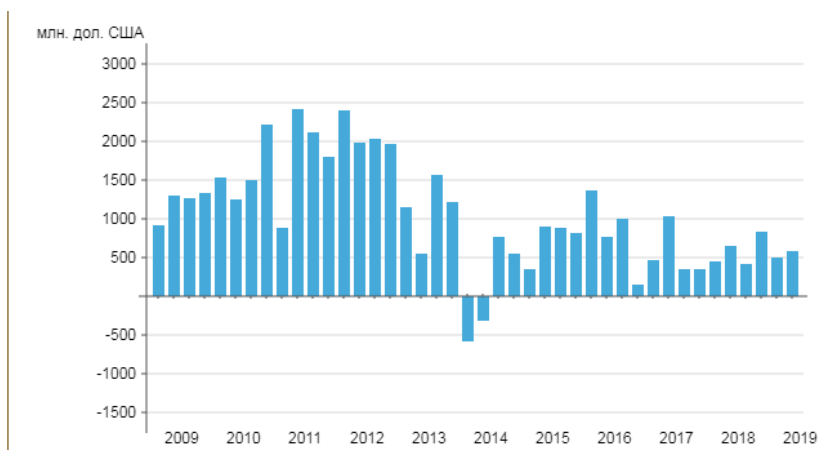

Рис.1 Надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України.

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 01.03.2019 року становив 51766 млн. дол. США та в розрахунку на одну особу населення складає 1 235,61дол. США. Слід зазначити, що 40,3% загального обсягу прямих інвестицій в Українузосереджено саме на підприємствах промисловості.

Надійшло найбільш усього прямих іноземних інвестицій, а саме 93,7%, до 10 регіонів: Харківської, Полтавської, Дніпропетровської, Донецької, Київської, Одеської, Луганської, Львівської, Запорізької, Івано-Франківської областей та до м. Київ. Таке залучення інвестицій у регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів та збільшує розмір розриву у їх розвитку.

Щодо рейтингу інвестиційної привабливості країн світу Україна за рік піднялася на 20 позицій [6], що свідчить про збільшення відсотку залучення іноземних інвестицій. Зараз Україна в рейтингу розташовується на 89 місці і входить до переліку країн, що показали найкраще зростання за рік, нарівні з Білоруссю і Латвією.

Якби не низький рівень довіри до влади та інтенсивне втручання органів державної влади в сектор приватного бізнесу, тіньова економіка та відсутність чіткої стратегії економічного розвитку країни, нестабільність у сфері оподаткування, нестабільність політичної ситуації в країні й корупція, Україна могла б стати найпривабливішим ґрунтом для вкладення коштів не тільки іноземних інвесторів, а й вітчизняних, щодо отримання непоганого прибутку для них, оскільки за таких умов фінансові ресурси мали б високу дохідність та мінімальний рівень ризику.

Отже, для того щоб зацікавити іноземних інвесторів вкладати капітал саме в економіку України, необхідно запровадити ряд соціально-економічних реформ й змінити на краще інвестиційний клімат країни, які допоможуть прискорити темпи економічного зростання, підвищити ділову активність країни та загалом поліпшити добробут населення. Залучення іноземних інвестицій в національну економіку дозволить перейти на новий рівень розвитку держави – залучити новітні технології, які мають вплив на підвищення конкурентоспроможності національного виробництва на світових ринках, забезпечить високий рівень якості продукції та знизить рівень безробіття шляхом створення додаткових робочих місць.

Можемо дійти висновку, що хоч інвестиції в країну надходять й з кожним наступним роком збільшуються, але їх все ще не вистачає для досягнення рівню розвитку країн Західної Європи. Зараз Україна потребує удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю на рівні державі загалом та окремо по регіонах для того, щоб у майбутньому збільшувати обсяги залучення іноземних інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Борщ Л. М. Інвестування: теорія і практика. – К. Знання, 2005. – 470 с.
2. Гайдуцький А. П. Мотиваційні чинники міжнародних інвестиційних процесів / А. П. Гайдуцький // Фінанси України. -2004. – № 12. – С. 50-57.
3. Державна служба статистики України [Офіц. сайт]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Європейська бізнес-асоціація [Офіц. сайт]. URL: <http://www.eba.com.ua/>
5. Інвестиційний клімат України: проблеми формування та заходи поліпшення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/March/12.htm>

ВДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Бандура І.А.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ: СУТНІСТЬ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ

Підвищення фінансової стійкості – це найважливіший важель впливу на стійкість фінансової системи країни в цілому та є основою для макроекономічного розвитку.

В сучасних умовах підвищеного ризику фінансової нестабільності та банкрутства багатьох банків важливого значення набуває покращення ефективності діяльності банку, яка багато в чому залежить від значного управління активами та пасивами банків.

Контроль за управлінням фінансовою стійкістю має безпосередній вплив на діяльність комерційного банку.

Поняття «фінансова стійкість» у даний час має різні визначення, які можна згрупувати таким чином [2, с. 206-207]:

– фінансова стійкість банку забезпечується через дотримання певних параметрів діяльності банку (капітал, ліквідність, платоспроможність, прибутковість, рівень проблемних активів тощо) в допустимих межах та означає врівноважене і збалансоване зростання позитивних та зниження негативних параметрів діяльності банку в межах допустимого ризику відповідно до визначеної системи узгоджених стратегічних і поточних цілей його функціонування у процесі прогресивного розвитку (Л.А. Ключко,

Ю.С. Масленченков);

– фінансова стійкість – своєрідне перевищення доходів над витратами (В.П. Пантелєєв, С.П. Халява);

– під фінансовою стійкістю банку розуміють якісну інтегральну характеристику спроможності установи ефективно виконувати свої функції та

забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та мінімізації ризиків витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, тобто автори акцентують увагу на здатності банку надавати комплекс специфічних банківських послуг належної якості (І.М. Васькович, В.Н. Живалов, В.М. Кочетков, І.Є. Склеповий, Н. Шелудько).

Таким чином, більш точним визначення фінансової стійкості комерційного банку є дотримання параметрів діяльності банку в допустимих межах.

Отже, висвітливши основні поняття можна сказати також, що фінансова стійкість комерційного банку — це стан банківської установи, який здатний збалансовано управляти грошовими потоками, підтримувати свою платоспроможність та ліквідність за рахунок достатності коштів та рентабельної діяльності.

Фінансову стійкість комерційного банку можна оцінити з боку якості активів, достатності капіталу та ефективності діяльності. Комерційний банк є фінансово стійким лише тоді, коли має стабільний капітал, ліквідний баланс, вважається платоспроможним і задовольняє вимогам до якості капіталу [1].

Аналізуючи вітчизняну літературу науковці виділяють як зовнішні так і внутрішні фактори впливу на фінансову стійкість банку.

До зовнішніх факторів впливу відносяться:

- стабільність національної валюти;
- ефективний розподіл державних фінансів;
- рівень інфляції;
- довіра громадян до фінансових посередників;
- сприятлива ситуація до інвестицій;

До внутрішніх факторів впливу відносяться:

- ефективний розподіл праці;
- кредитна політика банку;
- дисконтна політика банку;

- правильно продумана стратегія банку;
- якість маркетингу і менеджменту банку;
- професійні якості керівників;
- дотримання нормативів, які установив НБУ [3].

Можна зробити висновок, що фінансова стійкість відіграє важливу роль у управлінні діяльності комерційних банків. Значний вплив на діяльність банку надають внутрішні та зовнішні фактори впливу. Тому фінансова стійкість є дуже важливою складовою функціонування банку. Для того, щоб банк залишався фінансово стійким, необхідно постійно удосконалювати свою роботу та проводити профілактику щодо уникнення загроз зниження фінансової стійкості.

Список використаних джерел:

- 1.Золковер А. О., Гуменюк А. О. Методи забезпечення фінансової стійкості комерційного банку / А. О. Золковер, А. О. Гуменюк // International Scientific Journal. – 2015. – № 2. – С. 32-35.
- 2.Коваленко В.В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика [Текст] : монографія / В.В. Коваленко. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 228 с.
- 3.Сутність фінансової стійкості комерційних банків (на прикладі ПАТ КБ «ПриватБанк») [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://naub.ua.edu.ua/2014/sutnist-finansovoji-stijkosti-komertsijnyh-bankiv-na-prykladi-pat-kb-pryvatbank/>

Валуєва К.Д.

Університет митної справи та фінансів

Науковий керівник: проф., д.е.н. Заруцька О.П.

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Гальмування розвитку економіки в умовах пандемії стало великим викликом для банківської системи. Карантинні запровадження на тлі вже існуючих труднощів в українському економічному середовищі підвищили кредитні ризики. На сьогоднішній день швидко набуває актуальності пошук

шляхів до найбільш ефективного кредитного менеджменту у банках. Банки відзначають, що загалом у минулому кварталі різко зріс рівень всіх ризиків, серед них кредитний ризик – найбільше, а ризик ліквідності – найменше. Суттєво збільшився показник NPL. (Табл. 1).

Таблиця 1. Обсяги та частка непрацюючих кредитів на 01.04.20, млн. грн.

Всі кредити банків	1 176 222
непрацюючі кредити	575 420
у т.ч. банки:	
з державною часткою, з них	425 800
ПАТ КБ "Приватбанк"	249 303
з державною часткою крім ПАТ КБ "Приватбанк"	176 496
іноземних банківських груп	120 800
з приватним капіталом	28 821
частка непрацюючих кредитів, %	48,92

Запити на реструктуризацію боргу досягли максимуму з III кварталу 2017 року. Саме цей фактор і потреба в поповненні запасів та обігових коштів були визначальними для попиту зі сторони великих підприємств у I кварталі. Натомість зі сторони малого та середнього бізнесу знижується попит на кредити для поповнення обігового капіталу та капітальних інвестицій [1].

Сформована ситуація беззаперечно вимагає рішучих дій від банківської системи. В першу чергу це стосується саме реструктуризації кредитів, адже пандемія має майже прямий вплив на платоспроможність населення та підприємств-позичальників. Сама реструктуризація являє собою зміну будь-яких умов графіку платежів по кредиту, зміну суми оплат по кредиту в межах того ж терміну. В деяких випадках передбачаються платіжні канікули на певний термін - період, упродовж якого позичальник має право взагалі не платити по кредиту або оплатити тільки проценти без тіла кредита.

Національний банк України розробив рекомендації щодо реструктуризації кредитів в сучасних умовах [2]. Реструктуризації підлягають кредити виключно тим позичальникам, які зазнали фінансових труднощів через обмежувальні заходи, пов'язані з пандемією, та не спроможні вчасно

обслуговувати кредити. Банкам рекомендовано поінформувати клієнтів про можливість реструктуризації кредитів у будь-який зручний спосіб та вказати, які саме кредити можуть бути реструктуризовані та на яких умовах. Банки мають ефективно працювати із платоспроможними позичальниками, забезпечити вчасне отримання усіх запланованих платежів за графіком для уникнення ризиків зниження ліквідності, зростання кредитного ризику та зниження капіталу. Реструктуризації кредитів середньому та великому бізнесу повинні розглядатися індивідуально із урахуванням останньої фінансової звітності, поточного фінансового стану, вразливості секторів та підприємств до поточної економічної кризи та перспектив їхнього відновлення.

Список використаних джерел:

- 1.Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/news/all/popit-naselennya-ta-biznesu-na-krediti-znizivsya--opituvannya-pro-umovi-bankivskogo-kredituvannya>
- 2.Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/news/all/nbu-rekomenduye-bankam-restrukturizuvati-krediti-pozichalnikam-yaki-postrajdali-cherez-povyazani-iz-pandemiyeyu-obmejenya>

Васильсва А.В.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к е.н. Демиденко В.І.

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ ОТП – БАНКУ

Провідними кредитними інститутами, які займають основну частину ринку кредитування України є комерційні банки. Перш за все це зумовлено тим, що найбільш поширеним джерелом залучення додаткових фондів грошових коштів суб'єктами господарювання на сьогодні є кредити комерційних банків. Необхідно відмітити, що функціонування даних інститутів на кредитному ринку країни пов'язане із низкою проблем, які перешкоджають ефективному їх розвитку.

Важливе місце у процесі управління кредитним портфелем банку займає мінімізація ризиків, одним із способів реалізації чого є забезпечення заборгованості заставою.

Дослідивши кредитний портфель, з'ясовано що це інструмент управління активними операціями банку, метою здійснення яких є підвищення ефективності діяльності, що досягається шляхом надання позичок за різними напрямками кредитування з врахуванням встановлених вимог. Методичні підходи щодо оцінки ефективності управління кредитним портфелем банку побудовані на врахуванні співвідношення рівня ризику за кредитною операцією та обсягами доходів за нею. При формуванні методики оцінки ефективності кредитного портфеля доцільно дотримуватися наступної послідовності дій: аналіз доходів за кредитними операціями; оцінку кредитних ризиків та аналіз ефективності управління кредитним портфелем..

Досліджуючи стан кредитування АТ «ОТП БАНК» слід відзначити позитивні тенденції, які уособлюють у собі постійне зростання розміру кредитного портфелю банківської установи. У структурі кредитного портфелю банку відбулося зростання частки короткострокових кредитів, що можна пояснити веденням політики мінімізації ризику, адже довгострокове кредитування напряму пов'язане із високими кредитними ризиками, які проявляються у великих збитках у зв'язку з інфляційним забезпеченням відсотків за вкладеними позиками і несвоєчасним поверненням кредитів. Однак, не зважаючи на деякі негативні сторони, усі показники, що вказують на прийнятність ризику проведення кредитних операцій комерційним банком, знаходилися у межах встановлених нормативів. При оцінці ефективності управління кредитним портфелем АТ «ОТП БАНК» було виявлено високу ефективність управлінських дій, що направлені на здійснення успішної кредитної діяльності комерційним банком, використовуючи показники: рентабельність кредитних операцій, співвідношення власних коштів банку та кредитного портфеля, коефіцієнт збитковості кредитного портфеля, коефіцієнт

захищеності позик від втрат. На рівні кредитного портфеля банк використовував методи управління кредитним ризиком банку: диверсифікація, лімітування, створення резервів. Наявний ризик-менеджмент банку, свідчить про постійне збільшення суми резервів під знецінення кредитів та відповідно зменшення кредитного ризику, що позитивно впливає на кредитний портфель. Для прийняття зважених рішень у процесі управління кредитним портфелем, АТ «ОТП БАНК» використовували рейтинги, щодо оцінки позичальника за допомогою внутрішньої рейтингової моделі банку, яка демонструвала свою ефективність протягом останніх років в управлінні деякими класами боржників, проте деякі є надалі проблемними й потребують удосконалення.

Організація процесу управління кредитним портфелем банківської установи починається з конкретної позички, саме тому методичні засади повинні враховувати основні етапи здійснення кредитування, до яких належить підготовка, структурування та обслуговування кредиту.

Основним завданням у процесі управління кредитним портфелем та його оптимального формування було отримання максимального прибутку банківської установи за усіма напрямками кредитування. Розраховано, що дохідність обох кредитних портфелів змінюється у одному напрямку. Прогнозується підвищення дохідності як за кредитним портфелем юридичних осіб, так і за кредитним портфелем фізичних осіб. Прогнозований темп підвищення дохідності складає 2,57 % від наявного розміру кредитного портфеля. Позитивний зв'язок між двома групами активів свідчить про те, що прибутковість за ними змінюється у одному напрямку. Загалом прогнозується збільшення очікуваних доходів від кредитної діяльності банку на 652675 тис. грн., у тому числі: від кредитування фізичних осіб на 204713 тис. грн., від кредитування юридичних осіб (на 447962 тис. грн.).

Особливу увагу слід звернути на ризики, що виникають при споживчому кредитуванні населення, адже споживчі кредити видаються без забезпечення, а це, у свою чергу, підвищує ймовірність недоотримання прибутків за даним

напрямом діяльності. Доцільним заходом є перегляд існуючої скорингової системи та заміну її на більш ефективну.

Список використаних джерел

- 1.Голуб В.М. Управління кредитним портфелем комерційного банку [Текст]: Автореф. дис. канд.екон. наук: 08.04.01 / В.М. Голуб; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2016. – 19 с.
- 2.Коваленко В.В. Кредитна діяльність банків України : проблеми та перспективи розвитку : монографія / за ред. В.В. Коваленко. – Одеса : Атлант, 2015. – 218 с.
- 3.Офіційний сайт Національного банку України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.bank.gov.ua>>
- 4.Офіційний сайт АТ «ОТП БАНК» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <<https://ru.otpbank.com.ua/>>
- 5.Примостка Л.О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі [Текст]: Монографія. / Л.О. Примостка – К.: КНЕУ, 2011. – 316с.

Герасименко В.Л.

Факультет економіки ДНУ ім.О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

ОСОБЛИВОСТІ АКТИВНИХ БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ

Стійка й активно функціонуюча форма устрою комерційних банків та спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів у сумі з продуктивною, виваженою політикою центрального банку в економіці будь-якої країни займає найважливіше місце. Головна роль у цій формі устрою належить комерційним банкам, які є тими економічними центрами, де починається і завершується ділові відносини. Саме через комерційні банки відбуваються зв'язки між усіма учасниками господарських процесів, тому від їх діяльності визначною мірою залежить продуктивність роботи економіки в цілому.

Неопрацьованість чинної форми устрою кредитування і мобілізації ресурсів для активних операцій, разом з тим, дефект у визначені найліпших умов і методів організації кредитних взаємовідносин, неопрацьованість методик оцінки банківських загроз та управління ліквідністю і рентабельністю операцій банківських установ обтяжують процес утворювання повноцінних ринкових засад у функціонуванні банківської системи України.

Вагомий внесок у розробку питань щодо управління банківськими активами та розвитку активних операцій зробили вітчизняні науковці економісти Азаренкова Г. М. [1], Бобрик М. М. [3], Буднік М. М. [4], Вовчак О. [5], Міщенко В. [6] та ін.

Нові проблеми управління активами комерційного банку, що викликані постійними змінами економічної ситуації в країні та світі, потребують своєчасної розробки та впровадження нових і удосконалення діючих механізмів здійснення активних операцій банківських установ, задля оптимальної трансформації банківських ресурсів у виробничі інвестиції української економіки. А отже, дана тема потребує подальших наукових досліджень.

Комерційні банки проводять різноманітні фінансові операції, вони складають основу кредитної системи. Комерційні банки приймають і розміщують грошові вклади, здійснюють розрахунки за дорученням клієнтів і їх касове обслуговування [3]. Банківські операції поділяються на пасивні, активні й комісійні, що включають посередницьку діяльність.

Банківські активні операції полягають у діяльності, пов'язаній із розміщенням і використанням власного капіталу, залучених і позичених коштів для одержання прибутку при раціональному розподілі ризиків за окремими видами діяльності і підтриманні ліквідності [1].

Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» активними операціями називають кредитні та інші вкладення банківських ресурсів, з метою їх найефективнішого використання [7].

Основними видами активних операцій комерційних банків є:

- кредитна діяльність, пов'язана з наданням кредитів різноманітних видів і форм юридичним особам (у т. ч. банкам), фізичним особам;
- інвестиційна діяльність з розміщення ресурсів банку у цінні папери (акції, державні та корпоративні облігації) на тривалий термін;
- фондова діяльність з купівлі-продажу цінних паперів;

- валютна діяльність з купівлі-продажу іноземної валюти на внутрішньому та міжнародному валютних ринках;
- діяльність, пов'язана з розрахунками клієнтів;
- касова діяльність з приймання і видавання готівки;
- депозитна діяльність з вкладання тимчасово вільних ресурсів банківських установ в депозити в НБУ та в інші комерційні банки;
- діяльність з придбання основних засобів, матеріальних та нематеріальних активів.

Станом на початок 2019 р., банківська система України продовжує характеризуватись низькою активністю кредитних установ. Основними чинниками, що ускладнюють процес здійснення кредитування, виступає великий рівень невизначеності щодо подальшого економічного розвитку та обмежене коло надійних позичальників.

Щодо інвестиційних операцій, то наразі це одна з важливих форм вкладень коштів. Під інвестиціями прийнято розуміти використання коштів з метою отримання доходу і нарощування капіталу. Зацікавленість комерційних банків у здійсненні інвестиційної діяльності пов'язана, насамперед, із тим, що попит на позики не завжди може бути адекватним наявному у банківській установі капіталу. Не маючи можливості розмістити відповідні кошти у позики, комерційні банки вкладають їх у інші види активів, що можуть забезпечити належний рівень рентабельності [5]. Тому активні операції банківської установи не обмежуються лише кредитуванням, а включають також інвестиційну діяльність щодо розміщення коштів у цінні папери.

Отримані результати вивчення теоретичних основ і діючої практики виконання активних операцій комерційними банками наводять на висновок, що активні операції займають істотну частину операцій банків і в роботі банківських установ займають одне з первісних значень, через те що є операціями, що утворюють прибуток банківської установи. Організація і якість

активів великою мірою визначають ліквідність і платоспроможність банківської установи, а отже, його стійкість.

Список використаних джерел:

- 1.Азаренкова Г. М. Управління фінансовими ресурсами банку: монографія / Г. М. Азаренкова, І. І. Біломісна, В. Г. Сословський. – Київ : УБС НБУ, 2012. – 179 с
- 2.Аналітичний огляд банківської системи України [Електронний ресурс] / Національне рейтингове агентство «Рюрік» // – К. : Режим доступу : http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_1_kv_2016.pdf.
- 3.Бобрик М. М. Финансовая устойчивость коммерческого банка / М. М. Бобрик // Банковское дело. – № 8. – 2011. – С. 32–35.
- 4.Буднік М. М. Фінансовий ринок: навч. посібник / М. М. Буднік, Л. С. Мартюшева, Н. В. Сабліна. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – С. 334.
- 5.Вовчак О. Причини та наслідки впливу світової фінансової кризи на розвиток банківського та реального секторів економіки України / О. Вовчак, Н. Поляк // Вісник НБУ. – 2009. – № 8. – С. 22–27.
- 6.Міщенко В. Реструктуризація кредитів в умовах кризи: світовий досвід і можливості застосування в Україні / В. Міщенко, В. Крилова, М. Ніконова // Вісник НБУ. – 2015. – № 5. – С. 12–17.
- 7.Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

Герасименко В.Л.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Семенча І.Є.

АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗРОСТАННЯ КАПІТАЛУ БАНКУ

Перспективи розвитку будь-якого банку значною мірою визначаються рівнем його капіталізації. Недостатній її рівень стримує належний розвиток як окремого банку, так і банківського сектору в цілому. Під час нещодавньої фінансової кризи забезпечення достатнього обсягу капіталу банків постало однією з ключових проблем, адже саме нестача капіталу була найбільшою загрозою стабільності банківської системи. З огляду на це, питання капіталізації банківської системи останнім часом набуло особливої актуальності.

Проблеми, пов'язані з капіталізацією банківської системи, з достатністю власного та регулятивного капіталу банків, а також питання щодо способів та методів підвищення рівня капіталізації досліджуються в працях таких науковців, як З.М.Васильченко [2], К.А.Возняковська [3], Я.В.Грудзевич [4], М.І.Диба [5], О.М.Колодізєв [6], С.В.Науменкова [7], С.В.Міщенко [8] та інших.

Метою статті є аналіз сучасних тенденцій розвитку банківського капіталу та виявлення шляхів збільшення капіталізації задля забезпечення стабільної роботи банківської системи України.

Проблема капіталізації банків завжди була гострою в Україні. За всі роки незалежності нашої держави частка статутного капіталу банківської системи загалом не перевищила 35%, тоді як у країнах Центральної Європи даний показник сягає 40%, а у США – 80%. В загальному, поняття «капіталізація банків» можна визначити як вартісну оцінку капіталу банківської установи з точки зору витрат на його створення або його спроможність створювати додану вартість. Збільшення рівня капіталізації банків України має бути ключовою компонентою у стратегії їхнього зростання [1].

Основу результативної роботи банку складає його фінансова стійкість, яка залежить від капіталу банку, його активів і пасивів, доходності, ліквідності, схильності до ризиків та ефективності управління. Проаналізувавши праці зарубіжних і вітчизняних вчених, слід погодитися, що безпосередній вплив на фінансову стійкість та платоспроможність банку має достатність обсягу його капіталу. Тобто, одним із головних чинників забезпечення фінансової стійкості банку є посилення контролю за покриттям ризиків банків капіталом належної якості. У процесі забезпечення діяльності банку, власний капітал відіграє визначальну роль, хоч має незначну частку в ресурсній базі банку. Проблема капіталізації – це, перш за все, проблема недостатньої адекватності капіталу банку до розміру сформованих ними активів [8]. Велике значення отримало адекватне визначення фінансової стійкості банків. З цією метою використовують рейтингові оцінки різних банків без проведення детального їх

аналізу, визначають вплив ризиків на кінцеві результати діяльності банків, здійснюють розрахунки ліквідності і порівнюють отримані результати з нормативами, встановленими НБУ, визначають платоспроможність банків за допомогою розрахунку різних коефіцієнтів. Для оцінки фінансової стійкості банку за рахунок капіталу використовуються абсолютні та відносні показники з точки зору адекватності, достатності капіталу обсягам діяльності банку. До абсолютних показників належить норматив мінімального розміру регулятивного капіталу, до відносних – нормативи адекватності різних складових капіталу.

Основними напрямками підвищення рівня капіталізації банківської системи на сучасному етапі повинно стати: - залучення до банків додаткового акціонерного капіталу на основі додаткових емісій акцій або внесків власників чи засновників банків; - розробка банками планів підвищення рівня капіталізації із використанням додаткових джерел залучення коштів на внутрішніх і зовнішніх ринках; - залучення банками стратегічних інвесторів, у тому числі й іноземних; - покращення якості капіталу та забезпечення достатнього рівня покриття капіталом ризиків, що беруть на себе банки, в тому числі вдосконалення структури капіталу; - стимулювання капіталізації прибутку в банках, зокрема шляхом вдосконалення оподаткування та дивідендної політики; - вдосконалення методики розрахунку регулятивного капіталу; - вдосконалення розрахунку та розробка систем моніторингу банківських ризиків.

Фінансова стійкість банку залежить як від внутрішніх, так і від зовнішніх факторів, проте визначальним стає розмір та достатність капіталу банківської установи. Перевищення критичних значень показників фінансової стійкості, здійснення агресивної кредитної політики, відсутність сформованих резервів в необхідному обсязі відповідно до кредитного, процентного, валютного, інвестиційного та інших ризиків, недотримання вимог банківського законодавства зумовлює погіршення фінансової стійкості банку, що може

створити реальну загрозу невиконання його зобов'язань перед клієнтами, а в подальшому може призвести і до банкрутства.

Підвищення рівня капіталізації банківської системи є важливим фактором динамічного розвитку фінансового сектору України. Капіталізація значною мірою визначає надійність банку, його потенціал проводити активні операції. Банківська установа буде більш захищена від впливу зовнішніх факторів, тим більше в період кризових явищ.

Список використаних джерел:

1. Постанова Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28 серпня 2001 р. № 368 // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Васильченко З. М. Капіталізація банків України: сучасний стан та проблеми нарощення / З.М. Васильченко, І.В. Доманецький // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики [зб.наук. праць]. – 2013. – Випуск 1 (14). – С. 3 – 10.
3. Возняковська К. А. Щодо проблем капіталізації банківських установ в умовах економіко-правових реформ в Україні// Підприємство, господарство і право [журнал]. – 2017. – Випуск 7 (257) – С. 26 – 31.
4. Грудзевич Я. В. Капіталізація банківської системи України на сучасному етапі / Я. В. Грудзевич, У. Я. Грудзевич // Вісник Університету банківської справи. - 2016. - № 1-2. - С. 24–29. – Режим доступу: [http:// nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2016_1-2_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2016_1-2_6).
5. Диба М. І. Капіталізація банківської системи як чинник підвищення надійності економіки України / М. І. Диба, Є. С. Осадчий // Фінанси України. – 2008. – № 6. – С. 77-88.
6. Колодізев О.М. Підвищення рівня капіталізації вітчизняної банківської системи хронологія змін, вимог та формування прогнозів на прикладі банків з іноземним капіталом / О.М Колодізев, В.О. Лесик, О.В Коцюба// Глобальні та національні проблеми економіки– 2016. – Випуск 13 – С. 511 – 516.
7. Науменкова С.В. Базель I, II, III: розвиток підходів для зміцнення регуляторної основи / С.В.Науменкова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015. — №12 (177). – С.39-48 – DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2015/177-12/5>
8. Міщенко В. Капіталізація банківської системи України /В. Міщенко // Вісник НБУ. – 2013. – №7. – С.11–17.
9. Офіційний сайт Національного банку України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

Горбунова Ю.Р.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник к.е.н., доц. Левкович О.В.

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку економіки України актуальним залишається питання активізації інвестиційного процесу, адже невід'ємною частиною у забезпеченні розвитку національної економіки, формуванні матеріальної бази

діяльності підприємств та розширенні процесу відтворення є інвестиції. Особливого значення набуває питання поживлення інвестиційної діяльності комерційних банків, оскільки саме банківська система є основою функціонування національної економіки.

Під банківськими інвестиціями слід розуміти усі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються комерційними банками в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті яких створюється прибуток або здобувається соціальний ефект.

Таким чином інвестиційна діяльність належить до активних операцій банку, адже саме за допомогою інвестиційних операцій банки можуть забезпечити збереження коштів, одержувати доходи, мінімізувати ризики за допомогою фінансових інструментів, сприяти ліквідності коштів, а також отримати контроль над корпоративними підприємствами шляхом придбання великих пакетів акцій.

З метою розширення діяльності банку, просування банківського продукту банк здійснює інвестиції у відкриття нових філій та відділень. Мережа філій, яка розташована у безпосередній близькості до клієнтів з висококваліфікованим персоналом, є важливим джерелом залучення депозитів і центром прибутків комерційного банку [1].

Стосовно нормативно-правової бази інвестиційної діяльності банків України, то вона регламентується чинним законодавством та нормативними актами НБУ.

Загалом комерційні банки здійснюють інвестиційні процеси за допомогою довгострокового кредитування. Адже саме за допомогою довгострокового кредитування можна збудувати нові підприємства, здійснити реконструкцію та переоснащення вже існуючих підприємств, провести організацію випуску новою продукції та здійснити придбання науково-технічної продукції, а також інтелектуальних цінностей, які можуть

здійснюватись за рахунок власних коштів, а також залучених ресурсів банків[2].

Проте у здійсненні банками інвестиційної діяльності існують деякі труднощі:

- погіршення структури капіталу українських банків, що спричинює слабкості банківської системи та неможливості реалізовувати великомасштабні інвестиційні програми через обмеженість ресурсної бази;
- значний регулятивний вплив з боку держави та додаткові регулятивні вимоги з боку НБУ;
- недосконалість фондового ринку, що призводить до незначних обсягів операцій та низької ліквідності цього ринку;
- дефіцит досвідчених фахівців в управлінні інвестиційними проектами;
- значний рівень оподаткування підприємств;
- недостатнє впровадження технологій та інновацій [3].

Таким чином, на сьогодні в Україні від ефективної діяльності комерційних банків в інвестиційному напрямку залежить не тільки подальший розвиток банківської системи, але й національної економіки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Болдова А.А., Романова Г.І. Інвестиційна діяльність банків України / А.А. Болдова, Г.І. Романова // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2013. – № 1. – С. 6–13.
2. Мельник О. О. Інвестиційний клімат в Україні / О. О. Мельник // Фінанси України. - 2016. - №8. - С. 61-65.
3. Дмитрієва І.Н. Сутність інвестиційної діяльності комерційного банку / В.Н. Дмитрієва // Молодий вчений. – 2015. – № 8. – С. 94–96.

Горбунова Ю.Р.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Семенча І.Є.

ПРОБЛЕМА НЕПОВЕРНЕННЯ КРЕДИТІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день в Україні банківське кредитування є не тільки необхідною умовою для стабільного функціонування банківської системи, але й для забезпечення зростання національної економіки. Проте, за останні роки у діяльності комерційних банків України залишається проблемою неповернення кредитів.

У дослідженні причин виникнення та напрямів удосконалення управління проблемними кредитами банків значний внесок зробили такі українські вчені-економісти, як І.О. Голосенін [1], А.О.Ключарьова, Р. П. Лісна [2], П.М. Чуб, С.І. Ходакевич [3], О.Р. Яременко, О.М. Костильова [4], Л.А. Бондаренко, Т.В. Стародубцева [5], Ю.І. Осечко [6] та інші.

Метою даної роботи є розгляд сучасного стану проблемної заборгованості у кредитному портфелі банків України.

Аналізуючи стан кредитного портфелю банків України та частку проблемних (непрацюючих) кредитів у ньому (табл. 1), ми бачимо, що за останні роки відбувалося збільшення обсягів проблемних кредитів у банках.

Впродовж 2008-2020 рр. зростали не тільки обсяги кредитного портфеля банківських установ, а також і обсяги непрацюючих кредитів. Причому, за досліджуваний період поступово збільшувалася частка непрацюючих кредитів у загальному обсязі портфелю. Найбільшу вагу непрацюючі кредити склали у 2018 р. – 54,5 %, хоча у 2008 р. їх частка була лише 2,8%. На ці зміни вплинули фінансові кризи спочатку у 2008 р., а потім у 2013-2014 рр., наслідки яких стали відчутні для банківської системи лише через декілька років.

Проте вже у 2019 р. частка непрацюючих кредитів у загальному обсязі кредитного портфелю потрохи стала зменшуватися і на початку 2020 р. склала 48,4%.

Таблиця 1

Обсяги кредитного портфеля та непрацюючих кредитів банків України за 2008–2020 рр. (на початок року)

Рік	Обсяги кредитного портфелю, млн. грн.	Обсяги непрацюючих кредитів, млн. грн.	Частка непрацюючих кредитів у загальному обсязі кредитного портфелю, %
2008	485368	13795	2,8
2009	792244	31686	4,0
2010	783634	120593	15,4
2011	802031	145268	18,1
2012	874633	153577	17,6
2013	864684	169294	19,6
2014	959967	152994	15,9
2015	1082750	249755	23,1
2016	1056142	363895	34,5
2017	1080873	538714	49,8
2018	1090914	594999	54,5
2019	1193558	630767	52,8
2020	1097684	530780	48,4

Джерело: склав та розрахував автор на основі [7]

Зростання проблемних кредитів призводить до збільшення витрат банківських установ щодо формування резервів на можливі втрати і, відповідно, обумовлює зниження прибутковості діяльності банків та в багатьох випадках унеможлиблює їх подальшу кредитну діяльність.

Поки проблемні кредити знаходяться на балансах банків, банки повинні тримати величезні резерви для їх покриття. Це не дозволяє їм вести повноцінну діяльність і направляти кошти на кредитування.

Зростання проблемної заборгованості може призвести до погіршення платоспроможності та іміджу банку або навіть до його банкрутства [4].

Таким чином, проблема неповернення банківських кредитів в Україні залишається актуальною на сьогодні. І, хоча збільшення обсягу проблемних

кредитів часом відбувається з незалежних від банку причин, йому необхідно, у першу чергу, розробити політику щодо попередження виникнення заборгованості у позичальників. Також для підвищення ефективності своєї діяльності для банків важливим має бути зосередження зусиль на зменшенні обсягів вже існуючих проблемних кредитів.

Список використаних джерел:

1. Голосенін І.О. Уніфікація підходів до тлумачення проблемних кредитів. *Збірник наукових праць Національного університету Державної податкової служби України*. 2016. № 1. С.18–29.
2. Ключарьова А.О., Лісна Р.П. Роль проблемної заборгованості банків України у формуванні кредитного портфеля. *Молодий вчений*. 2015. № 1 (1). С. 107–110.
3. Чуб П.М., Ходакевич С.І. Проблема кредитна заборгованість банків в Україні та світі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 18. С. 41–46.
4. Яременко О.Р., Костильова О.М. Проблемні кредити банків: визначення сутності та тенденції їх розвитку в умовах банківської кризи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 900–905.
5. Бондаренко Л.А., Стародубцева Т.В. Оцінка портфеля проблемних кредитів комерційних банків України в контексті забезпечення стабільності банківської системи. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2014. № 2. С. 169–172.
6. Осечко Ю.І. Економічна сутність проблемних кредитів банку та їх класифікація. *Фінансовий простір*. 2016. № 1. С. 32–38.
7. Сайт Національного банку України URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415

Григор'єва В.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Семенча І.Є.

**АНАЛІЗ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ В МАРКЕТИНГУ НА КОЖНОМУ З
ЕТАПІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКУ**

Актуальність теми полягає і тому, що знання та адекватне застосування методів в управлінні завжди є запорукою досягнення цілей.

Мета дослідження полягала у аналізі методів управління маркетингом в діяльності банків задля підвищення результативності їх діяльності.

Маркетингова програма банку повинна враховувати не тільки перспективи отримання майбутнього прибутку, але й можливості виникнення різних ризиків у процесі її здійснення. На цей випадок кожен банк повинен

визначити методи обмеження ризиків, а також конкретні обов'язки менеджерів банку та його структурних підрозділів у цьому процесі (організація ризик-маркетингу). Обмеження ризиків, що приймає банк, у кінцевому підсумку пов'язано із структурою та погодженістю банківських операцій, достатнім рівнем їх диверсифікації. Розробка стратегії управління ризиками базується на результатах ситуаційного аналізу (аналітичний маркетинг), у процесі якого визначаються потенційні загрози, що загрожують порушенню стабільності банківської діяльності [1, С. 457].

Вхідною ланкою стратегії маркетингу в банку, є аналітичний маркетинг, до функцій якого відноситься проведення зовнішнього та внутрішнього аналізу діяльності банківської установи, що поєднує менеджмент і маркетинг – активізує фінансовий менеджмент до створення єдиного процесу отримання прибутку. Цей процес здійснюється маркетинговим відділом з подальшою розробкою маркетингової стратегії, яка є вихідним елементом механізму маркетингу (маркетингове управління), що прикладає значних зусиль до реалізації банківського продукту (послуги) задля задоволення потреб споживачів з метою отримання прибутку, подальшого розвитку банку, підвищення його фінансової стійкості, завойовування конкурентних позицій на ринку, підвищення якості банківського менеджменту тощо – поєднує різні інструменти банківської практики в цілісний механізм банківського маркетингу.

Інструменти банківського маркетингу покликані забезпечувати імплементацію маркетингової політики і сприяти досягненню її основних цілей на ринку [2, С. 856].

Проводячи аналіз конкурентів, необхідно виділити тих ключових суперників, які суттєво впливають чи будуть впливати на реалізацію стратегії банку.

Аналіз конкурентів – процес виявлення основних конкурентів, оцінки їх цілей, стратегій, сильних і слабких сторін і спектру вірогідних прямих висних

дій, а також вибір конкурентів, яких слід атакувати або уникати. Конкурентні банки відіграють значну роль у виборі банком своєї стратегії й тактики на ринку.

Виділяють такі етапи процесу аналізу конкурентів та вибору конкурентних позицій банком:

1. Виявлення конкурентів банку. Ключем до виявлення конкурентів є поєднання аналізу банківської індустрії і банківського ринку шляхом виділення ринкових сегментів.

2. Визначення цілей конкурентів. Кожен з конкурентів має комплекс цілей, які відрізняються по ступеню важливості. Банку слід знати, яке значення надають конкуренти таким цілям, як поточна прибутковість, зростання частки ринку, рух готівки, що ведуть позиції у сфері послуг і т.д.

3. Встановлення і аналіз стратегій конкурентів. Банку необхідно знати, якості, характеристики і комплектність кожного банківського продукту конкурента, а також все про обслуговування клієнтів банку, політику ціноутворення, зону розповсюдження послуг, стратегії відносно персоналу, програм у області реклами і стимулювання збуту.

4. Оцінка сильних і слабких сторін конкурентів. Порівняння продуктів і процесів надання послуг для пошуку шляхів підвищення якості продуктів, послуг і ефективності роботи банку.

5. Оцінка спектру можливих реакцій конкурентів. Прогнозування можливих реакцій конкурентів на такі дії банку, як пониження цін, посилення стимулювання збуту або випуск на ринок нового банківського продукту.

6. Вибір конкурентів, яких слід атакувати і яких слід уникати. Аналіз споживчої цінності, виявлення значення, яке цільові споживачі послуг банку додають тим або іншим вигодам, пов'язаним з придбанням послуги, а також того, як вони оцінюють різні пропозиції конкурентів .

Порівняльний конкурентний аналіз полягає у систематичному, всебічному порівнянні роботи банку з діями конкурентів, де орієнтиром у

розвитку є не власні досягнення, а найкраща практика конкурентів, яка може впроваджуватися з урахуванням специфіки даного банку. Такий аналіз не означає відмову від визначення власних цілей, а частіше використовується для пошуку оптимального варіанта вирішення проблем, зняття перешкод на шляху досягнення стратегічних цілей.

Виявлення сильних та слабких сторін в діяльності банку – є SWOT-аналізом, і його краще подавати за такими модулями: організація; операції; кадри; маркетинг; фінанси.

Серед методів якісного порівняльного аналізу і оптимального відбору варіантів можна виділити метод аналізу ієрархій (MAI), запропонований американським математиком Т. Сааті. Цей метод добре зарекомендував себе у застосуванні до різноманітних завдань порівняльного аналізу, оптимального вибору та прийнятті рішень за наявності багатьох критеріїв різної природи (кількісних, якісних, числових з різною розмірністю і так далі). MAI дозволяє разом з формуванням кількісних висновків відносно оптимального варіанту одночасно оцінювати достовірність цих висновків.

Він є більш обґрунтованим засобом рішення багатокритеріальних завдань в складній обстановці з ієрархічними структурами, що включають як відчутні, так і невідчутні чинники, ніж підходи, засновані на лінійній логіці. Річ у тому, що застосовуючи дедуктивну логіку, дослідники проходять важкий шлях побудови ретельно осмислених логічних ланцюжків у вигляді висновків тільки для того, щоб у результаті, покладаючись на одну лише інтуїцію, об'єднати різні наслідки воедино. При цьому, такий підхід, заснований на логічних кроках, не завжди призводить до найкращого рішення, оскільки при цьому може бути втрачена можливість прийняття компромісів між чинниками, що лежать в різних місцях цих ланцюжків логічного мислення.

Як вказував Т. Сааті, його підхід позбавлений цих недоліків, а сам «метод аналізу ієрархій» є замкнутою логічною конструкцією, що забезпечує за

допомогою простих правил аналіз складних проблем в усій їх різноманітності і що призводить до найкращої відповіді».

У загальному вигляді метод аналізу ієрархій Сааті полягає в наступному. Спочатку за допомогою експертів знаходять числа зіставлення, що відбивають при порівнянні досягнуту згоду в думках між собою, потім їх записують в таблицю (матрицю), а потім знаходять власний вектор з найбільшим значенням. Цей власний вектор і забезпечує впорядкування пріоритетів, а його конкретне значення є мірою узгодженості суджень.

Застосування математичних підходів в ухваленні рішень на основі ієрархій по методу Томаса Сааті дає об'єктивний кінцевий результат. Такі ієрархії стійкі і гнучкі. Стійкість проявляється в тому сенсі, що при малих змінах викликається і малий ефект, а гнучкість виявляється в тому, що додавання нових зв'язків до добре структурованої ієрархії не руйнує її характеристик.

Отже, в ході аналізу було розглянуто найбільш дієві методи управління маркетингом і банку на різних етапах його функціонування.

Список використаних джерел:

1. Фрост Стівен М. Настільна книга банківського аналітика: гроші, ризики і професійні прийоми / Пер. с англ.; за наук. ред. Рудя М.В. Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2006. 672 с.
2. Слободянюк Н.О., Семенівська О.М. Маркетинг як інструмент підвищення ефективності комерційного банку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 14. С. 854-858.

Залата В.В.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

ПОСИЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ДИФФЕРЕНЦІАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Однією з умов забезпечення стійкості економічного розвитку є формування оптимальної пропорційності в економіці, збалансованості всіх елементів процесу відтворення в натурально-речовій формі та за вартістю. Важливу роль у розподілі й перерозподілі вартості суспільного продукту, а отже, в підтримці стійкості територіального розвитку економіки відіграє кредит у всіх своїх функціях і насамперед - у розподільній.

Процес посилення регіональної диференціації, незважаючи на спроби його регулювання, є в силу відмінності природно-економічних умов об'єктивним процесом, що призводить до великих економічних втрат, зниження ефективності розвитку національної економіки. Досліджуючи обсяги і структуру кредитування, Н. Хмелярчук робить висновок: «Банківське кредитування регіонів України є дуже нерівномірним: кредитні вкладення вітчизняної банківської системи переважно зосереджені в п'яти областях України ... »[1, с. 231].

За останні роки зростання банківського кредитування нефінансових корпорацій супроводжується посиленням його регіональної диференціації.

Як докази посилення регіональної асиметрії банківського кредитування наведемо наступні дані (табл. 1)

Таблиця 1. Питома вага окремих регіонів в загальному обсязі кредитів, виданих нефінансовим корпораціям в 2019 р. (Розраховано автором [2])

Область	Всього	В тому числі		
		Сільське господарство	Переробна промисловість	Будівництво
Київська	59,8	49,7	68,2	67,7
Дніпровська	23,4	11,3	5,3	24,9
Одеська	2,5	3,1	2,0	24,9

З таблиці видно, що в Україні в 2019 р на три області припадало 85,7%. Питома вага інших областей склала відповідно 14,3%. Така диференціація банківського кредиту призводить до посилення відмінностей між промислово розвиненими регіонами і іншими регіонами країни.

Отже, для сучасного ринку банківського кредитування України характерна глибока регіональна диференціація за показниками обсягу виданих кредитів. Особливого значення набувають явища надмірної концентрації банківського кредиту у високорозвинених промислових районах і агломераціях з усіма негативними соціальними та економічними наслідками.

Знизити диференціацію регіонального банківського кредитування можна, на нашу думку, шляхом введення обмежень з боку НБУ щодо кредитування в м.Києві та Київській області і перерозподіл кредитних ресурсів в інші області. Інші заходи, як показують багаторічний досвід, є неефективними.

Список використаних джерел:

1. Хмелярчук М. І. Кредитний механізм стимулювання соціально-економічного розвитку: теорія, методологія, практика: монографія / М. І. Хмелярчук. – К.: УБС НБУ, 2016. – 395 с. 14.
2. Кредити, надані депозитними корпораціями, за секторами економіки / Національний банк України. [Електрон ресурс]: Режим доступу: [http:// www. bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua).

Залата В.В.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

РЕФІНАНСУВАННЯ В СИСТЕМІ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ

Однією з основних проблем іпотечного кредитування є формування довгострокових ресурсів. Щоб подолати їх дефіцит, банки використовують різні інструменти рефінансування.

Рефінансування - це процес перетворення розтягнутих у часі потоків грошових коштів в одноразова (разове) отримання їх в певному обсязі. Сумарна

величина таких коштів визначається поточною ринковою кон'юктурою і прийнятими методами здійснення рефінансування [1].

Завдяки рефінансуванню вирішується проблема первинного кредитора - ризик ліквідності, що означає ймовірність виникнення у банку потреби в коштах в той момент, коли вони знаходяться в найактивніших операціях. Відповідно до статті 42 Закону України «Про Національний банк України» Національний банк України надає кредити комерційним банкам для підтримки ліквідності за ставкою не нижче ставки рефінансування Національного банку та в порядку, визначеному Національним банком [2].

Національний банк здійснює операції з рефінансування банків шляхом надання банкам кредитів до наступного робочого дня (кредити овернайт) та кредитів рефінансування шляхом проведення тендерів із підтримання ліквідності банків строком до 14 днів та строком до 90 днів [3].

Операції рефінансування можуть здійснювати тільки банківські установи. За допомогою системи рефінансування комерційні банки вирішують такі завдання:

- підтримання поточної ліквідності банківських установ, а також банківської системи в цілому;
- підтримка ресурсної бази банків, адекватної реальному попиту підприємств і фізичних осіб;
- підвищення фінансової стійкості банківського сектора, а також стабілізація діяльності кредитних організацій, що зазнають фінансові труднощі.

Система рефінансування знайшла широке застосування в функціонуванні іпотечних кредитів, де вона є необхідною складовою іпотечного кредиту як фінансово-кредитної категорії.

На практиці застосовується наступна схема: спочатку погашається кредит первісного кредитора і знімається заставне обтяження з житлового приміщення, після чого під нього отримують кредит в іншого кредитора.

У країнах, що мають довгу історію розвитку іпотечного кредитування, операції перекредитування широко практикуються і є вигідними для позичальника при різниці в процентних ставках в частки відсотка. В українській практиці перекредитування стає ефективним при різниці процентних ставок в 2-3%, що обумовлено значними додатковими витратами позичальника на дану процедуру, зокрема на повторне проходження оцінки вартості предмета іпотеки, на його страхування, державну реєстрацію іпотеки та ін. Уникнути цих витрат можна при перекредитуванні в тому ж банку, де спочатку був отриманий кредит. Однак, на відміну від зарубіжної практики, українські банки йдуть на це неохоче: протягом періоду реєстрації предмета іпотеки банк здійснює кредитування без забезпечення, підвищуючи при цьому процентну ставку з метою зниження своїх ризиків.

Таким чином, операції рефінансування та перекредитування, маючи самостійне наповнення та цільове функціонування, грають важливу роль в розвитку іпотечного кредитування.

Список використаних джерел

1. Центральний банк і грошово-кредитна політика: Підручник / Кол. авт.: А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна, М.І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М.Ф. Пуховкіної. — К.: КНЕУ, 2005. — 556 с.
2. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 29.
3. Про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи: Постанова Правління НБУ від 17.09.2015 р. № 615.

Ільченко Г.С.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Дереза В.М.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В БАНКАХ УКРАЇНИ

Банківській діяльності завжди притаманний високий ступінь ризику. Це відбувається через те, що значна кількість управлінських рішень приймається

під впливом багатьох факторів та дій підрядників, які важко точно передбачити. У сучасних умовах, коли банківська система України переживає не найкращі часи, посилюється необхідність удосконалення та адаптації інструментів банківського ризик-менеджменту до сучасних фінансово-економічних та політичних умов. [1]

Під банківськими ризиками мають на увазі очікувані або несподівані події, що можуть мати негативний вплив на капітал та/або доходи банку. В залежності від проблематики та методології НБУ виділяє такі види ризиків: кредитний ризик; ризик ліквідності; ринковий ризик; ризик зміни процентної ставки; валютний ризик; ризик репутації; операційно-технологічний ризик; юридичний ризик; стратегічний ризик. Міжнародна практика показує, що надмірне ускладнення класифікації банківських ризиків призводить до зменшення результативності управління ризиками. [2]

Ризик-менеджмент можна розуміти як цілеспрямовану діяльність на підвищення вартості власного капіталу та зменшення збитків банку, водночас гарантування реалізації цілей усіх зацікавлених сторін (клієнтів, працівників, керівництва, інвесторів, кредиторів, органів банківського нагляду тощо).

Світова практика показує, що ефективна система ризик-менеджменту забезпечує банку наступні переваги: сприяє найкращому використанню ресурсів; удосконалює якість стратегічного планування; дозволяє уникнути матеріальних втрат; поліпшує ведення обліку; схиляє до більшої інформаційної прозорості. [3]

Згідно з Мінфіном банківська система України є доволі нестійкою (у 2014-2019 роках кількість комерційних банків країни скоротилася на 103 установи), що свідчить про наявність низки проблем банківського ризик-менеджменту [4], вирішення яких може підвищити конкурентоздатність українських банків та піднесення банківської системи країни до світового рівня. Основними такими проблемами є:

1. Відсутність внутрішніх банківських нормативних документів щодо ризик-менеджменту;
2. Відсутність розвинутої інфраструктури ризик-менеджменту в країні, а також чіткого розподілу обов'язків, повноважень, функцій та відповідальності з управління ризиками;
3. Недостатньо детальний аналіз клієнтської бази банків, що призводить до підвищення збитковості установ;
4. Доволі низький рівень інформаційного забезпечення у банківській діяльності, що перешкоджає своєчасному виявленню поточних проблем, відтак і вживанню актуальних запобіжних заходів;
5. Банки досить безпідставно встановлюють цінову і монетарну політики, а також необґрунтовано формують структуру свого капіталу в межах врахування ризиків. [3]

Для поліпшення наявної ситуації варто вжити наступні заходи: здійснювати постійний моніторинг платоспроможності та кредитоспроможності банку; використовувати принцип обдуманих ризиків; застосовувати інструмент рефінансування; страхувати кредити та депозити; використовувати застави тощо.

Слід розуміти, що в ризик-менеджменті немає чітких інструкцій дій, проте усвідомлюючи його методи та прийоми, можна успішно вийти з трудного становища. Саме тому ризик-менеджмент вважають мистецтвом управління банком в умовах невизначеності. [5]

Отже, як бачимо, наявні проблеми системи ризик-менеджменту України не є неподоланими. Узагальнення світового досвіду управління ризиками дозволить вітчизняним менеджерам бути готовими до економічних та політичних криз, пристосуватися до майбутніх змін, а значить застосовувати превентивні та протекційні заходи для захисту інтересів банків та їх клієнтів.

Список використаних джерел:

1. Ефективний ризик менеджмент – запорука фінансової безпеки банку [Електронний ресурс]./ Л. Г. Кльоба // Ефективна економіка. - № 6. – 2017. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5641>

2. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України від 02.08.2004 N 361 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку N 255 від 21.06.2012) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04>
3. Банківський ризик-менеджмент в умовах фінансово-економічної та політичної нестабільності в Україні [Електронний ресурс]. / Н. Р. Швець, А. А. Юшкалюк // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2015. - Т. 20, Вип. 2(2). - С. 157-161. - Режим доступу: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/opac/search.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Vonu_econ_2015_20_2\(2\)__39](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/opac/search.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Vonu_econ_2015_20_2(2)__39)
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/>
5. Банківський ризик-менеджмент в Україні [Електронний ресурс]./ А.М. Єрмаков// – Режим доступу: http://www.gusnauka.com/9_KPSN_2011/Economics/1_83667.doc.htm

Калашнікова Ю.М.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ

Ефективне управління кредитною діяльністю банків є одним із важливих управлінських заходів, від якості проведення котрого залежать фінансові результати діяльності установи.

Як стверджує Лисенок О.В., управління кредитною діяльністю має важливе значення для банківської системи України, оскільки є складною і масштабною проблемою, пріоритетним підходом, розв'язання якої можливе шляхом створення ефективної методики оцінки ефективності управління кредитним портфелем, що спрямована на врахування реального рівня ризику кредитних операцій [1].

Система управління кредитною діяльністю включає наступні елементи:

- організаційну структуру управління кредитним портфелем;
- розробку стратегій і тактик кредитної політики;

- наявність внутрішніх кредитних документів, що регламентують кредитний процес;
- аналіз кредитного портфеля для покращення кількісних і якісних характеристик.

Від правильно сформованої кредитної політики залежить успішне функціонування банку. Стає очевидним, що кредитна політика банку повинна мати на меті визначення стандартів, параметрів і процедур, якими керуються банківські працівники у діяльності з надання, оформлення кредитів і управління ними.

Для ефективного управління кредитною діяльністю банку необхідний його аналіз за різноманітними кількісними і якісними характеристиками як загалом по банку, так і щодо його структурних елементів. Кількісний аналіз полягає у вивченні в динаміці складу і структури валового кредитного портфеля за різними економічними ознаками, до яких відносять: види кредитів, галузеву належність, строки надання, види валют, вартість («ціна кредитування»). В результаті цього аналізу можна визначити сфери кредитних вкладень і тенденції розвитку, яким можна надавати перевагу [1].

У даний час в Україні спостерігається критична ситуація збільшення показника частки проблемної заборгованості у загальному обсязі виданих кредитів.

До основних проблем в системі управління кредитною діяльністю банків, насамперед, відносять макроекономічні фактори, такі як: падіння ВВП, девальвація національної валюти, зростання дефіциту державного бюджету, інфляція, негативне сальдо торговельного балансу.

У реальному секторі економіки їх вплив значною мірою посилився через політичну кризу, високий рівень доларизації економіки, відсутність структурних реформ і належної підготовки та реагування на прогнозовану кризу, а у фінансовому секторі – значні обсяги валютного кредитування, недостатні обсяги кредитування реального сектору економіки за прийнятними

процентними ставками, високий рівень зовнішньої заборгованості корпоративного та банківського секторів.

Підвищення ефективності управління кредитною діяльністю банку можна здійснити за допомогою інструментів, що допоможуть позбутися збиткових активів. Серед них можна виділити сек'юритизацію, що стане ефективним інструментом уникнення нагромадження боргів банків та дозволить стабілізувати фінансовий стан банківської установи.

Удосконалити управління кредитною діяльністю банків можна шляхом створення та покращення діяльності спеціалізованих інститутів розвитку, зниження відсоткових ставок, надання державних гарантій за кредитами [2].

Список використаних джерел:

1. Лисенок О. В. Оцінка ефективності кредитної діяльності вітчизняних банків / О.В. Лисенок // Вісник ЖДТУ [Текст]: Стаття. – 2016. - №3.
2. Довгань Ж. Особливості управління кредитною діяльністю банківських установ у сучасних умовах / Ж. Довгань // Світ фінансів. – 2015. - №4.

Клименко К.А.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

ПРОБЛЕМНІ КРЕДИТИ БАНКУ

Кредитна діяльність банку є одним із основних та головних напрямів досліджень у банківських установах, адже саме кредитування завжди було й залишається пріоритетною економічною функцією банків. Для банків зростання обсягу проблемних кредитів та їх частки в кредитному портфелі загрожує цілим рядом негативних наслідків. Відповідно до статистики НБУ, банківська система України у 2017 р. встановила світовий рекорд за розміром проблемних кредитів, що становить майже 1 трлн грн. [1].

Згідно з рекомендаціями МВФ, кредити вважають недіючими, якщо сплата основної суми та процентів за ними прострочені: на 3 місяці або більше; менше ніж на 90 днів, проте відповідно до національних норм нагляду

вважається, що обслуговування такого кредиту є «слабким» або «незадовільним».[2].

Вважаємо, що зазначена проблема потребує негайного вирішення. Але проблема зростання обсягу проблемних кредитів пов'язана не лише зі зміною умов функціонування банківської системи України, а й із недостатньо продуманою кредитною політикою більшості українських банків, зокрема:

- недосконалістю методів боротьби з проблемними кредитами та недостатня кваліфікація персоналу і система перепідготовки кадрів;
- неякісна інформація про позичальника та оцінка його кредитоспроможності;
- не виконання положень кредитної політики банку;
- помилки при структуруванні кредиту (щодо терміну, суми, процентів);
- недоврахування у кредитному договорі інтересів банку;
- неякісне оцінювання забезпечення кредиту та недостатній рівень контролю після видачі кредиту (або перевищення службових повноважень працівниками банку).

Саме з цієї причини Національний Банк України запровадив вимоги до управління проблемними кредитами у банках: про це йдеться в постанові Правління Національного банку № 97 від 18 липня 2019 року "Про затвердження Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України" [3], який набув чинності з 25 липня 2019 року. Це рішучий крок у спрямуванні роботи банків на зниження рівня непрацюючих кредитів, висока частка яких визначена одним з системних ризиків для фінансової стабільності України.

Дане положення вирішує складові процесу управління проблемними активами:

- систему раннього реагування;
- запровадження інструментів врегулювання заборгованості за непрацюючими активами;

- управління стягнутим майном та вимоги до організаційних аспектів управління проблемними активами.

Запровадження системи раннього реагування має забезпечити виявлення на ранньому етапі потенційно проблемних активів та управління ними. Основним інструментарієм цієї системи мають стати визначені банком індикатори раннього попередження, а також комплекс потенційно прийнятних заходів, аби упередити перетворення таких активів на непрацюючі.

Зважаючи на усе, вважаємо, що банки розроблятимуть стратегію управління проблемними активами, яка, серед іншого, передбачатиме наявність реалістичних цільових показників скорочення рівня та обсягу як непрацюючих активів, так і стягнутого майна, що знаходиться на балансі банку, а також шляхи досягнення цих показників.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт НБУ. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/>
2. Оксанич Р. Проблемні кредити. Тенденція на збільшення. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/problemni-krediti-tendenciya-na-zbilshennya.html>
3. Постанова Правління Національного банку № 97 від 18 липня 2019 року "Про затвердження Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України" - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097500-19>

Корнієнко І.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник д.е.н., проф. Макаренко Ю.П.

**НЕДОЛІКИ МЕТОДИК ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ
ПОЗИЧАЛЬНИКА БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ НА СУЧАСНОМУ
ЕТАПІ**

Хоча на сучасному етапі вітчизняна економіка і характеризується відносною стійкістю та поживавленням ділової активності після кризи 2014-2015 років, вітчизняні банки все ще зіштовхуються із проблемою неповернення наданих кредитів. Зокрема, за даними НБУ частка непрацюючих кредитів,

наданих банками, у 2018 році становила більше за 52% [1]. Це стримує розвиток банківського сектору та послаблює його здатність виконувати функцію ефективного перерозподілу тимчасово вільного капіталу між різними суб'єктами та галузями економіки. Відповідно така проблема свідчить про недосконалість сучасних методик оцінки кредитоспроможності позичальника банківськими установами та вимагає їх удосконалення.

Зважаючи на важливість надання точної оцінки рівню кредитоспроможності позичальника питання проведення такої оцінки привертало увагу багатьох вітчизняних вчених-дослідників, зокрема А.В. Суханова, Б.С. Черній [2], Н.Г. Виговська [3], М.М. Гуменюк [4], І.В. Саух та В.Г. Виговський [5], Т.М. Смолева [6] та багато інших.

Проаналізувавши літературні джерела було встановлено, було визначено такі групи методик оцінки ступеню кредитоспроможності позичальника:

1) моделі, що засновані на розрахунку фінансових показників; до них належать інтегральні моделі, такі як моделі прогнозування банкрутства (модель Е. Альтмана, Л. Спрінгейта, О. Терещенка) або ж моделі, засновані на визначенні інтегрального показника, що характеризував би кредитоспроможність позичальника (методика визначення класу позичальника за Постановою НБУ №351 [7]), та моделі, засновані на коефіцієнтному аналізі;

2) рейтингові моделі, до яких можна віднести модель визначення кредитоспроможності позичальника за експертними оцінками чи модель кредитного скорингу;

3) комплексні моделі, до яких можна віднести такі моделі як «6С», «PARSER», «CAMPARI» та «PARTS».

Моделі першої групи хоч і дозволять кількісно визначити ступінь кредитоспроможності позичальника виходячи з його фінансових можливостей, однак такі моделі можуть не враховувати такі показники як ділова репутація позичальника, кон'юнктура ринку, на якому він діє, чи специфіка діяльності в певних галузях економіки. До того ж, в таких моделях виокремлюють лише

кілька основних показників, за допомогою яких і визначається рівень кредитоспроможності позичальника. Це, хоч і забезпечує відносну простоту розрахунку, однак деякі фактори впливу залишаються поза увагою моделі.

Моделі другої групи враховують якісні показники, надаючи їм кількісну оцінку. Водночас вони є доволі простими та не потребують складних розрахунків. Проте ці результати цих моделей є доволі суб'єктивними, адже надання експертом кількісної оцінки впливу якісного фактору залежить від його судження та досвіду.

Моделі ж третьої групи поєднують в собі як якісні, так і кількісні показники. Однак такі моделі значно різняться між собою за обраними показниками. Так, моделі «PARTS», «PARSER» та «CAMPARI» не враховує репутацію позичальника та перспективи його бізнесу, методика «6C» не включає в себе мету, на яку видається кредит, та очікувану банком доходність від такої операції. Моделі «PARSER» і «CAMPARI» до того ж не приділяють багато уваги капіталу та майну позичальника, визначаючи лише його здатність виплатити відсотки та тіло кредиту. Проте у всіх цих моделей є одна вкрай важлива риса – вони обов'язково вимагають забезпечення для кредиту, страхування кредитного ризику, що дозволяє мінімізувати втрати банку у випадку непогашення кредиту.

Згідно Постанови НБУ №351 вітчизняними банками проводиться визначення класу позичальника за допомогою розрахунку інтегрального показника, що характеризує ступінь кредитоспроможності позичальника. Ця методика враховує специфіку функціонування в різних галузях економіки, однак обмежена лише кількома фінансовими показниками, що викривляє отриману оцінку.

Таким чином, існують різні групи моделей оцінки кредитоспроможності позичальника. Однак методика, що застосовується вітчизняними банками на сучасному етапі, хоч і враховує фінансовий стан позичальника та специфіку його галузі, не охоплює абсолютно всі показники його фінансово-господарської

діяльності та ступінь розвитку і кон'юнктуру ринку, на якому він функціонує, що призводить до викривлення отриманих результатів.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL:<https://bank.gov.ua/>.
2. Суханова А.В., Черній Б.С. Сучасні методи оцінки кредитоспроможності позичальника банківськими установами. URL:http://www.economyandsociety.in.ua/journal/18_ukr/114.pdf.
3. Виговська Н.Г., Виговський В.Г. Формування механізму оцінки кредитоспроможності позичальника в умовах економічної нестабільності. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2016. № 2. С. 117-129.
4. Гуменюк М.М., Перебиківська Т.І. Шляхи вдосконалення методики оцінки кредитоспроможності підприємства. *Гроші, фінанси і кредит*. 2016. Вип. № 7. С. 727-732.
5. Саух І.В., Виговський В.Г. Аналітичне забезпечення оцінки кредитоспроможності позичальника. URL:http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2019/4.pdf.
6. Смолева Т.М. Сучасні методи оцінки кредитоспроможності позичальників банками України. *Фінанси, облік, банки*. 2014. Вип. 1. С. 241-245.
7. Постанова НБУ №351 від 13.02.2020 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями». URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.

Коротя О.Ю.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник, доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА РОЗВИТОК НЕОБАНКІВ В УКРАЇНІ

За останні роки у світі помітною є тенденція до зростання рівня використання сучасних інформаційних технологій у реалізації фінансових послуг. Підвищення зацікавленості до соціальних мереж, доступність до Інтернету, онлайн магазинів та універсальних пошукових систем, формування покоління мобільних додатків та смартфонів, - усе це сприяло змінам у функціонуванні банківських систем світу, зокрема, появи так званих необанків.

Питання щодо сучасних тенденцій розвитку та функціонування віртуальних банків у світі та, зокрема, в Україні висвітлюються в роботах вітчизняних і зарубіжних науковців та експертів-аналітиків, серед яких: А. Кунле, Е. Джуд, С. Гошал, Д. Дранове, М. Міллер, Х. Мінські, Ф. Мишкін, Р. Мертон, А. Грехем, Дж. Скан, Дж. Дікерс, С. Масуд, К. Скінер, Р. Барба, Т. Калашнікова, Ю. Савченко.

Історія переходу банківського сервісу у віртуальний простір почалася достатньо давно. Одним з перших необанків вважається британський First Direct, який запустив телефонний банкінг у 1989 р.. Банк першим застосував концепцію роботи без відділень, цілодобово обслуговуючи клієнтів за допомогою кол-центру. До травня 1991 р. користувалися послугами банку 100 тис. клієнтів.

Необанк – це онлайн банки, які не мають філіалів або інших фізичних представництв. Спілкування і обслуговування клієнта здійснюється через смартфон, планшет або персональний комп'ютер. Необанки або отримують банківську ліцензію, або працюють як молодший партнер існуючого банку.

Детальніше зупинимось на окремих аспектах розвитку необанку в Україні. Повноцінно реалізована ідея «необанкінгу» тільки проектом Monobank. Він був створений колишніми топ-менеджерами Приватбанку. Вважаємо, що професійність керівництва банку на належному рівні. Станом на сьогодні Monobank має більше 2 млн. клієнтів та випустив більше 500000 карток і ця цифра з кожним днем зростає [1].

Варто зазначити, існують як суттєві відмінності так і глобальні переваги новостворених необанків перед традиційним банкінгом. І як результат, слід вказати на ключові переваги необанкінгу, які характеризують основу їхньої діяльності, це: зручний онлайн-сервіс, мобільні додатки, кешбеки та різні програми лояльності.

Для порівняння, розглянемо розмір депозитних ставок різних банків України станом на 01.03.2020р. (табл.1) [2].

Таблиця 1

Порівняльна характеристика депозитних ставок комерційних банків станом на 01.03.2020р.

Банк	Депозит на 12 місяців
Monobank	14,2% річних
Приватбанк	11,5% річних
Ощадбанк	11% річних
Райффайзен Банк Аваль	10% річних

Розроблено автором на основі джерела [2]

Як видно з таблиці, тарифи на однаковий спектр послуг суттєво відрізняються, а умови їх надання в банках майже однакові. Саме через це Monobank виграє серед своїх банків-конкурентів.

Підсумовуючи можна сказати, що популярність необанків пов'язана зі зміною поведінки клієнтів і їхніми новими потребами згідно з умовами сучасного життя. Цілком імовірно, що через деякий час необанки можуть стати серйозними конкурентами для вітчизняних банків і, можливо, з часом будуть активно витісняти класичні банки з відділеннями. Проаналізувавши сучасні тенденції розвитку банків у світі встановлено, що поява необанків є перспективною інновацією у сфері банківського обслуговування

Список використаних джерел

1.Офіційний сайт Monobank – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.monobank.ua/?lang=> 2. Офіційний сайт НБУ – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>

Коротя О.Ю.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник: проф. Макаренко Ю.П.

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ БЕЗКОНТАКТНИХ РОЗРАХУНКІВ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Ринок електронних платежів швидко і стрімко змінюється. Процеси глобалізації та зміни в структурі сектору фінансових послуг вимагають постійного вдосконалення і розвитку ринку електронних платежів.

Проведення цифрової трансформатизації (діджиталізації) сьогодні є основним завданням влади та суб'єктів економіки, бо її впровадження зменшує витрати часу, робить більш доступнішими, зрозумілими та зручними деякі процеси.

Під діджиталізацією прийнято розуміти глибину трансформацію, цифрових технологій щодо оптимізації та автоматизації бізнес-процесів, підвищення продуктивності та покращення комунікаційної взаємодії зі споживачами.

Темпи поширення і використання безготівкових платіжних інструментів значно відрізняються за країнами відповідно до особливостей ринку електронних платежів. Зокрема правові, економічні, технологічні та соціальні чинники впливають на готовність приймати і використовувати платіжні засоби оплати, а також визначають рівень інновацій у цій сфері. Однак можна виокремити головні характерні риси сучасних платіжних електронних платіжних систем.

NFC – це технологія Near Field Comunication (зв'язок на невеликих відстанях), яка отримала максимальне поширення за допомогою можливості здійснювати безконтактні платежі. Також NFC можна використати для оплати проїзду в громадському транспорті. Для цього потрібен контакт – звичайне прикладення до валідатора, яке за лічені секунди запускає систему. NFC діє на відстані кількох сантиметрів, а тому покращує захист грошових коштів споживачів транспортних послуг.

За останні роки система безконтактних розрахунків стала доступнішою для багатьох країн світу, в тому числі і для України. З кожним роком все більше людей користується даною технологією. Безконтактні розрахунки відбуваються за допомогою карток оснащених NFC-чіпом, смартфонів, годинників чи інших пристроїв, які підтримують систему Google Pay, Apple Pay та інші. Усі вони мають як свої переваги у використанні, так і недоліки, а тому важливим є аналіз як самої сутності цієї технології, так і перспективності її подальшого використання.

Серед недоліків можна виділити те, що незважаючи на збільшення кількості POS-терміналів, багато з них все ще не оснащені NFC-чіпом.

Динаміку загальної кількості POS-терміналів, які функціонували в Україні протягом 2015-2019рр. можна побачити на рис.1

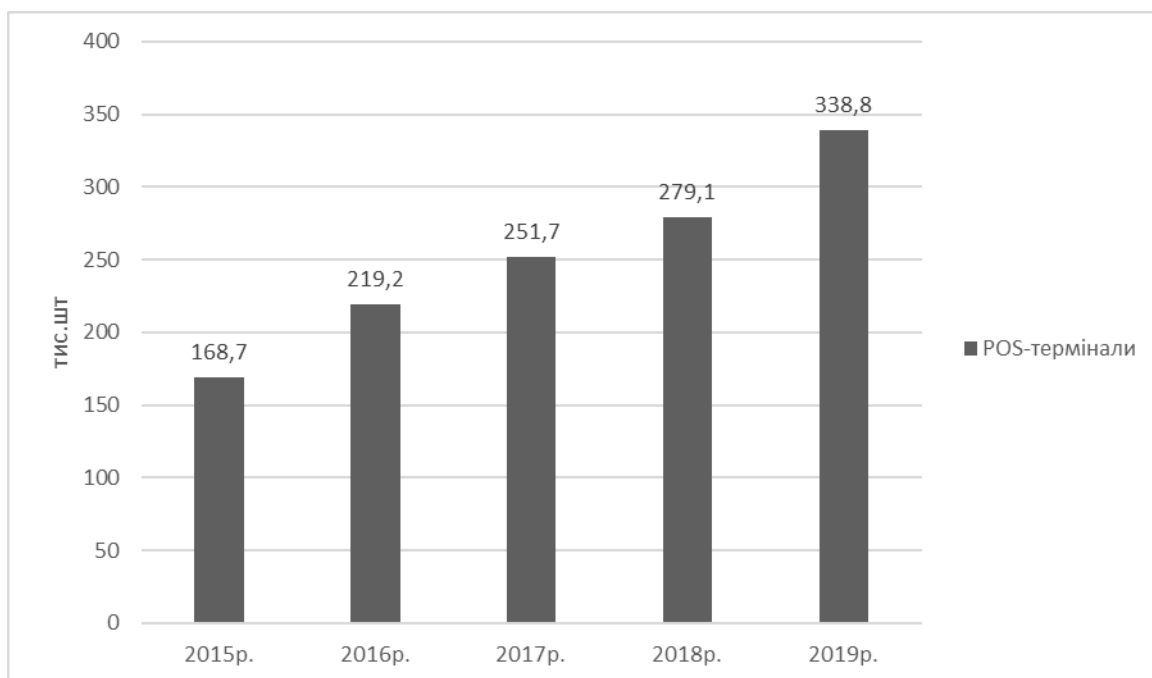

Рис.1 Динаміка POS-терміналів в Україні за 2015-2019рр. (на основі даних Національного банку України [1])

Незважаючи на те, що не всі термінали підтримують безконтактні розрахунки, рівень їх розповсюдження є досить високим. Цей фактор був одним з домінантних, що визначав готовність торгової мережі та клієнтів до переходу на оплату за допомогою систем Google Pay та Apple Pay.

З огляду на проведені дослідження, можна зробити висновок, що розповсюдженість безконтактних платежів активно зростатиме в Україні і надалі.

Список використаних джерел

1. Статистика Національного банку України щодо ринку платіжних карток. – 2018. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219.

Коротя О.Ю.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник: проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ

Ринок цінних паперів є одним з найбільш динамічних сегментів фінансового ринку і виконує роль сполучного ланцюга між ринком грошей та ринком капіталів. Таку роль йому допомагають виконувати банки як основні суб'єкти цього ринку.

Діяльність банків на ринку цінних паперів як не" від'ємна реалія ринкової економіки знайшла у про" мислову розвинених країнах Заходу організаційне, процедурне, правове, мотиваційне оформлення та по" ступово доповнюється, саме з боку держави, зрозумілими, досяжними, вигідними стимулами, санкціями, правилами, процедурами, стримувачами, протидією ми й системно орієнтована на результат — до деле" гування державою частини своїх функцій ринковій регуляції, оскільки діє інститут операцій банків на ринку цінних паперів як складовий елемент конкурен" тоздатної ліберально"інституційної ринкової системи господарювання.

Заслужовують на увагу результати досліджень у сфері банківських інвестицій в цінні папери О. В. Васюренка, М. П. Денисенка, О. В. Дзюблюка, В. С. Загорського, Б. Л. Луціва, М. І. Савлука, А. М. Мороза.

Метою випуску акцій є формування статутного капіталу. Кожний банк самостійно визначає величину власних ресурсів та їх структуру, виходячи з прийнятої ним стратегії розвитку. Якщо банк, підкоряючись законам конкурентної боротьби, прагне розширити коло своїх клієнтів, у тому числі за рахунок великих кредитоспроможних підприємств, то, природно, що його власний капітал повинен збільшуватися. При цьому, залучення додаткового капіталу акціонерними банками може здійснюватися шляхом розміщення додаткових емісій акцій.

Аналіз інформації, наведеної у табл. 1 показує, що протягом 2018 року серед емітентів, що увійшли у ТОП-10 та зареєстрували випуски акцій, лівова частка належить банкам.

Таблиця 1

ТОП-10 емітентів, які зареєстрували найбільші випуски акцій у 2018р.

№	Найменування емітента	Обсяг емісії, млн. грн.	Частка у загальному обсязі емісій акцій
1	АТ «Сбербанк»	11600,00	52,07%
2	АТ «Втб Банк»	2580,00	11,58%
3	ПАТ «Національна суспільна телерадіокомпанія України»	2544,27	11,42%
4	АТ «Банк Кредит Дніпро»	1173,08	5,27%
5	АТ «Банк Форвард»	663,02	2,98%
6	ПАТ «Банк Восток»	523,11	2,35%
7	АТ «Таскомбанк»	420,00	1,89%
8	ПРАТ «Чумак»	350,44	1,57%
9	АТ «Прокредит Банк»	350,00	1,57%

Складено автором самостійно на основі [1, с.14]

Нарощення капіталів банків обумовлене вимогами НБУ щодо підвищення мінімального розміру статутного капіталу банків до 500 млн. грн. до 2024 року.

НБУ зайняв жорстку позицію, яка обумовлюється фундаментальними характеристиками діяльності банків. Адже обсяги капіталу будь-якого банку визначають загальні можливості його функціонування на ринку фінансових послуг та перелік операцій, на проведення яких банк може отримати ліцензії.

Отже, основними інвестиційними цілями банків України на ринку цінних паперів у сучасних умовах є забезпечення дохідності фінансових вкладень при мінімізації ризику, пошук високодохідних корпоративних цінних паперів з метою отримання контролю над окремими підприємствами, збільшення обсягів торговельних операцій з надійними фондовими цінностями.

Список використаних джерел

1.Річний звіт НКЦПФР за 2018 рік. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://nssmc.gov.ua/activities/annual>

Коротя О.Ю.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Семенча І.Є.

СУЧАСНИЙ СТАН ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ ЯК ЯВИЩА: ПЕРСПЕКТИВИ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Сьогодні в сучасному світі, коли кількість послуг банків невідомо зростає, якість роботи з клієнтами банку визначається не лише набором наданих послуг, а й рівнем запровадження інноваційних та Інтернет-технологій, які сильно спрощують та полегшують взаємодію банку з клієнтами.

Банківська сфера є найчутливішою до їх розвитку. Це зумовлено необхідністю обслуговування клієнтів у великих географічних масштабах: від регіонального до міжнародного із мінімум витрат, але із максимальною зручністю та універсальністю запропонованих послуг. Широко застосовувати Інтернет-технології змушує висока конкуренція у сфері банківського обслуговування. Інтернет дозволив всеосяжно розширити ринок продуктів і послуг банку, ураховуючи усі види дистанційного обслуговування, у тому числі Інтернет-банкінг.

Так, дослідженню сучасних банківських послуг присвячено праці О. Дзюблюка, В. Міщенка, А. Мороза, М. Пуховкіної, М. Савлука та ін. Інтернет-банкінг був проаналізований у роботах Н. Вареник, С.Данцева, Ю. Пятак та багатьох інших. Зокрема, Н. Вареник досліджував як переваги, так і недоліки Інтернет-банкінгу саме для клієнтів українських комерційних банків.

Інтернет-банкінг (англ. online Banking) або веб-банкінг – один із видів дистанційного банківського обслуговування, засобами якого доступ до рахунків та операцій за рахунками забезпечується в будь-який час та з будь-якого комп'ютера через Інтернет. Для виконання операцій використовується браузер, такий як Google Chrome, Internet Explorer, Opera, Mozilla тощо. Таким чином, необхідності встановлювати додаткове програмне забезпечення немає [1].

Популярність Інтернет-банку в користувачів пояснюється такими перевагами, по-перше, як зручність та простота використання; по-друге – низька вартість послуг, по-третє, високоякісний сервіс. У великої кількості банків користування послугами Інтернет-банку є безкоштовним, в той час як за користування мобільним додатком стягується плата, що в сумі з вартістю обслуговування карти і платою за смс-повідомлення може стримувати економних користувачів від покупки додатку для смартфона.

Дослідження говорять про розвиток усіх видів послуг Інтернет-банкінгу та зростання попиту на деякі банківські продукти, зокрема: перекази між картками (приведенні номери карти автоматично визначається платіжна система і банк-емітент); пошук заборгованості по штрафам, податків; блокування карт і встановлення лімітів операцій по карті; відкриття поточних рахунків і випуск карт без відвідування офісу банку; накопичення грошових коштів (клієнт може встановити ліміт відрахування в накопичення при кожному використанні карти) [2].

Підсумовуючи, можна сказати, що використання Інтернет-банкінгу в Україні виділяє як ряд переваг, так і недоліків (табл. 1).

Таблиця 1.

Переваги та недоліки Інтернет-банкінгу для фізичних осіб

Переваги	Недоліки
Простота приєднання та зручність використання	Недосконалі інструкції для роботи в системі
Оперативність	Недостатній рівень захисту
Економічність	Немає прогнозу термінів окупності
Комфортний інтерфейс	Психологічні бар'єри
Цілодобовий доступ до своїх рахунків і контроль без відвідування банку	Недостатність кваліфікованих кадрів
Захищеність транзакцій	Цифрові навички населення не високі

Розроблено автором самостійно на основі джерела [3]

Інтернет-банкінг для України є найбільшим перспективним ринком розвитку банківської системи. Інтернет-банки дають майже увесь звичайний пакет послуг, які надаються у звичайних банках. Всі розрахунки у системі Інтернет-банкінг виконуються в режимі реального часу, клієнту не потрібно мати спеціальних умінь, щоб керувати своїм Інтернет-рахунком, він має змогу здійснювати операції швидко, цілодобово, безпечно, без обмежень. Використання системи Інтернет-банкінгу полегшує роботу банків, оскільки автоматизує роботу касирів, знижує собівартість банківських операцій, зменшує обсяг паперової роботи.

Список використаних джерел:

- 1.Сербина О.Г., Загузова О.М. Інтернет-банкінг: українська практика та світовий досвід *Молодий вчений*. 2014. № 4. С. 125- 128.
2. Сайт Національного банку України URL : <http://www.bank.gov.ua>
3. Говорушко Т.А., Ситник И.П., Ляховецкая В.Н. Розвиток Інтернет-банкінгу в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Вип. 15. С. 146-149.

Костенко І.М.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

ФОРФЕЙТИНГ ЯК НЕТРАДИЦІЙНА ФОРМА БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ

Ринок фінансових послуг зростає, крім стандартних послуг, які надають всі кредитні організації робиться акцент на унікальних продуктах, які не надають інші гравці фінансового ринку. Один з альтернативних підходів у фінансуванні міжнаціональної торгівлі є форфейтинг, який являє собою покупку експортних вимог форфейтером (комерційним банком або спеціалізованою компанією по фінансуванню) з виключенням права регресу на експортера (форфейтиста) в разі несплати. Форфейтинг, як одна із сучасних нетрадиційних форм

фінансування допомагає мобілізувати кошти та скоротити дебіторську заборгованість.

Мені відомі вчені-економісти, які досліджують проблеми форфейтингу, серед них: В., Ізмайлова Н., Герасимович А. М. та інші. Більшість форфейтинг розглядають, як один з видів банківських операцій у сфері міжнародних відносин, в тому числі кредитно-розрахункових. Проаналізувавши їх, постає питання ефективності такої нетрадиційної форми експортного фінансування, його переваг та недоліків по відношенню і до банку, і до учасника фінансування.

У роботах В., Ізмайлова Н., Герасимович А. М. вказано, що форфейтинг вигідний для експортерів тим, що перетворює кредитні угоди в готівкові, тому йому немає необхідності хвилюватись про кредитоспроможність імпортера. В підсумку такі операції звільняють експортера від відповідальності за векселем після його продажу. Імпортер отримує товари в кредит, не піддаючись, як і експортер, ризику обмінних курсів [1]. Форфейтинг допомагає поліпшити структуру балансу, пришвидшити оборот капіталу і скоротити дебіторську заборгованість експортера, полегшує оформлення переуступки векселів та інших боргових зобов'язань, а також унормовує ставки кредитування. Крім того, він дозволяє підвищити конкурентоспроможність фірм на міжнародному ринку, за рахунок того, що іноземні імпортери готові платити за товар більше, при можливості надання їм відстрочки. Але цей вид банківських операцій має і певні недоліки. В першу чергу – це висока вартість угоди та непроінформованість експортера у законодавстві країни, яка імпортує товари. Експортер одержує кошти за мінусом дисконту, а імпортер витрачає їх на організацію форфейтингового фінансування, які складаються з суми комісії за обов'язання та за опціон [2].

Ринок форфейтингових послуг може повноцінно функціонувати тільки в стабільній економіці. В Україні він не поширений через високий рівень інфляції. Хоча використання такого виду банківських операцій допомогло б

експортерам посилити конкурентоспроможність, ліквідність тощо. Так як у практиці вітчизняних підприємств-експортерів форфейтинг тільки розпочинає формуватись, деякі питання правового забезпечення ще недостатньо врегульовані. Форфейтинг найбільш продуктивний для великих підприємств, основною метою яких є акумуляція грошових коштів для реалізації довгострокових і високовартісних проектів [3].

Таким чином, форфейтинг є однією із нетрадиційних форм банківських операцій, яка сьогодні здобула і здобуватиме далі широкого використання в багатьох іноземних країнах і має перспективи розвитку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Герасимович А. М. Форфейтингові операції: сутність, механізм проведення, облік, аналіз, аудит / А. М. Герасимович, І. А. Герасимович, Н. А. Морозова-Герасимович // Фінанси, облік і аудит.- 2011. - Вип. 18.
2. Андрієнко В. В. Форфейтинг в Україні: за та проти [Електронний ресурс] / В. В. Андрієнко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2014 №12 том 2. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://vestnikpravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc12/part_2/9.pdf.
3. Ізмайлова Н. Сутність форфейтингу: позитивні та негативні сторони його використання підприємствами [Електронний ресурс] / Н.Ізмайлова, О. Мелета // Економічний аналіз. 2013 рік. Випуск 12. Частина 2.. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: [file:///D:/CompLuxUser/Downloads/ecan_2013_12\(2\)_43%20\(4\).pdf](file:///D:/CompLuxUser/Downloads/ecan_2013_12(2)_43%20(4).pdf).

Котенко Ю.О.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сьогодні банки повинні звернути особливу увагу на проблему підвищення прибутковості діяльності та оптимізацію структури доходів, адже вони відіграють особливу роль у грошовому обігу і є посередниками в акумуляції та перерозподілі грошових ресурсів. За останні три роки багато

банків призупинили свою діяльність, а у великої частки значна кількість проблемних активів. Головна проблема для них – це негативний вплив на прибутковість, а значить і на банківський сектор в цілому. Вказані проблеми потребують підвищення ефективності банківської діяльності, поліпшення методики забезпечення якості визначення кредитоспроможності позичальників, запобігання кредитних ризиків шляхом більш повного виконання положень та постанов регулятора, якісного використання банківських інструментів і послуг.

Прибуток є одним із найважливіших результатів, який характеризує якість управління діяльністю банку, є основою подальшого розвитку та успішного функціонування. Окрім того, рівень прибутковості впливає на визначення рейтингу на банківському ринку банківських послуг, що вкрай важливо для утримання існуючих та залучення нових клієнтів.

Одержання необхідних обсягів прибутку «дозволяє збільшити та підвищити якість пропонованих послуг, стимулює удосконалення операцій, зниження витрат і розвиток банківських технологій» [1].

Зважаючи на те, що прибуток банку формується завдяки отриманню доходів від здійснення різних видів господарської діяльності, найбільшу частину з яких займають процентні доходи. Для його збільшення банку потрібно спрямовувати діяльність у двох пріоритетних напрямках, перший з яких полягає у підвищенні процентних та комісійних доходів, а інший – у зменшенні процентних та комісійних витрат. Зокрема, концепція «високорентабельної банківської діяльності», у країнах з розвиненою ринковою економікою, базується на трьох «китах» [2]: максимізації доходів (від кредитної діяльності, операцій на фондовому ринку, а також якості структури активів, яка відповідає змінам процентних ставок); мінімізації витрат (оптимізація структури пасивів, зменшення транзакційних витрат, моніторинг накладних витрат); ефективному менеджменті.

Якщо адаптувати це досвід до українських банків з метою підвищення їх рентабельності, то менеджменту банку слід налаштувати роботу персоналу з врахування такої концепції.

В зв'язку з усім, вище оглянутим, вважаємо, що основними напрямками зростання доходів комерційного банку можуть бути: загальне зростання групи активів, що приносять процентний дохід, для чого банк повинен, залучати більше позичальників і при цьому ретельно аналізувати їх фінансовий стан; нарощувати свій кредитний потенціал за рахунок збільшення обсягу ресурсів, а це можливо при проведенні зваженої маркетингової та процентної політики; покращувати рівень професіоналізму співробітників, бо від їх майстерності, грамотних управлінських рішень залежить рівень довіри клієнтів та фінансова стабільність.

Список використаних джерел:

1. Рибак О. Шляхи підвищення прибутковості банківського сектору в умовах нестабільного зовнішнього середовища [Електронний ресурс] / О. Рибак, Н. Галай. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Матвієнко А.С. Шляхи підвищення прибутковості банківської діяльності в Україні / А.С. Матвієнко. [Електронний ресурс] // «Молодий вчений» - 2014. - № 6 (09).. – Режим доступу до журналу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/6/44.pdf>

Котенко Ю.О.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

**ПРОЦЕДУРА АРЕШТУ ПОТОЧНИХ БАНКІВСЬКИХ РАХУНКІВ
ЮРИДИЧНИХ ОСІБ**

На сьогодні фінансова система України перетворилась на одну з найбільш привабливих для злочинності сфер. Її інтеграція під виглядом легальних підприємницьких структур до банківського сектору економіки набула загрозливих масштабів. На превеликий жаль, в умовах широкого використання в механізмах безготівкових розрахунків фіктивних суб'єктів господарювання,

досить відчутною стає неспроможність правоохоронних органів на рівних протистояти таким негативним явищам. Особливо це стосується забезпечення відшкодування збитків, бо як свідчать результати ознайомлення з обвинувальними вироками судів - ані державі, ані потерпілим не повертається навіть десята їх частина. Одним із заходів, спроможних вирішити цю проблему, міг би стати арешт поточних банківських рахунків юридичних осіб. Але, не дивлячись на значну затребуваність, правові підстави таких дій до теперішнього часу є такими, що не відповідають нагальним потребам боротьби з економічною злочинністю. Не змінила існуючої ситуації реформа кримінального процесуального законодавства. Хоча в новому КПК України і був запроваджений концептуально новий підхід до забезпечення недоторканості права власності, проголошений загальний процесуальний порядок накладення арешту також не зміг вирішити всіх проблем, які постають перед правоохоронними органами в ході зупинення операцій по рахунках суб'єктів підприємництва. Більш того, осторонь проблеми залишились наукові дослідження.

Згідно з ст. 170 КПК України арештом майна є тимчасове позбавлення підозрюваного, обвинуваченого або осіб, які в силу закону несуть цивільну відповідальність за шкоду, завдану діями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, можливості відчужувати певне його майно за ухвалою слідчого судді або суду до скасування арешту майна.

І хоч, як видно з наведеного, чинне кримінальне процесуальне законодавство прямо допускає можливість накладення арешту на банківській рахунок юридичної особи, доводиться констатувати, що зазначений підхід законодавця значно звужує право сторони обвинувачення на застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження. Оскільки арешт у такий спосіб може бути здійснений лише за умови визнання підприємства цивільним відповідачем, тобто стороною, що несе відповідальність за дії

працівника при виконанні ним своїх службових обов'язків¹. Фактично, в коло таких відносин можуть бути віднесені лише суб'єкти підприємництва, керівництво якими здійснює реально призначена на посаду директора (засновника) фізична особа. До того ж яка повідомлена б установленому законом порядку про підозру. А що робити у випадку виявлення суб'єкта підприємництва, що містить ознаки фіктивності? Скажімо, зареєстрованого за викраденим документом, що засвідчує особу. Незрозуміло. Крім того, можливість зупинення банківських операцій тільки по рахунках підприємства цивільного відповідача аж ніяк не враховує всієї специфіки початкової слідчої ситуації по економічних злочинах, бо з огляду на швидкість проведення розрахунків та можливість їх здійснення з будь-якого місця за допомогою комп'ютерних систем віддаленого обслуговування "Клієнт-банк", арешт рахунку набуває рис невідкладної процесуальної дії.

Накладення арешту на грошові кошти на рахунках банків або інших фінансових установ виконавцем застосовується, як правило, в таких випадках:

- 1) на підставі судового рішення, яке вступило в законну силу;
- 2) в рамках забезпечення позову як гарантії належного виконання боржником своїх зобов'язань.

При цьому такий арешт не знімається до погашення суми заборгованості, крім випадків, передбачених Законом.

Крім того, Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженою постановою Нацбанку від 21.01.2004 № 22, зокрема передбачено, що банк зупиняє видаткові операції по рахунку клієнта у випадку накладення на такий рахунок арешту. При цьому зазначено, що зупинення видаткових операцій має здійснюватися у межах суми, на яку накладено арешт, за винятком випадків, накладення арешту без зазначення такої суми.

Оскільки, безготівкові кошти не є індивідуалізованими матеріальними об'єктами, відповідно режим поводження з ними не може бути аналогічний

тому, який запроваджений до речових доказів. Цікаво, що сьогодні наведений прийом аргументації відійшов у давнину. Нині тягар обґрунтування правової підстави проведення арешту активів юридичних осіб перемістився з кабінету слідчого до приміщення суду. Загалом ознайомлення з Єдиним державним реєстром судових рішень дозволяє зробити висновок про те, що арешт на банківський рахунок може бути накладений при розслідуванні будь-якого злочинного посягання. Звісно за умови, якщо буде доведено факт набуття безготівкових грошових коштів кримінально протиправним шляхом або вчинення кримінально протиправних дій по відношенню до них. Найбільшого поширення арешт банківських активів підприємств здобув під час розслідування протиправної діяльності так званих "конвертаційних центрів". Зокрема, такий спосіб дій є ефективним прийомом припинення діяльності організованих груп, які використовують розрахунки між фіктивними суб'єктами господарювання з метою безперешкодного переведення безготівкових грошових коштів у готівку, вчиняючи тим самим легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом; пособництво в ухиленні від сплати податків, а також завсходіння державним майном шляхом безпідставного відшкодування ПДВ з бюджету.

Із започаткуванням ринкових відносин та появи безготівкових розрахунків, фінансова система держави постійно зазнає посягань з боку шахраїв: починаючи від використання фальшивих авізо, закінчуючи незаконними операціями з використанням електрон но-обчислюваної техніки (далі - ЕОМ). Не дивно, що за таких умов арешт поточних рахунків юридичних осіб став не тільки засобом відшкодування шкоди, але й єдино можливим заходом припинення злочинної діяльності.

Зняття арешту з грошових коштів можливо шляхом:

- укладення мирової угоди зі стягувачем, затвердженої судовим рішенням;

- оскарження до суду постанови виконавця про арешт грошових коштів на рахунках;

- повне фактичне виконання рішення суду на підставі якого було накладено арешт;

При цьому слід враховувати, що оскарження до суду постанови виконавця про арешт грошових коштів на рахунках з мотивів її невідповідності чинному законодавству протягом десятиденного строку, не позбавляє виконавця прийняти нову постанову про накладення арешту на грошові кошти на рахунках.

Все викладене вище свідчить про те, що в чинному законодавстві не повинно бути жодних колізій, а тому ще на стадії законотворчого процесу всі його учасники мають виважено підходити до запровадження будьяких новацій, всебічно їх аналізувати та оцінювати реальні можливості досягнення потрібних результатів. Питання ж виключення можливості накладення арешту і списання коштів із поточних рахунків зі спеціальним режимом використання потребує чіткого врегулювання на законодавчому рівні шляхом ініціювання відповідними державними органами розробки пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства з метою його вдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Дехтярьов Є. В. Накладення арешту на поточні банківські рахунки під час розслідування злочинів / Є. В. Дехтярьов // Підприємництво, господарство і право. - 2010. - № 5. - С.163 - 166.
2. Про затвердження Порядку автоматизованого арешту коштів боржників на рахунках у банках - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0399-19>
3. Накласти арешт на рахунки боржника можна буде за кілька хвилин- Режим доступу: <https://radako.com.ua/news/naklasti-aresht-na-rahunki-borzhnika-mozhna-bude-za-kilka-hvilin>
4. Галина Панченко. Окремі питання щодо накладення арешту і примусового списання коштів із поточних рахунків зі спеціальним режимом використання / ВІСНИК НБУ 2016.

Левченко Ю.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Дереза В.М.

ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ БАНКУ

Банківська система України є однією з найважливіших структур ринкової економіки. Стабільність банківської системи є необхідною умовою стабілізації економіки в цілому. Комерційні банки є основою для розвитку всієї національної економіки. Діяльність підприємств багато в чому залежить від продуманої та послідовної політики банків, оскільки комерційні банківські кредити допомагають наповнити український ринок споживчими товарами, паливом, енергоресурсами та іншими товарами. Комерційні банки виступають як конкретні установи, мобілізують вільні кошти, направляючи їх у ті сфери національної економіки, які їм потрібні. Здійснення активних банківських операцій має важливе значення для фінансової підтримки нормального економічного розвитку. Збалансоване зростання активів та підвищення їх якості є необхідною умовою досягнення та підтримання стабільного функціонування та розвитку комерційних банків, їх позитивного впливу на розвиток економіки України [2].

Активні операції комерційного банку приносять найбільшу частину доходів банку і, відповідно, суттєво впливають на отримання прибутку. Прибуткова діяльність є умовою подальшого функціонування банку, вона пов'язана із забезпеченням зростання активів. Багато банків в Україні могли вирішити проблему формування необхідного рівня капіталу, і, відповідно, можливості подальшої роботи, якщо був би забезпечений відповідний рівень прибутковості.

Згідно постанови НБУ №361 є такі види ризиків: кредитний ризик, валютний ризик, ризик ліквідності, процентний ризик та інші. У даній роботі розглянемо валютний ризик [1].

Валютний ризик — це можливість грошових втрат внаслідок коливання валютного курсу.

Валютний ризик включає :

- конвертацію — можливість валютних втрат за конкретними операціями;

- переказ — можливість валютних втрат під час переоцінки валютних активів та зобов'язань у національній валюті.

Для зменшення валютного ризику використовуються такі методи:

- видача позики в одній валюті за умови погашення в іншій з урахуванням форвардного курсу, записаного в кредитній угоді. Такі заходи дозволяють банку застрахуватися від можливого падіння валюти позики;

- форвардні валютні контракти — основний метод зниження валютного ризику. Він передбачає укладення термінових операцій між банком та клієнтом з купівлі—продажу іноземної валюти для фіксації в договорі суми та форвардного курсу;

- ф'ючерсні контракти на валюту — угода про купівлю або продаж певної кількості іноземної валюти в певний день у майбутньому. Однак, на відміну від форвардних контрактів, їх умови можна легко переглянути; — валютний варіант — надає право (а не зобов'язання) своєму власникові купувати або продавати іноземну валюту до або в певну дату в майбутньому

- валютні свопи — угода між двома сторонами про обмін у майбутньому серії платежів у різних валютах;

- страхування валютного ризику. Можливість втрат або втрати доходу через несподівані зміни процентних ставок за процентним ризиком. Це пов'язано з наданням кредитних та кредитних послуг, фінансовими відсотковими інструментами, а також операціями з цінними паперами.

Отже, найефективнішими та найменш ризиковими є форвардні валютні контракти та страхування валютного ризику. На сьогодні саме ці методи застосовуються на практиці та більш надійні для банків.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України, затверджені постановою Правління Національного банку України

- 02.08.2004 р. № 361 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/Risks/361.pdf
2. Довгань Ж. Основи комплексного управління активами та пасивами банку / Ж. Довгань // Світ фінансів. – 2008. – № 2 (15). – С. 64–69.
3. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Підручник / Т.В. Майорова. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 470 с.

Левченко Ю.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМУ МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Формування та розвиток ринкових відносин у національній економіці неможливе без забезпечення сталого розвитку її фінансового сектора, в якому банківська система відіграє головну роль. Така ситуація пов'язана з тим, що банківські установи виступають фінансовими посередниками в системі управління грошовими потоками, виконуючи важливу функцію мобілізації тимчасово вільних коштів фізичних осіб, підприємств, організацій та перетворення їх на банківський капітал; вони здійснюють різні кредитні та інвестиційні операції, що задовольняють конкретні потреби вітчизняної економіки у відповідних фінансових ресурсах. Сучасний стан банківського кредитування характеризується низкою негативних факторів, зокрема: неплатоспроможність позичальника, знецінення застави по позиці, коливання валюти, зменшення доходів домогосподарств тощо. Такі тенденції сприяють зростанню кредитного ризику. А оскільки кредитні операції є основним джерелом доходу для банківської установи, необхідно вдосконалити формування механізму мінімізації кредитного ризику відповідно до сучасних економічних умов для стабільного та ефективного функціонування будь-якого банку [1, с.283].

Основними причинами кредитного ризику для позики є нездатність позичальника генерувати адекватний грошовий потік; супутній ризик ліквідності; морально-етичні характеристики позичальника, рівень кваліфікації банківського персоналу.

Система управління кредитними ризиками повинна включати такі складові:

- політика та правила для управління кредитними ризиками, що необхідно переглянути та затвердити відповідно до принципів корпоративного управління.
- правила кредитування, що враховують балансові та позабалансові операції банку, а саме: регулюють види та умови позик та інші операції, що несуть кредитний ризик; враховувати характер ринків та галузей, на які будуть видаватися позики;
- адекватна інформаційна база, яка дозволяє керівництву приймати обґрунтовані кредитні рішення та постійно оцінювати ризики; вказує інформацію про розмір, призначення та джерело боргу, а також оцінює здатність позичальника своєчасно його погашати;
- процес виявлення погіршення позик.
- правильне поводження з проблемними активами, що включає в себе наступне: постійне управління кредитними ризиками (операціями у повному обсязі), які потребують посиленої уваги;
- підготовка та подання періодичних звітів керівництву та наглядовій раді з достатньою інформацією для оцінки рівня ризику.
- функція незалежних аудитів кредитної діяльності, мета яких аналіз якості окремих позик і кредитного портфеля [2].

Список використаних джерел:

- 1.Епіфанов А.О Управління ризиками банків : монографія у 2 т. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] / за ред. А. О. Єпіфанова і Т. А. Васильєвої. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – 283 с.
- 2.Шелудько В.М. Фінансовий ринок [Електронний ресурс] / В.М. Шелудько. – Режим доступу : <http://webcache.googleusercontent.com>. – (Дата звернення 25.08.2015).

Максименко П.К.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Семенча І.Є.

АНАЛІЗ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК ЯК ЗАСІБ ПЛАТЕЖУ ОЧИМА КЛІЄНТІВ

На сьогодні ми можемо спостерігати прогресивний розвиток високотехнологічних фінансових інструментів, що дозволяє забезпечити більш ефективне управління фінансовими потоками. Банківська система України не залишилась в стороні. Все більшої актуальності набувають електронні платежі, які значно полегшують роботу працівників банків та їх клієнтів. Люди знаходять безготівковий розрахунок дуже зручним для себе і тому все частіше починають використовувати платіжні картки як засіб для платежу. Тому доцільним є питання аналізу ринку платіжних карток для його популяризації та подальшого розвитку.

Дане питання досліджували у своїх роботах такі вчені як Є.О. Бублик [1], М.О. Євдокімова [2], В.В. Ільчук, І.М. Садчикова, Т.О. Савченко [3], Н.І. Корецька [4], Г.С. Морозова [5], Л.О. Невідома, О.В. Марченко [6], Т.О. Плісак, Л.О. Нетребчук [7] та інші науковці.

Метою даного дослідження є дослідження та вивчення ринку платіжних карток, як сучасний безготівковий засіб платежу очима клієнтів.

Як було сказано, ринок платіжних карток України не залишився без уваги і дуже швидко розвиваються у нашій країні. З кожним роком кількість власників банківської картки зростає, що можна спостерігати на графіку (рис.1) [8].

З графіку можна зробити висновок, що кількість безготівкових операцій користується більшою популярністю серед клієнтів банків, у порівнянні з операціями отримання готівки. В період з 2012-2018 рр. можемо спостерігати тенденцію до збільшення кількості операцій з використання платіжних карток,

що свідчить про корисність використання даної системи і про довіру споживачів до неї.

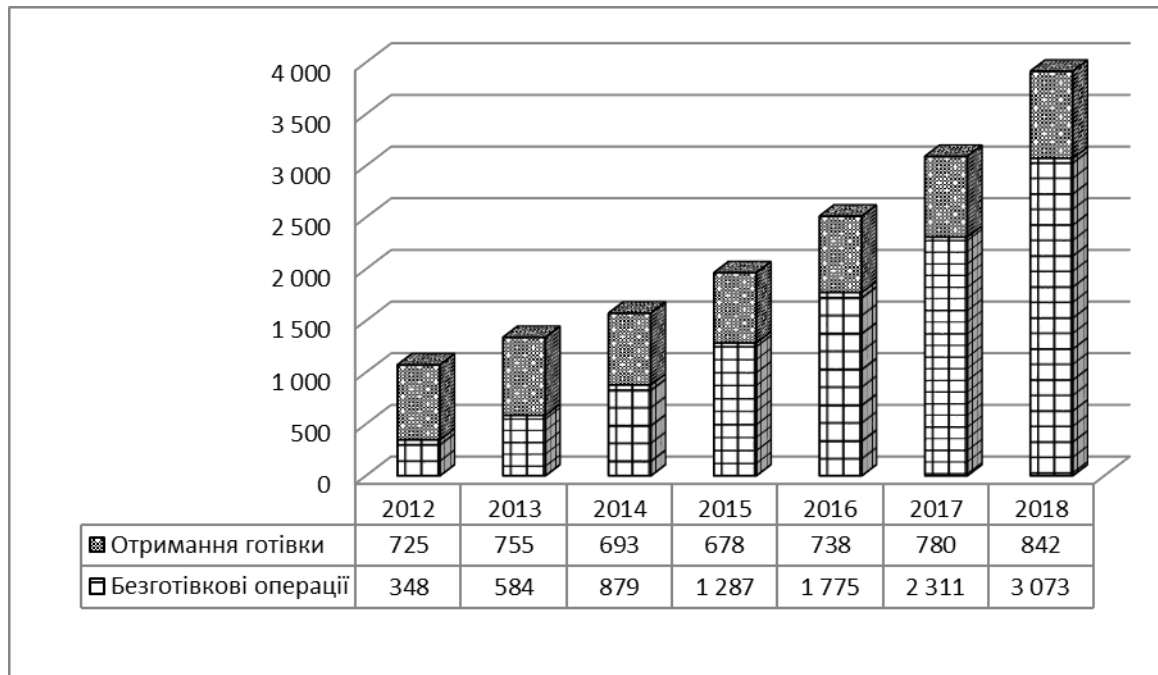

Рис. 1. Кількість операцій з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками з 2012-2019 рр., (млн шт.)

Навіть такі позитивні показники не можуть говорити про досконалість такого засобу платежу. Розглянемо в табл. 1 основні переваги та недоліки операцій з платіжними картками очима споживачів.

Таблиця 1. Переваги та недоліки користування платіжними картками

Переваги	Недоліки
Швидкість і зручність платежів	Можливі збої в роботі системи
Не потрібно носити з собою великі суми грошей	Комісії при знятті чи поповненні карти
Якщо картка втрачена чи забули ПІН-код то це ще не означає втрату грошей	Можливі махінації, зломи хакерами
Отримання готівки у банкоматах майже у будь-якій точці світу	Деякі типи карток можуть обслуговуватися лише в певних банкоматах
Покупки в інтернеті	Перехоплення даних про БПК та її власника

Даний список є неповним, але він показує, що даний ринок є мобільним і працює над усуненням своїх недоліків.

Отже, ринок платіжних карток стрімко розвивається в Україні, про це свідчать стабільне зростання кількості безготівкових операцій та операції отримання грошей за останні роки. Надалі для популяризації операцій з платіжними картками треба посилити довіру населення до таких розрахунків, підвищити ефективність карткових технологій та вдосконалити механізм користування, який є не завжди зрозумілим деяким власникам карток.

Список використаних джерел:

1. Бублик Є.О. Ринок платіжних карток в Україні: перспективи та обмеження розвитку. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 3. С. 51–65. 2. Євдокімова М.О. Ринок платіжних карток в Україні, його розвиток. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 15 (1). С. 106–110. 3. Ільчук В.В., Садчикова І.М., Савченко Т.О. Основні тенденції розвитку ринку платіжних карток в Україні. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.: Економіка і управління*. 2016. Вип. 36. С. 187–198. 4. Корецька Н.І. Польський досвід функціонування ринку платіжних карток. *Економічний форум*. 2016. № 1. С. 40–47. 5. Морозова Г.С. Ринок платіжних карток в Україні: сучасний стан, проблеми і перспективи використання. *Наукові праці Південного філіалу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Кримський агротехнологічний університет»*. *Економічні науки*. 2013. Вип. 158. С. 187–195. 6. Невідома Л.О., Марченко О.В. Оцінка діяльності банку на ринку платіжних карток. *Молодий вчений*. 2017. № 5. С. 680–684. 7. Плісак Т.О., Нетребчук Л.О. Ринок платіжних карток: сутність, властивості та показники розвитку. *Економіка і суспільство*. 2016. № 4. С. 312–318. 8. Національний банк України: Офіційний сайт. URL : <http://www.bank.gov.ua>.

Мироненко І.О.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

ЛІЗИНГОВІ ОПЕРАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Серед усіх нетрадиційних видів банківських операцій саме лізинг є найбільш актуальним. Економічний зміст цієї операції викладено у Законі України «Про банки та банківську діяльність» [2], Господарському кодексі [1], де в статті 292 вказується, що лізинг – це господарська діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні

за договором лізингу однією стороною (лізингодавцем) у виключне користування другій стороні (лізингоодержувачу) на визначений строк майна, що належить лізингодавцю або набувається ним у власність (господарське відання) за дорученням чи погодженням лізингоодержувача у відповідного постачальника (продавця) майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів.

Законом України «Про банки і банківську діяльність» [2] визначено, що банки можуть самостійно здійснювати лізингові операції на підставі ліцензії Національного банку України. Для банківських установ надання лізингових послуг є безпечною операцією, оскільки вона ґрунтується на принципах цільового використання кредиту та його забезпечення ліквідною заставою.

Займаючись лізинговою діяльністю, банки мають такі переваги: диверсифікація портфеля банківських послуг; вигідне вкладення коштів шляхом фактичного кредитування прибуткових інвестиційних проектів; зниження кредитних ризиків, оскільки предмет лізингу є у власності банку; розширення власної конкурентоспроможності, що можливе за рахунок розширення переліку надаваних послуг; зниження втрат банку від зростаючих темпів інфляції; розширення власної клієнтської бази за рахунок залучення тих клієнтів, видача кредиту яким є неможливою за рахунок певних кредитних обмежень або відсутності кредитної історії [3].

Відповідно до чинного законодавства, банк може брати участь у лізинговому бізнесі прямо та опосередковано (шляхом фінансування лізингової компанії). Створення банком власної лізингової компанії вирішує одну з найголовніших проблем, з якими стикаються лізингові компанії в процесі своєї діяльності – пошук джерел фінансування для реалізації власних проектів. Кредитуючи дочірню лізингову компанію, банк може відкривати перед нею доступ до стабільного та довготермінового фінансування, завдяки чому останні отримують значну конкурентну перевагу, а банк, своєю чергою, отримує

додаткове джерело прибутків та сприяє диверсифікації ризиків і підвищенню ліквідності.

Лізингові операції набувають популярності, проте існують проблеми, які стоять на перешкоді розвитку лізингових відносин в Україні: законодавчі неузгодженості щодо трактування лізингових операцій, несформованість політики перспектив подальшого розвитку лізингового кредитування, слабка державна підтримка, а також відсутність пільг, у тому числі для структур, готових надати довгострокове кредитування [4].

Отже, специфічною рисою лізингу, що робить його перспективною формою економічної діяльності, є здатність організувати реалізацію інтересів низки різноманітних економічних агентів; інтерес комерційних банків до лізингу стимулюється низкою чинників: ринковими, економіко-фінансовими, інфраструктурними та зниження ризиків. Саме нетрадиційні види банківських послуг дають змогу банку розширити коло клієнтів, диверсифікувати ризики, а все це, своєю чергою, позитивно впливає на розвиток грошово-кредитної сфери держави.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
3. Джулій Л.В. Особливості лізингових операцій у банківській системі та процедури їх обліку [Текст] / Л. В. Джулій, Ю.А. Демчук // Економічні науки. – 2016. – № 18. – С. 157-159.
4. Жаворонок А.В. Банківські послуги: аналіз диверсифікації [Текст] / А.В. Жаворонок // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 16. – С. 698.

Мочалов Б.Є.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Українські банки мають ще незначний досвід у здійсненні інвестицій, але з кожним роком обсяги цих операцій зростають. Останнім часом, банківські установи у період кризи значно скоротили інвестиції в реальний сектор

економіки та переорієнтувалися на державні боргові зобов'язання, що в кінцевому результаті дозволило збільшити регулятивний капітал та зменшити резерви. Розмір інвестиційних ресурсів банків характеризується насамперед величиною їх кредитно-інвестиційних портфелів як основної складової активів банків і показників напрямів їх діяльності для отримання доходів [1].

До основних етапів управління кредитно-інвестиційною діяльністю банків відносяться:

- а) розробка кредитної політики банку;
- б) розробка інвестиційної політики банку;
- в) розробка системи заходів щодо підвищення ефективності кредитування й інвестування;
- г) розробка системи заходів щодо зменшення рівня ризиків банку;
- д) запровадження системи заходів щодо зменшення витрат банку в процесі кредитно-інвестиційної діяльності;
- е) запровадження системи заходів щодо зростання доходів і прибутків від кредитно-інвестиційної діяльності.

Для покращення інвестиційного клімату треба забезпечити необхідні умови функціонування бізнесу та розробити систему гарантій і пільг інвесторам [2]. Важливими макроекономічними факторами для інвесторів виступають рівень політичної стабільності держави та стан нормативноправового забезпечення, які на сучасному етапі не можна назвати задовільними для створення сприятливих умов розвитку інвестиційного кредитування. З метою розкриття наявного

потенціалу банків у сфері інвестиційного кредитування в умовах економіки України доцільним є впровадження ряду заходів за такими напрямками:

- розробка моделі оцінки ризиків інвестиційного кредитування, яка дозволить оптимізувати співвідношення «ціна – ризик» при встановленні ставки відсотка банками на даний вид послуг;

- удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази, що забезпечить формування стійкого механізму співпраці банків і підприємств реальних секторів економіки в процесі надання інвестицій;

- обмеження обсягів фінансування дефіциту зведеного бюджету за рахунок коштів від реалізації операцій з продажу облігацій внутрішньої державної позики на первинному ринку, що сприятиме реструктуризації портфеля цінних паперів банківських установ на користь інвестицій у цінні папери підприємств;

- реалізація державної програми підтримки національних інвесторів;

- розробка заходів із стимулювання вкладення заощаджень суб'єктів економіки до інвестиційних проектів – для інституційних інвесторів, а також довгострокових депозитів – для фізичних осіб, що дозволить сформувати необхідну ресурсну базу кредитно-інвестиційної діяльності;

- впровадження державної підтримки фінансової стійкості підприємств, які реалізують інвестиційні проекти, що сприятиме зниженню рівня ризиків інвестиційних кредитів банків та, відповідно, відсоткової ставки за ними, що забезпечить зростання їх обсягу.

Отже, кредитно-інвестиційна діяльність банків є важливим джерелом розвитку реального сектора економіки країни. Однак стан банківського інвестиційного кредитування в Україні за останні роки свідчить про недостатній рівень його розвитку [1; 2]. Даний факт пов'язаний з рядом причин об'єктивного та суб'єктивного характеру, які стосуються як загального рівня нестабільності розвитку національної економіки, так і незацікавленістю банків у фінансуванні інвестиційних проектів у зв'язку зі значними ризиками та невідповідністю ресурсної бази.

Список використаних джерел:

1. Ляхова О.О., Т.П. Шокало. Кредитно-інвестиційний портфель банків та його вплив на фінансування інвестиційних проектів в Україні. [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/>
2. Зайцева І.С., Коцюба О.В. Аналіз інвестиційної привабливості України в сучасних умовах / І.С. Зайцева, О.В. Коцюба // БІЗНЕСІНФОРМ – 2018. – № 9. – С. 87-91.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ БАНКУ

Важливою умовою економічного розвитку України є забезпечення конкурентоспроможності всіх секторів економіки, зокрема фінансового сектору.

Конкурентоспроможність банківського бізнесу в сучасних умовах заслуговує особливої уваги, адже вітчизняні банки внаслідок світової фінансової кризи зазнали масштабних втрат, і не тільки пов'язаних з відпливом коштів з банківського сектору та проблем з ліквідністю, а й із втратою довіри населення, що спричинило зниження рівня їх конкурентоспроможності [1]

Рівень конкурентоспроможності банку визначається впливом групи взаємопов'язаних факторів, які більшість науковців класифікують наступним чином:

1. До зовнішніх відносяться: місткість ринку; легкість доступу на ринок; конкурентні позиції банків, що вже працюють на цьому ринку; можливість технічних інновацій у галузі; конкурентоспроможність регіону і країни тощо.

2. До внутрішніх відносяться: обрана банком стратегія розвитку; різноманітність та якість послуг; спеціалізація та репутація банку; розмір та достатність капіталу; дотримання нормативів НБУ; структура, стабільність і темпи зростання депозитної бази; обсяги і вартість банківських кредитів; фінансова залежність банку від зовнішніх джерел; кваліфікація менеджменту тощо [2].

Нами проведено аналіз структури який виявив що частка власного капіталу банків має тенденцію до зниження. Зобов'язання мають тенденцію до збільшення. Кредити та заборгованість клієнтів зростає, що є негативною тенденцією.

Таблиця 1. Динаміка обсягів ресурсів та кредитів банків України та їх структура.

Усіх банків	2017		2018		2019	
Усього власного капіталу тис,грн	124674059	0.097804166	159851719	0.118373312	145741247	0.106601244
Усього зобов'язань тис,грн	115005752	0.902195834	119055165	0.881626688	122142147	0.893398756
Кредити та заборгованість клієнтів тис.грн	566511618	0.444416399	561328192	0.415674459	594003221	0.434478

Вплив цих факторів на рівень конкурентоспроможності банку також значно залежить від стабільності макроекономічних умов. Тому не можна з впевненістю стверджувати, що вирішальну роль в оцінці рівня конкурентоспроможності грають саме внутрішні фактори. В цілому за стабільних однакових макроекономічних умов результативність роботи банків суттєво відрізняється, що зумовлено внутрішніми чинниками.

Але якщо макроекономічна ситуація в країні нестабільна, то навряд чи фінансово кредитні установи зможуть покращити своє становище за рахунок активізації факторів внутрішнього середовища.

Процес оцінювання конкурентоспроможності банку повинен включати такі елементи:

- 1) ідентифікація потреб клієнтів та спектру банківських послуг, які повинні їх задовольняти;
- 2) аналіз елементів послуги (її життєвого циклу, основних кількісних та якісних характеристик, які необхідно адаптувати до змінених потреб клієнтів);

3) системний аналіз ринку банківських послуг та обчислення рівня конкурентоспроможності банку (який, нагадаємо, прямо впливає на репутацію банку та продаж продуктів);

4) визначення системи контролю за цим процесом.

Підсумовуючи, треба зазначити, що рівень конкурентоспроможності банків залежить від низки зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на її рівень не системно. Таким чином, задля обрання правильної стратегії управління своєю конкурентоспроможністю, банки мають враховувати можливий вплив та вагомість кожного з існуючих факторів.

Список використаних джерел:

1. Крухмаль О.В. Конкурентоспроможність банку та банківського продукту : фактор впливу та оцінка / О. В. Крухмаль, О. А. Барановська // Ефективна економіка. – 2016. - №5.
2. Черевик Н.В. Основні індикатори конкурентоздатності банків в умовах світової фінансової кризи / Н. В. Черевик, А. М. Черевик // Вісник ЖДТУ. – 2017. - №3. – С. 150-152.

Нікульшина А.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

Для успішного функціонування банківської системи важливим фактором є фінансова стійкість окремих банків, їх здатності протидіяти негативному впливу факторів та динамічно розвиватися. Фінансова стійкість окремих банків виступає не тільки чинником, що забезпечує довіру до банківської системи приватних вкладників, а і гарантом своєчасності розрахунків між господарюючими суб'єктами.[2].

Фінансова стійкість – це головна умова існування банку та активної його діяльності. Банк, стан якого характеризується збалансованістю фінансових потоків, володіє достатньою кількістю коштів для підтримки своєї

платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю вважають фінансово стійким.

Розрізняють три основні види фінансової стійкості банку за стабільністю його роботи:

а) нормальна стійкість, яка характеризується стабільною діяльністю, відсутністю неплатежів чи затримки виконання своїх зобов'язань, стабільною рентабельністю;

б) нестійкий фінансовий стан, неможливість своєчасно виконувати окремі свої зобов'язання, низьким рівнем рентабельності тощо;

в) кризовий фінансовий стан, який характеризується регулярними неплатежами, наявністю простроченої заборгованості тощо. Кризовий фінансовий стан може призвести до неспроможності банку фінансувати поточну діяльність, а в кінцевому рахунку – до банкрутства. .

Управління фінансовою стійкістю комерційних банків здійснюється: на макрорівні, головним чином, шляхом впливу Національного банку України на діяльність комерційних банків,

- на мікрорівні - через саморегулювання власної фінансової стійкості комерційним

Основними заходами, які дозволяють підвищити фінансову стійкість банку як в короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі є:

- розробка ефективної стратегічної програми розвитку банку;
- підвищення ефективності управління витратами з урахуванням цілей стратегічної програми розвитку;
- оптимізація організаційної структури, постійне удосконалення функцій менеджменту;
- оптимізація структури банківських продуктів з урахуванням поточних і довготривалих цілей банку;
- реорганізація шляхом злиття, приєднання, виділення, перетворення або реструктуризації [2].

На сьогодні рейтинг найнадійніших банків очолив Райффайзен банк Аваль з австрійським капіталом, ОТП Банк, Креді Агріколь Банк з французьким капіталом, а також державний банк Укрсиббанк.[1].

Таким чином, фінансова стійкість комерційного банку – це якісна динамічна інтегральна характеристика спроможності банку ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та мінімізації ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Список використаних джерел:

1. Рейтинг стійкості банків за підсумками 3 кварталу 2019 [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/banks/rating/> – Заголовок з екрана.
2. Халява С. Фінансова стійкість комерційного банку: проблеми регулювання/ С.Халява // Банківська справа.– 2016.– №1. – С. 32.

Садовніченко А.А.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ

Поняття безготівкових платежів, тенденції та закономірності їх розвитку найбільш повно розкрили у науковій літературі С.В. Міщенко, А.В. Дубілет, А. М. Герасимович, Р.Е. Товмасян, А.А. Мещеряков та інші. Саме ними було сформовано теоретичні основи та практичні засади проведення безготівкових розрахунків. Так, прийнято вважати, що такий спосіб розрахунків є менш затратним та більш зручний, ніж готівкові платежі, особливо, в галузі роздрібних операцій, де банки зазнають великих витрат на розрахунково-касове утримання дрібних клієнтів.

Головні організаційні моменти механізму безготівкових розрахунків визначено в «Інструкції про безготівкові розрахунки в господарському обороті

України», яка прийнята постановою Правління НБУ від 29.03.2004 №377/8976. Згідно з нею «безготівкові розрахунки – переказ певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також переказ банківськими установами за дорученням фірм і фізичних осіб коштів, внесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів. Ці виплати проводяться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях чи в електронному вираженні» [1].

Між підприємствами та інституціями різних форм власності безготівкові розрахунки виконуються у Національній валюті України способом переказу коштів через банк, з рахунку платника на рахунок отримувача. Клієнтські кошти списуються з рахунку тільки за наказом власника. Окрім тих випадків, коли списання коштів передбачене чинним законодавством. Документи для розрахунку залучаються банком до виконання тільки в межах наявних на рахунку клієнта коштів

Основною вимогою, яка висувається до безготівкових розрахунків є забезпечення вчасного отримання кожною установою коштів за поставлені нею товари чи надані послуги.

В Україні кількість безготівкових платежів у першій половині 2019 року збільшилася на 4,3 % до 49,4%. Загальна кількість із застосуванням платіжних карток, випущених українськими банками, за підсумками першого півріччя 2019 року дорівнювала 2 352 млн шт., їхній обсяг – 1 667 млрд. грн. Загальна кількість платіжних карт в Україні станом на 01 липня 2019 року досягла 63,2 млн шт., що на 6% більше, якщо зіставляти з початком 2019 року[2].

За підсумками першої половини 2019 року поділ безготівкових операцій із застосуванням платіжних карток показує, що найбільша кількість операцій припадає на розрахунки в торговельних мережах – 51%. За загальною сумою безготівкових операцій переважають перекази з картки на картку – 40,5%[2].

Тож безготівкові операції мають ряд переваг та негативних сторін. Однією з головних причин збільшення грошової маси є інфляція. При

використанні безготівкових розрахунків, потреба у готівці буде зменшуватися, разом з тим її надлишок буде зменшуватися та виводитися з обороту, залишаючи за собою збільшення вартості валюти.

Однак перехід до безготівкової форми операції має і деякі недоліки. Перший і основний – це те що банки будуть мати повний контроль над проведеними транзакціями, маючи повний доступ до інформації щодо грошових надходжень, а саме: обсяг, дані відправника. Але безготівкові платежі демонструють тенденції до сталого розвитку, поширення та удосконалення.

Список використаних джерел:

1. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті // Постанова Правління Національного банку України від НБУ від 29.03.2004 №377/8976.
2. Безготівкові розрахунки [Електронний ресурс] : – Режим доступу : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/1_21-08-19_Bezgotivkovi_rozrahunky_ua.jpg?v=4

Самойлова Д.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

**КРЕДИТНА ПОЛІТИКА БАНКУ ЯК МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ
КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ**

В умовах розвитку економіки кредитні операції займають вагому частку у структурі активних операцій банківських установ, тому є пріоритетним напрямком їхньої діяльності. В свою чергу ця функція пов'язана з відповідними ризиками, тому для ефективної кредитної діяльності комерційні банки розробляють власну кредитну політику та якісний кредитний аналіз. Конкурентоспроможна кредитна тактика та стратегія банку сприяє підвищенню результативності надання позички, допомагає знизити кредитний ризик боргового портфелю та збільшити його прибутковість, а також підтримує репутацію і стабільність банку загалом.

Кредитна політика – це взаємозалежність дій банківської установи, які ухвалені правлінням банку, щодо залучення коштів та використання їх на

кредитування потенційних клієнтів банку, що полягає у забезпеченні зваженого використання кредитних ресурсів, виборі кредитних інструментів та клієнтів, оцінки їх кредитоспроможності, розробці нормативних актів та правил, що регулюють практичну діяльність відповідних фахівців цієї сфери [1]. Для впровадження найдієвішої організації діяльності в сфері кредитування кожний банк утворює та забезпечує особисту кредитну політику, приймаючи до уваги сукупність усіх можливих ризиків. Необхідність ефективної кредитної політики зумовлено насамперед тим, що вона забезпечує найвищий рівень доходності операцій, підтримує оптимальне співвідношення залучених коштів та напрямів їх використання, зберігає достатній рівень довіри банку від клієнтів та інвесторів. За свою мету кредитна політика бере забезпечення надійного підходу щодо управління відповідним ризиком на рівні кредитного портфеля банку. Важливими пріоритетами при утворенні даної політики є, по-перше, надання кредитів, які забезпечують оптимальний прибуток за відсотками навіть за умови негативних змін макроекономіки, по-друге, прибутковість, тобто вартість кредиту повинна відповідати прогнозованому ступеню ризику, який формується на основі аналізу кредитоспроможності клієнта, по-третє, зростання кредитного портфелю в розумних обсягах так, щоб уникати неприйнятної для банку ризику, але, на жаль, в Україні переважає високий рівень проблемної заборгованості [2]. Важливим принципом банківської діяльності є те, що наданий позичальнику кредит має бути повернений вчасно. Виконання цього принципу передбачає успішне та дієве функціонування комерційного банку за наявності невизначеності повернення цих коштів. Тому кредитний ризик, який являє собою неповернення позики через неспроможність позичальника виконати взяті на себе зобов'язання за договором, що зараз є поширеною проблемою в нашій країні, є основним ризиком банківської діяльності і саме управління ним є основою фінансового ризик-менеджменту банку, яке не закінчується видаванням кредиту, а надалі реалізується за допомогою контролю за виконанням умов кредитної угоди,

головна мета якої – забезпечити регулярну сплату чергових внесків на погашення боргу та процентів за ними [3].

Востаннє в країні зменшується кількість банківських установ та зростають процентні ставки за кредитами, обсяг кредитних операцій відносно активів збільшується, натомість реальна його величина скорочується, це пов'язано зі зниженням якості кредитного портфеля, що призводить до зниження дохідності кредитних операцій банків та зростання рівня кредитного ризику, тому вони мають піддаватися ретельній оцінці. Отже, сутність кредитної політики полягає у створенні організаційно-технологічного базису кредитної діяльності з метою її безпеки, надійності і прибутковості за заданого рівня кредитного ризику.

Список використаних джерел:

1. Шевченко, Р. І. Кредитування і контроль [Текст] : навч. посібник. / Р. І. Шевченко – К. : КНЕУ, 2012
2. Волосович С., Кривошеєва В. Економічна природа кредитних послуг. [Текст] : монографія. - 2015. № 2. С. 74–84.
3. Островська Н.Л. Моніторинг в системі управління кредитною діяльністю банку [Текст] : автореф.- Київ, 2014. - 23 с.

Самуха А.В.

Університет митної справи та фінансів

Науковий керівник проф., д.е.н. Заруцька О.П.

**ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ
БАНКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Фінансовий результат діяльності банківської установи є одним з найважливіших показників його функціонування. Він характеризує стійкість і надійність комерційного банку, необхідний для створення резервних фондів, стимулювання персоналу і керівництва до розвитку та вдосконалення здійснюваних операцій на ринку, скорочення витрат і підвищення якості послуг, які надає банківська установа [4].

У процесі систематизації економічного змісту поняття «фінансовий результат», виділяють три основні підходи до визначення його сутності:

- фінансовий результат як різниця між загальною вартістю майна та сумою його зобов'язань і додаткових внесків власників за звітний період;
- фінансовий результат як приріст власного капіталу за звітний період;
- фінансовий результат як різниця між доходами та витратами.

У сучасних економічних умовах саме третій підхід для дослідження фінансових результатів банківської діяльності є пріоритетним, оскільки дає змогу виявити фактори впливу на фінансовий результат та розробити систему заходів для досягнення поставлених цілей [1].

Дослідження фінансового результату по відношенню до теперішніх реалій на прикладі АТ «Прокредит Банк». В динаміці чотирьох років з 01.01.2017 р. - 01.01.2020 р. фінансовий результат банку збільшувався з кожним роком. Станом на 01.01.2020 р. прибуток АТ «Прокредит Банк» зріс на 33768 тис. грн. порівняно з попереднім роком та становить 696225 тис. грн. Темп приросту прибутку має ритмічну тенденцію до зростання, це є позитивним фактом для банку.

Але зниження частки чистого комісійного доходу, зменшилася на 15151 тис. грн. порівняно з попереднім роком та станом на 01.01.2020 р. становить 1295567 тис. грн., що пов'язано із зменшенням кількості клієнтів та здеревінням банківських послуг, зменшення тарифів. Велику погрозу для фінансового результату несе погіршення якості кредитного портфелю та зростання резервів під кредитні ризики [3].

НБУ з 19 березня по 9 квітня 2020 року провів «Опитування про умови банківського кредитування» за II квартал 2020 року. За результатами опитування банки відзначають різкий зріст рівня всіх ризиків та очікують подальшого скорочення попиту населення та бізнесу на кредити. Така думка відображає злам попередніх тенденцій, адже досі банки зберігали позитивні

очікування щодо зростання попиту на кредити зі сторони населення та бізнесу [2].

Отже, для подальшого збереження та примноження успішного фінансового результату АТ «Прокредит Банк» необхідно враховувати ключові проблеми пов'язані з сучасним уповільнення економіки в країні та світі. Банку необхідно: запровадити кредитні канікули та розпочати реструктуризації кредитів позичальникам, що постраждали від обмежень у зв'язку з карантинном; забезпечити безперебійну роботу відділень, банкоматної мережі та систем онлайн платежів; організувати гнучкий графік роботи банківських відділень; проінформувати клієнтів по популяризації онлайн-платежів; зменшити комісію за безготівкові операції; утриматись від виплати дивідендів, що дозволить зберегти запас капіталу для відновлення кредитування.

Список використаних джерел:

1. Кушнарєва А.А. Сутність та значимість фінансових результатів діяльності комерційного банку / А.А. Кушнарєва // Modern economics. - 2017. - № 6. - С. 113-120. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2017_6_15
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>.
3. Офіційний АТ «ПроКредит Банк» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.procreditbank.com.ua>.
4. Сиромятникова О.В. Фінансові результати діяльності банку як об'єкт аналітичного дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/RMSPvn>

Сухановська О.В.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Підтримання ліквідності має величезне значення для стабільності і ефективності платіжної системи країни, стійкості всієї банківської системи і є одними з першочергових в управлінні банківською діяльністю. Ефективне управління ліквідністю банку, як важливої складової характеристики його

діяльності, потребує постійного вивчення та аналізу і базується на використанні сучасного інструментарію. Тому ефективне функціонування на ринку банківських послуг неможливе при відсутності достатнього рівня ліквідності, від якого залежить репутація банку. Тому актуальність проблеми управління ліквідністю банку обумовлена її впливом на такі важливі складові як: рейтинг банку, можливість виконувати власні функції, запозичення коштів з зовнішніх джерел, рівень потенційного прибутку тощо.

Огляд останніх публікацій показує, що у наукових працях банківська ліквідність виступає переважно об'єктом управління і регулювання. Але не зважаючи на увагу до проблеми ліквідності, в сучасних економічних умовах невизначеності і політичної нестабільності важливим є удосконалення підходів до формування системи управління ліквідністю банку, за якими така система управління ліквідністю буде включати усю сукупність обґрунтованих управлінських рішень, розроблених до сьогоденної ситуації управління ліквідністю банку, згідно світових тенденцій, що дозволить зменшити вплив кризових явищ і вживати дієві заходи їх прогнозування.

Нормативи ліквідності Н4, Н5 та Н6, встановлені НБУ, за останні роки (з 2015 року по 2019 рік) не тільки виконуються, а їх значення набагато перевищують встановлені, тобто у банків є значний запас ліквідності за нормативами [1]. Статистика НБУ свідчить, що у продовж 2018-2019 років повністю виконуються по усім групам банків, незалежно від форм власності. Але слід зазначити, що АТ «Райффайзен Банк Аваль», контрольний пакет акцій якого належать іноземному банку, має меншу надлишкова ліквідність. Це може свідчити про більш позитивний результат управління банком, спроможність менеджменту банку ефективніше розпоряджатися залученими ресурсами [1].

Фахівці вважають, що цьому також сприяли кризові явища в економіці та банківському секторі України, які привели до підвищення з 2010 року значень нормативів ліквідності, встановлених НБУ. В період світової кризи 2007-2008 років складності, які зазнали деякі банки, були пов'язані з недоліками у

дотриманні основних принципів управління ризиком ліквідності. Багато банків, незважаючи на достатній рівень капіталу, все одно відчували труднощі, оскільки вони допускали помилки при керуванні своєю ліквідністю. Для банківської системи, яка тоді в повній мірі відчула серйозні проблеми, потрібні були невідкладні заходи регулятора для підтримки як окремих установ, так і функціонування грошових ринків в цілому.

Зважаючи на стан банківської системи в 2014-2015 роках, коли населення масово знімало вклади, що призвело до банкрутства ряду банків, Національний банк України прийняв рішення впровадити ряд заходів по попередженню таких банкрутств, які пов'язані зі стресовими ситуаціями в економіці й політичною нестабільністю в країні.

Постановою правління НБУ № 13 «Про введення коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR)» і рішенням правління НБУ № 101-рш «Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR)» від 15 лютого 2018 року, з 01 березня 2018 року введено новий норматив ліквідності – LCR [2,3]. Тому Національний банк у зв'язку із переходом банків до розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) скасував економічні нормативи миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5) з 2 вересня 2019 року і ввів нормативи коефіцієнта покриття ліквідністю LCR_{вв} та LCR_{ів}. Враховуючи статистичні показники НБУ, банки України за вересень-грудень 2019 року в повній мірі виконують нововведені нормативи [1].

Таким чином, показники чистого стабільного фінансування спрямовані на обмеження надмірної залежності від великих джерел фінансування в періоди надлишку ліквідності на ринку і сприяють більш точній оцінці ризику ліквідності по всіх балансових і позабалансових статтях. Крім того, введення більш жорсткого визначення капіталу, підвищення рівня необхідних вимог до нього та впровадження нових буферів капіталу дозволять вітчизняним банкам легше витримувати періоди політичної нестабільності та економічних криз.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України. Офіційне інтернет-представництво [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?>

2.Постанова Правління НБУ «Про запровадження коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR)» від 15 лютого 2018 року № 13 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=64546644>

3.Рішення правління НБУ № 101-рш «Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR)» від 15 лютого 2018 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr101500-18>

Телятник В.М.

Науковий керівник: проф., д.е.н. Заруцька О.П.

Університет митної справи та фінансів

ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Аналіз ліквідності є становим елементом оцінки фінансового стану сучасних банків. Важливо дослідити чинники, які впливають на рівень ліквідності банків. В сучасних умовах питання ефективного управління ліквідністю українських банків є досить актуальним. Одними із чинників які негативно впливають на діяльність банків є зниження залишків коштів клієнтів та можливе погіршення платіжної дисципліни позичальників через зниження активності в умовах пандемії COVID-19.

Складність процесу управління ліквідністю впливає із її визначення. Ліквідність - це здатність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати взяті на себе балансові та позабалансові зобов'язання та своєчасно і в повному обсязі забезпечити можливі потреби платоспроможних клієнтів в кредитних коштах, за умови збереження постійної позитивної маржі між середньою вартістю наданих та залучених коштів, з урахуванням затрат пов'язаних з кредитним ризиком та затрат пов'язаних з обов'язковим резервуванням [1].

Для оцінки стану ліквідності банків НБУ використовують коефіцієнт короткострокової ліквідності (Н6), коефіцієнт покриття ліквідності (LCR) в національній валюті та іноземній валюті, даний коефіцієнт має бути не менше 100% та коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR). Метою LCR є сприяння короткостроковій стійкості банків ризику ліквідності шляхом

забезпечення достатнього запасу невитрачених високоякісних ліквідних активів. Коефіцієнт чистого стабільного фінансування виступає нормативом ліквідності, який установлює мінімальний необхідний рівень стабільного фінансування, який буде достатнім для забезпечення фінансування діяльності банку на горизонті один рік [2].

Після початку карантину у зв'язку із COVID-19 у першій декаді березня 2020 року у банках знизився темп зростання строкових депозитів. Строкові гривневі кошти знизились на 2,5%, а валютні на 4%. Коефіцієнт покриття ліквідністю знижується, але більшість великих банків мають достатній запас, тому даний коефіцієнт перевищує норматив майже удвічі.

Норматив короткострокової ліквідності показує мінімальний обсяг активів, який має бути для виконання своїх зобов'язань протягом одного року. На Рис.1 продемонстровано зниження нормативу Н6 на 3%, що стало наслідком скорочення ліквідних активів. Нормативне значення даного показника має бути не менше 60 %, тому показник не менший нормативного.

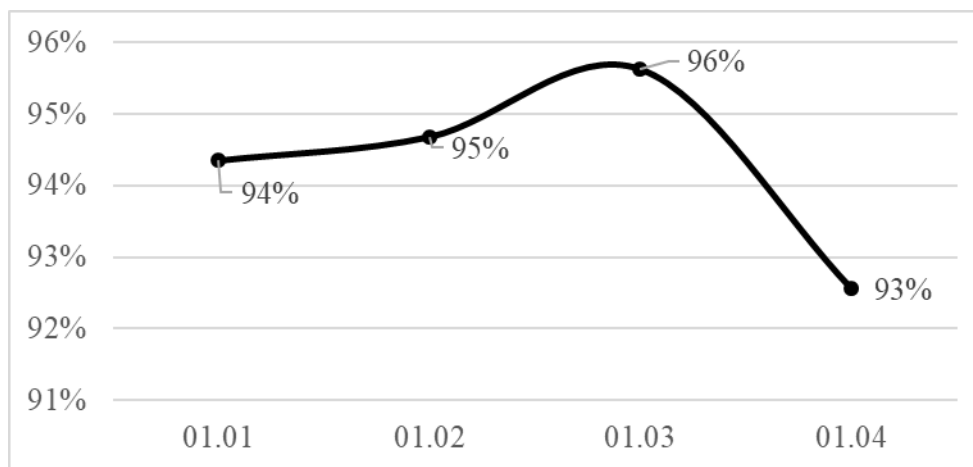

Рис 1. Динаміка нормативу короткострокової ліквідності станом за 2020 рік [3].

Хоча банки мають значний запас високоякісних ліквідних активів та виконують нормативи ліквідності із запасом, питання управління ліквідністю та контролю ризику ліквідності набуває особливого значення.

Список використаних джерел:

1. Олійник Д. М. Ліквідність комерційного банку: управління та регулювання : дис. канд. ек. наук : 08.04.01 / Олійник Дмитро Михайлович – Київ, 2002. – 192 с

2. Литвинюк М., Демиденко В. Ліквідність банку та банківської системи як показник ефективності діяльності банку та її вплив на прибутковість комерційного банку. «Економіка і суспільство». 2017. № 10. С. 631–636.
3. Офіційний сайт Національного банку України: наглядова статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>

Ткаченко Д.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Ефективність соціально економічної системи країни і регіону залежить насамперед від того, як забезпечується єдність інтересів банків і позичальників, заснована на сучасних формах і методах задоволення потреб господарюючих суб'єктів у позикових коштах. Роль банківських кредитів важко переоцінити, адже саме вони надають змогу корпоративним клієнтам подолати обмеженість власного капіталу, допомагають реалізації вартісних проектів, запровадженню нових технологій, тим самим сприяючи розвитку підприємств, зростанню бізнесу, що в цілому позитивно позначається на економічному зростанні.

Реальний сектор зазвичай трактують, як сукупність галузей економіки, які виробляють матеріальні та нематеріальні товари і послуги, за винятком фінансово-кредитних і біржових операцій, що відносяться до фінансового сектору економіки.

Ширше трактує реальний сектор А. Семиног. Він відносить до реального сектору не лише види економічної діяльності, пов'язані з матеріальним виробництвом та торгівлею, а й державним управлінням у частині надання послуг культури, науки, освіти, інших (крім фінансових) послуг, а також домашні господарства [2].

Активність банківського кредитування насамперед пов'язують з вартістю кредитних ресурсів, яка визначається кредитними ставками. Орієнтиром для

процентних ставок є рівень облікової ставки НБУ (ставки рефінансування), НБУ використовує цей рівень як основний інструмент монетарної політики. Вартість позикових коштів в українських банках також залежить від вартості ресурсної бази, насамперед – депозитів фізичних осіб.

Іноземні банки досить активно кредитують сегмент малого та середнього бізнесу, який за спостереженнями останнього часу продемонстрував кращу платіжну дисципліну та швидкість відновлення [1]. Особливу роль відіграють банки у розвитку реального сектору на регіональному рівні. Як показує досвід, чим краще розвинута банківська система в регіоні, тим інтенсивніше там розвивається підприємництво.

Аналіз банківських кредитів, наданих нефінансовим корпораціям, у розрізі регіонів станом на кінець 2018 р. – початок 2019 р. показав значну диференціацію. Так, лише на дві області НБУ визначив перспективні галузі для кредитування: машинобудування, транспорт, енергетика, сільське господарство. (Київську, включаючи м. Київ, і Дніпропетровську) припадає 81,3% виданих кредитів. У п'ятірку найбільш «прокредитованих» областей входять Київська (57,7%), Дніпропетровська (23,6%), Харківська (3,38%), Одеська (2,58%), Запорізька (2,1%). На Львівську область припадає 1,88% залишків коштів за виданими кредитами.

У сферу оптової та роздрібної торгівлі припадало 33,4% виданих кредитів. На другому місці за обсягом кредитування знаходиться переробна промисловість – 25,4%. Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність отримали 14,6% кредитних ресурсів; сільське господарство, рибне та лісове господарства – 13,3%, а операції з нерухомим майном – 7,1%.

Отже, розглядаючи реальний сектори економіки, варто розуміти, що фінансовий сектор належить до інфраструктури, який виконує обслуговуючу функцію до реального сектору. Ігнорування цієї закономірності стимулює банки до реалізації швидкоокупних і низькоризикових операцій на ринку короткострокових угод, водночас ускладнює доступ підприємств до позикових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Про діяльність Правління НБУ щодо розвитку банківської системи та окремих нормативних актів з питань банківської діяльності: рішення Ради НБУ від 26.09.2018 р. № 45-рд. Законодавство України: сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr045500-18/conv>
2. Семенов А. Ю. Взаємодія банківського і реального секторів економіки України: основні тенденції. Финансы, учет, банки. 2015. № 1(16). С. 181-188.
3. Звіт про фінансову стабільність. Національний банк України: сайт. Червень 2018 р. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=71475860>

Уаба А.Е.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

ДЕПОЗИТНІ РИЗИКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Депозитні ризики є невід’ємною складовою діяльності банку та виникають при здійсненні банківською установою пасивних операцій. Дострокове вилучення депозитних коштів вкладниками банку, недостатність грошових ресурсів для погашення зобов’язань, навіть у невеликих обсягах, можуть призвести до зниження ліквідності й платоспроможності банківської установи, спричинити паніку серед вкладників та обумовити банкрутство банку.

Депозитний ризик банку – це ймовірність недоотримання очікуваного рівня депозитів внаслідок несприятливого впливу зовнішніх чи внутрішніх чинників в умовах невизначеної діяльності банку.

Депозитні операції залежать від факторів, які впливають на надійність та фінансову стійкість банку. На стійкість депозитної бази впливають внутрішні і зовнішні фактори, прямі та непрямі. Економічними наслідками як прямих, так і опосередкованих факторів депозитного ризику може бути нераціональна структура депозитних ресурсів банку, в результаті чого він може зазнати фінансових втрат за результатами їх розміщення в різні активи.

До основних внутрішніх факторів, які можуть призвести до виникнення депозитного ризику, відносять: операційно-технологічні причини; не

кваліфікованість, некомпетентність працівників та керівників; недосконалість фінансового інжинірингу; зниження якості обслуговування клієнтів; погіршення якості та асортименту послуг; помилки в прийнятті рішень; відсутність, неточність інформації у банку, асиметричність інформації; фінансові проблеми у банку; особисті якості працівника, що працює з клієнтом, а до зовнішніх факторів відносять: економічну і політичну нестабільність; форс-мажор; неефективну систему гарантування вкладів; законодавчі зміни; посилення конкуренції; зміну кон'юнктури ринку; нестабільність соціальних умов; зниження довіри до банків. Найвагомим ризиком є інформаційно-технологічний, що пов'язаний із стрімким розвитком ІТ-технологій. Засоби захисту від цього ризику не встигають за розвитком електронного шахрайства. ІТ-ризик має внутрішню природу, оскільки банк має будувати власну систему ІТ-захисту та постійно її оновлювати для захисту своєї діяльності, але цей ризик не можна назвати лише внутрішнім, він тісно пов'язаний із зовнішніми факторами та виникає в середовищі, в якому відсутній глобальний системний підхід до ІТ-захисту. Так, в червні 2017 році, українські банки, державні та інші підприємства піддалися масовій хакерській атаці, яка розповсюдила вірус Petya.A, що блокував їх роботу.

Серед зовнішніх факторів тісно пов'язані ефективність системи гарантування вкладів, стабільність соціальних умов та зниження довіри до банків. Ефективна система гарантування, яка покликана збільшувати довіру вкладників до банківської системи, має сприяти економічній стабільності загалом.

Для забезпечення депозитної безпеки Фонд має збудувати таку систему показників, яка включатиме в себе аналіз: депозитних ставок банків та їх волатильність; структури ресурсної бази та роль вкладів фізичних осіб в її формуванні; динаміки вкладних операцій банків; валютних ризиків; концентрацій активних та пасивних операцій; капіталу банку; активних операцій банків, зокрема в частині активів та їх забезпечення; достатності

ліквідності для забезпечення виконання вимог кредиторів; власних можливостей покриття ризику депозитів фізичних осіб [1].

Отже, основним шляхом підвищення ефективності управління депозитними ризиками банку є створення банківською установою злагодженої системи контролю, планування та прогнозування обсягу залучених депозитних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Карась О.О. Специфіка системи управління ризиками в банківській сфері /О.О. Карась // Ефективна економіка. - 2015. - № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3917>.

Хацько В.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н., Макаренко Ю.П.

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ДЕПОЗИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ
УСТАНОВ УКРАЇНИ**

На сьогоднішній день комерційні банки відіграють провідну роль у мобілізації та перерозподілі капіталу, акумуляції тимчасово вільних грошових коштів та їх розміщенні. Недостатня ресурсна база окремих банківських установ та слабкість банківського сектору в цілому несприятливо впливають на структуру заощаджень населення.

Проблеми депозитної діяльності сучасних банків висвітлені в численних працях науковців, зокрема таких, як: О. Д. Василик, М. І. Савлук, В. Кириленко, С. Л. Коваль, Л. Г. Батракова, Н. І. Версаль, С. В. Волосович, О. Д. Жилан, О. І. Лаврушина, А. Ю. Петрова та інші.

Сучасний ринок депозитних ресурсів функціонує в умовах політичного та економічного напруження і дисбалансу, що створює проблеми з формуванням та утриманням ресурсної бази банку в обсязі, необхідному для забезпечення його ліквідності, надійності, ефективності функціонування. У сучасних умовах

виникла необхідність перегляду основних аспектів формування депозитної політики банків, що передбачають зміни не тільки на рівні менеджменту банків, а й на рівні держави.

Внаслідок впливу фінансової кризи, нестабільності курсу національної валюти, негативних політичних явищ відбувся значний відтік депозитних коштів як фізичних, так і юридичних осіб. Це в свою чергу завдало серйозного удару по стабільності банківської системи та ефективності національної економіки загалом.

Усвідомлення негативних наслідків кризи банківської системи вимагає зміни роботи банків із залучення коштів та проведення більш продуманої політики їх розміщення.

Водночас, депозитній діяльності банків, так само як і кредитній, притаманна ризиковість. Депозитний ризик є невід'ємною складовою та однією з основних проблем депозитної діяльності на сьогоднішній день. Саме тому дослідження депозитних ризиків, способів управління ними та їх мінімізація є невід'ємною складовою менеджменту банку.

У теорії та практиці функціонування банків поняття «депозитний ризик» розглядають у двох аспектах: з позиції клієнта (вкладника) та з позиції самого банку.

З одного боку в науковій літературі під депозитним ризиком розуміють ризик можливого неповернення повністю або частково депозитних вкладів у зв'язку з банкрутством банку або іншої фінансової установи (так званий «депозитний ризик вкладника»).

З іншого боку депозитний ризик – це ризик ймовірності понесення банком втрат через дострокове відкликання коштів вкладниками (так званий «депозитні ризики банку»).

В умовах сьогодення досить важливими факторами, що негативно впливають на обсяг заощаджень населення, є низький рівень доходів населення, негативна диспропорція в їхній структурі, висока регіональна диференціація

доходів населення і заробітної плати, низький рівень оплати праці в низці галузей та регіонів країни, а також заборгованість з її виплати. На жаль, офіційна статистика доходів населення в Україні не відтворює повною мірою реальну картину. На нинішній день для основної маси населення ситуацію у сфері доходів можна назвати критичною [10].

Проаналізувавши існуючу практику банківського менеджменту, можна зауважити, що сьогодні існує низка проблем, які заважають відродженню активного розвитку депозитного ринку України.

Причинами, котрі спонукають людей зберігати свої кошти поза межами банківського сектору в сучасних умовах, є:

- імовірність втрати своїх коштів у разі банкрутства банку;
- агресивна політика багатьох банків щодо пролонгації депозитних договорів і наявність проблем із поверненням суми вкладу навіть після закінчення терміну договору;
- суворі умови і штрафи щодо дострокового розірвання депозитного договору;
- низькі відсоткові ставки при вкладенні коштів на депозит до запитання.

Різка девальвація гривні, нестабільний стан окремих великих банків, значна кількість банкрутств у банківській сфері негативно вплинули на довіру населення, яке має заощадження як у національній, так і в іноземній валютах. Втративши довіру до банківських установ, вкладники почали забирати гроші з депозитних рахунків. В умовах фінансової кризи це питання стає найбільш важливим, адже масове вилучення депозитів вкладниками значно погіршує ліквідність банків.

Дотримання основних принципів проведення депозитних операцій, забезпечення дієвого моніторингу результатів діяльності банків забезпечить підвищення ефективності надання депозитних послуг. Заходи щодо відстеження системних ризиків в процесі залучення депозитних коштів, нівелювання структурних дисбалансів в активах і пасивах комерційних банків

сприятимуть покращенню фінансових результатів банківських установ України і подальшій стабілізації банківського сектора.

Отже, сьогодні перед банками постає питання залучення нових коштів та утримання існуючих вкладників. Саме від ефективності здійснення депозитної діяльності залежить фінансова стабільність банку, його подальше існування, прибутковість, платоспроможність та надійність.

Список використаних джерел:

- 1.Коваленко В. В. Депозитна діяльність банків України: реалії та розвиток на майбутнє. Глобальні та національні про-блеми економіки. 2015. № 4. С. 834–837.
- 2.Ковбасюк Т. Депозитні ризики у банківській діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/435>.
- 3.Коваленко О. Депозитна політика банків та її вплив на ефективність залучення депозитних ресурсів. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 2. С. 39–444.

Цимбал Л.М.

Факультет економіки та менеджменту ІІ ЗНУ

Науковий керівник к.е.н., доц. Фатюха В.В.

НАПРЯМКИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ БАНКІВ

Необхідною умовою для стабільної та зростаючої економіки України є потужна банківська система. В свою чергу успішна діяльність будь-якого банку великою мірою визначається колом операцій і послуг, які він пропонує своїм клієнтам. Саме тому є важливим створення нових та удосконалення існуючих методів залучення та управління ресурсами банку.

Банк, як основний посередник на фінансовому ринку, є важливим суб'єктом в сучасній ринковій економіці. Він сполучає різні ланки господарської діяльності та є потужним інструментом регулювання економічної політики. Завдяки банку відбувається перерозподіл фінансових ресурсів у вигляді кредитів та інвестицій, які необхідні для підприємницької діяльності.

На сьогодні, у «посткризових» умовах в Україні все ще існує проблема дефіциту фінансових ресурсів у діяльності багатьох банківських установ. А

отже, є актуальною проблема залучення та ефективного управління ресурсами банку.

Під поняттям «банківські ресурси» розуміється сукупність матеріальних і нематеріальних активів виражених у грошовій формі, що перебувають у розпорядженні банківської установи та використовуються для здійснення банківської діяльності з метою отримання прибутку. Для комерційних банків найбільш суттєвим і важливим джерелом формування та збільшення цих ресурсів є депозитні операції.

Ефективним методом додаткового залучення комерційними банками коштів на депозити може стати застосування комплексного обслуговування клієнтури. Однією з таких послуг є система електронних фінансових інтернет послуг:

1. Інтернет-банкінг (е-банкінг, і-банкінг) — надання банками клієнтам можливостей електронного управління своїми рахунками через Інтернет.

2. Інтернет-трейдинг (е-трейдинг, і-трейдинг) — надання фінансовими інститутами своїм клієнтам можливості ефективного оперування їх коштами та цінними паперами на глобальних валютних і фондових ринках завдяки можливостям Інтернету.

3. Інтернет-страхування (е-страхування, і-страхування) — забезпечення процесу оформлення, оплати та придбання страхових полісів і отримання страхових премій з використанням Інтернету.

4. MobileBanking, як засіб для контролю коштів за допомогою мобільного телефону [1].

Також, є важливим пошук нових маркетингових рішень для просування нових депозитних продуктів, таких як:

— депозитна реклама банківських послуг для залучення нових депозитних клієнтів;

— розширення сфери зв'язків з громадськістю, включаючи співпрацю із засобами масової інформації та соціальними мережами, зовнішньою рекламою і телебаченням;

— більш широке використання програм лояльності, призначених для того, щоб регулярні платежі, рекламні програми, бонуси, подарунки спонукали клієнтів продовжувати свої депозитні угоди [2].

Отже, зміцнення ресурсного потенціалу комерційних банків є передумовою пожвавлення інвестиційної активності, забезпечення сталого економічного зростання та збільшення багатства країни.

Список використаних джерел:

1. А. О. Мілай. Аналіз механізму управління ресурсним потенціалом українських банків. Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". - 2013. - № 10. - С. 380-385.
2. Удосконалення управління ресурсами банків України з врахуванням європейського досвіду
URL: https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/42156/chaikovskiy_chaikovska_poprawa_zarzadzania_zasobami_bankow_ukrainy_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Чепіга О.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Семенча І.Є.

**АНАЛІЗ МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ УПРАВЛІННЯ
КРЕДИТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ**

Актуальність теми полягає і тому, що знання та адекватне застосування методів в управлінні завжди є запорукою досягнення цілей, особливо в такій фінансовій діяльності, як банківське кредитування.

Мета дослідження полягала у аналізі методів управління та прийомів управління кредитною діяльністю банків задля підвищення результативності їх функціонування.

Процес оцінки, аналізу кредитної діяльності банку, сукупність методологічної основи, та забезпечення прийняття та виконання рішень, що

сприятимуть оптимізації кредитного портфеля та, відповідно, підвищенню якості кредитного портфеля банку розглянуті у дослідженні Колодізева О.М. та Буряк В.С. [1, С. 22].

Всі методології, що можливо застосувати для вивчення управління кредитною діяльністю банку, можна згрупувати у декілька за ознакою характеру результату. Коротко розглянемо ці групи.

Прогнозно-аналітичні методи являють собою систему показників, які кількісно характеризують фінансовий стан банку та результат від кредитної діяльності, систему показників кон'юнктури ринку та загальної економічної ситуації, від яких залежить економічна інтерпретація результатів аналізу; взаємозалежність показників та характеристик фінансового стану банку. Також дані заходи передбачають оцінку тенденцій та побудову моделей прогнозування діяльності банку на основі методів економічної статистики, факторного аналізу та теорії ймовірності.

Методичні заходи полягають у розробленні керівництвом банку нормативних документів, що містять рекомендації стосовно способів досягнення цільового рівня якості кредитного портфеля банку.

Організаційні методи передбачають заходи щодо покращення тих чи інших елементів організації кредитного процесу, наприклад, організацію роботи з класифікації кредитів за групами ризику, розробку методів визначення абсолютної величини кредитного ризику, впровадження методів визначення величини створюваних резервів, розроблення способів та процедур оцінювання якості кредитного портфеля, побудову моделі оптимізації кредитного портфеля банку, процедури прийняття рішень та контролю.

Так, у [2] було визначено методи реалізації стратегічного управління ризиками кредитування. Послідовно розглянемо кожний з методів та їх змісти.

Ліміти можна розділити на наступні групи: ліміти залежно від міри ліквідності; ліміти залежно від рівня процентної ставки; ліміти залежно від

видів вкладень, допустимі граничні об'єми по основних видах активних операцій.

Система лімітування повинна будуватися за такими принципами:

- 1) ареал лімітування повинен охоплювати всі види банківської діяльності, пов'язаної з поведінковими характеристиками відкритих ризикових кредитних позицій;
- 2) обов'язкове агрегування можливих утрат при розрахунку лімітів;
- 3) ліміти встановлюються, відштовхуючись від внутрішнього кредитного рейтингування конкретних позичальників або їхніх груп;
- 4) ліміти не підлягають перегляду за вимогою контрагентів;
- 5) лімітування повинно базуватися на результатах стрестестування;
- 6) ліміти повинні встановлюватися з урахуванням ризику дефолту потенційних контрагентів;
- 7) лімітування повинно враховувати обмеження за строками, забезпеченням та валютою.

Розглянемо наступний метод управлінського впливу – диверсифікацію. Це метод скорочення сумарного інвестиційного ризику шляхом укладення коштів у різного роду активи. Диверсифікацією кредитів називають розподіл грошових капіталів, укладених в економіку або кредитованих між різними об'єктами з метою зниження ризику втрат та в надії отримати більший дохід.

Диверсифікація – найобґрунтованіший та відносно найменш витратоємний спосіб зниження ступеня банківського ризику.

Скоринг – використовувана банками система оцінки клієнтів, в основі якої закладені статистичні методи. Як правило, це комп'ютерна програма, куди вводяться дані потенційного позичальника. У відповідь видається результат – чи варто надавати йому кредит. Назва скоринг походить від англійського слова «score», тобто «рахунок».

Існують чотири види скорингу: 1) application-scoring (дослівний переклад з англійської – «скоринг заявки, звернення») – оцінка кредитоспроможності

позичальників при виділенні кредиту. Це найпоширеніший і відомий клієнтам вид скорингу. В його основі лежать первинний збір анкетних даних позичальника, їх обробка комп'ютером і висновок результату: надавати позику чи ні; 2) collection-scoring – система скорингу на стадії роботи з неповерненими позиками. Визначає пріоритетні дії співробітників банку для повернення «поганих» кредитів. Фактично програма дозволяє зробити ряд кроків по роботі з неповерненими боргами, наприклад. від первинного попередження до передачі справи колекторському агентству. Вважається, що в процесі такої обробки близько 40% клієнтів посилаються на забудькуватість і повертають кредит; 3) behavioral-scoring, «скоринг поведінки» – оцінка найбільш ймовірних фінансових дій позичальника. Така система дає можливість прогнозувати зміну платоспроможності позичальника, коригувати встановлені для нього ліміти. Основою аналізу можуть служити дії клієнта за певний період, наприклад. операції по кредитній картці; 4) fraud-scoring – статистична оцінка ймовірності шахрайських дій з боку потенційного позичальника.

Писанець К.К. у [3] розглядає побудову моделей оцінки кредитного ризику позичальників з часовим параметром для систем аплікаційного скорингу. Проблема вдосконалення моделей оцінки позичальників є надзвичайно актуальною, що зумовлено двома факторами: необхідністю якісної оцінки ризику та конкуренцією. Одним із головних питань у кредитному скорингу є включення часового параметра, для чого найчастіше використовують підходи Каплана – Мейєра та Кокса.

Серед відомих методів реалізації скорингових систем виділяють наївний байєсівський метод, множинну лінійну регресію, лінійний ймовірнісний метод, логістичну регресію, методи кластерного аналізу, дерева рішень, нейронні мережі, k -найближчих сусідів, генетичні алгоритми, методи лінійної оптимізації.

Результативний метод управлінського впливу – хеджування, що є традиційним методом управління ризиками, в першу чергу, ринковими. Воно

являє собою процес укладання угод, прийняття позицій, направлених не на отримання додаткового доходу, а на зниження ризику за окремими видами операцій або в цілому за деяким портфелем. Хеджування – це страхування, зниження ризику від утрат, обумовлених несприятливими умовами для продавців або покупців, змінами ринкових цін на товари порівняно з тими, які враховувалися при укладанні договору.

Наступна група методів, що оптимізують управління кредитними операціями банку, є створення оптимальної організаційної структури банку і чітке встановлення повноважень підрозділів і окремих працівників. Така структура повинна включати підрозділи, що вирішують такі важливі питання в області кредитних операцій, як кредитне планування, кредитний аналіз, організація кредитного процесу, кредитний контроль, ризикменеджмент, маркетинг кредитних операцій. Обов'язковою умовою успішного управління ризиками на думку [4, С. 29] є функціонування у банку комітету контролю ризиків. Останнім часом, це звичайна практика в кредитному менеджменті.

Отже, в ході аналізу було розглянуто найбільш дієві методи управління кредитною діяльністю банку задля покращення його функціонування.

Список використаних джерел:

1. Колодізев О.М., Буряк В.С. Оптимізація кредитного портфеля банку за критеріями прибутковості, ризику та ліквідності. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2015. Вип. 1. С. 19-27.
2. Внукова Н.М., Меньшова А.Ю. Управління ризиками кредитування в банку. 2009. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Fkd/2009_1/R1/12.pdf.
3. Писанець К.К. Моделі оцінки кредитного ризику позичальників з часовим параметром для систем аплікаційного кредитного скорингу. *БІЗНЕСІНФОРМ*, 2013. № 7. С. 136-140.
4. Валентієва О.В., Гноєвий В.Г. Кредитна політика як інструмент управління кредитним ризиком. *Економіка і регіон*. № 4 (35). 2012. С. 27-30.

Чорнуха О.В.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ЗРОСТАЮЧИЙ ПОПИТ НА СПОЖИВЧИЙ КРЕДИТ: СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ

Необхідність і важливість використання кредиту в сучасному житті суспільства не викликає сьогодні ніяких сумнівів. Але для того, щоб цей інструмент працював ефективно, необхідно забезпечити його стабільне функціонування як з боку кредиторів, так і з боку позичальників. Актуальність теми обумовлена тим, що сучасне суспільство неможливо уявити без розвинутої системи банківських продуктів, зокрема банківських кредитів. Від розвитку кредитування фізичних осіб багато в чому залежить споживчий попит на товари тривалого користування і спроможність населення задовольнити свої потреби в даних товарах.

В Україні надавати послуги зі споживчого кредитування можуть банки, кредитні спілки, ломбарди, а також підприємства торгівлі чи сфери послуг [1]. Протягом останніх років в Україні спостерігається позитивна тенденція до збільшення звернень громадян за банківськими кредитними послугами, що спричинене стабілізацією економіки, зміцненням гривні. Також вагому роль відіграє легкість отримання кредитів, зокрема шляхом спрощення процедур і розвитком онлайн-кредитування, та постійна реклама потрібних й непотрібних товарів і послуг. За даними НБУ, сукупний борг домогосподарств становить близько 9% від доходів і 7% від ВВП.

Роль споживчого кредитування в забезпеченні економічного зростання визначається, по-перше, внутрішніми та зовнішніми факторами, такими як доходи населення, ціни на роздрібному ринку, процентні ставки по споживчих кредитах, обсяги споживчого кредитування і грошово-кредитна політика НБУ, а по-друге, двостороннім характером впливу.

В останні роки банківські установи кредитують населення з досить низьким рівнем прибутковості, що не гарантує погашення позики [2]. Так, прострочена заборгованість має двоїстий характер. Для позичальників заборгованість являє собою суми, що залишаються в їхньому розпорядженні і тимчасово підтримують платоспроможний попит на товари й послуги. Для кредитних організацій при прийнятному рівні ризику заборгованість створює помірно негативний вплив на їх доходи та фінансову стійкість, але, якщо мова не йде про безнадійну до стягнення заборгованість, банки, повертаючи собі борги в більш пізні терміни, накладають на позичальників штрафні санкції, що збільшує їх доходи. З іншого боку, зростання неякісних активів призводить до порушення ліквідності банків і, як наслідок, зниження ролі банків у створенні суспільного продукту.

Помірне зростання попиту на споживчий кредит не тільки стимулює платоспроможний попит на товари й послуги тривалого користування, а й має вплив на інші складові ВВП (інвестиційний і державний попит), забезпечує безперервність відтворювального процесу, стимулює пропозицію товарів на ринку, забезпечує доступність важливих економічних благ, підвищує рівень і якість життя.

Отже, кредитування фізичних осіб поширене в усіх країнах світу, воно є запорукою соціальної та економічної стабільності, вносячи свій внесок в реалізацію основних напрямів державної політики. Взаємодія споживчого кредиту з економічним зростанням визначається його кількісною характеристикою в створенні ВВП за допомогою впливу на показники попиту та пропозиції в економіці. Держава, у свою чергу, повинна займатись контролем і підтримкою всіх кредитних організацій, надаючи їм державні гарантії.

Список використаних джерел:

1. Прилуцький А. М., Споживче кредитування в Україні та його особливості / А. М. Прилуцький, Л. В. Пахалюк // Ефективна економіка. – 2019. – № 11.
2. Офіційний сайт Національного Банку України – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/statistic/macro-indicators>

Шевченко А.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник к.е.н., доц. Аксьонова Л.О.

БАНКІВСЬКЕ ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах глобалізації та євроінтеграції національної економіки інноваційною формою фінансування розвитку різних сфер бізнесу є банківське проектне фінансування як один з найефективніших і найдієвіших фінансових інструментів стимулювання економічного зростання країни. Сьогодні, коли Україна активно задіяна у субрегіональних інтеграційних процесах, важливо усвідомити міру її конкурентоспроможності на різних ринках, у тому числі у секторі банківського проектного фінансування.

Наукова та прикладна проблематика банківського проектного фінансування постійно знаходиться в полі зору вітчизняних учених, серед яких: Г.Бардиш, О.Вовчак, В.Жуков, Т.Куриленко, Б.Луців, О.Ляхова, С.Науменкова, Б.Пшик. У своїх роботах фахівці намагаються розкрити сутність та виділити основні риси проектного фінансування, визначити та оцінити роль банків у його організації, розкрити специфіку оцінки об'єктів проектного фінансування, з'ясувати ключові ризики його здійснення тощо.

Проектне фінансування все ще лишається відносно новим методом фінансового забезпечення проектів, який з'явився лише з приходом в Україну іноземних гравців. Попри широке застосування схем проектного фінансування на глобальному ринку, українські банки не охоче впроваджують його на практиці. Тут можна виділити такі перешкоди [1]: висока вартість залучених ресурсів за недостатнього обсягу внутрішніх заощаджень для кредитування модернізації вітчизняної економіки; значна частка проблемних кредитів і великі відрахування до резервів; дисбаланси у структурі банківських активів і пасивів; недосконалий ризик-менеджмент; вузьке коло надійних і кредитоспроможних позичальників тощо.

Очевидно, що здійснення ефективної інноваційної політики вимагає значних інвестицій у виробництво наукомістких і конкурентоздатних товарів. Необхідність активної діяльності комерційних банків у процесі інвестиційної підтримки інноваційного бізнесу впливає із взаємозалежності успішного розвитку банківської системи й економіки країни в цілому. Так, з одного боку, банківські установи зацікавлені у стабілізації економічного клімату, що є необхідною умовою їхньої діяльності, а з іншого – стабільність економічного розвитку країни значно залежить від ступеня стійкості й гнучкості банківської системи, її ефективного функціонування [2].

Як свідчить закордонний досвід, фінансування інноваційного бізнесу можуть здійснювати спеціалізовані банки, які працюють в окремій ніші, або ж універсальні банки, які створили спеціалізовані відділи або департаменти інноваційного фінансування. Традиційно, піонером комерційного фінансування інноваційних проектів вважається США. В останні роки істотних результатів у цьому напрямку досягнув Ізраїль. У країнах Європейського Союзу фінансування інноваційних проектів не набуло особливої популярності, але й тут відбуваються суттєві зміни

Погодимося з авторами, які вважають, що у процесі фінансування інноваційної діяльності банк може виконувати три функції, а саме:

- 1) здійснювати кредитування незавершених наукових розробок та досліджень на замовлення;
- 2) за дорученням замовників проекту контролювати хід і якість робіт та відповідати за цільове та ефективне використання виділених коштів (метою даної схеми є організація проміжної ланки між державою, в особі відомства, спеціалізованого фонду чи іншого джерела, фінансовими джерелами забезпечення проекту та підприємством-виконавцем);
- 3) бути інвестором, тобто вкладати власні фінансові ресурси у певний інноваційний проект [2, 3].

Що стосується двох останніх функцій, то мова тут йде не просто про фінансування інноваційної діяльності, а саме про проектне фінансування. Слід додати, що на сьогодні в економічній літературі все частіше піднімається

питання про необхідність стимулювання й розвитку саме такої форми банківського інвестування, тобто мається на увазі, що банки беруть на себе певні зобов'язання щодо управління проектом.

В Україні проектне фінансування, як самостійний банківський продукт, наразі не може протистояти своїм традиційним альтернативам – інвестиційному кредитуванню та позикам на оновлення чи придбання капітальних фондів. Займатись проектним фінансуванням можуть лише великі і фінансово надійні банки, які мають у своєму розпорядженні довгострокові ресурси, ефективний механізм управління ліквідністю, дієвий ризик-менеджмент, колектив фахівців з фінансово-інвестиційного аналізу та консалтингу, надійних партнерів у сферах страхування, аудиту, проектування, кредитного рейтингування тощо.

Крім того, на стан вітчизняного ринку банківського проектного фінансування негативно впливають макрочинники, як-от економічні дисбаланси, політична нестабільність, загальна слабкість фінансової системи, низький рівень трансформації доходів населення та прибутку підприємств у інвестиції. Саме дія цих факторів дає підстави говорити, що найближчим часом не слід очікувати на ріст обсягів проектного фінансування, що його пропонують українські банки.

Враховуючи той факт, що в Україні потенціал проектного фінансування є значним, адже попит на фінансові ресурси постійно перевищує пропозицію, одним із завдань подальшого дослідження буде вивчення зарубіжного досвіду щодо участі банків у проектному фінансуванні.

Список використаних джерел:

1. Майорова Т.В. Банківське проектне фінансування: глобальний ринок та проблеми розвитку в Україні / Т.В. Майорова, О.М. Шуплат // Фінанси, облік і аудит: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»; редкол.: В.М. Федосов (голов. ред.) [та ін.]. – К.: КНЕУ, 2017. – Вип. 2. – С.110 – 125.
2. Хрупович С.Є. Розвиток проектного фінансування як банківського продукту в Україні / С.Є. Хрупович // Галицьк.
3. Кузнєцова А.Я. Аналіз критеріїв економічної доцільності банківського кредитування інноваційних проектів та розрахунок ефективності / А.Я. Кузнєцова // Вісник УАБС. – 2005. – № 1 (18). – С. 65-72.

Яіцька Д.М.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеса Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

У посткризовий період, який спостерігається на сьогодні в Україні, розвиток національної економіки не можливий без активізації інвестиційної діяльності, пошуку надійних інвесторів, які б розміщували свої довгострокові інвестиції, забезпечуючи таким чином стабільний розвиток найважливіших галузей економіки.

Інвестиційна діяльність банків – це система економічних відносин щодо розміщення банками капіталу в реальному і фінансовому секторах економіки безпосередньо та опосередковано, а також обслуговування зазначеного розміщення з метою досягнення вигод.

Основними видами інвестиційної діяльності банків є: інвестиційне кредитування, інвестування у розвиток власного бізнесу, формування інвестиційного портфелю банку та пряме інвестування у розвиток інших підприємств.

Пряме банківське інвестування здійснюється шляхом придбання акцій нефінансових корпорацій, інвестицій в асоційовані до дочірні компанії та шляхом вкладання коштів у основний капітал підприємств. Обсяг банківських інвестицій у основний капітал українських підприємств за 2015-2019 роки збільшився на 22683,6 млн. грн. або на 123,96 % та склав у 2019 році 40983,1 млн. грн. [1]. Крім того за останні 5 років обсяг прямих інвестицій банків в статутний капітал інших підприємств та установ скоротився на 3298 млн. грн. або на 85,64% та склав на кінець 2019 року лише 553 млн. грн. [2].

У 2014 році НБУ розпочав реформування банківської системи України, внаслідок чого кількість банків скоротилася з 163 у 2014 році до 75 у 2019 році. У результаті скорочення кількості банківських установ відповідно скорочувалася і кількість філій банків та дочірніх компаній. Одночасно за цей

же період кількість банківських відділень в Україні скоротилася на 3869 одиниць або на 32,59%, кількість банківських філій знизилась на 14 одиниць або на 16,01%, кількість дочірніх компаній українських банків скоротилася на 14 одиниць або 40% [2].

Таким чином, інвестиції у власний бізнес здійснювалися за останні 5 років лише шляхом вкладення коштів у необоротні активи та у розвиток власного персоналу. Так обсяг необоротних активів банків України за 2015-2019 роки збільшився на 13033,6 млн. грн. або на 39,2%. Обсяги банківських інвестицій у розвиток свого персоналу зросли на 1144,6 млн. грн. або 117,5% та склали у 2019 році 2118,9 млн. грн.[2].

Значна частина банківських інвестицій здійснюється у формі кредитів, які надаються в основному нефінансовим корпораціям для розвитку їх діяльності. Однак за останні 5 років інвестиційне кредитування займає незначну частку у загальному обсязі кредитів наданих нефінансовим корпораціям, у 2019 році це лише 20,46%. Але при цьому за період з 2015 року по 2019 рік обсяг інвестиційного банківського кредитування нефінансових корпорацій збільшився 50483 млн. грн. в основному внаслідок зростання довгострокових кредитів на 26298 млн. грн. або на 140,29%. [2]. Тобто інвестиційне банківське кредитування в Україні зростає, але не настільки високими темпами, які необхідні для активного розвитку економіки країни.

Інвестиційна діяльність банків на ринку цінних паперів за останні 5 років є стабільно прибутковою. Але портфель цінних паперів українських банків практично повністю формується за рахунок ОВДП. Тобто банки надають перевагу безризиковим прибутковим інвестиціям у державні цінні папери, практично ігноруючи цінні папери нефінансових корпорацій.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Горбунова Ю.Р.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ В ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В умовах підвищення відкритості економік держав і послідовної їх інтеграції в світове господарство все більшої актуальності набуває питання забезпечення безпеки банківської системи України, оскільки від стабільного функціонування банків залежить не тільки розвиток банківської сфери, а й соціально-економічний розвиток усієї держави.

Сучасний стан української банківської системи залежить від низки чинників, які роблять її вразливою та мінливою, що, в свою чергу, поглиблює недовіру з боку клієнтів та негативно відображається на діяльності банків.

Усі чинники впливу на банківську систему є взаємопов'язаними та поділяються на дві категорії – внутрішні та зовнішні. Так, категорія внутрішніх чинників впливу прямо залежить від ефективності управлінської системи банків, тобто установа може здійснювати на них вплив відповідними інструментами. Складніша ситуація із впливом зовнішніх чинників, оскільки банк не може на них впливати, а це призводить до складності їх прогнозування.

Внутрішніми загрозами у банківській діяльності можуть бути такі:

- недосконалість організації системи фінансового менеджменту в банку;
- недотримання банком встановлених НБУ нормативів;
- зловживання і некомпетентність службовців банку;
- слабкість маркетингової політики банку;
- низький рівень залучення іноземної валюти і готівки в національній валюті, що є в населення тощо.

Одними з основних зовнішніх загроз банку є наступні:

- кризовий стан національної економіки;
- політична нестабільність в державі;
- недосконалість основних законодавчих актів;
- невідповідність правової бази до реалій сьогодення;
- інфляція;
- значні коливання курсу національної валюти відносно інших валют;
- низький рівень довіри до банків тощо

Це свідчить про те, що банківська діяльність є досить ризикованою, щомиті її чекає значна кількість як внутрішніх, так і зовнішніх загроз. Виникнення кожної з них може завдати комерційним банкам суттєвих втрат та збитків. За таких умов банки повинні постійно відстежувати наявність усіх потенційних та реальних загроз, ймовірність їх настання та вживати заходи, що спрямовані на протидію цим загрозам та на нейтралізацію усіх можливих наслідків від них.

Серед проблем захисту банківської діяльності від загроз зовнішнього та внутрішнього характеру все більш актуальною стає необхідність забезпечити охорону фінансових ресурсів, інформації, майна банків, створити дієві механізми фінансового захисту банківської системи. Для комерційних банків особливо значущими є такі умови ефективної та безпечної діяльності, як забезпечення зворотності кредитів, підвищення прибутковості та ліквідності, мінімізація ризиків, гарантування депозитів.

Отже, питання підвищення фінансової безпеки банківського сектору в Україні є комплексним і досить складним та потребує системного підходу і організації належної координації зусиль усіх учасників вітчизняного ринку банківських послуг.

Список використаних джерел

1. Гребенюк Н. О. Фінансова безпека банків: система розпізнавання загроз та усунення ризиків // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Економіка. – 2016. – № 91. – С. 53–64.
2. Коваленко В. В. Концептуальні основи формування системи безпеки банківської діяльності // Економічний часопис-XXI. – 2017. – № 1-2 (1). – С. 56–59.
3. Фурман В. М., Зачосова Н. В. Сучасні загрози економічній безпеці вітчизняних фінансових установ (на прикладі банківських установ і страхових компаній) // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 16. – С. 7–11.

Калашнікова Ю.М.

Факультет економіки ДНУ ім. Олесь Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА СТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

На сьогодні сфера безпеки є актуальною темою, яку досліджують науковці, політологи, соціологи тощо. Вивчення безпеки є досить новим напрямком, що характеризується актуалізацією проблематики збереження і розвитку суспільства, держави, нації і цивілізації загалом.

Під поняттям «фінансова безпека» розуміють такий стан бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної системи та фінансових ринків, що має певні характерні ознаки, такі як збалансованість, стійкість до внутрішніх і зовнішніх негативних загроз, здатність забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання [1].

Фінансова безпека являє собою складну економічну категорію, що базується на великій кількості трактувань стосовно економічного змісту та структурних складових. Фінансова безпека буває: бюджетна, боргова, грошово-кредитна (монетарна), валютна, інвестиційна, банківська та безпека небанківського фінансового сектору (фінансова безпека страхового та фондового ринків) [2].

Основою фінансового ринку України є система державних інститутів та фінансових посередників, що відповідають за проведення фінансової політики, стимулюють розвиток основних секторів економіки, сприяють налагодженню взаємовідносин суб'єктів економічної діяльності, а також розв'язанню соціальних проблем.

Тотальна застарілість знань, непрофесіоналізм та внутрішня розбалансованість вітчизняної сфери державних та публічних фінансів виступають основними чинниками, що провокують фінансову нестабільність в Україні. Коли фінансова система вразлива, то вона не може ефективно

виконувати основні посередницькі послуги, гарантувати здійснення платежів та протистояти внутрішнім і зовнішнім кризовим явищам. Інвестиційний клімат країни з вразливою фінансовою системою ніколи не буде привабливим.

Протягом минулих років було розпочато низку реформ у багатьох сферах суспільного життя, які потребують логічного продовження. Ці реформи можуть сприяти загальному покращенню завдяки:

- ефективному перерозподілу ресурсів, спрямованих на структурні зрушення та покращення економіки України в довгостроковій перспективі;
- відновленню довіри населення щодо банківської системи;
- професійній системі управління та контролю ризиків з врахуванням зовнішніх та внутрішніх чинників;
- підвищенню інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності країни на міжнародному ринку;
- зупинці глобального відтоку капіталу на функціонування тіньового сектору економіки;
- чіткому визначенню спрямованості зовнішньоекономічної політики, тощо.

Отже, фінансова безпека країни є головною складовою економічної безпеки, а також складовою національної безпеки України. Фінансова безпека підпорядковує певні складові на різних рівнях, а саме на макрорівні – це фінансова безпека домогосподарств та фінансова безпека підприємств та на макрорівні – це бюджетна, боргова, грошово-кредитна, валютна, інвестиційна, банківська безпека та безпека парабанківського сектору. Враховуючи все вище сказане, слід наголосити, що посиленням прагненням уряду нашої держави повинно бути досягнення безпечного рівня фінансової складової, що так важливо в умовах економічних дисбалансів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України Мінекономіки (з 2005 р.); Наказ, Методика від 02.03.2007 № 60 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/term/32059/sp?sp=i7:max25>

2. Ладюк О. Д. Фінансова безпека: характеристика складників / О. Д. Ладюк // Електронний журнал «Ефективна економіка» № 11. - Дніпро: ДДАЕУ, 2016. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5280>

Калашнікова Ю.М.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сутнісними ознаками підприємництва є його вразливість в умовах ринкової економіки з властивою їй конкуренцією, невизначеністю, що визначає необхідність управління потенціалом економічної безпеки підприємств.

Інноваційний характер діяльності підприємства призводить значною мірою до зростання його незахищеності та підвищення впливу негативних факторів зовнішнього середовища. Система забезпечення безпеки підприємства призначена для зниження ймовірності настання зазначених обставин, при управлінні якою складаються передумови ритмічного використання ресурсів у відповідності до розробленої виробничої програми. При управлінні економічною безпекою підприємства особливу увагу необхідно приділяти досягненню стабільності функціонування та економічного розвитку, оскільки дозволяє сформувати певну захищеність від негативних впливів зовнішнього середовища.

Провідні науковці в цій предметній області серед складових потенціалу економічної безпеки виділяють: фінансову, виробничу та кадрову. Ефективне управління фінансовою складовою на підприємстві стає основою забезпечення фінансовими ресурсами при здійсненні економічного розвитку підприємств та забезпечення фінансової стійкості.

На думку науковця Ареф'євої О. В. [1], економічна безпека передбачає такий стан економічної системи, при якому досягається збалансованість і стійкість до негативного впливу будь-яких загроз, здатність забезпечувати свій стійкий і ефективний розвиток, ґрунтуючись на власних економічних інтересах. Однією з найважливіших складових системи економічної системи виступає фінансова складова, яка являє собою здатність фінансової системи зберігати захищеність, стабільність і стійкість своїх фінансових інтересів при негативному впливі зовнішніх і внутрішніх факторів, які становлять загрозу, а також збереження спроможності забезпечувати ефективне функціонування підприємства за видами діяльності та стале економічне його зростання.

Використання принципів безперервності і своєчасності при управлінні потенціалом економічної безпеки дозволяють вчасно скоординувати фінансові ресурси підприємства та адаптувати грошові потоки до змін у середовищі при протидії негативним впливам та недопущення появи кризових явищ.

Необхідність проведення оцінки фінансової складової зумовлена тим, що формалізація процедур і результатів оцінки дозволяє впорядкувати процес управління нею, скоротити час, вартісні та трудові витрати, що пов'язані зі здійсненням його сталого розвитку [2]. Саме результати оцінки фінансової складової сприяють оптимізації фінансових втрат підприємства і зміцненню фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Отже, фінансова складова базується на ключових положеннях теорій управління, стійкого фінансового розвитку, ризиків, їх методичному інструментарії стосовно сфери управління машинобудівними підприємствами, діяльність яких багато в чому залежить від зовнішніх умов розвитку та розробленої стратегії протидії фінансовим загрозам в межах управління потенціалом економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2017. - №1. – С. 98-103.
2. Пілецька С. Т. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства в системі антикризового управління / С. Т. Пілецька // Економічний аналіз: зб. наук. праць /

Коновалова Д.Є.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Водолазська О.А.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Ефективне функціонування страхового ринку є надважливою умовою забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку держави і гарантією її фінансової безпеки [1]. Так, з одного боку, діяльність суб'єктів страхового ринку дає змогу мінімізувати вплив загроз на фінансову безпеку держави, її юридичних та фізичних осіб, а з іншого – діяльність самих суб'єктів впливає на фінансову безпеку держави.

Сутність фінансової безпеки страхового ринку проявляється в забезпеченні фінансово стійкої діяльності страхових компаній та недопущенні настання загроз, які вплинуть на функціонування страхового ринку в даний період часу та з урахуванням динаміки його розвитку [3].

Для забезпечення належного рівня фінансової безпеки страхового ринку важливим є побудова ефективного механізму його державного регулювання. Поєднання методів та інструментів державного регулювання страхової діяльності, що застосовуються в країні, має максимально враховувати рівень розвитку національного ринку економічних послуг та рівень його інтеграції у світову економічну систему, а також загальні особливості економічних та соціальних процесів у країні.

Аналіз та оцінка основних показників розвитку та індикаторів фінансової безпеки страхового ринку України [2] показав, що рівень фінансової безпеки вітчизняного ринку страхування є досить низьким, а як наслідок – вразливим до внутрішніх та зовнішніх загроз.

Серед основних проблем недостатньої ефективності українського страхового ринку слід визначити такі: недосконалість нормативно-правової бази у сфері страхування, високі інфляційні очікування населення і низький рівень довіри до страхових компаній, низька платоспроможність потенційних клієнтів, наявність фактів шахрайства та нехтування правами страхувальників з боку окремих страховиків, низький рівень фінансового потенціалу страхових компаній, відсутність достатньої кількості кваліфікованих кадрів тощо [3].

Проте, вітчизняний страховий ринок має й позитивні тенденції розвитку та, відповідно, свої сильні сторони. До основних потенційних переваг вітчизняних страхових компаній можна віднести: запровадження європейських стандартів з класифікації ризиків у страхуванні, можливість захисту інтересів споживачів страхових послуг згідно з процедурою розгляду досудових спорів, сприяння захисту економічної конкуренції на страховому ринку України, запровадження корпоративного управління діяльністю страхових компаній.

Головними завданнями забезпечення формування повноцінного страхового ринку в країні, а відтак – підвищення рівня його фінансової безпеки, на наш погляд, повинні стати: розроблення та реалізація дієвої державної політики у сфері страхування; приведення чинного законодавства у відповідність до норм, правил і вимог ЄС; посилення прозорості та відкритості у діяльності страхових компаній та органу, який здійснює державне регулювання і нагляд за такими установами; підвищення платоспроможності та фінансової стійкості страхових компаній; забезпечення належного захисту споживачів страхових послуг.

Здійснення запропонованих заходів щодо підвищення рівня фінансової безпеки страхового ринку України сприятиме оптимізації структурних зрушень у страховому секторі, які підвищуватимуть його конкурентоспроможність і позитивно впливатимуть на фінансову безпеку країни в цілому.

Список використаних джерел

1) Бовсуновська Г. С. Тенденції розвитку страхового ринку в контексті забезпечення економічної безпеки країни / Г. С. Бовсуновська // Економіка розвитку. – 2017. – № 3. – С. 53-58.

2) Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#n8>.

3) Achkasova S. A. Developing the methodical approach to assessing the financial security of insurance market / S.A. Achkasova // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2017. – Вип. 1. – С. 71–78.

Максименко П.К.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВ: АНАЛІЗ СТАНУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА ТА ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА НЬОГО

Останні роки стан банківської системи України є досить нестійким, що підриває довіру з боку населення до даного сектора економіки. Усі верства населення зацікавлені у стабільному, безперервному функціонуванні банків, адже робота банківської системи впливає не тільки на сферу банківських послуг, а й на соціально-економічний розвиток держави в цілому.

Відновлення належного рівня фінансової безпеки банків можна досягти внаслідок вивчення чинників, які впливають на їх стійкість. Тому актуальним буде вивчити загрози для банківської системи й недопущення їх реалізації

Дане питання у своїх роботах досліджували такі вчені як Гірман Ю.В., Богуславський Ю.М.[1], Добрик Л.О., Запорожець Г.В.[2], Гребенюк Н.А.[3], Карковська В.Я., Прокопишин-Рашкевич Л.М.[4] та інші науковці.

Метою даного дослідження виявлення потенційних загроз та шляхи усунення ризиків фінансової безпеки банків.

Як вже було згадано вище, є чинники (загрози) які впливають на безпеку банківської системи і їх заведено поділяти на : внутрішні та зовнішні (рис.1)

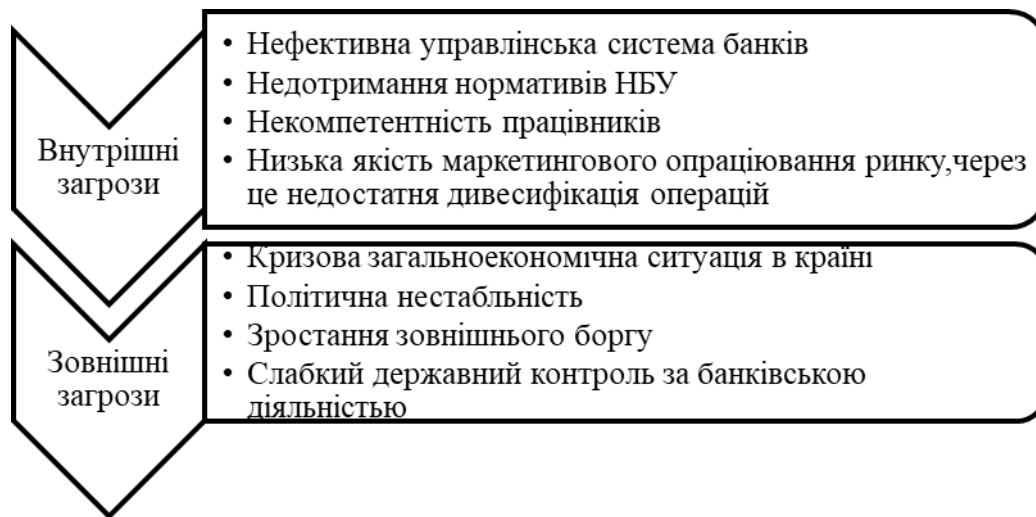

Рисунок 1. Загрози фінансовій безпеці банків[5]

Частіше за все, дані чинники взаємопов'язані і якщо є одна загроза то вона занесе за собою й іншу.

Нині ринок банківських послуг є досить вразливим, на нього впливає негативне макроекономічна ситуація в країні. При такому становище банки мають постійно відстежувати потенційні загрози і передбачати їх.

Задля відстеження загроз банків зазвичай використовують дослідження результатів його діяльності

Результатами проведеного аналізу встановлено, що в період з 2015-2016рр. відбувалось збільшення витрат, а починаючи з 2016 року можна спостерігати зменшення обсягів витрат банків України, це є свідченням зменшення економічної вигоди в аналізованому періоді у формі відпливу або використання активів, виникнення заборгованості, що призводить до зменшення власного капіталу. Згідно зі статистичними даними, 2016 р. був переломним, із найбільшим дефіцитом, викликаним складним становищем на ринку фінансових і банківських послуг та невизначеністю щодо можливих напрямів і джерел подальшої капіталізації банків.

Основним результатом банків у сфері побудови системи фінансової безпеки повинно стати формування репутації добропорядного банку, а для Національного банку України – відновлення рівня довіри до всієї банківської системи. Проблема підвищення безпеки банківського сектору України є досить

складною, вона потребує системного підходу для розв'язання цього питання. Необхідно координація зусиль усіх учасників ринку банківських послуг аби забезпечити безпеку даного сектору країни на високому рівні.

Список використаних джерел:

1. Гірман Ю.В., Богуславський Ю.М. Основи та особливості фінансової безпеки комерційних банків на вітчизняному ринку. Ефективна економіка. 2016. №9.
2. Добрик Л.О., Запорожець Г.В. Фінансова безпека банку як основа його стійкості. Ефективна економіка. 2014. №6.
3. Гребенюк Н.А. Фінансова безпека банків: система розпізнання загроз та усунення ризиків. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Економічна». 2016. Випуск 91. С. 53-64.
4. Карковська В.Я., Прокопишин-Рашкевич Л.М. Фінансова безпека банківської системи: реалії та перспективи. Інфраструктура ринку. 2018. Випуск 25. С 673-680.
5. Лісняк А.Є. Чинники фінансової безпеки банків. Вісник університету банківської справи. 2017. № 3(30).

Ніколаєв А.О.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Водолазська О.А.

**СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ
ПІДПРИЄМСТВА**

В ринкових умовах панування конкуренції, свободи вибору рішень підприємствами виникає самостійна їх відповідальність за поточні показники та отримані фінансові результати господарської діяльності. Отже перед менеджментом стоїть завдання не тільки досягнення стратегічної мети діяльності, визначення основних конкурентних переваг та небезпек підприємства на ринку та позиції конкурентів, виконання поточних планів та стратегічних задач. Але на перші позиції також виходить забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання, результатом чого має стати створення можливості ефективної його діяльності [1]. Відомо, що певні рішення, спрямовані на подолання потенційних загроз підприємству чи

реалізації додаткових вигод, можуть мати багатоваріантні наслідки, тому вимагають докладного вивчення та прогнозування.

Довгострокове забезпечення фінансової безпеки підприємства має бути безперервним процесом, що включає такі послідовні етапи:

- 1) постановка стратегічних цілей та визначення завдань;
- 2) розробка системи управління фінансовою безпекою;
- 3) реалізація фінансової стратегії щодо забезпечення фінансової безпеки;
- 4) оцінка рівня виконання поставлених цілей і завдань;
- 5) оцінка можливості усунення впливу негативних ендогенних та екзогенних факторів.

Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства має базуватися на ряді принципів:

- принцип системності, що вимагає створення дієвої системи фінансової безпеки підприємства, спрямованої на захист його майна, персоналу, інформації, різних сфер діяльності від усіляких загроз та форс-мажорних обставин;

- принцип своєчасності, що полягає у виявленні різних деструктивних факторів, вживанні попереджувальних заходів із запобігання їх шкідливого впливу й завдання збитків підприємству. Дотримання даного принципу фінансово значно вигідніше, аніж усунення зазнаних збитків;

- принцип безперервності визначає, що побудована система безпеки повинна діяти постійно, захищаючи фінансові інтереси підприємства в умовах невизначеності;

- принцип плановості, що сприяє організованості у функціонуванні системи безпеки, завдяки якому кожний учасник процесу має діяти логічно послідовно, строго виконуючи покладені на нього обов'язки [2].

Діяльність із забезпечення безпеки організовують на основі єдиного задуму, викладеного в комплексній програмі стратегічного розвитку й конкретних планів за окремими складовими фінансової безпеки. Завдяки

ефективному використанню процесу планування фінансової безпеки відбувається тісний взаємозв'язок усіх напрямів діяльності підприємства на всіх етапах його розвитку, стратегічно важливих рівнях активності в поточному й перспективному періодах, завдяки розробці як загального плану розвитку, так і детальних планів за структурними підрозділами.

Тому, основне призначення стратегічного планування фінансової безпеки суб'єкта господарювання в загальному процесі управління розвитком підприємства розкривається через основні завдання та сформовані ключові компетенції, виконання яких є необхідною умовою забезпечення стійкого фінансового стану та максимізації прибутку.

Список використаних джерел:

- 1) Аванесова Н.Е. Формування механізму стратегічного розвитку фінансово-економічної безпеки підприємства / Н. Е. Аванесова, Г. І. Валковська // Молодий вчений. – 2017. – № 1 (41). – С.527-531.
- 2) Копилук О. І. Сучасні підходи до організації системи фінансово-економічної безпеки підприємства / О. І. Копилук, У. Є. Гузар, С. В. Гута // Бізнес Інформ. – 2019. – № 3. – С. 229-234.

Шиманська Д.О.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Під фінансовою безпекою держави розуміється ступінь захищеності фінансово-економічних інтересів, стан фінансової, грошово-кредитної, податкової, валютної та інших систем, що визначається стійкістю як до внутрішніх, так и зовнішніх негативних впливів, спроможністю до відтворення та ефективного розподілу фінансових ресурсів.

На сьогоднішній день вивчення фінансової безпеки є досить новим напрямком, тому тема є актуальною, яку досліджують та приділяють все більше уваги науковці. Наша країни щодня стикається з великою кількістю зовнішніх та внутрішніх чинників, які негативно впливають на стабільність фінансової системи, стан національної валюти та економіки взагалі.

Фінансова безпека – складна, багаторівнева система, сформована з самостійних підрівнів, які мають свою структуру і тенденції в розвитку [2]. Кожен підрівень має рекомендовані граничні значення та вагові коефіцієнти.

Для того, щоб оцінити стан фінансової безпеки України необхідно провести аналіз окремих складових, а саме: безпека грошово-кредитного сектору, бюджетна безпека, валютна безпека, боргова безпека, безпека страхового ринку, безпека банківського ринку, безпека фондового ринку. На базі наявних статистичних даних проведемо оцінку деяких складових фінансової безпеки і наведемо отримані результати в табл. 1.

Таблиця 1.

Деякі індикатори фінансової безпеки в Україні 2016-2018 рр. [2]

Показник	Роки			Оптимальне значення
	2016	2017	2018	
Дефіцит державного бюджету, % до ВВП	2,94	1,60	1,66	Не більше 3
Державний борг, % до ВВП	81	71,8	60,9	Не більше 55%
Внутрішній державний борг, % до ВВП	28,9	25,7	21,7	Не більше 30%
Зовнішній державний борг, % до обсягу експорту	52,8	49,3	47,9	Не більше 70%
Рівень інфляції, %	112,4	113,7	109,8	Не більше 7%
Обсяги золотовалютних запасів, місяці імпорту	3,3	3,7	2,7	Не більше 6

Розглянувши дані таблиці 1 можна зазначати, що наразі відхилення значень від нормативних відстежується тільки в показниках державного боргу та рівні інфляції, проте вони мають тенденцію до зниження. Звертаючи увагу на те, що майже всі показники прямують до рекомендованого значення, фінансова безпека в державі приходить до норми, а це в свою чергу свідчить про те, що впроваджені реформи мають позитивні ефекти.

З метою повного усунення певних дисбалансів рекомендується вдосконалити нормативно-правову базу в галузі фінансової безпеки України та розробити на її основі концепцію фінансової безпеки держави, яка б враховувала специфіку кожного регіону.

Список використаних джерел:

1. Барановський О.І. (2004) Фінансова безпека в Україні - методологія оцінки та механізми забезпечення, НАН України/ [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.gbv.de/dms/zbw/505608650.pdf>
2. Міністерство фінансів України – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/>

Шиманська Д.О.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

**РЕСУРСНО-СИРОВИННА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ТА СПОСОБИ ЇЇ
ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Ресурсно-сировинна безпека трактується як стан захищеності інтересів держави та її населення у природних ресурсах і середовищі існування від внутрішніх та зовнішніх негативних впливів. Одночасно з цим, ресурсна безпека виступає системою політичних, правових, економічних та екологічних гарантій, закріплених законодавством, які забезпечують та підтримують прийнятий рівень захищеності держави, захищаючи її від дефіциту ресурсів та виснаження компонентів природно-ресурсного потенціалу.

На світовому ринку Україна відома як перспективна країна з багатою мінерально-сировинною базою, потужною геологічною галуззю, розвиненою переробною промисловістю та великою кількістю науково-технічних працівників високої кваліфікації.

Від 21 квітня 2011 року в Україні діє закон «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року». Відповідно до зазначеної мети програма покладена на забезпечення потреб економіки України у мінеральних ресурсах за рахунок власного видобутку, скорочення обсягів імпорту мінеральних ресурсів та збільшення обсягів експорту корисних копалин власного видобутку на світовий ринок [1].

Не дивлячись на великий потенціал України у мінерально-сировинній сфері існує ряд факторів, які негативно впливають на розвиток країни та похитують ресурсно-сировинну безпеку, до них відноситься: недосконалість законодавства у сфері державного контролю щодо користування надрами, раціональним видобутком і використанням ресурсів; неекологічно-ощадливе надро-ресурсне законодавство – відсутність чітко виокремлених норм і гарантій стосовно охорони довкілля і раціонального надрокористування; відсутність законодавчо-закріплених норм відшкодування збитків державі за незаконний видобуток надр; низький рівень розвідування й освоєння нових знакових родовищ, як традиційних, так і нових стратегічних видів корисних копалин; втрата 15% ресурсної бази вуглеводнів, понад 60 млн. т. виробничих потужностей з видобутку вугілля, 6 із 10 великих родовищ флюсових вапняків, 4 із 6 родовищ флюсових вапняків у зв'язку з окупацією АРК та АТО в Донецькій і Луганській областях [2].

Фінансування заходів з підвищення рівня ресурсно-сировинної безпеки відбувається в межах закріплених на державному рівні програм, а саме: згідно з законом України 3268- VI на розвиток МСБ було виділено 189253,99 млн. грн., з них: 26119,13 млн. грн. коштів державного бюджету та 162934,86 млн.

грн. позабюджетних коштів. З огляду на те, що програма поділена на три етапи: 1 етап – 2011/2012 рр., 2 етап 2013-2020 рр., 3 етап 2021/2030 рр. кошти було розподілено наступним чином: 12420,12 млн. грн., 64834,66 млн. грн. та 111799,21 млн. грн. відповідно.

Виділені кошти передбачається витратити на: технічне переоснащення підприємств геологічної галузі, формування збалансованої нормативно-правової бази, пошук та розвідку стратегічно важливих для національної економіки родовищ корисних копалин, активізацію міжнародного співробітництва з питань геологічного вивчення, раціонального використання і охорони надр тощо.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року» в редакції від 10.06.2012 року – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3268-17>. 2. Вижва С.А., Регіональні аспекти розвитку і відтворення вітчизняної мінерально-сировинної бази та способи їхнього фінансового забезпечення/ С.А. Вижва, М. М. Курило, А. В. Балега // Мінеральні ресурси України. – 2018. – № 14. – С. 12-17.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Горбунова Ю.Р.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЕКТ: РОЛЬ ТА КЛЮЧОВІ ЗАДАЧІ В ПРОЦЕСІ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні для України особливого значення набуває активізація інвестиційних процесів, які забезпечують процес розширеного відтворення, сприяють вирішенню економічних та соціальних проблем країни, створюють новий виробничий і споживчий потенціал, розширюють експортні можливості і, відповідно, сприяють росту всієї економіки.

Інвестиційний проект є організаційною формою реалізації процесу інвестиційної діяльності. У даному понятті зосереджене як стратегічне планування, так і практична реалізація оперативного управління.

Інвестиційний проект є ефективним засобом донесення нової ідеї до осіб, що мають кошти для його фінансування. За допомогою проекту можна реально оцінити ідею, внести її в документацію, усвідомити її ефективність та «вузькі» місця, а також контролювати сам процес реалізації інвестиційної діяльності[1].

Необхідною частиною у процесі управління інвестиціями є аналіз інвестиційних проектів, який дає інформаційну базу для ухвалення рішення щодо включення проекту в інвестиційний портфель, початку його інвестування.

При аналізі інвестиційних проектів до уваги беруть такі аспекти майбутнього інвестування: економічне середовище, правильно поставлені мета і завдання проекту, фінансовий, маркетинговий, організаційний та виробничий план інвестора, технічна база проекту і його важливість у соціальній сфері, прогнозування інвестиційного ризику, організація управління проектом і його

фінансова спроможність, аналіз показників ефективності, оцінка можливостей та ділових якостей учасників проекту.

Ключовою задачею при реалізації сучасних інвестиційних проектів є максимальна оптимізація ресурсів із забезпеченням допустимого рівня ризикованості інвестицій, що передбачає врахування різних факторів впливу на фази життєвого циклу інвестиційного проекту[2].

Саме від правильності оцінки інвестиційного проекту залежить можливість зацікавити інвестора у вкладенні капіталу в розвиток підприємства. Проте, на жаль, останнім часом відбувається зниження активності інвестиційної діяльності в Україні, на що вплинули наступні фактори:

- недосконалість законодавчої бази щодо інвестиційної діяльності;
- несприятливий інвестиційний клімат;
- недосконалість розкриття внутрішнього потенціалу регіонів;
- недостатня підготовка інвестиційних проектів та програм;
- низька ефективність інвестицій.

Вагомий внесок в активізації інвестиційної діяльності має вносити участь держави у фінансуванні інвестиційних проектів. На сьогодні частка бюджетного фінансування є невеликою, що зумовлено дефіцитом фінансових ресурсів, а це негативно відображається на розвитку наукової та інноваційної діяльності. Інвестиційна діяльність держави виступає фінансово-економічним каталізатором, який сприяє притоку інвестиційних коштів з інших джерел, тим самим стимулюючи розвиток економіки [3].

Сьогодні інвестиційна діяльність підприємств здійснюється в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів, тому під час інвестиційного проектування особливої уваги набуває питання вибору та економічного обґрунтування доцільності використання інвестиційних ресурсів з різних джерел фінансування. Це дозволить успішно втілювати інвестиційні проекти різні за складністю впровадження, економічними та соціальними потребами підприємства та рівню їх прибутковості.

Список використаних джерел

1. Соколюк К.Ю. Інвестиційний проект як засіб реалізації інвестиційних ресурсів / К.Ю. Соколюк // Збірник наукових праць ВНАУ. – № 2(77). – 2015. – С. 82-91.

2. Гончаренко О. М. Управління ризиками в процесі реалізації інвестиційного проекту / О. М. Гончаренко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2017. – № 36. – С. 41-45.
3. Денисенко, М. Можливості активізації інвестування в сучасних умовах [Текст] / М. Денисенко // Економіка України. – 2016. – № 1. – С. 28–32.

Гулак С.М.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Водолазська О.А.

ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Управління інвестиційною привабливістю підприємства – це управління сукупністю характеристик його внутрішнього та зовнішнього середовища щодо вкладання інвесторами коштів у дане підприємство [1, 3]. Загалом, основні етапи такого управління можна поділити на три групи:

1. Інформаційний, що передбачає формування інформаційної бази та системи показників оцінки інвестиційної привабливості підприємства, визначення переліку факторів та резервів росту інвестиційної привабливості.

2. Аналітичний, який передбачає аналіз фінансово-економічного стану підприємства; формування критеріїв інвестиційної привабливості підприємства; аналіз і планування інвестиційної привабливості; формування системи оцінки, контролю та управління інвестиційними ризиками [2].

3. Стратегічний, який включає виявлення місії та цілей підприємства, моніторинг зовнішнього середовища, виявлення загроз, аналіз внутрішнього середовища, формування стратегічних альтернатив, вибір стратегії розвитку, оцінка та реалізація стратегії, контроль і коригування обраної стратегії.

Процес управління інвестиційною привабливістю підприємства повинен здійснюватися в певній послідовності та має включати такі етапи [3]:

1 етап – створення бази інформаційного забезпечення управління інвестиційною привабливістю, оскільки останнім часом дедалі очевиднішою стає залежність процесу управління інвестиційною привабливістю підприємства від особливого ресурсу – інформації.

2 етап – формування системи основних індикаторів діагностики інвестиційної привабливості підприємств, серед яких виокремлюють фінансово-економічні, виробничо-технічні та інноваційні індикатори [2].

3 етап – діагностика інвестиційної привабливості підприємства за допомогою інструментів фінансово-економічного та вартісного аналізу.

4 етап – планування рівня інвестиційної привабливості підприємств, що передбачає розробку трьох стратегій: формування інвестиційних ресурсів, максимізації доходності та мінімізації інвестиційних ризиків для інвесторів.

5 етап – контролінг інвестиційної привабливості. Контролінг – це одна з основних складових в управлінні підприємстві, що сприяє оптимізації фінансового результату через максимізацію прибутку і гарантованої ліквідності.

На нашу думку, контролінг в процесі управління інвестиційною привабливістю підприємства повинен здійснюватися в наступній послідовності:

- формування інформаційно-аналітичного забезпечення контролю за інвестиційною привабливістю підприємства;
- збір, узагальнення інформації щодо рівня інвестиційної привабливості, групування індикаторів, що підлягають контролінгу;
- моніторинг індикаторів інвестиційної привабливості підприємств;
- діагностика фінансово-економічного стану підприємств;
- розробка алгоритму рішень у разі виявлення відхилень отриманих значень від запланованих.

В цілому, запровадження у практичну діяльність вітчизняних підприємств процесу управління інвестиційною привабливістю за запропонованою схемою дозволить не лише підвищити її рівень, але й максимізувати рівень їх доходності, знизити рівень ризиковості та, в кінцевому підсумку, забезпечить зростання їх ринкової вартості.

Список використаних джерел

1) Димченко О. В. Інвестиційна привабливість підприємства як економічне поняття / О. В. Димченко, Ю. О. Тараруєв, А. Аболхасанзад // Проблеми системного підходу в економіці. – 2019. – Вип. 3(1). – С. 206-214.

- 2) Ніконова Н. В. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу / Н. В. Ніконова // Економічний вісник університету. – 2017. – Вип. 32(1). – С. 81-88.
- 3) Чернецька О. В. Процес управління інвестиційною привабливістю підприємств машинобудування України / О. В. Чернецька // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 19. – С. 45-51.

Залата В.В.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Ризик інвестиційного проекту (R_{in}) - це система факторів, яка проявляється у вигляді комплексу ризиків, індивідуальних для кожного учасника інвестиційного проекту як в кількісному, так і в якісному відношенні [1].

Ступінь невизначеності і ступінь ризику від моменту зародження бізнес-ідеї до завершення реалізації проекту змінюються. Тому аналіз ризиків проектної діяльності повинен проводитися не тільки на початку дослідження, але також на всіх фазах і етапах життєвого циклу проекту [2].

Оцінка ризику будь-якого інвестиційного проекту повинна забезпечити рішення трьох взаємопов'язаних завдань (рис. 1).

Рисунок 1. Основні завдання оцінки ризику інвестиційного проекту

При проведенні досліджень на кожному з цих етапів необхідно використовувати різні підходи і методи з метою підвищення достовірності отриманих результатів. Найбільшу складність представляють перші два етапи.

Досить часто для якісної оцінки ризику інвестиційних проектів застосовується метод експертних оцінок. На їх основі визначається ранг ризику, який являє собою потенційний вплив ризику на проект і оцінюється як множення ймовірності виникнення ризику і ступеня його впливу і розраховується по формулі [3]:

$$R = PL, \quad (1)$$

де R - ранг ризику;

P - ймовірність виникнення;

L - ступінь впливу.

У той же час з'ясовується, що, крім оцінки ймовірності ризику і ступеня його впливу, в процесі ранжирування слід звернути увагу на внутрішню взаємодію ризиків проекту. Так, очевидно, що реалізація одного ризику може стати стимулом для підвищення ймовірності або навіть прямим приводом виникнення іншого [4]. При розгляді інвестиційних проектів дане питання заслуговує особливої уваги через тісний взаємозв'язок між об'єктами впливу.

В даному випадку пропонуємо використовувати методи когнітивного моделювання, які вже досить тривалий час успішно застосовуються в області дослідження взаємозв'язків між елементами економічних систем в процесі прийняття управлінських рішень. Застосування когнітивних моделей на етапі аналізу і оцінки ризиків інвестиційних проектів сприятиме кращому розумінню проблемних ситуацій, виявлення суперечностей та отримання коректних результатів.

Таким чином, підбиваючи підсумки, можна зробити наступні висновки. Ефективне, науково обґрунтоване управління ризиками інвестиційних проектів підприємства вимагає розробки нових методичних основ і елементів процедури

їх оцінки з урахуванням особливостей трансформаційних процесів в економіці. Вибір конкретних методів аналізу ризику інвестиційного проекту залежить від таких факторів, як: масштаби проекту, повнота інформаційної бази, вимоги до глибини аналізу і ступеня надійності проекту.

Тому у процесі проведення досліджень слід детально визначати завдання оцінки ризиків інвестиційного проекту і формалізувати основні етапи їх оцінки. Слід визначити, що найбільшу складність викликає якісне і кількісне оцінювання ризиків. З метою отримання більш повних і достовірних результатів в процесі якісної оцінки інвестиційних ризиків вважаємо за доцільне використовувати саме когнітивне моделювання, що дозволить обґрунтовано проводити аналіз та ухвалення рішень в сучасних ситуаціях невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Саламатін А.В., Петрова Д.Б. Методика діагностики та класифікації ризиків інвестиційних проектів // Економіка і соціум. – 2016, № 11. - С. 274-277.
2. Зоріна О.В. Актуальні проблеми аналізу інвестиційної діяльності організації // Журнал економічних досліджень. – 2016, № 12. - С. 8-19.
3. Штейн Е.М., Алексеева Ю.В. Теоретичні підходи до оцінки інвестицій // Економіка і підприємництво. – 2015, № 4. - С. 616-622.
4. Камілова Р.Ш., Муртілова К.М. Система показників аналізу та оцінки ефективності інвестицій // Науковий огляд. Серія 1: Економіка та право. – 2015, № 6. - С. 80-84.

Курінний В.Г.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н.. Кухарева О.О.

**ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ
МАЛОГО БІЗНЕСУ**

Малі підприємства є важливою складовою функціонування національної економіки України. По-перше, вони дають змогу створити нові робочі місця і знизити рівень безробіття, а також забезпечити відповідними фінансовими

ресурсами сімейні бюджети. Крім цього, у 2018 році ці підприємства заробили 12,7% від усіх фінансових результатів, що дає змогу наповнювати бюджет податками.

У 2018 році спостерігався позитивний результат до оподаткування у малих підприємств у розмірі 46871 млн. грн, проте мікропідприємства в цілому мали збиток 1159 млн. грн.; частка прибуткових становила 74,1% і 73,2% відповідно, що лише на декілька відсотків менше за показники середніх та великих підприємств. Спостерігається тренд до збільшення частки прибуткових малих підприємств, найбільший ріст був у 2011 та 2015 роках. При цьому фінансові результати до оподаткування мікропідприємств є від'ємними протягом 2010-2018 років, найбільш кризовим був період 2014-2015 рр. Малі підприємства вперше у 2018 році мали прибуток до оподаткування, який склав 46 708 млн. грн. Така ситуація у довгостроковій перспективі може говорити про недосконалу систему оподаткування і ухилення від сплати податків, так як приватні підприємства мають на меті отримання прибутку і не будуть проводити довгострокову збиткову діяльність.

У середньому одне мале підприємство отримує фінансовий результат до оподаткування у розмірі 25,72 тис. грн за рік, що набагато менше, ніж одне велике чи середнє підприємство. Однак частка фінансових результатів у всіх доходах підприємств є значною і складає 12,69%. Отже, малі підприємства мають здійснювати багато операційних циклів і швидко обертати ресурси, щоб досягти достатніх фінансових результатів.

Проаналізувавши найбільш збиткові види діяльності малих підприємств, можна стверджувати, що наявна висока вірогідність ухилення від сплати податків, бо найбільші збитки зосереджені там де існує багато готівкових розрахунків, наприклад, операції з оренди нерухомого майна, діяльність туристичних агентств та охоронних служб.

Багато мікропідприємств обирають спрощену систему оподаткування та звітності. За період з 2007 року розміри сплати єдиного податку постійно

зростали; з 2015р. його частка складає більше 10% податкових надходжень місцевих бюджетів, що говорить про його важливе значення. За цей період відбувалися певні зміни у структурі надходжень податку за групами у зв'язку із змінами умов оподаткування. Скорочення платників єдиного податку серед юридичних осіб, пояснюється тим, що розмір річного доходу юридичних осіб третьої групи довгий час не переглядався, а також скасуванням шостої групи, де граничний розмір доходу складав 20 млн. грн., тому деяка кількість юридичних осіб втратила можливість використовувати такі умови оподаткування.

Саме тому важливим є удосконалення системи адміністрування податків у частині податкового контролю для виявлення випадків ухиленні від оподаткування; запровадження неоподатковуваного мінімуму доходів та/або пільгового початкового періоду; врахування періодів хвороби та інших випадків припинення діяльності; розширення груп платників із різними умовами оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Державна казначейська служба “Річна звітність виконання державного бюджету”: / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>
2. Державна служба статистики України: / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>

Левченко Ю.Є.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Дробот Я.В.

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ
ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ОСНОВА УСПІШНОГО
ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Велике значення для визначення напрямів подальшого розвитку суб'єктів господарювання, створення умов для їх інноваційної переорієнтації полягає в

з'ясуванні сутності економічної категорії "економічний потенціал підприємства" та вивченні проблем формування та шляхів його підвищення.

Існує дві основні концепції оцінки потенціалу підприємства. Прихильники першої пропонують здійснювати розрахунки, враховуючи замінність ресурсів відповідно до їх продуктивності. Прихильники другої концепції вважають за необхідне спочатку визначати вклад кожного ресурсу у виробництво продукції, а потім на основі отриманих коефіцієнтів розрахувати максимальні виробничі можливості підприємства.

Економічний потенціал підприємства - це складна система, яка включає основні фонди, трудові ресурси, технології, енергетичні ресурси та інформацію, якою організація володіє для навчальної діяльності. Перш за все, цілісність, що означає, що лише з усіма елементами потенціалу можна досягти кінцевого результату та його функціонування - виробництва. А також такі особливості, як: взаємозамінність, взаємозв'язок елементів, здатність впроваджувати новітні досягнення науково-технічного прогресу, гнучкість та адаптованість до продукції, до економічних та виробничо-технічних умов, які постійно змінюються [1, с.56-61].

Ефективність в класичному розумінні визначається як відношення отриманого результату до витрат, які понесені для отримання цього результату, тому за аналогією ефективності використання економічного потенціалу підприємства доцільно визначити як відношення частки досягнення максимального результату діяльності до витрат для отримання цього результату. Частка досягнення максимального результату визначається як відношення фактичного результату до еталонного (максимально можливого).

В контексті підвищення використання економічного потенціалу можна запропонувати:

- поліпшення роботи відділу маркетингу та збуту (оскільки запаси продукції на склад значно зросли), що підвищить норму рентабельності активів на підприємстві;

- вдосконалення кадрової політики підприємства (в частині розробки заходів щодо ефективного використання робочої сили). Залучення нового персоналу та перепідготовка нинішніх (на курсах безперервної освіти або безпосередньо на виробничому майданчику), безумовно, позитивно вплине на діяльність підприємства;

- вдосконалення системи управління (підвищення рівня відповідальності менеджерів за прийняте рішення, в той час як має бути керівництво до довгострокових результатів, підвищення рівня знань про ринкове середовище, підвищення мотивації серед працівників, вжиття заходів для підвищення престижності інженерно-технічних спеціальностей, використання фінансового менеджменту для управління витратами);

- формування системи показників, які дозволять розробляти програми підвищення ефективності конкурентоспроможності продукції, підвищення продуктивності праці;

- пошук шляхів покращення використання основних фондів, зокрема раціонального використання наявних коштів.

Слід зазначити, що в умовах формування механізму управління ринком на перший план висувуються такі питання, як технічний рівень, якість, надійність та зовнішній вигляд продукції, і це залежить від якості обладнання та його ефективності використання. Підвищення технічної якості засобів праці та оснащення їх працівниками головним чином сприяють підвищенню ефективності виробничого процесу.

Економічний потенціал слід розглядати у поєднанні з притаманними виробничим відносинам, притаманним кожній соціально-економічній формації, що виникають між окремими працівниками, трудовими колективами та керівними працівниками підприємства щодо повного використання їхніх здібностей для створення матеріальних благ та послуг.

Одним з головних напрямків підвищення ефективності використання потенціалу залишається орієнтація втрат ресурсів (сировини, енергії, робочої

сили), що можливо завдяки модернізації існуючих технологій на основі інновацій. Ефективне управління формуванням та використанням виробничого потенціалу підприємств сприятиме збільшенню виробництва конкурентоспроможної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, розвитку економічно ефективних високотехнологічних галузей та модернізації виробничої бази, безпосередньо впливають на розвиток потенціал підприємства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Бикова В.Г., Ряснанський Ю.М. Фінансово-економічний потенціал підприємств загальнодержавного значення – оцінка і управління // Фінанси України. – 2005. – №6. – С. 56–61.

Леонтьєва О.А.

Факультет економіки ДНУ ім. Олесь Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Водолазська О.А.

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В основі управлінського процесу завжди лежить оцінка стану об'єкта управління для обґрунтування майбутніх рішень. Оцінювати зміни структури капіталу або окремих його елементів доцільно і з точки зору інвестора, і з точки зору самого суб'єкта господарювання.

Банківські структури та інші інвестори розцінюють ситуацію як більш надійну, якщо частка власних коштів у структурі капіталу понад 50%, оскільки це знижує фінансові ризики [1]. Отримуючи позикові кошти під більш низький відсоток, ніж рентабельність активів, підприємство має можливості для розширення виробництва і підвищення прибутковості власного капіталу. Тож важливим є формування механізму управління власним капіталом підприємств.

Фінансові ресурси і капітал мають ідентичну економічну природу. Капітал – це сукупність фінансових ресурсів, що функціонують у господарській діяльності та приносять прибуток. Саме створення прибутку – відмінна риса капіталу [2].

Відомо, що у підприємства, яке використовує лише власні джерела фінансування, фінансова стійкість висока, але це обмежує можливості його розвитку [3]. Суб'єкт господарювання, що використовує позиковий капітал, володіє більш високим фінансовим потенціалом розвитку, оскільки у нього є можливість сформувати додатковий обсяг активів. Також у нього вище ймовірність зростання економічної рентабельності, але такій компанії властиві більш високі фінансові ризики і загроза настання банкрутства.

Оптимальну структуру джерел фінансування можна сформувати, враховуючи: стадію життєвого циклу підприємства та його галузеві особливості, кон'юнктуру товарного і фінансового ринків, кредитну історію підприємства і форму оподаткування прибутку, рівень рентабельності основного виду діяльності та ін. [2].

При обмеженості або неможливості залучення будь-яких зовнішніх джерел фінансування найважливішою умовою результативного функціонування суб'єкта господарювання є підвищення ефективності використання наявних ресурсів. З одного боку, власний капітал можна охарактеризувати як аналог довгострокової заборгованості підприємства своїм власникам. З іншого – вартісний – власний капітал можна визначити як чисту вартість майна, що визначається різницею між вартістю активів та зобов'язаннями.

Для ефективного управління власним капіталом підприємства необхідні інструменти, що дозволяють вирішити поставлені завдання. Один з таких інструментів – факторний аналіз, що дозволяє оцінити відповідність процесів залучення та використання власного капіталу підприємства тактичним цілям [1]. У ході факторного аналізу використовується багатовимірність показників досліджуваного об'єкта.

Побудова та аналіз факторних моделей припускають використання в якості результативної ознаки прибутковості власного капіталу, яка визначається за допомогою коефіцієнтів рентабельності, що характеризують

прибутковість накопиченого і вкладеного капіталу [1]. Це своєрідна вершина піраміди ефективності роботи компанії, оскільки її основною метою є збільшення власного капіталу та підвищення його прибутковості.

На основі результатів аналізу можна розробити методичний інструментарій, спрямований на оптимізацію використання власних фінансових ресурсів у процесі управління капіталом для подолання негативного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, що обмежують фінансове забезпечення діяльності підприємства в сучасних економічних умовах.

Список використаних джерел:

- 1) Лучко М. Р. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон. – Тернопіль, ТНЕУ, 2016 – 304 с.
- 2) Маркова Т. Д. Власний капітал: підходи до його визначення, класифікації та його структура / Т. Д. Маркова, О.П. Володіна, О.С. Митрованов, А. С. Чеглатонєва // Економіка харчової промисловості. – 2019. – Том 11, № 2. – С.31-37.
- 3) Фальченко О.О. Особливості формування власного капіталу на підприємствах / О.О. Фальченко, Н.М. Побережна, І.А. Юр'єва // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2019. – Вип. 2. – С.404-409.

Максименко П.К.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.

**КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ І ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ
КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА**

Діяльність будь-якого підприємства, попри його форму власності завжди стикається з питанням формування свого капіталу. Перед керівництвом постає задача побудови структури пошуку фінансових ресурсів та шляхи їх залучення. Найчастіше основним джерелом формування фінансового потенціалу підприємства виступає власний капітал, але також треба не забувати про пошуки альтернативних джерел. Особливу увагу треба приділити збільшенню капіталу саме шляхом залучення позикових коштів. При залученні додаткового ресурсу зростають можливості розвитку підприємства в конкурентному середовищі. Рациональне використання позикового капіталу буде сприяти

зростанню коефіцієнту рентабельності власного капіталу, але це може негативно вплинути на фінансову стійкість підприємства.

Дане питання у своїх роботах досліджували такі вчені як В.З. Потій, Г.П. Куліш[1], Г. В. Булат, І. В. Булка[2], В. О. Грушко., О.С. Наконечна, О.Г. Чумаченко[3], Т.А. Самойлова[4], Н.Г. Міценко[5] та інші науковці.

Мета даного дослідження є вивчення ролі кредиторської заборгованості у формуванні капіталу підприємства.

В умовах ринкової економіки кожне підприємство має на меті зберегти свою фінансову стабільність і це значною мірою пов'язано зі станом та вмінням управляти кредиторською заборгованістю.

Сучасний стан кредиторської заборгованості на підприємствах України було відображено на рис. 1[6].

Так ми можемо спостерігати, що кредиторська заборгованість займає стійкі позиції у формуванні основного капіталу вітчизняних підприємств. В останні роки можна бачити зростання кредиторської заборгованості, що свідчить про нестійку ситуацію у фінансуванні підприємств. За результатами аналізу, можна бачити, що показники у порівнянні з 2014 роком к 2018 року зросли майже вдвоє і на 31.12.2018 становить 3348168,5 млн грн.

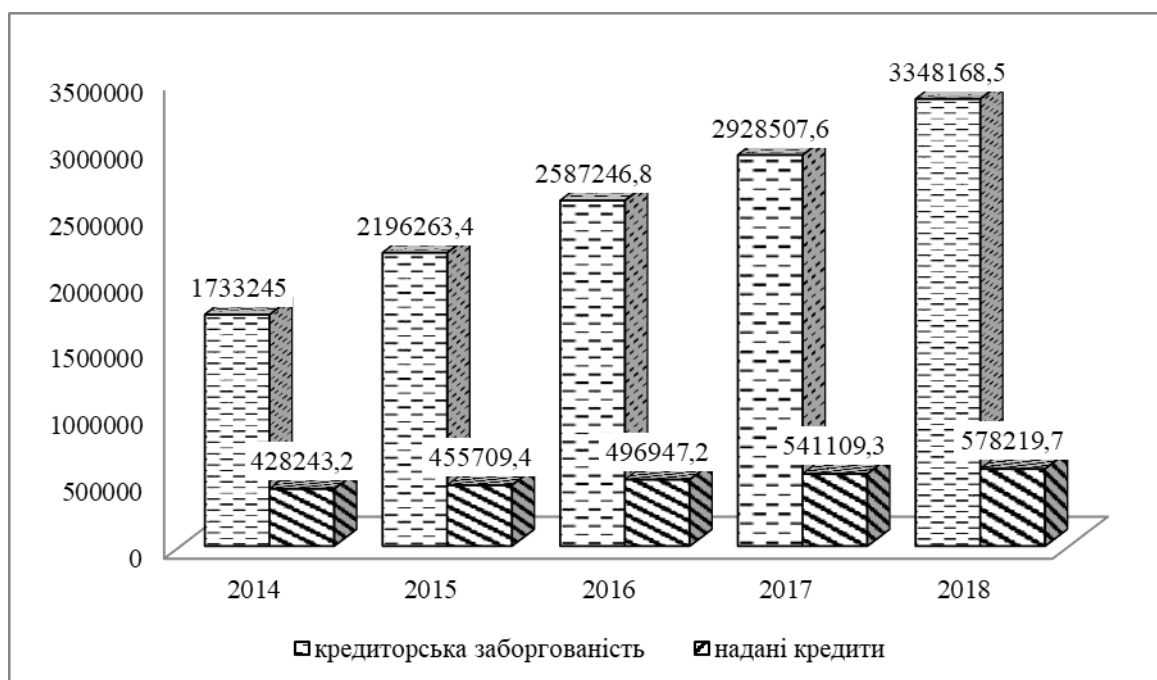

Рис.1. Співвідношення кредиторської заборгованості і наданих кредитів за період 2014-2018рр. (млн грн.)

Кредиторська заборгованість, яка знаходиться в розпорядженні підприємства є специфічним джерелом формування позикового капіталу. Вона виникає в результаті використання позичкових коштів, які мають бути повернуті кредиторам у певний строк. Дані запозичення є простим джерелом фінансування діяльності підприємства. Тому в останні роки її питома вага збільшувалась порівняно з банківськими кредитами. Такі показники говорили про нестійкий стан вітчизняних підприємств і сприяли збільшенню неплатежів.

Отже, формування основного капіталу підприємства майже неможливе без залучення додаткових джерел фінансування. Насамперед, одним з таких джерел виступає кредиторська заборгованість, велична якої в рази перевищує кредитні ресурси. Тому кредиторська заборгованість залишається вагомою складовою при формуванні капіталу підприємства.

Список використаних джерел:

1.Потій В. З., Куліш Г.П. Кредиторська заборгованість і її роль у формуванні капіталу підприємства. Ринок цінних паперів. 2010. №3-4. С. 23-26. 2. Булат Г. В, Булка І. В. Молодий вчений. 2014. №7(10). С. 56-58. 3. Грушко В.І., Наконечна О.С., Чумаченко О.Г.. Національні фінанси: Підручник. - К. : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,2017. - 660 с. 4. Самойлова Т. А. Джерела формування фінансового капіталу підприємства. Облік і фінанси АПК. 2011. №. 1. С. 169-174. 5. Міценко Н.Г. Кредиторська заборгованість торговельного підприємства: проблеми оцінки та управління. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.3 С. 292-296. 6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Мироненко І.О.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

АНАЛІЗ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Здійснення господарсько-фінансової діяльності підприємством є можливим за умови наявності у нього різноманітних видів активів. Сучасні умови управління підприємством висувають підвищені вимоги до управління активами. Це пов'язано з тим, що конкурентоспроможність підприємства,

тактичні і стратегічні перспективи його розвитку залежать від ефективного використання активів. В умовах постійної нестачі фінансових ресурсів, банкрутства та ліквідації великої кількості підприємств доволі гостро постає проблема найбільш раціонального та ефективного використання активів підприємства та пошуку шляхів підвищення ефективності цього процесу [1].

Оборотні активи - це грошові кошти і їх еквіваленти, що не обмежені у використанні а також інші активи підприємства, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу чи протягом 12 місяців із дати складання балансу [2]. Управління оборотними активами полягає у формуванні необхідного підприємству обсягу і складу оборотних активів та підтриманні оптимальної структури джерел їх фінансування. Проаналізуємо структуру оборотних коштів на прикладі підприємства ДП "СТАЛЬЗАВОД".

Виходячи з даних таблиці, можна зробити висновок, що впродовж досліджуваного періоду виробничі запаси мають тенденцію до збільшення і становлять у 20019 році 1 746 338 тис. грн.

Незавершене виробництво у 2019 р. зменшилося на 268 415 тис. грн. у порівнянні з 2018р, готова продукція збільшилася на 718 185 тис. грн., товари зменшилися на 4 414 тис. грн., дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги збільшилася на 5 579 303 тис. грн., за виданими авансами на 188 392 тис. грн., а з бюджетом на 836 616 тис. грн., інша поточна заборгованість зменшилася на 2 473 108 тис. грн. , грошові кошти та їх еквіваленти збільшилися на 152 495 тис. грн., а витрати майбутніх періодів на 139 204 тис. грн. у порівнянні з 2018 роком.

Таблиця 1. Структура оборотних активів ДП "СТАЛЬЗАВОД" за 2017 – 2019 рр.

Показники	2017		2018		2019		Абсолютне відхилення 2018 до 2017		Абсолютне відхилення 2019 до 2018	
	тис.грн	Питома вага, %	тис.грн	Питома вага, %	тис.грн	Питома вага, %	тис.грн	Питома вага, %	тис.грн	Питома вага, %
Виробничі запаси	1035960	11,16	1175331	5,66	1 746 338	6,67	139371	-5,50	571 007	1,00
Незавершене виробництво	329004	3,54	998322	4,81	729 907	2,79	669318	1,26	-268 415	-2,02
Готова продукція	1164241	12,54	546879	2,63	1 265 064	4,83	-617362	-9,91	718 185	2,19
Товари	647834	6,98	4415	0,02	1	0,00	-643419	-6,96	-4 414	-0,02
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	3400296	36,63	13182922	63,50	18 762 225	71,61	9782626	26,87	5 579 303	8,11
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	188797	2,03	165013	0,79	353 405	1,35	-23784	-1,24	188 392	0,55
з бюджетом	2107799	22,70	1779493	8,57	2 616 109	9,99	-328306	-14,13	836 616	1,41
Інша поточна заборгованість	331132	3,57	2879241	13,87	406 133	1,55 %	2548109	10,30	-2 473 108	-12,3
Грошові кошти та їх еквіваленти	34681	0,37	8379	0,04	160 874	0,61 %	-26302	-0,33	152 495	0,57
Витрати майбутніх періодів	44084	0,47	20374	0,10	159 578	0,61 %	-23710	-0,38	139 204	0,51
Усього ОА	9283828	100,0	20760369	100,0	26 199 634	100,0	11476541	0,0	5 439 265	0,0

За рахунок цих змін оборотні активи ДП "СТАЛЬЗАВОД" збільшилися на 5 439 265 тис. грн. у 2019 році в порівнянні з 2018 роком.

Структура оборотних активів підприємства ДП "СТАЛЬЗАВОД" за 2019 рік представлена на рисунку 1.

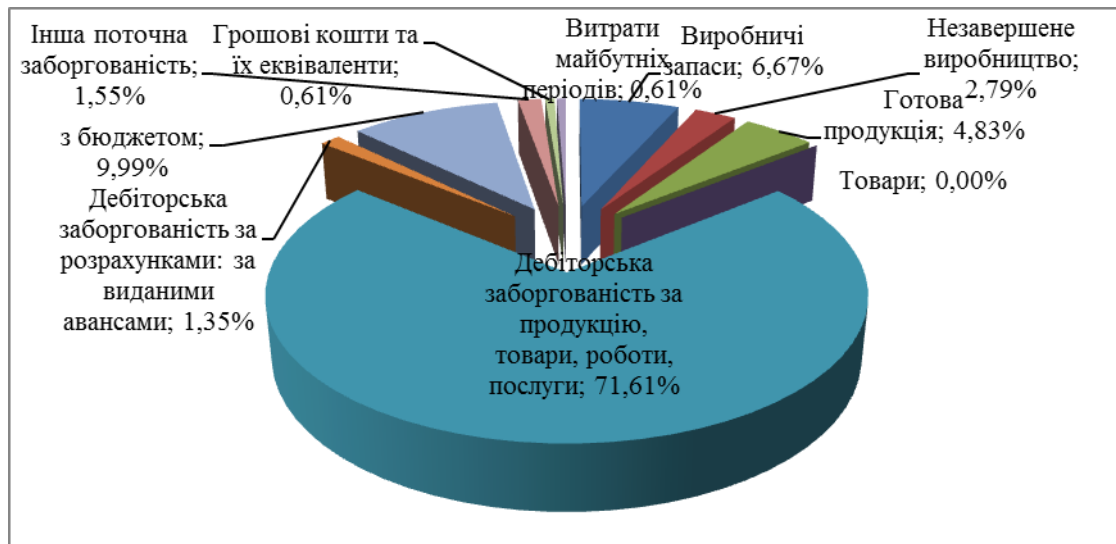

Рис. 1. Структура оборотних коштів ДП "СТАЛЬЗАВОД" за 2019 рік

Більшу частину всіх оборотних активів у 2019 році займає дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, що складає 71,61% від усіх оборотних активів підприємства, що свідчить про наявність у підприємства коштів, які тимчасово недоступні. Також, значну частку оборотних активів займають дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом (9,99%), виробничі запаси (6,67%), готова продукція (4,83%) та незавершене виробництво (2,79%).

Отже, у процесі управління формуванням оборотних коштів повинні бути забезпечені права підприємств і організацій у сполученні з підвищенням їх відповідальності за ефективне і раціональне використання оборотних коштів[3]. Для підвищення ефективності використання оборотних коштів на підприємстві можливо застосовувати оптимізацію запасів ресурсів і незавершеного виробництва; скорочення тривалості виробничого циклу; поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення; або прискорення реалізації товарної продукції.

Список використаних джерел:

1. Купріна Н.М., Котобан І.О., Тофаніло О.А., Скіпор Р.Є. Особливості аналізу оборотних активів підприємства в сучасних умовах // Економіка харчової промисловості. – 2018. Т. 10, Вип. 4. С39-47
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
3. Швець Ю.О. Управління оборотними активами підприємств / О.Ю. Швець, А.В. Скворцова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. № 13 – 2017. – С. 127–130.

Паламарчук А.К.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Для українських підприємств на сьогоднішній день актуальною залишається проблема забезпечення їхньої діяльності достатнім обсягом власних фінансових ресурсів. Це свідчить про недосконалість систем управління фінансовими ресурсами, що використовуються вітчизняними підприємствами. Головними цілями формування власного капіталу є створення за рахунок власного капіталу необхідного обсягу необоротних активів та певної частки оборотних активів. Тому, щоб посісти своє місце на ринку й успішно працювати, кожне підприємство має враховувати багато чинників, що впливають на його діяльність, планувати й прогнозувати власні кроки.

У сучасних умовах діяльності підприємства не можна надати перевагу якомусь одному джерелу формування фінансових ресурсів через негативні наслідки. При використанні лише власних коштів виникають проблеми з обмеженням зростання фінансового потенціалу підприємства, а використання позикових та залучених коштів у великих обсягах дійсно дає можливість виживання та прогресивного розвитку в умовах нестабільності, що значно підвищує ступінь ризику у фінансовій діяльності підприємств [1].

Комплексна оцінка джерел формування фінансових ресурсів, ефективності їх використання здійснюється за допомогою фінансового аналізу. Предметом фінансового аналізу підприємства є його фінансові ресурси, їх формування та використання. Аналіз фінансових ресурсів доцільно здійснювати в межах технологічного процесу, за яким в результаті перетворення первинної облікової інформації формуються вихідні показники відносно джерел фінансування та напрямів їх використання, які складають основу інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами [2].

Для ефективного функціонування підприємству не достатньо лише мати на балансі фінансові ресурси. Вони мають бути правильно сформовані та використовуватись відповідно до виду діяльності, яким займається суб'єкт господарювання. Тобто кошти повинні залучатися на строк довший ніж строк їх корисного використання.

Головним завданням оцінки фінансового стану підприємства є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності, прийняття управлінських рішень для поліпшення фінансового стану підприємства та уникнення його банкрутства. Одним з основних шляхів покращення фінансово-економічної діяльності підприємств є збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків [3].

Фінансові ресурси, їх джерела фінансування та структура мають великий вплив на забезпечення виробничої діяльності підприємства. Достатні обсяги фінансових ресурсів забезпечують безперервність виробничої діяльності підприємства, оптимальна структура розподілу призводить до зростання конкурентоспроможності продукції та ефективної діяльності, а стабільні джерела функціонування зміцнюють його платоспроможність[4].

Основними завданнями політики підприємства щодо фінансування діяльності має стати:

- забезпечення конкурентоспроможності підприємства на ринку продукції, послуг;
- визначення та розвиток пріоритетних напрямів інвестування;
- забезпечення збалансованості у функціонуванні всіх ланок підприємства;
- модернізація інфраструктури;
- використання додаткових залучених коштів з дотриманням вимог оптимальної вартості грошових ресурсів та здатності вчасно їх повертати;
- доведення рівня продукції чи послуг до європейського.

Задля подальшого ефективно функціонування підприємства потрібно:

– серед оперативних заходів, перш за все, найдоцільніше здавати основні фонди та устаткування в оренду, якщо підприємство має гарні показники фінансової стійкості. А також скорочення «соціального пакету», призупинення роботи нерентабельних структур без відповідного відшкодування з боку держави;

– до тактичних можемо віднести спеціальні плани із фінансового оздоровлення, переукладання кредитних угод з кредиторами, реструктуризацію заборгованості;

– подальше вдосконалення механізмів продажу послуг та підтримки лояльності споживачів;

– подальше збільшення кількості клієнтів, розширення сегменту ринку;

– підвищення ефективності продажу послуг підприємства шляхом вдосконалення існуючих та створення нових каналів збуту;

– вдосконалення механізмів продажу продукції, послуг.

Список використаних джерел:

1. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент / В. М. Шелудько. – К.: Знання, 2013. – 375 с.
2. Мельник О. М. Облік, аналіз та контроль фінансових ресурсів підприємства в процесі прийняття управлінських рішень / О. М. Мельник // Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 478–479.
3. Слюсаренко К. В. Проблеми формування та використання фінансових ресурсів підприємств України в сучасних умовах господарювання / К. В. Слюсаренко // Молодий вчений. – 2015. – № 5 (20). – С. 84–91.
4. Бедриньць М. Д. Фінанси підприємств : навч. посіб. / М. Д. Бедриньць, Л. П. Довгань. – К. : Центр учбової літератури, 2018. – 292 с.

Пахомова В.І.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н Макаренко Ю.П.

ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ПІДПРИЄМСТВ ЯК БАЗА ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Протягом останніх років в Україні було практично запроваджено європейську модель оподаткування прибутку підприємств, яка використовується у країнах Європейського Союзу та Організації економічного

співробітництва та розвитку. Відповідно до запровадженої моделі базовим показником для розрахунку об'єкта оподаткування є бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування, який в подальшому коригується на різниці, що визначаються Податковим кодексом України. Відповідно до моделі розрахунок об'єкта оподаткування відбувається на основі фінансової звітності платника податку, тому державні органи мають повноваження на проведення перевірок щодо правильності ведення звітності підприємства.

Податок на прибуток підприємств – прямий податок, що стягується з прибутку організації (підприємства, банку, тощо). Об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування фінансового результату до оподаткування [3].

Визначаючи обсяги фінансового результату до оподаткування підприємств України за 2014-2019 роки можна зазначити, що більшість підприємств проводили збиткову діяльність протягом 2014-2015 років. Що стосується 2016-2019 років, то збільшилися обсяги фінансових результатів до оподаткування спочатку у великих та середніх підприємств, а у 2018 році до прибуткових можна було віднести малі підприємства. Більшу частину податку на прибуток підприємств сплачують великі платники податку, рейтинг яких складає Офіс великих платників податків Державної фіскальної служби. Вони мають вагоме фіскальне значення, оскільки забезпечують близько 55-60% надходжень податку на прибуток до зведеного бюджету. Найвищі позиції за цим показником займають державні компанії з групи «Нафтогаз», а також компанії ДТЕК, які видобувають вугілля, залізну руду та газ. Найбільша кількість великих платників зареєстрована у Київській області (27% загальної кількості) [2].

Протягом останніх років велика кількість підприємств демонструє збитки, які з часом лише збільшуються, при цьому продовжує активно працювати, виробляючи продукцію чи надаючи послуги. Саме тому можна визначити, що важливою причиною збитковості українських підприємств є

перенесення негативного фінансового результату попереднього періоду та нарахування великого обсягу відсотків за позиками.

На рисунку 1 зображено співвідношення обсягів сплаченого податку на прибуток, ставки та кількості підприємств за 2011-2018 роки [1].

Рисунок 1 – Співвідношення обсягів сплаченого податку на прибуток, ставки та кількості підприємств за 2011-2018 роки

Можна провести залежність між кількістю підприємств та обсягами сплаченого податку, проте кількість підприємств зменшилася не так сильно, як обсяги податку. Обсяги сплаченого податку на прибуток підприємств залежать від прибутку підприємства. З 2014 по 2016 рік зростання прибутку підприємств, які задекларували додатний фінансовий результат до оподаткування, становило 1,9 рази, у той час як надходження сум сплаченого до бюджету податку на прибуток підприємств збільшились у 1,5 рази. При цьому більше третини сум надходжень становили переплати податку станом на 01.01 відповідного року. Це може свідчити про зростання податкового навантаження на сумлінних платників податків з метою наповнення бюджету в короткостроковому періоді

та неврахування потенційних макро- і мікроекономічних ризиків у перспективі [4].

Отже, можна зробити висновок, що обсяги фінансового результату підприємства до оподаткування значно впливають на обсяги надходжень податку до бюджету. Заповнення бюджету податком на прибуток за 2014-2019 роки супроводжувалось спочатку зниженням, а після 2016 року зростанням бази нарахування та кількості підприємств. Законодавчі зміни не вплинули суттєво на зміну структури надходжень. Більше 60% податку до зведеного бюджету надходить від приватних підприємств, при цьому вагоме значення в наповненні бюджету все ще мають великі платники податків, забезпечуючи більше половини надходжень. Що стосується підприємств, які стабільно нараховують збитки, то доречно було б законодавчо врегулювати питання перенесення збитків або питання обмеження використання терміну від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Офіційний сайт Офісу великих платників податку Державної фіскальної служби [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://officevp.sfs.gov.ua>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-1>
4. Сибірянська Ю. В. Податок на прибуток підприємств України у 2011-2016 роках [Електронний ресурс] / Ю. В. Сибірянська, М. П. Пірникоза // Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України. – 2017. – Режим доступу: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2017/feao_podatok_na_prybutok.pdf

Пахомова В.І.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

**ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ЯК ФАКТОР ФІНАНСОВОЇ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ**

У даний час активно розвивається сфера бізнесу виробничих підприємств. В умовах їх функціонування та конкурентної боротьби, ринкова економіка

диктує умови, від яких залежить успіх підприємницької діяльності – чи зможе конкретне виробництво отримувати достатній прибуток від своєї активної діяльності, триматися на плаву, ризикуючи втратити вкладені активи, або стане банкрутом, звільнивши місце на ринку збуту.

У рамках управлінської діяльності завдання менеджера зводиться до застосування наявних навичок і умінь по відношенню до прогнозування і можливої ліквідації критичних ситуацій. Одним з таких інструментів є оцінка кредитоспроможності підприємства як важливого елемента економічної діяльності. Оцінка ризиків показує до якого результату (позитивного або негативного) підприємство веде власну діяльність. Від того, наскільки ліквідним у фінансовому плані є виробництво, залежить його затребуваність на ринку збуту, оцінюється здатність конкурувати з аналогами своєї сфери виробництва і вчасно змінювати стратегічні рішення, коли це стає абсолютно необхідним. Даний підрозділ сфери фінансового менеджменту є актуальним, адже робота з фінансовими активами підприємства і їх правильна оцінка є складною частиною управлінської діяльності, в якій крім знань необхідний також великий досвід.

Кредитоспроможність підприємства являє собою важливий фактор, що характеризує рівень фінансової незалежності та можливості юридичної особи відповідати за своїми основними фінансовими зобов'язаннями. У рамках планування довгострокового і короткострокового розвитку підприємництва, необхідно також приділяти особливу увагу фінансовій стороні управління. Правильний розподіл фінансових активів дозволяє підприємцю забезпечувати всі сторони діяльності підприємства засобами для отримання прибутку [1, с.8].

Рівень прибутку буде відчутно зменшуватися, якщо фінансові активи підприємства не здатні своєчасно покривати виникаючі у процесі діяльності витрати. Якщо справа стосується відшкодування внутрішньогосподарських запасів і витрат, то грамотний керівник повинен вміти скорегувати і перерозподілити потоки фінансових активів підприємства таким чином, щоб

своєчасно вирішити виникаючі внутрішньогосподарські проблеми. Однак у фінансовій звітності існує більш серйозна проблема, з якою стикається безліч підприємців – кредитні зобов’язання. І короткострокові і довгострокові позики, які отримує юридична особа, як правило, мають свій власний термін відшкодування. Грошові кошти, витрачені на їх погашення, повинні виділятися в першу чергу – в іншому випадку виникає ризик зниження фінансової незалежності підприємств, підвищується ризик розрахуватися активами в примусовому порядку, що може привести до стадії банкрутства.

Своєчасний моніторинг, а також аналіз рівня кредитоспроможності підприємств може істотно вплинути на подібні ситуації – вчасно виявлена проблема буде вирішена набагато простіше, ніж якби її рішення затяглося до стадії, при якій доводиться вдаватися до методів сторонніх санацій, реструктуризації боргових зобов’язань, продажу частин майнового комплексу, а також акцій, що введе в апарат управління нових осіб.

Оцінка кредитоспроможності підприємства є багатогранним економічним інструментом, ступінь дослідження якого може варіюватися в залежності від необхідних до обліку показників. Одним з найбільш зручних методів, що дозволяють оцінити, наскільки різні особливості показників руху фінансових потоків підприємства можуть бути задіяні для погашення поточних боргових зобов’язань, є коефіцієнтний метод, який є універсальним і може допомогти відстежити, в якому стані на поточний момент перебуває підприємство. У кінцевому підсумку це дозволить виробити необхідний план по стабілізації ситуації, забезпечивши відхід від банкрутства [3, с.22].

Крім коефіцієнтного методу аналізу кредитоспроможності широко застосовується горизонтальний і вертикальний методи діагностики фінансової незалежності. Суть діагностики полягає у використанні даних бухгалтерської звітності з метою їх аналізу на основі застосовуваних і перевірених часом економічних моделей аналізу. Суть оцінки кредитоспроможності, таким чином, полягає в постійному моніторингу – для менеджера не є потенційною

необхідністю застосування величезної бази фінансових розрахунків з включенням недоцільно складних формул. Досить своєчасно відстежувати складається фінансову ситуацію, для того щоб фактор наявності заборгованості не вплинув на фінансову незалежність юридичної особи [2, с.5].

Підводячи підсумок до вищесказаного, хочеться відзначити, що здатність погашати заборгованість не є єдиним чинником, який впливає на фінансову стійкість підприємства. Однак, якщо даний фактор залишати поза увагою і вчасно не вживати заходів з діагностики наявних проблем, то вони неодмінно виникнуть у невідповідний момент – справлятися з цілим рядом проблем набагато складніше, ніж вчасно виявляти їх причини, а так само чинники, які надають на фінансову стійкість першочерговий вплив.

Список використаних джерел:

1. Volkov S. N. Provision of effective regulation of land relation and efficient agricultural land use. / S. N. Volkov // International Agricultural Journal. – 2018. – № 3. – С. 8-10.
2. Tikhomirov A. I. Macroeconomic factors in realizing export potential for enterprises / A. I. Tikhomirov // International Agricultural Journal. – 2018. – № 3. – С. 4-5.
3. Фомин А. А. Стан та перспективи формування економічних механізмів оцінки кредитоспроможності на підприємстві / А. А. Фомин // Київський економічний журнал. – 2018. – № 5-3. – С. 19-23.

Пахомова В.І.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н Левкович О.В.

**ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧАСТИНА СТРАТЕГІЇ
АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Необхідність формування та впровадження ефективної системи антикризового управління є ключовим питанням для підприємства, у зв'язку з цим особлива увага приділяється впровадженню загальних принципів та методів управління в кризових ситуаціях. Проте, конкурентна боротьба на ринку, викликана пошуком нових сегментів, призводить до використання дій, які виходять за рамки традиційних ідей. Менеджери все більше орієнтуються на прогресивні практики управління, однією з яких є диверсифікація діяльності,

що дозволяє стабілізувати фінансовий стан та активно сприяє формуванню конкурентних переваг шляхом розширення або зміни видів економічної діяльності підприємства.

Обґрунтування вибору антикризової стратегії диверсифікації підприємства та його розвитку є складним процесом, який передбачає врахування безлічі взаємопов'язаних, різнопланових зовнішніх та внутрішніх факторів. Однак ще більш складним процесом є реалізація, яка передбачає взаємодію різних методів, інструментів та технологій управління, забезпечуючи при цьому координацію, узгодженість функцій управління та мінімізацію втрат підприємства. Крім того, ефективність подолання кризового стану залежить від здатності підприємства переходити до надання нових (удосконалених) послуг чи введення нового виду діяльності [2, с.19].

Диверсифікація діяльності служить інструментом, який, розподіляючи капітал між різними його видами, дозволяє підприємству уникнути втрат від невдач у певних стратегічних сегментах, отримуючи вигоду від інших. Крім того, це може розглядатися не тільки як засіб антикризового управління, але і як джерело розвитку підприємства, коли всі можливості для зростання з цим асортиментом товару або на цьому ринку вичерпані і виникає необхідність у створенні нових продуктів, що користуються попитом, і виходять на більш привабливі ринки.

Ефективність антикризової стратегії диверсифікації діяльності залежить від інструментів, які використовуються для досягнення стратегічних цілей. Робота над диверсифікацією діяльності, яка сприяє різноманітності сфери вкладення капіталу в рамках бізнесу, повинна проводитися постійно.

Вертикальна (концентрична) диверсифікація передбачає розширення бізнесу через диференціювання в межах типу послуг (продукції), на яких спеціалізується компанія (пов'язані з основними видами).

Горизонтальна диверсифікація полягає в організації таких видів діяльності, які безпосередньо не пов'язані з поточною спеціалізацією підприємства.

Диверсифікація конгломерату передбачає відкриття нових видів діяльності, надання нових видів послуг, які не пов'язані з основною діяльністю та потребами потенційних споживачів. У світовій практиці диверсифікація конгломерату трапляється часто, але вона можлива лише при досягненні певної кількості капіталу та обороту підприємства.

Перехресна диверсифікація передбачає поєднання горизонтальної та вертикальної диверсифікації. Змішана передбачає злиття також і конгломератної диверсифікації [2, с.223].

Система антикризового управління пов'язана зі стадіями життєвого циклу підприємства, а отже послідовність упровадження управління на основі диверсифікації діяльності також пов'язана з ними. Види діяльності, обрані для диверсифікації, мають бути потенційно привабливими з точки зору їх структури. До тих пір, поки найкраще узгодження структури не забезпечить конкурентної переваги, диверсифікація бізнесу не принесе значних прибутків [1].

Інтерес до диверсифікації для підприємства пов'язаний з можливістю отримання синергетичного ефекту, який полягає в поєднанні взаємодоповнюючих видів діяльності, управлінських можливостей та існуючих ресурсів підприємства. Для того, щоб ефект від синергізму був достатнім, необхідним є ретельний підбір послуг або сегментів ринку. У результаті підприємство отримає гнучкість у виборі конкурентної позиції та можливість завоювати більшу частку ринку за рахунок зниження цін або більш високого рівня надання послуг.

Ефективність реалізації антикризової стратегії диверсифікації діяльності оцінюється такими результатами, як подолання фінансової нестабільності, відновлення платоспроможності, зростання ринкової вартості підприємства.

Отже, своєчасне та систематичне виконання функцій, покладених на кожного із суб'єктів антикризового управління, забезпечує оптимальні умови для їх виконання та сприяє перетворенню диверсифікації з інструменту антикризового управління на інструмент забезпечення стратегічного антикризового управління. Вибір та реалізація антикризової стратегії диверсифікації діяльності підприємствами з урахуванням стадії життєвого циклу, рівня розвитку та потенціалу дозволить зменшити ймовірність виникнення кризових ситуацій, зменшити розмір втрат внаслідок кризової ситуації, посилення потенціалу та зміцнення конкурентних позицій.

Список використаних джерел:

1. Gajda W. (2017), Innovations in crisis management, MEST Journal : Management, Education, Science & Society, Technologies, No. 1 (vol. 5)
2. Хандій О. О. Антикризові інструменти управління підприємством: практичні аспекти реалізації / О. О. Хандій // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2016. – № 4. – С. 18-24.
3. Шатайло О. А. Змістовна характеристика системи антикризового управління / О. А. Шатайло // Бізнес Інформ. – 2019. – №5. – С. 217–226.

Петрушкіна М.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Дробот Я.В.

**ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ОЦІНКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Поряд із загальною характеристикою ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства доцільно оцінювати його фінансовий стан та ефективність здійснення кожного виду діяльності (операційної, інвестиційної та фінансової).

Фінансовий стан, як правило оцінюється групою показників, що характеризують майновий стан, платоспроможність, ліквідність та фінансову стійкість. Ефективність функціонування підприємства оцінюється групою показників, що характеризують його рентабельність та ділову активність.

Розглядаючи фінансово-господарську діяльність будь якого суб'єкта господарювання, необхідно крім розрахунку вище названих показників оцінювати ефективність його функціонування з позиції організації функціонування системи фінансів підприємства. Проте ефективність організації фінансів виступає як фінансовий стан підприємства, який залежить від ефективної організації всього грошового обігу. Тому фінансово-господарська діяльність, як поняття охоплює широкий спектр діяльності в рамках підприємства щодо контролю забезпечення грошових розрахунків, отримання грошових доходів і здійснення витрат, формуванням і розподілом грошових накопичень і фінансових ресурсів тощо.

Різноманітна фінансово-господарська діяльність підприємства здійснюється на підставі планово-прогнозних поточних і оперативних фінансових документів. Об'єктами планування, регулювання та контролю у них виступають грошові та фінансові відносини, матеріалізовані у відповідні показники. Головними об'єктами фінансово-господарської діяльності виступають ті різноманітні грошово-фінансові відносини підприємств, які складають зміст фінансів підприємств [1].

Загальна характеристика ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства може бути представлена за допомогою таких груп показників:

- 1) ефективності використання основних фондів;
- 2) ефективності використання активів;
- 3) ефективності використання акціонерного капіталу;
- 4) ефективності інвестицій;
- 5) ефективності трудових ресурсів;
- 6) ефективності господарської діяльності.

Під ефективністю фінансово-господарської діяльності підприємства слід розуміти її результат, отриманий або потенційно можливий в процесі перетворення певних ресурсів у кінцевий продукт (роботу, послугу). Рівень

ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства характеризується рівнем його витрат, результатів і фінансового стану [2].

Саме тому для того, щоб визначити рівень ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, необхідно розрахувати комплекс показників, що характеризують його результативність, фінансовий стан і витратоємність.

Основною метою оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства є отримання невеликого числа ключових (найбільш інформативних) параметрів, що дають об'єктивну і точну картину фінансового стану підприємства, його прибутків і збитків, змін у структурі активів і пасивів, у розрахунках з дебіторами і кредиторами.

Щоб постійно покращувати господарську діяльність і забезпечувати зростання прибутковості, треба шукати невикористані можливості збільшення прибутку, тобто резерви зростання. Ці резерви слід розподілити на три групи: резерви операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [1].

Рационалізація ресурсозабезпечення і ресурсовикористання; впровадження інноваційного менеджменту на всіх ієрархічних рівнях підприємства, гнучкі виробничі системи й оптимізація розмірів виробничо-збутової діяльності, вдосконалення організації виробництва та праці й застосування найбільш ефективних способів просування товарів на ринку; дієвий контроль і стимулювання високопродуктивної праці належать до резервів операційної діяльності.

Резервами інвестиційної діяльності є: оптимізація інвестиційного портфеля і вихід із неефективних інвестиційних проектів; підвищення ефективності реалізації проектів реального та фінансового інвестування. До резервів фінансової діяльності відносять: ефективне розміщення власного та іншого капіталу в рентабельні активи; залучення довгострокових позик і кредитів; ефективне реінвестування прибутку та раціональна дивідендна політика.

Резерви збільшення прибутку є можливими за рахунок:

- збільшення обсягу випуску продукції (робіт, послуг);
- зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції;
- економії і раціонального використання коштів на оплату праці робітників та службовців;
- запровадження досягнень науково-технічного прогресу, в результаті чого зростає продуктивність праці.

Список використаних джерел:

1. Артеменко В.Г. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / В. Г. Артеменко, М. В. Беллендир. - М.: ДІС, 2006. - 126 с.
2. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: Навч. посібник. Видання третє, перероб. і доп. – Київ: «Центр навчальної літератури», 2012. – 53

Рябчій К.Л.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА: ОЦІНКА ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ

Фінансовий стан підприємства - це одна з найважливіших характеристик результатів діяльності кожного підприємства, що визначається взаємодією всіх складових фінансових відносин підприємства, сукупністю усіх виробничо-господарських факторів [1]. Фінансовий стан підприємства характеризує здатність підприємства саморозвиватися на певний момент часу.

Щоб фінансовий стан підприємства був на належному рівні, фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів тощо.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної і фінансової діяльності. Чим вище показники виробництва і

реалізації продукції (робіт і послуг), нижче їхня собівартість, тим вище рентабельність і великий прибуток, і тем краще є фінансовий стан підприємства. І навпаки, у результаті недовиконання плану виробництва і реалізації відбувається збільшення собівартості продукції (робіт, послуг), зменшення виторгу і суми прибутку і, як наслідок - погіршення фінансового стану підприємства і його платоспроможності.

Стійкий фінансовий стан, правильне регулювання фінансів у процесі господарської діяльності, у свою чергу, позитивно впливають на виконання виробничих планів і забезпечення потреб виробництва необхідними ресурсами. На практиці нерідко бувають випадки, коли й у підприємств, що добре працюють, виникають фінансові ускладнення, викликані нераціональним розміщенням і використанням фінансових ресурсів. Саме тому фінансова діяльність, як складова господарської діяльності, спрямована на забезпечення планомірного надходження і витрати грошових ресурсів, виконання розрахункової дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власного і позикового капіталу й ефективного його використання.

Одним із важливих шляхів удосконалення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів. Внутрішні резерви підприємства складаються з явних та прихованих. Виявлення явних резервів здійснюється через ліквідацію: втрат окремих видів ресурсів, перевищення норм їх витрачання. Особливу увагу необхідно звернути увагу на приховані резерви. Приховані резерви - частина капіталу, що ніяк не відображена в балансі. Розмір прихованих резервів балансу дорівнює різниці між балансовою вартістю окремих майнових об'єктів підприємства та їх реальною вартістю.

Шляхами покращення фінансового стану підприємства через виявлення прихованих резервів є: здача в оренду основних фондів, які не повною мірою використовуються у робочому процесі; використання зворотного лізингу. Одним з основних напрямів пошуку резервів є зменшення вихідних грошових потоків через зниження собівартості продукції та витрат, джерелом покриття

яких є прибуток. На кожному підприємстві, залежно від його особливостей, можуть бути різними набір факторів, які впливають на собівартість [2].

Отже, покращення фінансового стану підприємства можливе шляхом підвищення результативності розміщення та використання ресурсів підприємства. При цьому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів, при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності. Задовільний фінансовий стан є найважливішою характеристикою діяльності підприємства, яка відображає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у діловому співробітництві, оцінює якою мірою гарантовані економічні процеси самого підприємства та його партнерів за фінансовими та іншими відносинами.

Список використаних джерел:

1. Головка В.І., Мінченко В.А., Шарманська В.М. Фінансово - економічна діяльність підприємства: контроль, аналіз та безпека. – К.: Центр навчальної літератури. 2016, - 446 с.
2. Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства. // Актуальні проблеми економіки. – К. 2017, №9, - 92-100 с.

Скуб Є.П.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеса Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Куряча Н.В.

БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сучасні ринкові умови висувають особливі вимоги до діючих підприємств. Складність конкурентних відносин, постійна динаміка зміни внутрішніх процесів підприємства та ринкових процесів створюють нові передумови для більш серйозного підходу до реалізації економічної безпеки підприємств.

Кожному підприємству завжди потрібна система, що дозволяє в будь-який момент часу показати, які кошти в нього є в наявності. Така система повинна надавати адекватний звіт про те, якими фінансовими коштами і матеріальними ресурсами володіє підприємство на даний час. Для того, щоб ухвалювати

рішення вчасно та усвідомлено, потрібний прогноз, завдяки якому, можна оцінити всі можливі негативні і позитивні наслідки поточного стану розвитку підприємства та виробити систему заходів для їхнього виправлення. Такою системою ефективного управління фінансовими потоками на підприємстві є - бюджетування [1].

Саме процес складання і узгодження бюджетів дозволяє перетворити загальну корпоративну стратегію в конкретні кількісні показники ресурсів, витрат, доходів та закріпити їх за керівниками різних рівнів управління.

На підставі системи бюджетів на підприємстві складають зведений (головний) бюджет. Зведений бюджет - це скоординований за всіма підрозділами і функціями плану діяльності підприємства, що об'єднує окремі бюджети і формує потоки інформації, завдяки яким здійснюється контроль і прийняття управлінських рішень у сфері фінансового планування. Головний бюджет включає в себе, такі бюджети: продаж, виробництва, загальновиробничих, матеріальних та адміністративних витрат .

Після складання всіх бюджетів, складається плановий бюджет про прибутки та збитки, звіт про рух коштів та плановий баланс. Періодом на який складається бюджет може буди від місяця до одного року. Такі періоди називаються – бюджетними періодами [2].

Тобто, будь який бюджет на підприємстві складається з трьох етапів.

1. Аналіз поточного бюджету та підготовка до планування .
2. Розробка планового бюджету .
3. Контроль за виконанням бюджету.

Складання бюджетів передбачає:

1. Аналіз, збір та надання даних як фактичних, так і минулих періодів;
2. Визначення пріоритетів та основних напрямків на плановий період;
3. Фінансовий аналіз альтернативних дій і напрямків використання ресурсів;

4. Узгодження інтересів різних підрозділів із загальними інтересами підприємства;

5. Узгодження та затвердження головного бюджету підприємства. На всіх етапах – збору даних, розробки, прийняття та затвердження, контролю та аналізу – важливим в організаційному механізмі бюджетування є вчасне врахування зміни внутрішніх і зовнішніх факторів та коригування бюджетних показників.

Впровадження процесу бюджетування дозволить: поліпшити фінансові результати на основі управління прибутком і витратами, раціонально розподіляти і використовувати ресурси, оптимізувати витрати по підприємству і впровадити оперативний контроль за постійними і змінними витратами; поліпшити платоспроможність підприємства на основі ефективного управління грошовими потоками; підвищити якість та оперативність прийняття управлінських рішень; узгоджувати, координувати дії окремих підрозділів і відділів підприємств, а також напрямків діяльності для досягнення поставлених глобальних завдань[3].

Список використаних джерел:

1. І. П. Голофаєва, “Логістичне бюджетування як механізм фінансового розвитку підприємства” на Міжнарод. наук.-практ. конф. Сучасні проблеми та механізми фінансового управління, Харків, 2013
2. О.В. Карпенко, Д.В. Карпенко «Управлінський облік» Центр учбової літератури, 2012.
3. Хруцкий В.Е., Сизова Т.В., Гамаюнов В.В. Внутрифирменное бюджетирование: Настольная книга по постановке финансового планирования. — М.: Финансы и статистика, 2005.

Скуб Є.П.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеса Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Куряча Н.В.

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

На сьогодні кожне підприємство прагне управляти фінансовим капіталом та його структурою, тобто досягнути такого співвідношення внутрішніх та

зовнішніх джерел коштів, яке б здійснювало максимальний позитивний вплив на досягнення його стратегічних цілей.

Питання управління структурою фінансового капіталу широко висвітлюються в економічній літературі та представлені різними точками зору на вирішення цієї проблеми. Зазвичай використовують традиційний метод оптимізації власного капіталу. Послідовники цього методу вважають, що:

а) вартість капіталу фірми залежить від його структури;

б) існує оптимальна структура капіталу, що мінімізує значення середньозваженої вартості капіталу (СВК) і відповідно максимізує ринкову вартість фірми. При цьому наводяться наступні аргументи.

Середньозважена вартість капіталу залежить від вартості його складових, що узагальнено розподіляються на два види - власний та позиковий капітал. В залежності від структури капіталу вартість кожного з цих джерел змінюється, причому темпи зміни є різними.

Однак, оптимізація структури джерел фінансування по критерію максимізації ціни підприємства відображає однобічний погляд на проблему управління структурою фінансових ресурсів, та ніяк не враховує вплив сформованої структури на результативні показники діяльності підприємства.

Підхід Ковальова щодо ефективного управління капіталом підприємства та його структурою базується на побудові балансових моделей оцінки фінансового стану підприємства, які отримали широке розповсюдження в літературі, інколи їх називають моделями В.В. Ковальова [1].

Цей методичний підхід побудований на основі визначення наступних показників:

1. Власні обігові кошти (ВОК) підприємства.
2. Нормальні джерела фінансування запасів (НДФЗ).
3. Запаси та витрати (ЗВ).

В залежності від співвідношення розрахованих показників визначають наступні типи фінансової стійкості:

1. Абсолютна фінансова стійкість: за умови, що $ЗВ < ВОК$. Підприємство є абсолютно незалежним від зовнішніх кредиторів, оскільки всі необхідні оборотні активи формуються за рахунок власних джерел фінансування.

2. Нормальна фінансова стійкість: за умови, що $ВОК < ЗВ < НДФЗ$. На підприємстві застосовується ефективна політика залучення та використання позикових коштів, виробничі потреби підприємства в повному обсязі забезпечуються різноманітними джерелами фінансування, строк сплати яких не настав.

3. Критична фінансова стійкість: за умови, що $ЗВ < НДФЗ$. На підприємстві виникли певні проблеми з джерелами фінансування запасів та витрат. Для формування певної частини оборотних активів використовуються джерела фінансування які не можна вважати нормальними.

4. Катастрофічна фінансова стійкість: за умови, що $ЗВ < НДФЗ$, та підприємство має непогашені у встановлений термін кредити та позики. Підприємство не може розрахуватися вчасно по всім кредитам [2].

Досягнення критичної та катастрофічної фінансової стійкості є наслідком неефективних рішень щодо формування та використання товарно-матеріальних запасів та здійснення авансованих витрат, неможливості реалізації накопичених товарних запасів відповідно до термінів повернення позик та погашення зобов'язань за ними. Виявлення такого становища вимагає розробки плану організаційно-економічних заходів щодо нормалізації розміру товарно-матеріальних запасів або збільшення періоду кредитування.

Список використаних джерел:

1. Ковалев В.В. Управление финансами / Учебное пособие. — М.: 1998.
2. Шепеленко Г.И. Экономика, организация и планирование производства на предприятии. — М.: ИКЦ “Март”; Ростов-на-Дону: “Март”, 2003. - 592с.

РІЗНОМАНІТТЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ВАРТІСТЬ В ОЦІНЦІ МАЙНОВИХ КОМПЛЕКСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Трансформація командно-адміністративної економіки України в ринкову створила передумови для введення у сферу ринкових відносин такого поняття, як оцінка нерухомості, бізнесу, майнових прав тощо.

У зв'язку з приватизацією великих державних підприємств (особливо з переходом до її грошової форми) з'явилася реальна потреба в експертній оцінці бізнесу – діючих підприємств, пакетів акцій (часток, паїв у господарчих товариствах відкритого й закритого типів, а також нематеріальних активів), що спричинило зростання кількості суб'єктів оціночної діяльності. В європейських стандартах з оцінки нерухомості у формулюванні визначення, хто є кваліфікованим оцінювачем, є пряма вказівка на необхідність бути членом професійної організації [4]. І клієнт, насамперед, цікавиться навіть не ліцензією, а членством у професійній організації, що гарантує кваліфікацію, професіоналізм і дотримання етичних норм. Такі ж стандарти прийняті на рівні законів і в Україні та формують спілки професійних оцінювачів України, які надають послуги з оцінювання будь якого рухомого, нерухомого майна та об'єктів матеріальної і нематеріальної інтелектуальної власності.

На сьогоднішній день законодавство, що регулює оціночну діяльність в Україні, складається з Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» [1], інших законодавчих і нормативно-правових актів з оцінки майна, що не суперечать цьому закону [2, 3, 5, 8, 9], а також за міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Слід зазначити, що сьогодні питання щодо ціни, вартості та оцінки майна регулюються більш ніж 80 нормативно-

правовими актами України. Методичне регулювання оцінки майна здійснюється у відповідних нормативно-правових актах з оцінки майна: положеннях (національних стандартах, зокрема в Національному стандарті №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» [6], та в Національному стандарті №2 «Оцінка нерухомого майна» [7]), методиках, інших нормативно-правових актах, які розробляються з урахуванням вимог національних стандартів і затверджуються Кабінетом Міністрів України або Фондом державного майна України. Якщо міжнародними договорами встановлені інші правові норми щодо оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності, тоді приймаються правила міжнародного договору.

Державне регулювання оціночної діяльності полягає в забезпеченні формування та розвитку інфраструктури оцінки майна в Україні, об'єктивності й законності її проведення, у тому числі відповідності оцінки майна нормативно-правовим актам; впровадження в практику оціночної діяльності міжнародних норм та правил оцінки майна, забезпеченні суспільних інтересів у питаннях оцінки майна, створення конкурентного середовища серед суб'єктів оціночної діяльності – суб'єктів господарювання та навчальних закладів, що здійснюють професійну підготовку оцінювачів; проведення оцінки майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства.

Вартість є фундаментальною економічною категорією, що постійно перебуває в полі зору теоретиків і виступає предметом наукових дискусій. Більшістю науковців вона визнається основою, навколо якої відбувається коливання цін на ринку. Поряд з цим, природа вартості представниками різних економічних шкіл тлумачиться не однаково. На думку О. Г. Мендрула можливо типізувати погляди дослідників економістів на сутнісні характеристики загальної категорії «вартість» та особливої «вартість підприємств» як ті, що ґрунтуються на витратній, результуючій та дуалістичній концепціях.

У залежності від специфіки оцінки розрізняють інвестиційну вартість, споживчу вартість, страхову вартість, заставну вартість, митну вартість, орендну вартість та утилізаційну (скрапову) вартість.

Таким чином, чисельності різноманітних операцій з майном відповідає декілька видів вартості та суб'єктів, які можуть визначити цю вартість. У залежності від потреб учасників ринку величини різних видів вартості одного і того ж об'єкта оцінки можуть істотно відрізнятися. Вибір того чи іншого виду вартості залежить від цілей оцінки, необхідності обліку поточної ситуації та перспектив розвитку бізнесу.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12 липня 2001р. № 2658-III [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>
2. Закон України «Про приватизацію майна державних підприємств» від 4 березня 1992 р. № 2163-XII [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-12>
3. Закон України «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малої приватизації)» від 6 березня 1992 р. № 2171-XII [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2171-12>
4. Международные стандарты оценки [Текст] / В сб.: Методика и практика составления отчетов об оценке (с использованием материалов Института экономического развития Всемирного банка). – К.: Міжнародний центр приватизації, івестицій та менеджменту, 1996. – С.5-59.
5. Методика оцінки вартості майна під час приватизації, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2000 р. №1554 [Текст] // Офіційний вісник України. – 2000. – №42. – Ст. 1791.
6. Національний стандарт № 1 «Загальні засади оцінки майна та майнових прав». Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2003 р. № 1440 // <http://www.nau.kiev.ua>
7. Національний стандарт № 2 «Оцінка нерухомого майна». Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2004 р. № 1442 // <http://www.nau.kiev.ua>
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2000 р. № 1554 «Про затвердження Методики оцінки вартості майна при приватизації» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.nau.kiev.ua>
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 р. № 1891 «Про затвердження Методики оцінки майна», [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1891-2003-%D0%BF>

Соколова І.В.

Факультет економіки ДНУ ім. Олесь Гончара

Науковий керівник доц., к.н.д.у. Ізюмська В.А.

УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Для функціонування підприємства досить важливого значення має управління дебіторською заборгованістю та аналіз її стану. Дебіторська заборгованість виникає внаслідок розрахунків підприємства з покупцями, постачальниками, фінорганами, замовниками, працівниками. Значна її частка в загальній структурі оборотних активів знижує фінансову стійкість, ліквідність підприємства та підвищує ризик фінансових збитків. На думку науковців наявність великих обсягів дебіторської заборгованості спричиняє низьку платоспроможність підприємства [1]. Недоотримання коштів по дебіторській заборгованості є однією із проблем управління нею. Адже через таке управління можна впливати на обсяг прибутку підприємства і на ризики, що пов'язані з ним [2].

Для того, щоб проаналізувати стан грошових розрахунків підприємства ПАТ «Кондитерська фабрика «АВК», потрібно зробити аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості. Для цього використовуємо річну фінансову звітність підприємства за 2016-2018 роки. Складемо порівняльні таблиці за основними показниками кредиторської та дебіторської заборгованості.

Таблиця 1 – Основні показники дебіторської заборгованості

Показники	2016	2017	2018	Відхилення	
				2017/2016	2018/2017
Оборотність дебіторської заборгованості, кількість оборотів на рік	1,86	2,65	2,74	0,79	0,09
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	193,54	135,84	131,38	-57,7	-4,46
Частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі поточних активів	95,43	94,26	113,87	-1,17	19,61
Відношення середньої величини дебіторської заборгованості до чистого доходу	0,53	0,37	0,36	-0,16	-0,01

Таблиця 2 – Основні показники кредиторської заборгованості

Показники	2016	2017	2018	Відхилення	
				2017/2016	2018/2017
Оборотність кредиторської заборгованості, кількість оборотів на рік	1,96	2,72	2,32	0,76	-0,4
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	183,67	132,35	155,17	-51,32	22,82
Частка кредиторської заборгованості в загальному обсязі поточних активів	96,85	97,95	77,51	1,1	-20,44
Відношення середньої величини кредиторської заборгованості до чистого доходу	0,5	0,36	0,3	-0,14	-0,06

З таблиць 1 та 2 можна зробити висновок, що у ПАТ «Кондитерська фабрика «АВК» дебіторська заборгованість перевищує кредиторську, і це може бути наслідком неплатоспроможності покупців. Деякі теоретики вважають, що це свідчить про раціональне використання коштів, оскільки підприємство залучає в оборот більше коштів, ніж відволікає з обороту. Але бухгалтері-практики оцінюють таку ситуацію тільки негативно, оскільки підприємство мусить погашати свої борги незалежно від стану дебіторської заборгованості.

Найбільшу питому вагу дебіторської заборгованості за всі три роки складає дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, яка з кожним роком збільшується. Це є негативною тенденцією і свідчить про неплатоспроможність і банкрутство частини покупців. За допомогою коефіцієнта залучення оборотних активів у дебіторську заборгованість ми бачимо тенденцію зменшення залучення оборотних активів, що є позитивною тенденцією. У нашому випадку на підприємстві ПАТ «Кондитерська фабрика «АВК» більшість показників є негативні, і це свідчить про негативне становище фінансового стану підприємства, відсутність економічного зростання підприємства.

Список використаних джерел:

1. Акімова Н.С. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємств оптової торгівлі: Монограф. – Харків: ХДУХТ. – 2016. – 285 с.
2. Москалюк Г.О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрями удосконалення і розвитку // Ефективна економіка. – 2018. – №. 4

Сущенко Т.В.

Факультет економіки ДНУ ім.Олесь Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Гарантією сталого розвитку підприємства в умовах ринкової конкуренції є оптимальне фінансове забезпечення, тобто таке забезпечення підприємства основними і оборотними активами, власними і залученими фінансовими ресурсами, якого буде достатньо для випуску запланованого обсягу безперебійного процесу виробництва і реалізації продукції, а також мінімізації витрат.

Комплексне поєднання виробничої, господарської, фінансової діяльності підприємства, яка не має капітального та іншого довгострокового характеру, називається поточною діяльністю підприємства. Фінансування поточної діяльності підприємства відбувається відповідно до фінансування його поточних фінансових потреб, які мають постійний характер і відображаються у власних і позикових оборотних коштах, які необхідні для формування та забезпечення безперервного кругообігу виробничих оборотних фондів протягом одного виробничого циклу [1].

За рахунок власного капіталу фінансується постійна мінімальна потреба в оборотних коштах, а шляхом короткострокових позик, як правило кредитних джерел – сезонна та інші додаткова потреба.

Власний капітал – це фінансові ресурси, що вкладає та додатково накопичує підприємство для організації та фінансування господарської діяльності.

Джерела фінансування підприємств:

- Самофінансування;
- Банківське кредитування;

- Бюджетне фінансування;
- Взаємне фінансування господарюючих суб'єктів [2].

Самофінансування полягає у реінвестуванні прибутку в діяльність того ж самого підприємства та амортизаційних відрахувань від основних засобів і нематеріальних активів.

Банківський кредит надається позичальнику у тимчасове використання частини власного або залученого капіталу на умовах платності, строковості, забезпечення та повернення зі сплатою банківського процента.

Бюджетне фінансування проявляється у вигляді бюджетних асигнувань, які надаються ,як правило, державним підприємствам у таких формах:

- державні субсидії;
- державні дотації ;
- бюджетні інвестиції [2].

Взаємне фінансування господарюючих суб'єктів підтримує зв'язки між підприємствами шляхом постачання продукції на умовах оплати з відстрочкою платежу . Особливістю і відмінністю даного методу від вище перерахованих є те , що взаємне фінансування не є стратегічно значущим і входить в систему короткострокового фінансування поточної діяльності.

Отже, фінансове забезпечення поточної діяльності підприємства – це один з важливих елементів фінансового механізму підприємницької діяльності.

Список використаних джерел:

- 1.Виноградська А.М. Основи підприємництва: навч. посібник / А.М. Виноградська; друге видання, перероб. і доп. - К.: Кондор, 2008. - 544 с.
- 2.Фінансова діяльність підприємств: навч. посібник / І.В. Аранчій, В.Д. Чумак, О.Ю. Смолянська, Л.В. Черненко. - К.: Професіонал, 2008. - 240 с.

Царапкіна М.О.

Факультет економіки ДНУ ім.Олесь Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Прибуток в ринкових умовах є основою економічного розвитку будь-якого суб'єкта господарювання незалежно від сфери його діяльності.

Зростання прибутку створює фінансову базу для розширеного відтворення, вирішення соціальних та матеріальних потреб трудового колективу і, як наслідок, є основою розвитку ринкової економіки. Аналіз прибутковості підприємства дає змогу оцінити найбільш витратні та збиткові осередки у діяльності підприємства, оцінити прибуткові види діяльності та виявити можливі шляхи розвитку та удосконалення.

Рентабельність – відносний показник фінансової та господарської ефективності виробництва на підприємствах, який відображає використання матеріальних, трудових і грошових ресурсів [1].

Проаналізуємо рентабельність підприємств за видами економічної діяльності для більш якісного дослідження та аналізу рентабельності різних галузей економіки України за 2013–2015 рр. (табл 2).

Таблиця 1 Динаміка основних показників рентабельності галузей економіки України за 2016–2019 рр.(%)

Вид економічної діяльності	Рік				Відхилення
	2016	2017	2018	2019	2019 до 2016 р
Сільське, лісове та рибне господарство	32,4	22,4	13,7	-0,9	-31,5
Промисловість	4,2	6,8	3,3	6,6	2,4
Будівництво	-0,4	1,6	1,3	3,7	4,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	15,8	18,8	11,4	20,4	4,6

Фінансова та страхова діяльність	-4,8	2,8	13,9	11,5	16,3
Освіта	5,6	3,7	3,3	-0,7	4,9
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	4,5	3,3	2,6	5,1	0,6

Створено автором на основі [2]

Згідно з таблицею 2 найбільший рівень рентабельності спостерігається в таких галузях економіки України, як оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів та промисловість.

Позитивні зміни рівня рентабельності, що відбулися за останні чотири роки, спостерігаються у таких галузях економіки, як будівництво, фінансова та страхова діяльність і охорона здоров'я та надання соціальної допомоги Ці зміни пов'язані з відновленням стабільності економічної ситуації в країні.

Протягом 2016–2019 рр. збитковими стають такі галузі економіки, як сільське, лісове та рибне господарство та освіта.

При цьому варто зазначити, що загалом спостерігається підвищення рівня рентабельності підприємств різних галузей економіки, що пов'язано зі збільшенням обсягу отриманого прибутку, а також зі зменшенням обсягу витрат.

Отже, аналіз рентабельності дає змогу визначити ефективність вкладення коштів у відповідну галузь економіки або підприємство, оптимальність та раціональність їх використання.

Завдяки запропонованим шляхам покращення рентабельності деяких галузей економіки відбудеться підвищення конкурентоспроможності продукції, що посприятиме зростанню прибутку.

Список використаних джерел

- 1.Амельченко Т. Прибутковість як один із найважливіших показників ефективності діяльності підприємства / Т. Амельченко, Д. Чайлякова // Економіка Крима. – 2010. – № 2(31). – С. 158–160.
- 2.Офіційний сайт Державного комітету статистики України Електронний ресурс Режим доступу - /www.ukrstat.gov.ua

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Оптимальна структура капіталу – це виважене співвідношення власних коштів підприємства до позикового капіталу, при якому забезпечується поєднання ризиків і дохідності підприємства, досягається максимальна ринкова вартість акціонерних товариств, підвищуючи при цьому курс акцій і підтримуючи достатній рівень стійкості та платоспроможності.

Залучення капіталу за найменшою вартістю та мінімальним ризиком з метою максимізації прибутку є головною умовою формування фінансових ресурсів підприємств за рахунок позикових коштів. Фундаментальна база цього процесу – оптимізація структури капіталу, яка проводиться з урахуванням багатьох критеріїв на меті котрих є забезпечення фінансової рівноваги підприємства за високої рентабельності капіталу [1].

Для того, щоб сформувати оптимальну структуру капіталу необхідно брати до уваги певні критерії, серед яких необхідно виокремити:

- максимізація рентабельності власного капіталу;
- досягнення максимального рівня прибутку в розрахунку на одну акцію;
- отримання максимальної дивідендної віддачі однієї акції;
- мінімізація вартості власного та позикового капіталу;
- дотримання рекомендованого рівня ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності підприємства тощо;
- урахування специфіки економічної діяльності підприємства.

Наприклад, оптимізація структури капіталу ПАТ «Кондитерська фабрика «АВК» м. Дніпро» можлива при покращенні таких показників, як:

- коефіцієнт фінансової незалежності. Спираючись на розрахунки, проведені на основі фінансової звітності підприємство можна зазначити,

що товариство здатне профінансувати лише 35%, 32% та 33% (за 2016 – 2018 рр. відповідно) активів за рахунок власного капіталу. Покращення наявного відсотка можливе за рахунок вкладання власниками додаткових коштів або залучення стороннього інвестора [2];

- коефіцієнт фінансування. З урахуванням того, що цей показник визначається співвідношенням позикового капіталу до власного, покращити його можна за рахунок збільшення розмірів власного капіталу та відповідного зменшення запозичених;
- рентабельність власного капіталу. Звертаючи увагу на зменшення рентабельності підприємства необхідно вжити заходів щодо збільшення прибутку, це в свою чергу можливо зробити за рахунок збільшення обсягів виробництва та реалізації, покращення якості продукції, зниження собівартості продукції, здійснення заходів щодо підвищення продуктивності праці працівників, впровадження обачної цінової політики, покращення стратегії маркетингу, ліквідація непродуктивних та наднормативних витрат на виробництві.

Отже, як зазначалось раніше, оптимізувати структуру капіталу можливо лише при урахуванні певних факторів, які враховують специфіку кожного підприємства, але головне, це: максимізації рентабельності капіталу та чистого прибутку, мінімізації вартості капіталу.

Список використаних джерел:

1. Кучменко В. О. Економічна сутність поняття капіталу підприємства та його структури / В. О. Кучменко // Економічний вісник університету. – 2017. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2017_33%281%29__30
2. Річні фінансові звіти «ПАТ «Кондитерська фабрика «АВК» м. Дніпро» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dnkf.avk.ua/shareholders/>

Шиманська Д.О.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.н.д.у. Ізюмська В.А.

ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

В загальному розумінні ліквідність означає можливість реалізації матеріальних та інших цінностей та їх перетворення на грошові кошти. Термін «ліквідність підприємства» характеризується як його спроможність швидко продати свої активи й одержати гроші для сплати своїх зобов'язань [1].

Оцінювання ліквідності підприємства відбувається за системою загальноприйнятих показників, а саме:

- коефіцієнт загальної ліквідності (покриття), який дорівнює співвідношенню оборотних активів і поточних зобов'язань;
- коефіцієнт поточної ліквідності, що розраховується як відношення різниці оборотних активів і запасів до поточних зобов'язань;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності – визначається відношенням грошових активів та поточних зобов'язань.

Для кращого розуміння наведених теоретичних відомостей пропонується розглянути аналіз ліквідності на прикладі ТОВ «ВТК «Формат» (табл. 1).

Таблиця 1 – Показники ліквідності ТОВ «ВТК «Формат»

Показники	2017	2018	2019
загальна ліквідність	2,86	2,87	1,85
поточна ліквідність	0,55	0,7	1,07
абсолютна ліквідність	0,15	0,27	0,28

Коефіцієнт покриття вказує на спроможність суб'єкта господарювання покривати короткострокові зобов'язання оборотними коштами; якщо показник

дорівнює 1, то на підприємстві спостерігається рівність поточних активів і пасивів, а беручи до уваги, що коефіцієнт істотно перевищує 1, можна зробити висновок, що Товариство володіє вільними ресурсами [2].

З метою визначення частини поточних зобов'язань, які підприємство здатне погасити за рахунок оборотних активів (без урахування запасів) розраховується коефіцієнт поточної ліквідності. У 2016 році дорівнював 0,55, що не досягає оптимального значення (більше 0,6), в 2017 році показник сягнув 0,7, а у 2018 – 1,07, що є більш ніж достатнім для суб'єкта малого підприємництва.

Для визначення частки короткострокових зобов'язань, яке підприємство здатне погасити в найближчі строки, не очікуючи надходження коштів за наявні дебіторські заборгованості вираховується коефіцієнт абсолютної ліквідності. Згідно з розрахунками ця частка становить 0,15 у 2016 році, 0,27 у 2017 році, 0,28 у 2018 році, що знаходиться в межах оптимального значення.

Наведений аналіз не виявив критичних відхилень, а отже підприємство є ліквідним, однак для більш досконалого розуміння поняття ліквідності необхідно виокремити можливі шляхи її покращення:

- оптимізація рівня запасів матеріалів, готової продукції та незавершеного виробництва;
- збільшення грошових коштів (наприклад за рахунок отримання платежів від здачі в оренду виробничих фондів);
- зменшення обсягу дебіторської заборгованості;
- збільшення обсягів реалізації продукції, розширення ринку збуту;
- залучення інвесторів;
- співпраця з маркетологами тощо.

Список використаних джерел

- 1) Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В. Фінансовий аналіз: Ч. 2. Спеціальні методи фінансового аналізу: навч. посіб. Дніпро: НМетАУ, 2016. 76 с. 10.
- 2) Мних С. В. Фінансовий аналіз : підручник. Київ: КНТУ, 2014. 536 с

Шиманська Д.О.

Факультет економіки ДНУ імені Олеса Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Водолазська О.А.

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

За ринкових умов господарювання фінансово стійким є підприємство, обсяг активів якого є достатнім для покриття наявних зобов'язань. В короткостроковій перспективі такий суб'єкт господарювання є платоспроможним. Фінансова стійкість здобувається, якщо ресурси, інвестовані у фінансово-господарську діяльність підприємства, повертаються за рахунок валового доходу від неї, а тезаврований прибуток забезпечує автономію від джерел зовнішніх фінансових ресурсів [1].

В сучасній економічній літературі прийнято виділяти 4 типові стадії фінансової стійкості:

- абсолютна стійкість. Спостерігається при достатньому обсязі власних фінансових ресурсів для формування оборотних активів для покриття запасів і витрат;
- нормальна стійкість – обсяги витрат і запасів покриваються власними та довгостроковими позиченими джерелами;
- нестійкий стан – покриття запасів і витрат відбувається за допомогою власних, довго- та короткострокових позикових джерел;
- кризовий стан – покриття запасів і витрат не можливе.

Для оцінювання рівня фінансової стійкості прийнято використовувати наступні показники:

- коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів, який дорівнює частці розподілу суми позикових коштів на суму власного капіталу. Нормативне значення показника варіюється в межах 1, що допускає рівність позикових та власних коштів;
- коефіцієнт автономії розраховується як співвідношення власного капіталу до валюти балансу. Мінімальне допустиме значення показника

дорівнює 0,5. При меншому значенні показника вважається, що підприємство втрачає спроможність забезпечувати безризикове використання позикових коштів;

– коефіцієнт ефективності використання власних коштів розраховується як співвідношення чистого прибутку до середньої величини власних коштів. Даний коефіцієнт не має нормативного значення, проте позитивною тенденцією є його зростання з року в рік, адже цей показник вказує на величину прибутку, отриманого з 1 грн. власних коштів;

– коефіцієнт використання фінансових ресурсів являє собою відношення чистого прибутку і валюти балансу. Цей коефіцієнт вказує наскільки швидко отриманий прибуток здатен компенсувати вартість майна [2].

Якщо при розрахунку цих коефіцієнтів у динаміці була виявлена тенденція до зниження рівня фінансової стійкості підприємства, то необхідно вжити наступні заходи:

- 1) здійснювати постійний аналіз платоспроможності покупців, щоб зменшити ризик неповернення коштів за вже реалізовану продукцію;
- 2) виокремити альтернативні напрями розвитку підприємства;
- 3) провести оцінку витрат на реалізацію кожного альтернативного напрямку використання фінансових ресурсів і перевірити їх ефективність та відповідність поставленим цілям;
- 4) зменшувати обсяги залучених коштів за рахунок погашення поточної кредиторської заборгованості.

Список використаних джерел:

- 1) Беялов Т.Е. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення / Т.Е. Беялов, А.В. Олійник // Международный научный журнал «Интернаука». – 2016. – № 12 (22). – С. 22-26 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2016_12%282%29__6
- 2) Шаблиста М. Н. Концентрація власного капіталу підприємств як необхідна передумова забезпечення структурної модернізації реального сектора економіки / Л. М. Шаблиста // Бізнес Інформ. – 2014. – № 11. – С. 246-252 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_11_43

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

Бойко І.В., Малишко Е.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник: канд. екон. наук Валуйський І.А.

ДІЯЛЬНІСТЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Використання позичкових коштів суб'єктами підприємницької діяльності та домогосподарствами є необхідною умовою їх стабільного розвитку, а задовольнити цей попит в переважаючому обсязі можуть банківські та небанківські фінансові посередники. Фізичні та юридичні особи багато років проявляють більший рівень довіри саме до банківських установ, ніж до небанківських фінансових установ. Причиною цієї ситуації стала діюча в Україні банкоцентрична модель фінансового ринку. Саме тому, питання функціонування кредитних спілок набуває все більшої актуальності, адже їх поточний розвиток на території нашої країни не дає змогу ефективно виконувати всі функції, що покладені на них. Це також призводить до зменшення можливості вільно конкурувати з банківськими установами з метою залучення вільних фінансових ресурсів населення.

Кредитні спілки виступають неприбутковими фінансовими установами, які створюються фізичними особами або професійними спілками для надання фінансових послуг [3]. Також варто відзначити, що ключовою особливістю кредитної спілки є те, що вона одночасно виступає як кредитний кооператив та небанківська фінансова установа. Винятковою рисою такої установи є особливе представлення фінансових послуг, що визначає її вагомому соціально-економічну роль.

Члени такої установи, як кредитна спілка, використовуючи загальні суми вкладень, допомагають один одному фінансами для задоволення особистих

потреб (лікування, страхування, навчання тощо) та отримують за це винагороду у вигляді відсотків за користування позиною. Засобами для взаємного кредитування є внески учасників спілки. Вони володіють винятковими можливостями для залучення заощаджень населення з метою здійснення споживчого та підприємницького кредитування, а також мають відпрацьовані методики, клієнтуру (пайовиків), досвідчених фахівців, що працюють з мікрокредитуванням [1]. Пайовики (учасники кредитної спілки) несуть солідарну відповідальність за можливі фінансові ризики, спільно вирішуючи, кому і в якому обсязі надавати кредити, як використовувати тимчасово вільні фінансові ресурси тощо. Окрім функції фінансово-кредитного посередництва кредитні спілки мають також й специфічні особливості: обмежене коло учасників, отримання прибутку не є першочерговою метою, соціальний захист учасників спілки.

Нині кількість зареєстрованих кредитних спілок, які функціонують на фінансовому ринку, становить 348 установ (станом на 01.10.2019 р.). Протягом останніх років спостерігається стала тенденція до зменшення кредитних кооперативів на території України. Це може свідчити про наявність проблем у сфері регулювання та нагляду за діяльністю кредитних спілок в Україні. Вагомий вплив на це здійснює прогноз щодо порушення стабільності національної грошової одиниці і як наслідок стрімкий відтік депозитних коштів, зменшення купівельної спроможності населення, відсутності стабільності отримання доходів та ймовірного зниження рівня заробітних плат [2].

Ключовими проблемами кредитних спілок до теперішнього часу залишались брак довіри, низький рівень платоспроможного попиту на фінансові послуги, недосконалість ліцензійних вимог. Однак зростання активів кредитних спілок та обсягів фінансових операцій свідчить про поступове повернення довіри споживачів, ріст зацікавленості інвесторів, через розуміння перспектив їх подальшого розвитку, підвищення попиту на послуги з

мікрокредитування на задоволення невідкладних потреб населення, фінансування малого бізнесу та промисловості АПК тощо.

Отже, кредитні спілки виступають невід'ємною складовою сучасної фінансової інфраструктури кожної розвиненої держави. Також вони здатні мобілізувати вільні кошти населення і не тільки розв'язати проблему кредитування споживчих потреб громадян, а й значно збільшити інвестування в малий бізнес. Разом з тим, діяльність кредитних спілок з видачі позик і залучення заощаджень не носить публічного характеру та обмежена розмірами членської бази, що викликає певні сумніви у передбачуваних інвесторах.

Список використаних джерел:

1. Осадець О.М. Соціально-економічна ефективність функціонування кредитних спілок / О.М. Осадець // Стратегії та політика розвитку територій: міжнародні, національні, регіональні та локальні виклики: Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. 10-12 травня 2018 р. – Чернівці, 2018. – С. 117-119.
2. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfr.gov.ua>.
3. Про кредитні спілки [Електронний ресурс]: Закон України від 20.12.2001 року № 2908-III. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>.

Борисенко В.Б.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

ХЕДЖ-ФОНДИ НА СВІТОВОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Хедж-фонд – це інвестиційний фонд, учасники якого вкладають кошти для придбання різних видів активів, при чому вони можуть не дотримуватись вимог певної диверсифікації коштів. Фонд вільний у виборі стратегії, адже майже не регламентується державними органами.

Серед закордонних та вітчизняних дослідників, які вивчають створення, розвиток та стратегії управління хедж-фондами та присвятили свої праці аналізу особливостей діяльності хедж-фондів, можна назвати, насамперед, таких науковців та експертів, як В. Котіков, С. Кропельницька, В. Матвеев, Д.

Нейл та ін. Однак, економічна сутність хедж-фондів досліджена українськими вченими недостатньо, а поле для досліджень є досить широким [1].

Зазвичай хедж-фонди вкладають кошти не тільки в цінні папери, але й у похідні фінансові інструменти. Саме через це учасники хедж-фондів можуть отримувати високі заробітки за рахунок дивідендів навіть в момент падіння фондового ринку.

Хедж-фонд складається із загального партнера і обмежених партнерів. Загальний партнер керує та організовує діяльність фонду. Обмежені партнери – це учасники, які вкладають свої кошти, але не беруть участі в управлінні ним. Найчастіше хедж-фонди існують у формі товариства з обмеженою відповідальністю. Плату за управління активами, зазвичай, такий «загальний партнер» отримує 20% від чистого прибутку фонду. Адміністративна зарплата — близько 2-3% від розміру чистих активів. Решта результату діяльності розподіляється між усіма учасниками фонду пропорційно до їх часток. Можна вважати, що хедж-фонд - це закритий клуб багатих інвесторів, через те, що мінімальний розмір для вступу в такий фонд сягає від 100 тисяч доларів.

Ставши учасником хедж-фонду, вийти з нього уже не просто. Про свій вихід необхідно попереджувати керівника за 15-60 днів до дати передавання паю. Після цього може знадобитися до 30 днів для отримання належної частки у статутному фонді. Після того, як учасник залишає або вступає до фонду, то частина кожного партнера переглядається.

Між інвестиційними компаніями (фондами) та хедж-фондами різниці майже не має, за виключенням того, що хедж-фонди не підпадають під законодавство, яке регулює діяльність інвестиційних компаній. Тому часто вони виконують дуже ризикові операції, які заборонені у випадку з регульованими інституційними інвесторами. Крім того, хедж-фонди вільні у виборі інституційного стилю.

Хедж-фонди можуть не обмежуватись лише придбанням цінних паперів, а також практикувати хеджування через опціони на акції, що зазвичай носить

обмежений характер дії на ризик. Роль хедж-фондів на світовому ринку набагато вища за їх частку в загальних активах інституційних інвесторів, яка не перевищує 2%.

В Україні інвестиційні фонди зветься «Інститути Спільного Інвестування» (далі – ІСІ) і регулюються Законом України «Про інститути спільного інвестування». Серед функціонуючих видів ІСІ (пайові інвестиційні фонди; корпоративні інвестиційні фонди; венчурні інвестиційні фонди) в законодавстві України «хедж-фонд» не виділено як окремий вид [2].

В умовах кризи інвестори не готові до можливих високих ризиків, що стає ще однією перепорою для створення хедж-фондів в Україні. Щоб конкурувати із західними фірмами, українським компаніям потрібно приводити бухгалтерську звітність у відповідність до міжнародних стандартів і правильно оформлювати інституційні проекти, адже проблеми, з якими стикаються українські компанії не дозволяють їх бути активними на світовому ринку.

Список використаних джерел:

1. Чередниченко А. В. Особливості розвитку та причини успіху хедж-фондів у сучасній системі світових фінансів [Електронний ресурс] / А. В. Чередниченко – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2011/13.pdf.
2. Про інститути спільного інвестування: Закон України від 05.07.2012, із змін., внес. згідно із Законами України: за станом на 06.01.2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>

Бровко Є.І.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Науковий керівник доц. Бровко Л.І.

**РИЗИКИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ : ЇХ ДЖЕРЕЛА, КЛАСИФІКАЦІЇ ТА
ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ**

Формування та використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств знаходиться в прямій залежності від особливостей сільськогосподарського виробництва, які впливають на організацію цих

процесів, структуру джерел, напрями використання, обсяги та стабільність надходження фінансових ресурсів. Найбільш істотними чинниками впливу доцільно визначити такі об'єктивні ознаки кругообігу фінансових ресурсів в аграрній сфері, як: сезонне розмежування періодів здійснення витрат і одержання доходів; тривалий виробничий цикл; наявність земельно-майнових орендних відносин; висока ризиковість функціонування та інші.

Аграрне виробництво, як і будь-яка інша галузь економіки, є достатньо специфічною, чим зумовлює певну специфіку організації фінансів та прояві ризиків, що впливають на формування фінансових ресурсів.

Класифікація ризиків в сільському господарстві за джерелами походження, особливостями процесу виробництва, переробки та споживання продукції необхідна для своєчасної ідентифікації, правильної оцінки та протидії ризикам. Джерелами ризиків в сільському господарстві є:

- зниження родючості земель сільськогосподарського призначення, зміна аграрного ландшафту й супроводжується деградаційними процесами;
- перекоси рівня рентабельності від експлуатації земельних ресурсів в господарському комплексі;
- нестабільність функціонування фінансової системи України, особливо в умовах зародження ринку іпотеки під заставу земельних ділянок;
- погодні умови, що впливають на продуктивність сільськогосподарських земель, що відображається на врожайності культур, тобто ефективність земельних ресурсів частково залежить від об'єктивних погодних умов, відповідно визначають втрати виробництва, обсяги виробленої та реалізованої продукції, розмір прибутку і рівень рентабельності виробництва;
- біологічна природа земельних ресурсів, що, насамперед, виявляється у природній родючості ґрунтів;
- територіальна протяжність земельних ресурсів, що ускладнює роботу сільськогосподарських підприємств через розгрупованість

сільськогосподарського виробництва, особливо це помітно в пасовищному тваринництві та садівництві.

Соціально-економічне середовище характеризується як ризиковане, оскільки ризики в сільському господарстві мають істотну загрозу для продовольчої безпеки України і розглядається як сукупність агрохімічних, агротехнічних, інституціональних, екологічних, природо-кліматичних, соціальних, фінансово-економічних, управлінських та ін. ризиків, які впливають на весь процес виробництва, переробки, реалізації та споживання сільськогосподарської продукції.

З огляду на стратегічну важливість та високий економічний ризик сільськогосподарського виробництва, в усіх країнах світу організовано системи фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників. У більшості країн держава бере активну участь у фінансуванні і кредитуванні сільськогосподарської діяльності шляхом державного регулювання цін та надання державних субсидій.

Сільськогосподарські підприємства багатьох зарубіжних країн мають достатній доступ до кредитних ресурсів. Широке використання кредитних ресурсів стимулюється наявністю різноманітних державних програм підтримки таких підприємств через механізми здешевлення кредитів (Данія, Польща), державні пільгові кредити (Швеція, Австрія, Данія, США), пільгове оподаткування таких коштів (Німеччина) та ін.

Проблеми достатнього забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств і підвищення ефективності їх використання носять глибокий, масштабний та всеохоплюючий характер.

Вітер К.О.

Факультет економіки ДНУ ім. Олесь Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

КОНКУРЕНТНА ДЕВАЛЬВАЦІЯ: ФАКТОРИ ТА ЧИННИКИ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНИХ ВІЙН

Глобальна конкурентоспроможність держави залежить від ряду факторів, серед яких важливу роль відіграє курс національної валюти, та багато в чому визначає її купівельну спроможність на світовому ринку. Питання валютних війн в даний час є актуальним, адже на міжнародному валютному ринку спостерігається падіння вартості національних грошових одиниць розвинених країн, а глобальна економіка є нестабільною. Валютна війна, відома також як конкурентна девальвація, є послідовним навмисним коригуванням обмінного курсу національної валюти, спричинена прагненням окремих країн отримати несправедливу торговельну перевагу перед іншими країнами, спричиняючи падіння обмінного курсу валюти проти інших валют [1].

Країни з фіксованим обмінним курсом зазвичай просто заявляють про це. Інші країни фіксують свої ставки до американського долара, оскільки це глобальна резервна валюта. Однак у більшості країн діє гнучкий обмінний курс. Вони збільшують пропозицію грошей, щоб знизити вартість своєї валюти.

У центрального банку є багато інструментів для збільшення грошової маси за рахунок зниження процентних ставок за внутрішньобанківськими кредитами або відкритої інтервенції на валютному ринку. Уряд країни також може впливати на вартість валюти за допомогою фіскальної політики експансії щодо збільшення чи зменшення рівня податків. Мотивацією урядів до маніпулювання валютою є [2]: зростання конкурентоспроможності на світовому ринку; збільшення обсягів іноземних інвестицій; покращення торговельного балансу країни; збільшення числа зайнятого населення; стимулювання до розвитку національної економіки, тощо.

Так, позитивним прикладом є азіатський гігант, який, девальвуючи національну валюту, знизив ціну свого експорту, зменшив дефіцит торгівлі та

здобув конкурентну перевагу на міжнародних ринках. Слабша валюта зробила більш дорогим імпорт Китаю, тим самим стимулюючи виробництво продуктів, що підміняють їх на території країни, для допомоги вітчизняній промисловості. Підприємства Китаю стали експортувати більше й відповідно отримувати більші прибутки, розширювати виробництво та створювати нові робочі місця, тощо.

Але існує й негативний ефект девальвації, який полягає в зниженні обсягів імпорту, рівня оплати праці і збільшенні цін на ввезені з-за кордону товари. В результаті страждають орієнтовані на імпорт компанії, покупці, які віддають перевагу зарубіжним товарам, і громадяни, які втратили роботи в зв'язку з низькою вартістю праці в країні, девальвованій своєю валютою.

Сучасними головними центрами валютного протистояння є США, Європа та Китай. Приховане маніпулювання валютою, все більше являє собою гонку донизу, коли країни намагаються витіснити вартість своїх валют нижче, ніж конкуренти, щоб отримати перевагу в торгівлі.

Світові валютні потрясіння є впливовим явищем для кожної країни світу. Так, в Україні зміцненню гривні у 2019 році сприяв спокій на світових ринках. Попит на метали і іншу сировину погіршує перспективи гривні. Втім сприяють зміцненню гривні чисельні емісії ОВДП, придбані іноземцями, перспективи відкриття ринку землі, накопичені запаси НБУ, тощо. Отже, конкурентна девальвація – це стабілізаційний інструмент, широко застосовуваний при різких негативних впливах світової економіки щодо окремої держави, проте термін дії цього інструменту обмежений. У разі затяжних валютних війн від курсових дисбалансів постраждають країни з економікою, що розвиваються.

Список використаних джерел:

1. Рікардз Дж. Валютні війни. Витоки наступної світової кризи / пер. з англ. Д. О. Тавровецький. – Київ : Наш Формат, 2018. – Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books>
2. Ричка М.А., Валютні війни як маніпулятивний інструмент міжнародних відносин / М. А. Ричка, О. М. Слюсарчук // Світове господарство і міжнародні економічні відносини. – 2019. – № 31. – С. 45-51.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Сьогодні страховий ринок є важливим сегментом ринкових економічних відносин. Стійкий, динамічно розвинутий страховий ринок країни - є запорукою успішного розвитку національної економіки, ринку інвестицій, а також соціальної захищеності суспільства. Страховий ринок посідає значне місце серед небанківських фінансових установ України та є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових інститутів. Тому доцільно оцінити стан страхового ринку та визначити його місце в економіці України.

За роки ринкових перетворень не вдалося повною мірою сформувати стійкий відповідний сучасним потребам суспільства ринок страхових послуг. Саме тому питання статистичного аналізу динаміки та розвитку є актуальним при дослідженні даного сектору економіки.

Страховий ринок України хоча і пройшов стадію формування, але досі знаходиться на етапі свого розвитку. За оцінками експертів, покриття страхового поля в Україні становить 3-5%, тоді як у країнах Західної Європи – понад 90%. Це свідчить про наявність в Україні великих невикористаних резервів розвитку страхового ринку, реалізація яких значною мірою залежить від ефективності функціонування національної економіки [1].

Страховий ринок України протягом останніх трьох років зазнав значних змін у кількісних показниках розвитку, кількість страховиків демонструє тенденцію до зменшення, однією з причин скорочення кількості учасників ринку стало посилення жорсткої політики державного регулятора щодо несумлінних компаній.

Основні тренди на страховому ринку України у 2019р.:

1. Зміна капіталу. На зміну Європейському капіталу приходить заокеанський. Так, український ринок покинув французький страховик АХА, а

його місце зайняв Канадський холдинг Fairfax. Це вже друга інвестиція канадського холдингу в страхування України. До цього, Fairfax вже придбав одного страховика – QBE. Таким чином, частка північноамериканського капіталу в страховому ринку України зросла майже до 10%.

2. Попит на медичне страхування. Якщо щорічний приріст медичного страхування протягом останніх 5 років становив порядку 15%, то в 2019 р. очікується приріст до 35%.

3. Глобалізація триває. Продовження укрупнення ринку. Така тенденція проглядається протягом останніх років і, судячи з усього, буде продовжуватися. ТОП-20 страховиків володіють 80% всього українського страхового ринку. Щороку “вибиває” з ринку дрібні компанії і їх портфелі відразу ж “поглинаються” лідерами ринку. Це ще більше прискорює процес концентрації ринку у ТОП-ових страховиків.

4. Поява нових страхових продуктів. Страхування кіберризиків. Втрати бізнесу від кібератак ростуть величезними темпами. Аналітики групи Allianz проносять зростання втрат бізнесу від кібератак до 2 трильйонів в 2019 році.

Безумовно, політична та економічна ситуація впливає на споживчій настрій клієнтів. Оскільки політика страхового ринку передбачає захист, який пропонує будь-який страховий продукт, потрібно довіру споживачів тримати на належному рівні, шляхом пропонування споживачу, такі продукти, при яких будуть мінімізовані витрати. Стримуючим чинником діяльності українського страхового ринку є те, що він і на сьогоднішній час знаходиться в досить складній та суперечливій ситуації. На функціонування ринку страхових послуг впливали, як внутрішні та і зовнішні фактори, зокрема антитерористична операція(АТО) на сході країни, девальвація у 2015 році (300%) та значна інфляція, «втеча» з банків близько 30% депозитів фізичних осіб – 60 млрд. грн. та \$9 млрд., окупація частини території України[2].

Список використаних джерел:

1. Єрмошенко А. М. Методичний підхід до аналізу стресостійкості страхових компаній [Електронний ресурс] / А. М. Єрмошенко // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 7. –

С. 369-377. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2016_7_42.

2. Журавка О. С. Аналіз сучасного стану страхового ринку України [Електронний ресурс] / О. С. Журавка, А. Ю. Васильчук // Електронний журнал «Ефективна економіка». – 2017. – №

3. – Режим доступу : <http://www.economy. nauka.com.ua/?op=1&z=5493>.

Герман Г.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ЗМІНИ ВАЛЮТНИХ КУРСІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Останніми роками значна кількість досліджень зосереджена на взаємозв'язку між валютними курсами та різними причинними факторами. Дослідники використовують різні набори даних та емпіричних стратегій, адже валютний курс є одним з найважливіших макроекономічних змінних в країнах, що розвиваються, та в країнах з перехідною економікою. Він впливає на інфляцію, експорт, імпорт та економічну активність.

Дослідження М. Рапетті, П. Скотта та А. Размі [5] виявили позитивний зв'язок між обмінними курсами та економічним зростанням. Вони виявили, що зменшення валютного курсу має тенденцію до зниження із рівнем ВВП на душу населення. Цей ефект є більшим і сильнішим для країн, що розвиваються, ніж для розвинених країн. Рух обмінного курсу важко передбачити, але спостерігаються чіткі моделі того, як валюти спільно оцінюються або знецінюються по відношенню до інших валют. Вчені проаналізували зміни залежностей у часі та дослідили, чи впливають на ці заходи діловий цикл чи різниця процентних ставок, та виявили, що залежності дійсно змінюються в часі.

М. Е. Хамріта та А. Трифі [4] вивчили багатомасштабну залежність між процентною ставкою, обмінним курсом та ціною акцій за допомогою вейвлет-перетворення (wavelet transform). Вони досліджували ці дані за вибіркою 18 років, та результати їх праці показали, що залежність між процентною ставкою

та валютним курсом істотно не відрізняється від нуля. Тобто, ряд процентних ставок та валютних курсів, як правило, не є залежним. Більшість досліджень, які намагаються пояснити коливання цін на акції та курси валют, зацікавлені в пошуку високочастотної статистичної залежності між двома змінними. Було підтверджено [3], що зв'язок між цінами акцій та курсом валют є позитивним, коли ціни на акції є провідною змінною, та негативним – коли курси валют є провідною змінною. Зниження курсу валюти може знизити фондовий ринок. Фондовий ринок буде реагувати зниженням на менше відсотка до знецінення курсу на один відсоток. Це також означає, що зростання курсу валют стимулює фондовий ринок.

Роль змін валютного курсу в усуненні дисбалансів міжнародної торгівлі каже про очікування, що в країнах з поточним надлишком торгівлі буде позитивна валюта, тоді як в країнах з дефіцитом торгівлі – буде знецінення валют. Такі зміни обмінного курсу призвели б до зміни міжнародних відносних цін, які б працювали на усунення торгового дисбалансу. Щодо впливу мінливості валютних курсів на торгівлю, значна кількість теоретичної та емпіричної літератури залишається неоднозначною. Таліоні [6] стверджувала, що несприятливий вплив мінливості валютного курсу (на торгові потоки), якщо він існує, безумовно, не є великим. Існує широкий спектр емпіричних доказів, деякі на користь, а деякі проти цієї. Що стосується рівня валютних курсів, то теоретичні та емпіричні дослідження за останні роки показують, що взаємозв'язок між рівнем валюти та торгівлею настільки багатогранний і складний, а тому важко зайняти тверду позицію по цьому питанню [1].

Також в міжнародній макроекономічній літературі став цікавим зв'язок між державними витратами та реальним обмінним курсом. С. Чаттерджі та А. Мурсагулов вивчили механізм, завдяки якому витрати на державну інфраструктуру впливають на динаміку реального обмінного курсу [2]. Використовуючи двосекторну модель відкритої економіки з міжгалузевими коригуваннями, вони показали, що державні витрати генерують немонотонний

U-образний шлях коригування реального курсу обміну з різкими міжчасовими компромісами. Вплив державних витрат на реальний обмінний курс критично залежить від складу державних витрат, основної політики фінансування, інтенсивності приватного капіталу у виробництві та відносної продуктивності державних інфраструктура.

Тому, взявши досвід зарубіжних вчених, можна, для початку, виявити існування детермінаційного зв'язку між складовою змін державного (або зовнішнього) боргу та обмінного курсу України, визначити інтенсивність цього зв'язку, вибрати змінні, що показують найбільш інтенсивний зв'язок, розробити параметри для дійсної лінійної регресійної моделі для прогнозування обмінного курсу. Така методологія дослідження буде спрямована на аналіз співвідношення змінних (існування, призначення, інтенсивність), на визначення моделі та лінійних оцінок регресії та на тестування достовірності моделі. Багатофакторну модель часто використовують при моделюванні економічних явищ, тому в подальших дослідженнях обмінний курс буде результатом зовнішнього боргу України. Використання цієї моделі буде ґрунтуватися на припущенні, що серед факторів, що визначають зміну валютного курсу, визначальним фактором є саме компонент зовнішнього боргу.

Список використаних джерел:

1. AUBOIN, M., RUTA, M. (2011), The relationship between exchange rates and international trade: a review of economic literature, World Trade Organization, Economic Research and Statistics Division, Staff Working Paper, No. 17.
2. CHATTERJEE, S., MURSAGULOV, A. (2012), Fiscal Policy and the Real Exchange Rate, IMF Working Paper, No. 52.
3. DIMITROVA, D. (2005), The Relationship between Exchange Rates and Stock Prices: Studied in a Multivariate Model, Issues in Political Economy, Vol. 14.
4. HAMRITA, M. E., TRIFI, A. (2011), The Relationship between Interest Rate, Exchange Rate and Stock Price: A Wavelet Analysis, International Journal of Economics and Financial Issues, Vol. 1, No. 4, pp. 220-228.
5. RAPETTI, M., SKOTT, P., RAZMI, A. (2011), The Real Exchange Rate and Economic Growth: Are Developing Countries Different? University of Massachusetts Working Paper, p. 8.
6. TAGLIONI, D. (2002), Exchange Rate Volatility as a Barrier to Trade: New Methodologies and Recent Evidences, *Economie Internationale (CEPII)*, Quarter 1-2, pp. 227-259

Горбунова Ю.Р.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ

У сучасних умовах розвитку економіки України все більшого значення набуває питання поживавлення інвестиційної діяльності комерційних банків на ринку цінних паперів. Вкладення коштів в цінні папери є одним з головних видів активних операцій банку після кредитування, оскільки надає йому можливість підвищити рівень ліквідності та прибутковості, мінімізувати ризики, а також забезпечити диверсифікацію банківських вкладень.

Участь банківської установи в інвестиційному процесі на фондовому ринку багатогранна. Комерційний банк на ринку цінних паперів може виступати не тільки в ролі інвестора, а також обслуговувати інвестиційні операції клієнта.

У першому випадку діяльність банку пов'язана з формуванням інвестиційного портфелю, що складається з різного роду цінних паперів, фінансових інструментів, а також грошових вкладень у статутні фонди підприємств з метою отримання прибутку.

Щодо інвестиційної діяльності комерційних банків з обслуговування потреб клієнта на фондовому ринку, то вона може бути розподілена за такими трьома напрямками:

1) посередницька діяльність (емісія та продаж цінних паперів, брокерські та дилерські послуги, формування оптимального портфелю цінних паперів);

2) довірча (трастова) діяльність – управління цінними паперами та грошовими фондами клієнтів на довірчих правовідносинах;

3) інфраструктурна діяльність (виконання обов'язків реєстратора та зберігача цінних паперів, клірингова діяльність, інформаційно-консультаційні послуги)[1].

На сьогоднішній день існує низка труднощів, що можуть стати перешкодою розвитку інвестиційної діяльності українських банків на фондовому ринку [2]:

- недостатнє законодавче регулювання ринку цінних паперів;
- низький рівень капіталізації банків та фондового ринку;
- відсутність цілісності функціонування інститутів депозитарної системи;
- несуттєва частка цінних паперів у структурі активів банку тощо.

Виходячи з цього необхідно провести комплекс заходів, що дасть змогу збільшити ефективність інвестиційних операцій банківських установ на фондовому ринку України.

Пріоритетним має стати підвищення ступеня прозорості укладання угод на ринку цінних паперів та централізація депозитарної системи, приведення нормативно-правових актів, що визначають діяльність банків та функціонування фондового ринку до міжнародних стандартів.

Також у підвищенні активізації інвестиційних операцій банків необхідне зосередження торгівлі цінними паперами українських емітентів на фондових біржах та удосконалення системи обліку прав власності на цінні папери [3].

Таким чином, за умов сталого розвитку фондового ринку України та поживавлення інвестиційної діяльності комерційних банків на ньому, у майбутньому інвестування в цінні папери може стати для банків перспективною альтернативою кредитуванню.

Список використаних джерел:

1. Береславська О. І. Діяльність банків на ринку цінних паперів України. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України / О.І. Береславська. – К., 2016. – № 2. – С. 21-30.
2. Онищенко Ю.І., Генова О.І. «Аналіз інвестиційної діяльності банків України» / Ю. І. Онищенко, О.І. Генова [Електронний ресурс] // Інфраструктура ринку. – 2016. – №2. – Режим доступу до журналу: <http://www.marketinfo.od.ua/uk/2-2016>
3. Болдова А.А. Інвестиційна діяльність банків України / А.А. Болдова, Г.І. Романова. // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – К., 2015. № 1. С. 6–13.

Джежела С.С.

Факультет економіки ДНУ ім.О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н., Макаренко Ю.П.

СУЧАСНИЙ СТАН МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі в Україні діє система медичного страхування, яке може проводитись в обов'язковій та добровільній формах, що закріплено законом «Про страхування» [2].

Медичне страхування виступає одним з рычагів підвищення рівня медицини в країні, однак система обов'язкового медичного страхування поки що не розвинута належним чином, його використовують тільки для подорожей за кордон.

Що стосується добровільного медичного страхування, однак воно також поки що не є розповсюдженим – за останніми даними всього лише 6% українців мають медичні поліси. Частіше всього медичне страхування оформлюють компанії для своїх робітників, таким чином покривають затрати на лікування. Самостійно громадяни оформлювати страхові поліси не поспішають, причиною цього може виступати недовіра, що не буде виплачуватись компенсація, низький рівень доходів громадян, а можливо страховий ринок просто не готовий до роботи з фізичними особами.

Сьогодні в Україні понад 90% громадян, які не мають медичних полісів, це свідчить про те, що перспективи розвитку медичного страхування в Україні великі, оскільки потенційних споживачів багато.

Сучасний стан системи охорони здоров'я України не дає змоги повною мірою забезпечити право громадян на медичну допомогу на відповідному рівні, який передбачений міжнародними стандартами та законодавством України. Потрібно вдосконалити систему фінансування закладів охорони здоров'я – переходу на принципи фінансування вартості конкретної медичної послуги, наданої конкретному громадянину [1, с. 400].

Так в Міністерстві охорони здоров'я говорять, що з 2020 року почнеться активний розвиток медичного страхування в Україні. Планують ввести британську модель страхування, яка має три основні принципи:

- страхова медицина фінансується з загальних податків, які сплачують всі громадяни, а не тільки ті, хто офіційно працевлаштований;
- універсальне покриття: ти проживаєш в цій країні, отже ти застрахований;
- громадянам покривають відповідний список медичних послуг або ліків, за все інше потрібно платити самостійно [3].

Впровадження загальнообов'язкового медичного страхування сприятиме збільшенню фінансових надходжень у галузь охорони здоров'я в межах чинного законодавства, але потрібно буде спочатку залучити велику кількість коштів для створення нового фонду, що в свою чергу збільшить податковий тягар на громадян.

Отже, можна стверджувати, що на даному етапі Україна не готова до таких кардинальних змін в області медичного страхування, тому доцільним є впровадження змішаної системи медичного страхування, за якої страхові внески буде сплачувати держава, роботодавці та громадяни, яка повинна забезпечити рівність та доступність медичних послуг високої якості для всіх громадян.

Список використаних джерел:

- 1.Говорушко Т.А. Страхові послуги: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2005, 400 с.
- 2.Закон України « Про страхування» Електронний ресурс – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
- 3.Медичне страхування: коли добровільне стане обов'язковим і як це працюватиме Електронний ресурс – Режим доступу: https://24tv.ua/health/medichne_strahuvannya_koli_dobrovilne_stane_obovyazkovim_i_yak_tse_pratsyuvaty_n1166692

Костенко А.В.

Факультет економіки ДНУ ім.О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Дробот Я.В.

ОЦІНКА СТАНУ КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Кредитування стає більш затребуваним в посткризовий період, коли економіка України знаходиться в достатньо складних умовах та потребує великих обсягів кредитних ресурсів для виходу на докризовий рівень. Важливим і актуальним питанням для України є вдосконалення організаційно-економічних та правових засад ефективної кредитної діяльності, для задоволення суспільних потреб в позикових коштах. Аналіз даних за 2019 р., що стосується надання кредитів юридичним та фізичним особам свідчить, що серед регіонів України найбільше було видано кредитів у м. Київ та Київській області – понад 55 млрд. грн. або 34% від загальної кількості. Серед лідерів за обсягом кредитного портфеля громадян також Дніпропетровська, Одеська та Харківська області. Найменші обсяги зафіксовано в Тернопільській, Чернігівській та Кіровоградській областях [1]. Найбільшу частку серед кредитів наданих фізичним особам займають споживчі кредити, кредити на придбання, будівництво та реконструкції нерухомості, та юридичним - кредити надані нефінансовим корпораціям, домашнім господарствам та інші. Важливим елементом здійснення процесу банківського кредитування є процентні ставки, які самостійно встановлюються банківськими установами.

Станом на кінець вересня 2019 р. приблизно 82% кредитів було видано нефінансовим корпораціям, 17% – домашнім господарствам та некомерційним організаціям. Кредитування є популярним серед таких видів економічної діяльності: оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 33%, переробна промисловість – 24%, операції з нерухомим майном – 9%. Найбільше поширені серед населення кредити до 1 року, хоча у першому кварталі 2019р. українці надали перевагу кредитам, строк погашення

яких від 1 до 5 років. У постанові Національного банку України №557 від 9 вересня 2014 р. йдеться про скасування заборони на валютне кредитування в банку, тому в Україні можна брати позику як в національній, так і в іноземній валюті. Таким чином, на кінець вересня 2018 р. близько 55%, від суми наданих позик, оформленні в національній валюті, а 45% – іноземній. Не зважаючи на привабливі умови кредитування в іноземній валюті, населення все ж таки надає перевагу позичкам в гривнях. Здійснений аналіз діяльності банків на ринку банківського кредитування дозволив сформулювати основні проблеми, що постають перед банками. До таких слід віднести недосконалість законодавчої бази щодо кредитних механізмів, видача кредитів неплатоспроможним або недобросовісним позичальникам та байдужість регулятора до відсоткових ставок за кредитами, надвисокий рівень яких свідчить не тільки про поганий стан грошового ринку, а й про низький доступ підприємств реального сектору економіки до фінансових ресурсів та перспективи безробіття в країні. Така політика призвела до зменшення банківських 67 установ, так станом на кінець вересня 2018 року, кількість діючих банків в Україні, що надають послуги з кредитування склала 77 одиниць. В порівнянні з 2016 та 2017 роками кількість банків скоротилася на 29 та 42 установи відповідно [2]. Наразі вітчизняний кредитний ринок перебуває у стадії розвитку, що підтверджується зростанням динаміки виданих кредитів, а це свідчить про те, що населення прагне отримувати нові позик. Банки також підвищують процентні ставки за кредитними операціями, що зменшить кількість виданих кредитів у майбутньому, а це призведе до зменшення надходжень в економіку та знижується платоспроможний попит на кредитні послуги, через що банки мають прострочену заборгованість по позиках.

Окрім скорочення кількості банків, розпочався процес скорочення кількості відділень наявних банків. Так, станом на початок 2019 року в Україні з 1 квітня 2018 року по 1 січня 2019 року відбулося скорочення кількості банківських відділень з 9440 до 8509 од. Про це свідчать статистичні дані

Національного банку України. Уточняється, що за цей період закрилося 497 відділень АТ «Ощадбанк», 194 відділень АТ КБ «ПриватБанк» та 176 відділень (111 з яких закрилися в 4 кварталі 2018 року) АТ «Укрсоцбанк». Найширшу регіональну мережу станом на початок 2019 року в Україні мають АТ «Ощадбанк» у кількості 2630 відділень, АТ КБ «ПриватБанк» – 2021 відділень та «Райффайзен Банк Аваль» із кількістю 503 відділення

Список використаних джерел:

1. Кредитний ринок. Населення влізати в борги. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/2018/10/16/30407190/>
2. Довідник діючих банківських установ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/bankdict/banks>

Кураженко А.А.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сьогодні страховий ринок України являє собою досить перспективну галузь, яка привертає увагу сучасних дослідників. Широкий науковий інтерес становлять питання розвитку ринку особистого страхування і його теоретичні засади, вивченням яких займалися ряд науковців як М.М. Александрова, В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, О.І. Барановський, А.А. Гвозденко, О.М. Залетов, Л.А. Орланюк-Малицька, С.С. Осадець, Я.П. Шумелда та багато ін.

Необхідність особистого страхування визначається декількома чинниками, а саме: ризиковим характером відтворення робочої сили; підвищенням ступеня ризику життя у зв'язку з урбанізацією та погіршенням ситуації довкілля (в Україні в ДТП кожні 1,5 години гине одна людина); потребою посилення соціального державного захисту громадян, особливо у пенсійному віці; потребою людини мати особистий страховий захист та

одночасно заощадити кошти до якоїсь святкової дати або придбання дорогої речі (дім, отримання освіти, додаткової пенсії), тощо.

Концентрація ринку страхування за часткою найбільших страховиків залишається значною. Таким чином, незважаючи на значну кількість компаній, фактично на страховому ринку основну частку валових страхових премій – 98,0% – акумулюють 100 СК «non-Life» (39,4% всіх СК «non-Life») та 96,7% – 10 СК «Life» (32,3% всіх СК «Life») (табл.1).

Стримуючим чинником діяльності українського страхового ринку є те, що він і на сьогоднішній час знаходиться в досить складній та суперечливій ситуації. На функціонування ринку страхових послуг впливали, як внутрішні та і зовнішні фактори, зокрема антитерористична операція (АТО) на сході країни, девальвація у 2015 році (300%) та значна інфляція, «втеча» з банків близько 30% депозитів фізичних осіб – 60 млрд. грн. та \$9 млрд., окупація частини території України.

Таблиця 1

Концентрація страхового ринку за 2018 рік

Перші (Тор)	страхування "Life"		страхування "non-Life"		
	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Кількість СК, які більше 50% страхових премій отримали від перестраховальників
Тор 3	2 122,10	54,3	6 834,40	15,0	3
Тор 10	3 783,90	96,9	18 022,20	39,6	4
Тор 20	3 904,80	100	28 119,40	61,9	8
Тор 50	x	x	40 205,50	88,4	10
Тор 100	x	x	44 497,50	97,9	15
Тор 200	x	x	45 310,60	99,7	18
Всього	3 906,10	100	45 461,40	100	26

Розмір валових страхових виплат за 2018 рік становив 12 863,4 млн. грн., у тому числі з видів страхування, інших, ніж страхування життя – 12 158,5 млн.

грн. (або 94,5%), зі страхування життя – 704,9 млн. грн. (або 5,5%). Валові страхові виплати за 2018 рік збільшилися на 22,1% (до 12 863,4 млн. грн.) порівняно з аналогічним періодом 2017 року, чисті страхові виплати збільшилися на 21,2% і становили 12 432,6 млн. грн. [1].

Однак, потенціал розвитку українського ринку страхування життя є дуже великим унаслідок новизни цієї послуги на фінансовому ринку, національні страхові компанії займаються страхуванням життя близько 15–20 років і ще не нагромадили капіталу і репутації. На основі дослідження даної проблематики виділено ключові стримуючі фактори розвитку ринку особистого страхування в Україні та згруповано їх у розрізі внутрішнього та зовнішнього бізнес-середовища страховика [2]..

На думку експертів компанії PwC, існує п'ять глобальних чинників, які здатні модернізувати страховий ринок у майбутньому (на перспективу до 2020 р.). До них належать:

- політичний (гармонізація, стандартизація і глобалізація страхових ринків; геополітичні ризики; уніфікація оподаткування страхової діяльності);
- економічний (зростання впливу ринків, що розвиваються, та посилення їх ролі в глобальній експансії на розвинені ринки; on-line дистрибуція страхових продуктів; урбанізація населення; модернізація системи соціального захисту громадян та забезпечення їх вигоди; розвиток партнерства бізнесу та держави; зростання фіскального впливу);
- соціальний (переосмислення очікувань клієнта; моніторинг ризиків, які впливають на особу; посилення впливу загроз (вірусів та інших інфекцій, стійких до медичних препаратів) на стан людини; соціалізація населення);
- технологічний (управління великими масивами інформації та перетворення баз даних на інструмент для бізнесу; прогрес у медичній галузі; розвиток програмного забезпечення);
- екологічний (виникнення глобальних катастроф, які роблять їх більш складними та ефективними; подальше забруднення середовища тощо) [3].

Для популяризації страхування та залучення заощаджень населення в інвестиційний процес необхідно застосування сукупності державних важелів впливу, що сприятимуть капіталізації доходів та трансформації заощаджень населення в інвестиції. У свою чергу залучення широкого кола населення до страхування може підвищити інтерес населення до інвестиційного розміщення в систему добровільного пенсійного страхування.

Список використаних джерел:

1.Офіційний сайт Ліги страхових організацій України [Електрон.ресурс]. – Режим доступу<<http://uainsur.com/>> 2. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електрон. ресурс]. – Режим доступу <<http://nfp.gov.ua>>3. Міловська Н. В. Розмір страхової суми як істотна умова договорів страхування [Текст] / Н. В. Міловська // Юридична Україна. – 2017. – № 1. – С. 21–28.

Магеррамова Ф.Р.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Водолазська О.А.

ВПРОВАДЖЕННЯ РИНКУ «ЗЕЛЕНИХ» ОБЛІГАЦІЙ В УКРАЇНІ

Прагнення до створення енергетично незалежної економіки і необхідність зменшення техногенного впливу на екосистему планети стимулює сучасні держави до запровадження механізмів інвестування в розробку і вдосконалення екологічних проектів. У світовій практиці застосування «зелених» облігацій розглядається сьогодні як інструмент фінансування інвестицій в сфері енергоефективності, відновлюваної енергетики та інших екологічно чистих проектів.

«Зелені» облігації доволі новий фінансовий інструмент на світовому фондовому ринку. За своєю економічною сутністю «зелені» облігації – це борговий фінансовий інструмент, що дозволяє залучити кошти, які спрямовуються виключно на фінансування «зелених» проектів [2]. Основними таким проектами на сьогодні можна вважати: будівництво сонячних та вітрових електростанцій; встановлення когенераційних установок на біомасі та біогазі; будівництво геотермальних електростанцій; будівництво малих

гідроелектростанцій; встановлення установок з переробки відходів; розвиток еко-транспорту; виробництво рідкого біопалива; термомодернізація громадських будівель; заміна вуличного освітлення на енергоефективне та ін.

Основними покупцями таких облігацій є цільові інституціональні та соціально-відповідальні інвестори.

Обсяг світового ринку «зелених» облігацій за період 2009-2019 роки має вражаючі тенденції розвитку з 0,91 млрд. дол. США до більш ніж 216 млрд. дол. США. В розрізі секторів найбільша частка проектів стосується енергоефективності в будівлях – 34%, вкладення у відновлювальні джерела енергії – 28%, чистий транспорт – 20%, управління водними ресурсами – 10%, поводження з відходами – 5%, інші – 3% [3].

У свою чергу, в Україні процеси впровадження екопроектів відбуваються досить повільно. Так, використання альтернативних джерел енергії у загальному обсязі виробництва електроенергії складає лише 1,5% (без урахування гідроенергетики), тоді як ці джерела у німецькій енергетиці перевищують 33%. Аналогічною є ситуація і щодо інших «зелених» проектів.

Але в майбутньому не все так безнадійно, бо Україна має значний потенціал щодо розвитку «зеленої» енергетики. Так, ще рік тому вона була на 63 позиції, а вже у 2019 році країна піднялася на 55 сходинок, а саме – на 8 місце у рейтингу інвестиційної привабливості «чистої» енергетики серед країн, що розвиваються [1]. Проведений аналіз понад 100 країн світу враховує їхній потенціал залучати інвестиції у «чисту» енергетику, а також розвивати «зелену» економіку.

Проблемою для України є також відсутність державної політики щодо організації та розвитку ринку «зелених» облігацій. Брак скоординованого плану дій у цій сфері є стримуючим фактором у залученні «зеленого» фінансування у країну, а це, у свою чергу, послаблює зусилля щодо зміцнення енергонезалежності України й зменшенні енергоємності та вуглецеємності національної економіки.

Отже, на сьогоднішній день український ринок «зелених» облігацій знаходиться на етапі формування, але неможливо недооцінити важливість розвитку даного сегменту фондового ринку для фінансування вітчизняних проектів у сфері чистої енергетики у майбутньому.

Список використаних джерел:

- 1) Щорічний звіт «Climatescope» дослідницького агентства «Bloomberg New Energy Finance» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-climatescope.org/results>
- 2) Перспективи розвитку «зелених» облігацій в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://esquires.ua/perspektivi-rozvitku-zelenih-obligatsij-v-ukrayini/>
- 3) Фролов А. Формування державної політики запровадження ринку «зелених» облігацій в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/images/Material_Conference/2019_11_28/Frolov.pdf

Максименко П.К.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

**СТРАХОВИЙ РИНОК: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ**

В умовах сучасного розвитку національної економіки, важливим є ефективне та стабільне функціонування усіх її галузей. Цього можна досягти через розвиток страхового ринку, який є одним із найважливіших компонентів фінансового ринку України. Ефективне функціонування страховиків в країні забезпечує надійне страхове середовище для страхувальників, бо захищає від настання нещасних випадків і таким чином зменшує витратами з бюджету держави на покриття збитків від надзвичайних ситуацій.

Процес розвитку страхового ринку зіштовхується з рядом таких проблем, як недосконалий державний нагляд, макроекономічна нестабільність в країні, недовіра споживачів до даного сектора економіки тощо. Зазначене вище не дає страховим компаніям повноцінно розвиватись та гальмує зростання національної економіки в цілому.

Дане питання у своїх роботах досліджували такі вчені як Гринчишин Я.М., Прокопюк А.В.[1], Зайченко К.С., Дзюбенко В.М. [2], Пурій Г. М.[3], Васечко Л.І., Савіч А.М.[4] та інші науковці.

Метою даного дослідження є аналіз стану страхового ринку та визначення можливостей подальшого розвитку.

Сучасний стан розвитку страхового ринку говорить про те що він є досить слабким, так частка особистого страхування становить 4-5%, коли в таких країнах, як США та в Західній Європі ця частка складає близько 60%.

За даними Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків.

Розглянемо динаміку основних показників діяльності страхового року за 9 місяців 2015 - 9 місяців 2019 рр.

Таблиця 1. Основні показники діяльності страхового ринку України за період 30.09.2015 - 30.09.2018рр.

Назва показника	30.09.2015	30.09.2016	30.09.2017	30.09.2018	30.09.2019
Кількість страхових компаній, од.	368	323	296	285	234
Валові страхові премії, млн. грн.	21 718,7	24 844,2	31 391,1	34 875,3	40 561,9
Валові страхові виплати, млн. грн.	4 674,8	6 271,3	7 375,1	8 754,8	9 845,6
Кількість договорів, крім договорів з обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті, тис. од.	78 921,3	29 337,0	53 060,0	58 648,7	60 930,4
Кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті, тис. од.	92 990,6	103 114,1	83 284,3	94 663,8	88 658,8
Загальні активи страховиків млн. грн.	60 588,9	55 377,2	56 813,8	59 468,2	66 950,6

Джерело: складено авторам на основі даних [5-7]

За останні роки можна спостерігати тенденцію до зменшення кількості страхових компаній на ринку. Хоча їх кількість за останні 4 роки зменшилась на 134 одиниці, ринок є досить концентрованим. Так на 10 СК «life» припадає

понад 96% усіх валових премій, а 50 СК «non-life» акумулюють до 88% усіх валових премій. У той час коли на ринку страхування за видами можна спостерігати значний рівень конкуренції, то на ринку страхування присутня помірна монополізація.

Попри таке скорочення кількості страховиків, показники кількості договорів та валових премій мають позитивну динаміку. Факторами таких показників є:

- очищення ринку від ненадійних страховиків;
- події 2013-2014 років, змусили людей змінити своє відношення до страхування життя;
- співробітництво з іноземними партнерами.

Основні перспективи розвитку, що очікує страховий ринок у найближчий час:

- залучення іноземного капіталу;
- зростання попиту на медичне страхування;
- збільшення видів надання послуг.

Отже, навіть при позитивній динаміці розвитку національного страхового ринку рівень популярності даного сектора є за низьким порівнюючи з країнами Європи. Щоб досягти успішного функціонування страхові компанії мають бути максимально чесними у співпраці зі своїми клієнтами, а держава у свою чергу забезпечити страховиків стабільною нормативною базою.

Список використаних джерел:

1. Гринчишин Я.М., Прокопюк А.В. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України. Молодий вчений. 2017. №3(43). С. 622-626.
2. Зайченко К.С., Дзюбенко В.М. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. Приазовський економічний вісник. 2015. Випуск 5(16). С. 270-275.
3. . Пурій Г. М. Страховий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. Ефективна економіка. 2018.
4. Васечко Л.І., Савіч А.М. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. Формування ринкових відносин в Україні. 2014. №7(158). С.63-66.
5. Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2016 року. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/DepFinMon/sk_I%D0%86%D0%86_2016.pdf

6. Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2017 року. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_I%D0%86%D0%86_kv_2017.pdf
7. Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2019 року. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_9_mis_2019.pdf

Меліхов Є.В.

Інженерний інститут ЗНУ

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко А.П.

УМОВИ ІНТЕГРАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР

Побудова дієвої банківської системи та її інтеграція в міжнародний фінансовий ринок є головним завданням уряду кожної країни, оскільки це є запорукою успішного функціонування не тільки національної, а й світової економіки в цілому. Банківські системи різних держав не можуть функціонувати в повній ізоляції одна від одної та від міжнародного фінансового ринку і, як наслідок, вони зобов'язані враховувати певні особливості міжнародної банківської діяльності, а саме:

- глобалізацію банківської діяльності - основними гравцями на міжнародному ринку є транснаціональні банки;
- діджиталізацію банківської системи і, як наслідок, зменшення кількості відділень банків;
- експансію міжнародних банківських груп - збільшення кількості банків з іноземним капіталом в банківській системі;
- процеси поглинання або злиття банків.

Більшість з вищенаведених особливостей знайшли своє відображення в роботах багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців, а тому серед населення вже сформоване певне розуміння цих процесів. Так транснаціональні банки

накопичують та розподіляють між країнами значні грошові потоки, зменшення кількості відділень відбувається через діджиталізацію банківської системи, бо всі основні операції, які раніше виконував касир, можна здійснювати online, а це в свою чергу дозволило знизити потік населення до відділень і, як наслідок, скоротити їх, заощадивши на орендній платі, заробітній платні персоналу та інше. Проти іноземних банків населення теж не проти, оскільки іноземний капітал є важливим джерелом фінансування будь-якої економіки. Крім того, до вагомих переваг іноземних банків слід віднести потужну підтримку материнськими компаніями, політичну незаангажованість, сучасні банківські технології, багатий досвід та відмінну репутацію в міжнародних фінансових колах. Отже, з усього вищенаведеного, найбільш резонансним та незрозумілим для пересічного громадянина, залишається питання поглинання або злиття банків.

Звичайно, що існує такий феномен, як недружнє поглинання банків, через яке населення і плутається. Воно виникає, коли необхідно прибрати якийсь банк з фінансового ринку. Супроводжується все це відбиранням всіх банківських активів у власника і їхньою передачею поглиначу. Звичайно, що жоден акціонер не буде задоволений таким розвитком подій і буде намагатися надати справі широкий резонанс. Але подібна ситуація суттєво відрізняється від того випадку, коли банки об'єднуються для отримання синергетичного ефекту. В цьому випадку вони тільки виграють, бо мають позитивний економічний ефект, який базується на наступних складових:

- економія від масштабу;
- зміцнення ринкових позицій;
- об'єднання ресурсів;
- зниження транзакційних витрат;
- підвищення ефективності.

Збільшення розміру банку дозволяє йому наростити свій потенціал і, разом з цим, посилити вплив на конкретному сегменті ринку. Це вкрай непокоїть

багатьох аналітиків. Тобто, чим більше розмір банку, тим складніше буде з ним конкурувати.

Але здійснити злиття не так просто, як здається на перший погляд. Воно ніколи не відбудеться без економічного прогнозу, бо інакше це може бути не рентабельно і завдати лише збитків. Вдаватися до цієї процедури стануть тільки після того, як буде надано реальну оцінку всім можливим позитивним та негативним ефектам від злиття. Саме тому, якщо злиття все ж таки відбувається – воно піде лише на користь всім зацікавленим сторонам.

Список використаних джерел:

1. Розвиток міжнародної банківської діяльності [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://pidruchniki.com/1185032344251/finans/mizhnarodna_bankivska_sprava.
2. Міжнародна банківська система [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://stud.com.ua/19832/ekonomika/mizhnarodna_bankivska_sistema.
3. Оксак, А. Особливості ринку злиття та поглинання в Україні [Текст] / А. Оксак // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2014. – № 1 (28). – С. 454–462.

Мироненко І.О.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Дереза В.М.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФОНДОВИХ БІРЖ УКРАЇНИ

Фондова біржа є основним елементом організованого ринку цінних паперів та, відповідно, одним із суб'єктів фондового ринку. Фондовий ринок виник у зв'язку з необхідністю залучення додаткових коштів для фінансування розвитку економіки. Створення, розвиток і функціонування фондових бірж демонструють зрілість економічної системи країни, оскільки можливість залучення та розподілу вільного інвестиційного капіталу забезпечується саме через їхній механізм. Глобалізація національної економіки, яка відбувається щоразу швидшими темпами, вимагає відповідних трансформаційних змін у діяльності фондових бірж, тому дослідження їхньої діяльності є вчасним та актуальним. Фондовий ринок займає особливе місце в загальній системі

ринкової економіки, що зумовлює необхідність пошуку шляхів розв'язання проблем його розвитку[1].

Активний розвиток бірж в Україні розпочався з 1989-1990 років. Визначальну роль в цьому процесі відіграло прийняття Закону України «Про цінні папери та фондову біржу». Розглянемо зміну в динаміці в розрізі біржового та позабіржового ринку (рис.1)[3].

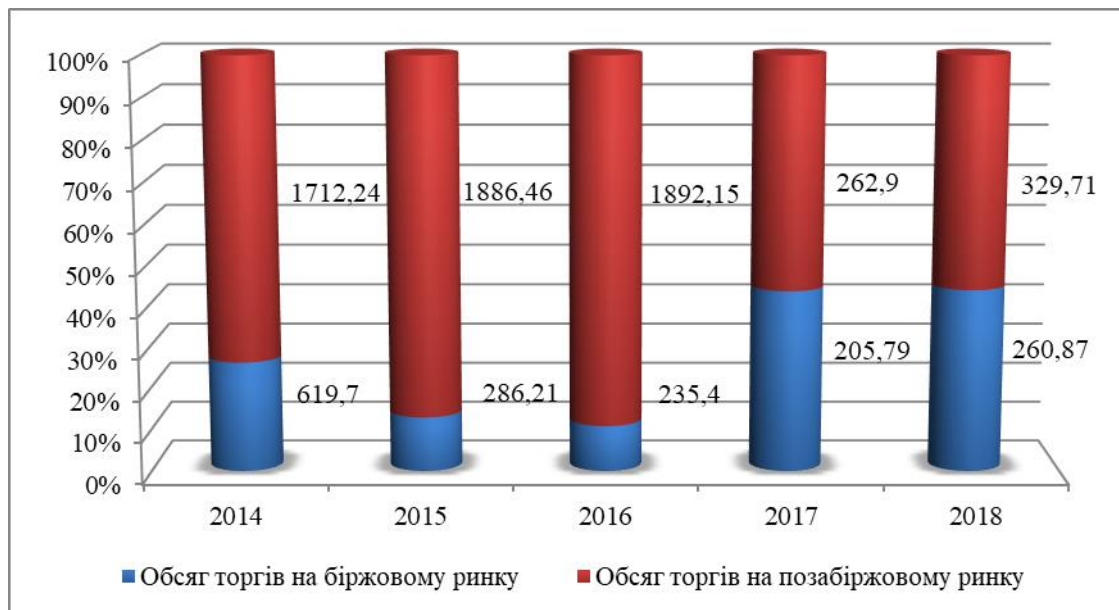

Рис. 1. Обсяг торгів на ринку цінних паперів у 2014 – 2018 рр., млрдгрн

Біржовий ринок вважається найефективнішим і точно відображає зміни в економіці через зміни обсягів торгівлі та курсів цінних паперів. Головною причиною низьких обсягів торгівлі на біржах у 2014-2016 році була політична нестабільність та початок бойових дій у 2014 році. Але вже в 2017-2018 роках ситуація покращилась. У 2018 році обсяг торгів на біржовому ринку становив 44,17% від загального обсягу торгів на ринку цінних паперів (590,58 млрдгрн).

Розглянемо обсяг торгів на організаторах (таблиця1). Проаналізувавши таблицю, можна зробити висновок, що у 2018 році спостерігається перерозподіл обсягів торгів на організаторах торгівлі[3].

Питома вага обсягів торгів ПрАТ «Фондова біржа «Перспектива» у 2018 році скоротилася на 13,1% і становила 48,8%, при зростанні питомої ваги обсягів торгів АТ «Фондовабіржа «ПФТС» на 11,9% до 43,1%. Незначна

питома вага торгів у 2018 році припадає на УБ та УМВБ (8,045% та 0,013% відповідно).

Таблиця 1. Обсяг торгів на організаторах торгівлі протягом 2014-2018 років, млн грн

Організатор торгівлі	2 014		2015		2 016		2017		2 018	
	млнгрн	питома вага, %	млнгрн	питома вага, %	млнгрн	питома вага, %	млнгрн	питома вага, %	млнгрн	питома вага, %
ПЕРСПЕКТИВА	490 458,12	79,145	220 332,17	76,983	136 057,62	57,797	127410,01	61,913	127 325,00	48,808
ПФТС	95 881,73	15,472	53 181,80	18,582	93 719,20	39,812	64337,74	31,264	112 518,17	43,132
УБ	8 565,89	1,382	6 692,36	2,338	3 531,20	1,500	13412,22	6,518	20 987,86	8,045
КМФБ	9 921,41	1,601	3 565,31	1,246	1 743,32	0,741	81,75	0,040	-	-
УНІВЕРСАЛЬНА	12 739,29	2,056	591,29	0,207	252,09	0,107	399,2	0,194	-	-
СЄФБ	1 265,53	0,204	1 413,39	0,494	59,09	0,025	-	-	-	-
УМВБ	260,4	0,042	118,67	0,041	21,71	0,009	-	-	34,95	0,013
УФБ	456,88	0,074	301,98	0,106	18,93	0,008	1,16	0,001	-	-
ІННЕКС	27,32	0,004	5,09	0,002	1,98	0,001	145,43	0,071	0,49	0,000
УМФБ	118,66	0,019	5,94	0,002	-	-	-	-	-	-
УСЬОГО	619 695,23	100	286 208,00	100	235 405,14	100	205787,51	100	260 866,47	100

Отже, в Україні біржова діяльність ще не є розвиненою та ефективною, попри те, що існує достатньо розроблена нормативно-правова база, яка регулює основні положення функціонування фондових бірж. Така ситуація зумовлена декількома причинами. По-перше, низький рівень ефективності біржової торгівлі України зумовлений історичними особливостями становлення та розвитку ринку цінних паперів. По-друге, роздробленість та невпорядкованість фондового ринку, відсутність національної програми розвитку та законодавчого регламентування, незавершеність процесу реформування економіки України спричиняють низьку функціональність та ефективність фондових бірж[2].

До того ж в Україні через особливості розвитку національної економіки значна частка національних підприємств не здійснює операцій на фондовій

біржі. Фондові біржі, як і всі економічні суб'єкти, знаходяться в сильній залежності від кризових явищ, тому вони змушені постійно враховувати ризики повної втрати своїх позицій на фондовому ринку України. Отже, стратегічнообґрунтоване, активне функціонування фондової біржі в Україні сприятиме залученню стратегічних інвесторів для фінансування інноваційних процесів розвитку господарюючих суб'єктів.

Список використаних джерел:

1. Гайда Т. Ю. Сучасні тенденції розвитку фондового ринку України [Електронний ресурс] / Т. Ю. Гайда, А. В. Целюх // Ефективна економіка. – 2017. – № 10. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=58172>. Пахомова І. Г. Сучасний стан фондових бірж України [Електронний ресурс] / І. Г. Пахомова, Є. О. Ващенко // Ефективна економіка. – 2017. – № 11. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5872>. 3. Річний звіт за 2018 Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/zvit_2018.pdf

Назаренко Т.І.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОГРАМ

Одним з досить важливих інструментів довгострокових фінансово-кредитного забезпечення інвестиційних проектів, що реалізуються організаціями різних форм власності та галузей економіки, є проектне фінансування.

Проектне фінансування є високо ризиковим видом діяльності, тому актуальним є вивчення практики діяльності вітчизняних банків для вдосконалення існуючих та впровадження нових інструментів управління проектними ризиками[1].

Банківське проектне фінансування – різновид фінансування з використанням різних джерел і застосування різних фінансових інструментів,

при якому повернення грошових коштів здійснюється за рахунок грошового потоку, що генерується самим проектом, тобто без залучення інших джерел грошових коштів.

Основні відмінності проектного фінансування в порівнянні з іншими видами банківського фінансування є такі:

- найважливіша особливість проектного фінансування полягає в тому, що для реалізації конкретного проекту створюється спеціальна проектна компанія, яка залучає ресурси (не тільки грошові) для реалізації проекту, здійснює реалізацію проекту і розраховується з кредиторами та інвесторами проекту з коштів (грошового потоку), що генеруються самим проектом;

- в якості основного джерела погашення кредиту повернення інвестицій розглядаються майбутні грошові потоки від активу під котрий залучаються кошти;

- актив не має заздалегідь фіксованої вартості і створюється після початку фінансування.

Головною перевагою проектного фінансування є можливість сконцентрувати значні грошові ресурси на вирішенні конкретної господарської завдання, і локалізувати ризики проекту на усіх його учасників. При цьому для виконання конкретного проекту створюється спеціальна проектна компанія, яка відповідає за його реалізацію і зазвичай не має ні фінансової історії, ні майна для застави. Відповідальність і ризики, які розподіляються між учасниками проекту, регулюються складним набором контрактів і угод.

Важливим напрямом діяльності банківських установ у механізмі проектного фінансування є управління проектними ризиками. Основними інструментами управління ризиками проектного фінансування умовно можна поділити за трьома напрямками:

- інструменти забезпечення виконання договірних зобов'язань;
- інструменти фінансового ринку;
- спеціальні фонди та резерви [2].

На жаль, нерозвиненість фондового ринку обмежує використання традиційних для зарубіжної практики інструментів управління ризиками проектного фінансування.

Достатньо актуальними для вітчизняної практики проектного фінансування є використання таких інструментів, як сек'юритизація кредитів з наступною реалізацією відповідних активів, хеджування проектних ризиків третьою стороною, запровадження концесійних угод, надання субординованих кредитів як доповнення до основних, запровадження тендерних та конкурсних процедур закупівель з використанням попереднього депонування коштів учасників

Список використаних джерел:

1. Науменкова С.В., Думенко Н.М. Акредитивна форма розрахунків у механізмах банківського фінансування // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Серія «Економіка і управління». 2012, Вип. 19. – С. 326 – 335.
2. Науменкова С.В. Особливості та інструменти проектного фінансування в Україні / С.В. Науменкова, Гавриш Л. Ю. // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – Харків: ХННІ ДВНЗ «Університет банківської справи». – 2013. — Випуск 1(14). — С. 214 – 222.

Назаренко Т.І.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Семенча І.Є.

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ
В УКРАЇНІ**

На сьогоднішній день В Україні достатньо гостро стало питання соціального захисту населення, в тому числі у сфері медичного страхування та захисту при нещасних випадках.

Особисте страхування сприяє організації найбільш повної і комплексної системи забезпечення громадян в країні при настанні різноманітних несприятливих життєвих випадків, що призводять до зниження рівня життя, втрати працездатності, погіршенню стану здоров'я. Єдиним ефективним

механізмом вирішення таких проблем є створення умов для розвитку добровільного особистого страхування та побудова ефективної системи державного соціального страхування.

За допомогою розвитку особистого страхування задовольняються чимало економічні та соціальні потреби суспільства, а також більш ефективніше реалізуються національні програми по підвищенню матеріального добробуту і життєвого рівня населення в країні.

Як відомо, мета особистого страхування – захист життєвих інтересів громадян – реалізується у формі забезпечення їх певними сумами, зазначеними у договорі страхування, при настанні різноманітних негативних життєвих обставин та ситуацій.

Дослідженню особливостей розвитку особистого страхування присвячені праці багатьох вітчизняних науковців, серед яких є: О. Залето, С. Осадець, К. Слюсаренко, Я. Шумелда та інші.

Метою даного дослідження є виокремлення найбільш значущих для системи особистого страхування проблем, з якими стикається ця галузь, а також окреслити пропозиції їх розвитку в сучасних умовах.

Страхування життя – це страхування, яке здійснюється на добровільній основі шляхом укладення договору страхування між страховиком (страховою компанією) та страхувальником (юридичною чи фізичною особою), згідно з яким страховик бере на себе зобов'язання здійснити страхову виплату у разі настання страхового випадку, а страхувальник зобов'язується своєчасно сплачувати страхові внески [1].

До особистого страхування можна віднести такі види страхової діяльності:

- страхування життя та пенсій;
- страхування від нещасних випадків і хвороб;
- медичне страхування.

Нерідко особисте страхування прирівнюють до соціального страхування. Різниця між особистим і соціальним страхуванням залежить від джерел формування страхових фондів. У соціальному страхуванні основою реалізації страхових послуг є кошти підприємств, організацій і тільки частково - індивідуальні доходи. А в особистому страхуванні індивідуальні доходи є основними джерелами формування страхових фондів, а кошти підприємств, організацій – лише у випадках, коли особисте страхування є обов'язковим. Особисте страхування може здійснюватися в добровільній і обов'язковій формах, а соціальне - тільки в обов'язковій [2].

Потужним механізмом забезпечення довгострокових інвестицій в національну економіку є страхування життя, яке сприяє збільшенню її конкурентоспроможності. В даний час в Україні відсутні ефективні заходи, які не допускали б використання страхування життя як методу одержання незаконного доходу методами шахрайства та не врегульовано питання щодо підвищення фінансової надійності компаній зі страхування життя.

Незважаючи на спроби українських страховиків активізувати попит українців на класичні середньо- і довгострокові накопичувальні продукти, ринок особистого страхування знаходиться на початковому етапі.

Александрова Г. у [3] вказує на такі основні фактори, що впливають на стримування особистого страхування в країні:

- незавершена реформа в сфері медичного страхування, державні медичні структури в даний час не зацікавлені у співпраці зі страховими компаніями;
- низький рівень довіри до ринку особистого страхування та страхової культури в цілому;
- розраховане в здебільшого на середні прошарки населення, які мають перевищення доходів над витратами;
- шахрайство страхувальників, недостатнє регулювання страхового посередництва.

Отже, для більшої частини населення особисте страхування життя недоступне та нецікаве через низький рівень його доходів. Крім того, нестабільна фінансова ситуація в країні викликає сумнів у привабливості та надійності довгострокових накопичувальних продуктів, включаючи пенсійне страхування.

Покращення системи особистого страхування в Україні потребує радикальних кроків до психологічного і менталітетного переосмислення населенням актуальності, потреби в гарантії захисту життя і здоров'я кожного громадянина. Стереотипи, які ґрунтуються на соціально-економічних і соціально-психологічних ілюзіях колишньої системи командно-адміністративного характеру, певною мірою, гальмують процес реалізації і розвитку політики проведення особистого страхування.

Список використаних джерел:

1. Види страхування: страхування життя. URL : <http://ingo.kiev.ua/ua/strakhovanie-zhizni.html>
2. Сержанов В.В., Костюков Г.І. Проблеми особистого страхування в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2012. Вип. 2(36). С. 254-259.
3. Александрова Г.М. Аналіз сучасного стану особистого страхування в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 3. С. 8-11.

Озерова А.Г.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Останні події в економічному, політичному та соціальному житті українців посилили увагу до страхового захисту населення. Насамперед дієвих важелів та механізмів впливу потребує накопичувальне страхування, оскільки ринок страхування життя впливає на добробут населення і соціально-економічний розвиток держави. У зв'язку з цим особливе значення мають маркетингові дослідження, які становлять основу маркетингової стратегії компанії та забезпечують страховика своєчасною, актуальною і надійною

інформацією про стан страхового ринку з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Досліджуючи сучасний стан вітчизняного ринку страхування, варто сказати, що зміни в ньому відбулись суттєві. Проте, ці зміни більше негативні, ніж позитивні. Про це свідчать такі факти: збільшення витратної частини страховиків на виконання своїх зобов'язань, скорочення активів компанії і несвоєчасна виплата страхових премій, фіктивні договори зі страхування життя [2].

У 2018 році кількість страхових компаній що здійснювали страхування життя становило 30 страхових компаній, що на 9 страхових компаній (23%) менше за показник 2016 року. Загальна кількість страхових компаній за період 2016–2018 рр. зменшилась на 29 страхових компаній, що становить 9,35%. Зменшення відбулось за всіма видами страхових компаній.

Аналізуючи концентрацію страхового ринку життя за досліджуваний період можна зробити висновки, що на ринку страхування життя наявна помірна монополізація, рівень, якої значно зріс із кінця 2011 року.

Обсяг валових страхових премій зі страхування життя становив у 2018 році 3906,1 млн. грн., що на 41,7% більше, порівняно з показником 2016 року (2756,1 млн. грн.). Обсяг чистих страхових виплат також показав позитивну динаміку за весь досліджуваний період – темп приросту склав 30%.

Обсяг валових страхових виплат зі страхування життя становив у 2018 році 704,9 млн. грн., збільшившись на 68,5%, порівняно з 2016 роком. Обсяг чистих страхових виплат збільшився на 45% у 2018 році.

Рівень валових виплат зі страхування життя становить в межах 15%-19%, що не відповідає нормативним стандартам (від 50% до 70 %).

Структура надходжень валових страхових платежів (премій, внесків) станом на 31.12.2018 має такий вигляд: 3 792,9 млн. грн. (або 97,1%), що надійшли від фізичних осіб; 113,2 млн. грн. (або 2,9%), що надійшли від

юридичних осіб. Кількість застрахованих фізичних осіб зростає з кожним роком [1].

За структурою валових страхових премій та виплат із страхування життя станом на 31.12.2018 можна зробити висновки, що найбільша їх кількість була отримана та виплачена за договорами накопичувального страхування – 56% та 91,8% відповідно.

Найбільш популярними страховими компаніями України із страхування життя за рейтингом Форіншурера є: MetLife, УНІКА Життя, ТАС, РЗУ Україна Життя, АСКА-Життя, ARX LIFE, Княжа лайф, Гринвуд Лайф Іншуранс, КД-Життя, ИНГО Україна Життя [3].

Проведене дослідження ринку страхування життя показало, що, якщо працювати в сторону підтримки даного ринку і сприяння його розвитку, за кілька років в Україні прибутковість поліса накопичувального страхування життя може конкурувати із прибутковістю депозитів у надійних банках.

Список використаних джерел:

1. Аналітична оцінка сучасного стану та перспектив розвитку ринку страхування життя в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <file:///C:/Users/qwerty/Downloads/154050-334193-1-PB.pdf>
2. Маркетингові дослідження як елемент маркетингової стратегії страхової компанії [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2013/27.pdf
3. Рейтинг страхових компаній [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://forinsurer.com/ratings/life/18/12/6>

Онишкевич Н.О.

Факультет економіки ДНУ ім. Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Метою страхової медицини та медичного страхування виступає забезпечення громадянам соціальних гарантій та прав на отримання медичної

допомоги за рахунок накопичення коштів при виникненні страхового випадку або для фінансування профілактичних заходів.

Медичне страхування – вид суспільно-економічних відносин із захисту майнових та особистих інтересів фізичних осіб (застрахованих) у разі настання певних подій (страхових випадків), пов'язаних із здоров'ям і життям, визначених чинним законодавством та правилами страхування, що реалізуються за рахунок фондів страхових внесків від страхувальників, і організовуються спеціально уповноваженими суб'єктами господарювання (страховиками) [0].

Досліджуючи сучасний стан медичного страхування можна сказати, що в даний час на ринку ДМС працює велика кількість страхових компаній, що мають різні можливості, досвід і авторитет, а отже має місце жорстка конкуренція. Кожна страхова компанія прагне принести в страховий бізнес щось своє, що вигідно вирізнятиме її серед інших компаній. Проте, страхова медицина в цілому в країні є досить новим та малопоширеним видом страхування. Подальший розвиток та ефективне функціонування медичного страхування стримується значною низкою проблем.

Можна визначити основні напрями щодо підвищення ефективності медичного страхування в Україні, серед яких зміна організаційно-функціональної структури органів охорони здоров'я, впровадження інноваційного технологічного оснащення медичних закладів, затвердження податкових пільг для підприємств, що впроваджують медичне страхування власних працівників, а також формування постійної системи зв'язків між страховими компаніями та іншими суб'єктами господарювання.

Функціонування ринку медичного страхування в контексті впливу фінансової й політичної кризи можна охарактеризувати негативними явищами і процесами, що пов'язані з низьким рівнем платоспроможності і добробуту населення, незначним фінансовим потенціалом та недосвідченістю страховиків,

неналежною законодавчою базою і відсутністю податкових стимулів для розвитку медичного страхування, а також низькою якістю страхових послуг.

Набутий світовий досвід у цій галузі свідчить про високу ефективність різних моделей та систем обов'язкового медичного страхування. Докорінні зміни системи фінансування охорони здоров'я в Україні при впровадженні обов'язкового медичного страхування можуть стати основою для підвищення фінансової стабільності системи охорони здоров'я, доступності медичної допомоги та якості медичних послуг [2].

Аналізуючи програми страхування, можна зробити висновок, що практично усі страхові компанії пропонують одні й ті самі програми медичного страхування зі схожим набором послуг, а також прикріплення до одних і тих самих клінік із однаковим сервісом з організації медичної допомоги.

Отже можна зазначити, що на даний момент в Україні здійснюється медична реформа, сутність якої полягає у формуванні оптимальної моделі медичного страхування за рахунок поєднання обов'язкового й добровільного медичного страхування. Реформована система медичного страхування передбачає комплексне та й адресне досягнення економічного й соціального ефекту для всіх суб'єктів сфери охорони здоров'я.

Список використаних джерел :

1. Бас М. А. Значення медичного страхування у системі задоволення потреб населення.// Економічний форум. – 2014.– № 3. – С. 221–226.
2. Павлюк К. Страхова модель фінансування медицини: який сценарій обере Україна. Незалежний аудитор. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/1127?view=material.

Пугло Ю., Оксак І.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Керівник доц., к.е.н. Луценко О.А.

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Ключовим елементом національної економіки будь-якої країни є страховий ринок. Сьогодні в Україні, в умовах посилення відкритості української економіки до міжнародного економічного простору питання конкурентоспроможності страхового ринку та реформування страхової галузі набувають все більшої актуальності. Але рівень розвитку страхового ринку Україні не відповідає зростаючим потребам національної економіки та масштабам реформ у соціальній сфері через негативний вплив фінансової кризи на страховий ринок, через недооцінювання взагалі суспільної ролі, яку може і повинне відігравати страхування.

Слід помітити, що на даний час страховий ринок України активно розвивається. Він є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Основними причинами цього є:

- впровадження накопичувального пенсійного страхування на державному рівні;
- зростання попиту на медичне страхування і планування його приросту у 2020р. на рівні 35% проти 15% протягом останніх п'яти років. Основними умовами такого зростання є: органічне зростання ринку у зв'язку із підвищенням цін у клініках і на медикаменти; впровадження соціальних пакетів для залучення й утримання персоналу; реформа державної охорони здоров'я, яка надасть можливість медичному страхуванню стати дієвим способом отримання якісної медичної допомоги.
- продовження укрупнення страхового ринку. Слід зауважити, що така тенденція простежується протягом останніх років і, судячи з усього, буде

продовжуватися, і як наслідок, володіти 80% всього українського страхового ринку будуть ТОП-20 страховиків.

- поява нових страхових продуктів.

Але, рівень розвитку страхового ринку в Україні становить не більше 10% потенційних ризиків, тоді як в більшості в розвинутих країнах він дорівнює не менше 90-95%. При цьому питома вага нашої країни в світовому ринку сягає лише 0,01% і менше 0,05% обсягу страхових послуг, які надаються в Європі. Це при тому, що в Україні проживає понад 7% населення Європи і є значний промисловий, аграрний та науковий потенціал.

На думку вітчизняних і закордонних науковців, до якої ми приєднуємося розвитку страхового ринку в Україні мають сприяти:

- стабілізація фінансового становища всіх суб'єктів економіки і населення;
- розвиток законодавчої бази страхування, яка б враховувала сучасну ситуацію на страховому ринку;
- формування стійких і надійних страхових компаній;
- активізація ролі держави та її органів у зміцненні і розвитку страхового ринку, формуванні державних пріоритетів у розвитку страхування, створенні конкурентного середовища на страховому ринку;
- удосконалення організаційної структури та створення інфраструктури страхового ринку на рівні світових вимог;
- інтеграція страхового ринку України до світового ринку страхування і створення сучасної моделі ефективного управління страховими резервами;
- подальший розвиток перестрахування;
- розвиток практичного маркетингу і організація ризик-менеджменту в страховій діяльності

Список використаних джерел :

- 1.Офіційний сайт національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.insa.com.ua/uk/blog/cho-zhdyot-strahovoj-gynok-ukrainy-v-2019-godu-osnovnye-trendy/>
2. Підсумки діяльності страхових компаній за 2017 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/2017_rik/sk_%202017.pdf

3. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс]. – Постанова Правління Національного банку України від 18 червня 2015 року № 391 (у редакції рішення Правління Національного банку України від 16 січня 2017 року № 28). – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>
4. Гринчишин Я.М. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України / Я.М. Гринчишин, А.В. Прокопюк // Молодий вчений. – 2017. – №3 (43). – С. 622-626.

Самойлова Д.О.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Дереза В.М.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВЕКСЕЛЬНОГО ОБІГУ В УКРАЇНІ

В умовах розвитку ринкових відносин в Україні розрахунки векселями є перспективним напрямом розвитку та засобом подолання неплатоспроможності суб'єктів господарювання, зростання обіговості оборотних коштів та ділової активності підприємств.

Вексель є абстрактним борговим зобов'язанням, оскільки він не обумовлений попереднім виконанням договірних зобов'язань. У свою чергу, використання розрахунків у вексельній формі у зовнішній економічній діяльності слугує засобом збереження валюти в Україні, а кредитний характер векселя дозволяє підвищити рівень гарантії оплати за реалізовану продукцію, роботи, послуги. Такі цінні папери також застосовуються для покриття взаємної заборгованості суб'єктів господарювання, що прискорює здійснення фінансових операцій та полегшує процедуру розрахунків, тому система вексельного обігу може вирішити проблеми, які гальмують розвиток економіки.

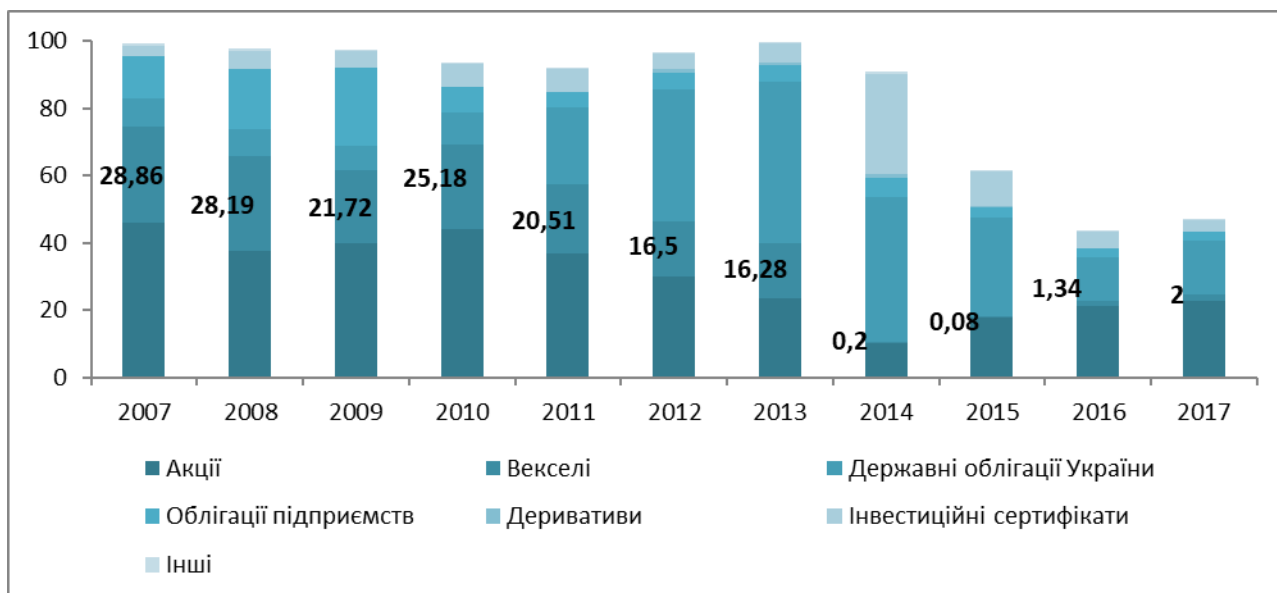

Рис. 1 – Структура обсягу торгів на ринку цінних паперів з фінансовими інструментами 2007 – 2017 рр.

Виходячи зі статистичних даних НКЦПФР, що наведені на рис. 1, можна зробити висновок, що до 2013 року обсяги операцій з векселями були суттєвими, а це свідчить про потребу економіки в цьому інструменті. В свою чергу, угоди з векселями у 2013-2014 рр. зазнали великих змін, з 16,28% вони зменшилися в 2014р. до 0,2%, а в 2015 р. – до 0,08%. Ця тенденція пов'язана із запровадженням нового податку, а саме акцизу на відчуження цінних паперів поза організаторами торгівлі. Щодо проблем розвитку вексельного обігу можна виділити також відсутність гарного досвіду в його організації, недостатність відповідних фахівців та налагоджених організаційних й правових інститутів., тобто одним із важливих недоліків ринку цінних паперів є незадовільний стан законодавчої бази. Необхідно відмітити, що на сьогоднішній день в Україні не створено єдиного державного реєстру векселів, що негативно відбивається на практиці їх застосування. Активізація бартерних операцій під час кризи, які зумовили тінізацію економіки та скорочення надходжень до бюджетів, застосування фіктивних фірм у вексельних розрахунках, слабозахищеність вексельних бланків також потребують всебічної уваги.

Вексель дає змогу продовжити строк платежу за векселем відповідно до потреб підприємства, дозволяє гарантувати повноту і своєчасність оплати зобов'язань, а юридичний аспект векселя наділяє його можливостями більш результативного виконання фінансових зобов'язань порівняно з іншими цивільними зобов'язаннями, тому впровадження векселів у практику є вигідним усім учасникам ринку. Розв'язання низки проблем, пов'язаних з обігом векселів, сприятиме поживленню вексельного обігу в Україні, залученню дешевих ресурсів із внутрішнього ринку для фінансування короткострокової заборгованості, що, в свою чергу, стимулюватиме розвиток фінансового ринку, а відтак сприятиме розвитку економіки країни загалом.

Список використаних джерел:

1. Річний звіт НКЦПФР 2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/zvit_2018.pdf.
2. Про обіг векселів в Україні [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Пилипчук С. До питання про розвиток вексельного обігу [Текст] : монографія - С. Пилипчук // Фінанси України. – 2014. – № 11. – С. 99-10

Уаба А.Е.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Дереза В.М.

ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Ринок страхових послуг є одним із невід'ємних елементів ринкової інфраструктури та фінансової системи країн із розвиненою ринковою економікою. Досить часто за міжнародними рейтингами рівень економічного розвитку країни визначають за рівнем організації страхової справи, яка за дохідністю в багатьох країнах випереджає промисловий та банківський сектори. Крім того, в процесі своєї діяльності, страхові компанії забезпечують формування ефективних ринкових механізмів залучення інвестиційних ресурсів у національну економіку.

Ринок страхових послуг продовжує утримувати друге місце за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній (СК) станом на кінець 2018 становила 281, у тому числі СК "life" — 30 компаній, СК "nonlife" — 251 компанія [1].

Протягом останніх років кількість страхових компаній продовжує тенденцію до зменшення, так за 2018 рік порівняно з 2017 роком, кількість компаній зменшилася на 13 СК, порівняно з 2016 роком зменшилася на 29 СК.

Однією з основних причин скорочення кількості СК є затвердження влітку 2018 р. Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) розпорядження №850 "Про Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика" [2]. Згідно з документом впродовж двох років страховики повинні сформувати додатковий запас ліквідності та очистити свої портфелі від неякісних активів.

Основні закономірності функціонування страхового ринку України відображає аналіз показників галузі за головними та найбільш поширеними видами страхування, визначальними серед яких є обсяги страхових премій та обсяги страхових виплат компаній. Позитивною є тенденція до збільшення обсягів надходжень валових страхових премій та чистих страхових премій протягом 2018 року порівняно із 2017 роком на 22,2% та 14,9% відповідно.

Таблиця 1

Основні показники в діяльності страхового ринку	2016	2017	2018	Темп приросту 2017/2016	Темп приросту 2018/2017
Кількість договорів страхування, укладених протягом звітного періоду, тис. одиниць	222005,8	252398,1	273537,7	113,6	108,4
Страхова діяльність, млн грн	82209	96189,8	113698,8	117	118,2
-Валові страхові премії	37926,4	46345,5	53273,6	122,2	114,9
-Валові страхові виплати	44282,6	49844,3	60425,2	112,5	121,2
Перестраховання, млн грн	27858,1	39143,5	40891,4	140,5	104,5
-Сплачено на перестраховання	21767,4	36667,2	35881,4	168,4	97,8

-Виплати, компенсовані перестраховиками	2466,4	2416,4	4917,2	98	203,5
Перестраховання, млн грн	41873,4	45728,8	53951,2	109,2	118
Активи страховиків та статутний капітал, млн грн	91147,5	106296,9	116796,4	116,2	109,9

Обсяг валових страхових виплат/відшкодувань у порівнянні з 2017 роком збільшився на 21,2%, обсяг страхових виплат, що компенсовані перестраховиками збільшився на 21,2%. Зростання обсягів валових страхових виплат за 2018 рік загалом збільшилося за рахунок страхування майна.

У порівнянні з аналогічною датою 2017 року збільшились такі показники, як загальні активи страховиків на 9,9% [1]. Ефективне управління активами повинне забезпечити страховій компанії фінансову надійність, можливість виконувати страхові зобов'язання у випадку недостатності страхових резервів, отримувати інвестиційний прибуток та мобілізувати ресурси для нарощування власного капіталу.

Основні показники діяльності страхових компаній України впродовж 2016—2018 років свідчить про зміцнення тенденції до зростання обсягів вітчизняного страхового ринку. Серед позитивних чинників слід назвати стійке зростання обсягів страхових резервів та активів, що є необхідною умовою стабільного функціонування і розвитку страхового ринку.

Основними проблемами, які негативно впливають на розвиток страхового ринку в Україні визначимо такі: відсутність політичної та економічної стабільності, сталого зростання виробництва, неплатоспроможність населення, дефіцит фінансових ресурсів; слабкі зовнішньоекономічні зв'язки України у сфері страхування з іншими країнами; недосконала і фрагментарна законодавча база, відсутність державних преференцій на страховому ринку, неефективний контроль з боку держави; високий рівень інфляції, що унеможливорює реалізацію надійних інвестиційних програм, а також реальних фінансових механізмів для довгострокового розміщення страхових резервів; слабкий розвиток фондового ринку, що не дає змогу використовувати цінні папери як

категорію активів для захищеного розміщення страхових резервів; відсутність вторинного ринку страхових послуг, механізмів ефективної взаємодії банківського та страхового секторів економіки, низький рівень розвитку допоміжної інфраструктури страхового ринку; неналежний рівень інформації про стан і можливості страхового ринку, відсутність довіри населення до страхування.

Отже, страховий ринок України, перебуваючи на етапі формування, поступово адаптується до вимог європейського та світового ринків. З метою покращення ситуації необхідно активніше впроваджувати зарубіжний страховий досвід та змінювати власні моделі функціонування страхового ринку, зокрема: вдосконалювати механізм державного регулювання діяльності страхових компаній; адаптувати до світових стандартів страхове законодавство; впроваджувати новітні технології зі страхування та новітні стандарти якості обслуговування в цій сфері.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http:// nfp.gov.ua/](http://nfp.gov.ua/)
2. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика: Розпорядження від 07.06.2018 р. № 850 [Електронний ресурс] / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z078218/ ed20180607#n38>

Уаба А.Е.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Семенча І.Є.

РОЗВИТОК МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність даної теми полягає в тому, що з 1 січня 2018 року вступила в дію медична реформа, яка передбачає впровадження медичного страхування в Україні. Ця подія є важливим кроком до покращення системи охорони

здоров'я, адже нині сфера медицини характеризується низькою ефективністю, що пов'язано з неналежним рівнем фінансування медичного обслуговування, та однією з обов'язкових умов отримання четвертого траншу Міжнародного валютного фонду, що передбачає утримання фінансової стабільності в нашій державі.

Вивченням питання розвитку медичного страхування в Україні займалися у своїх працях наступні вчені: Н. Бідник [1], Ю. Шевчук [2], С. Онишко [2], І. Федорович [4], К. Пташка [5] та інші.

Метою дослідження є аналіз стану медичного страхування в Україні та розробці шляхів його вдосконалення та подальшого розвитку.

Сьогодні діє добровільне медичне страхування – один із видів особистого страхування, який забезпечує можливість повної або часткової виплати коштів за надання медичних і медико-профілактичних послуг застрахованим особам у разі розладів здоров'я відповідно до умов укладеного договору та правил страхування. Добровільне медичне страхування є гарною мотивацією для співробітників [1], але більшість громадян України все одно не страхуються.

Аналізуючи процес розвитку добровільного медичного страхування, можна спостерігати наступні тенденції: у 2018 р. відбулося зростання валових страхових премій з медичного страхування на 317,3 млн. грн. порівняно з 2017 роком або на 21,5%, розміри зборів страхових премій, сума та рівень виплат відображені в таблиці 1[3].

Відповідно до даних табл. 1, програми СК "Нафтагазстрах", СК "Провідна", СК «Уніка» та СК «ІНГО Україна» схожі за пакетами. При цьому вартість поліса та розмір страхової суми у СК "Уніка" є найвищими серед запропонованих.

Таблиця 1 – Фінансові показники діяльності лідируючих страхових компаній із добровільного медичного страхування

Страхова компанія	Премії, тис.грн.		Виплати, тис.грн.		Рівень виплат, %	
	2018 р.	2017 р.	2018 р.	2017 р.	2018 р.	2017 р.
«ПРОВІДНА»	195295,5	236369	107752,0	124423	55,17	52,64
«НАФТОГАЗСТРАХ»	150975,0	180327	104904,9	116463	69,48	64,58
«АХА СТРАХУВАННЯ»	93102,0	145025	47834,0	64723	51,38	44,63
«УНІКА»	122822,2	136207	88108,7	83405	71,74	61,23
«АЛЬФА СТРАХУВАННЯ»	43993,0	12085	36812,7	42898	83,68	35,43
«ІНГО УКРАЇНА»	85027,9	103529	50709,9	48181	59,64	46,54
«PZU УКРАЇНА»	70191,3	96691	33547,0	43125	47,79	44,6
«УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУППА»	55636,0	69572	35300,7	36246	63,45	52,1
«УЛЛІЧІВСЬКЕ»	53815,7	66006	28195,6	35683	53,39	54,06

СК "ІНГО Україна" за програмою "Невідкладна допомога" пропонує надання швидкої, невідкладної та екстреної стаціонарної допомоги у клініках державного та відомчого підпорядкування строком на 1 рік (як і інші СК) та страховою сумою в розмірі 75 000 грн. Пропозиція щодо медичної страховки СК "ПРОВІДНА", спрямована на сімейні послуги, але передбачає суттєву різницю між мінімальною та максимальною страховими сумами.

За умов, що усі страхові компанії пропонують подібні програми медичного страхування зі схожим набором послуг, прихильність до одних і тих самих клінік із подібним сервісом організації медичної допомоги, страхувальники закономірно обирають демпінгові ціни на послуги з медичного страхування, оскільки незрозуміло, чим обумовлена різниця в ціновій політиці страховиків.

Кількість громадян, які бажають отримати поліс медичного страхування, збільшується з року в рік, такі тенденції змушують страховика задовольняти і роздрібний попит. Страхові продукти, які пропонуються нині страховими компаніями, здебільшого є стандартними і включають програми, які можна придбати як окремо, так і комплексно. Крім того, вони гарантують у разі

настання страхового випадку виплату страхового відшкодування безпосередньо медичній установі, чим забезпечується можливість вибору медичної установи та лікуючого персоналу, контролю та експертизи за якістю лікування, що дає відчуття захищеності застрахованим особам.

В Україні медичне страхування отримало стрімкий розвиток у своїй обов'язковій формі, як частина соціального захисту населення, надаючи всім громадянам рівні можливості отримання безкоштовної медичної допомоги, що фінансується за рахунок коштів обов'язкового медичного страхування. Для забезпечення ефективного розвитку обов'язкового медичного страхування та використання його як основного джерела фінансування вітчизняної охорони здоров'я доцільно провести окремі реформи інноваційного характеру. Фінансові інновації в сфері медичного страхування доцільно спрямовувати на забезпечення збалансованості державних зобов'язань з надання медичної допомоги населенню із залученням добровільного медичного страхування як механізму спів фінансування охорони здоров'я.

Система добровільного медичного страхування є резервом для перерозподілу фінансових зобов'язань в охороні здоров'я та реалізації фінансових інновацій в сфері медичного страхування. Для забезпечення ефективного розвитку медичного страхування в Україні пропонуємо здійснити такі заходи : перевести систему охорони здоров'я на принцип одноканального фінансування, що дасть змогу підвищити прозорість витрат та уникнути подвійної оплати рахунків; максимально мотивувати населення до купівлі полісів добровільного медичного страхування, що дасть змогу знизити витратність системи охорони здоров'я; забезпечити максимальний доступ комерційних лікувально-профілактичних закладів в систему добровільного медичного страхування; підвищити страхові тарифи для тих громадян, які бажають користуватися системою державного обов'язкового медичного страхування і звільнити від сплати внесків осіб, які придбали поліс добровільного медичного страхування; максимально виключити можливість

подвійної оплати послуг, що надаються за програмами добровільного і обов'язкового медичного страхування; інвестувати бюджетні кошти у розвиток високотехнологічних видів медичної допомоги. Разом з цим, при чіткому встановленому розмежуванні платних і безкоштовних медичних послуг програми добровільного медичного страхування стануть дешевшими та отримають регламентований порядок взаємодії з обов'язковим медичним страхуванням, а сфера охорони здоров'я в цілому отримає додаткові фінансові кошти .

Отже, наявна в Україні система охорони здоров'я потребує термінового виконання запропонованого та введеного в дію процесу реформування. Повноцінний перехід до системи медичного страхування дасть змогу: фінансувати лікувальні установи та медичні заклади відповідно до обсягу та якості наданих ними послуг, що сприятиме підвищенню оплати праці; забезпечити фінансову незалежність медичних закладів; перейти до контрактних умов у системі охорони здоров'я; посилити конкуренцію між державними та приватними лікувальними установами.

Список використаних джерел:

1. Бідник Н. Б. Розвиток добровільного медичного страхування в Україні / Н. Б. Бідник, О. О. Ільчук // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – № 2. – С. 1025-1029.
2. Онишко С. В. Проблеми фінансування і перспективи розвитку медичного страхування в Україні / С. В. Онишко, Ю. В. Шевчук // Інтелект XXI. – 2017. – № 5. – С. 158-162.
3. Сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua>
4. Федорович І. М. Теоретичні та практичні засади реалізації медичного страхування в Україні / І. М. Федорович // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. – Вип. 23(2). – С. 76-80.
5. Пташка К. Медичне страхування українців: чого чекати / К. Пташка // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uain.press/articles/medychne-strahuvannya-ukrayintsiv-chogo-chekaty-587997>

Фінько А.В.

Факультет економіки ДНУ ім. Олесь Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РИНКУ ОБЛІГАЦІЙ В УКРАЇНІ

Сьогодні в світі одним з головних джерел залучення коштів на різних рівнях є випуск облігацій. Особливо актуальною ця проблема стає в умовах коли традиційні джерела залучення коштів є недосяжними або непривабливими для багатьох учасників інвестиційного процесу.

На формування та розвиток ринку облігацій впливає низка чинників політичного, економічного, соціально-психологічного, інфраструктурного і глобального характеру. Незважаючи на те, що ринок облігацій є автономною системою, на нього чинять суттєвий вплив й інші сегменти (ринки) фінансової та економічної системи [1].

Дослідження динаміки розвитку та сучасного стану ринку облігацій в Україні дало змогу виявити, що державні облігації України є досить поширеним інструментом залучення додаткових фінансових ресурсів, в той час як облігації підприємств є не такими популярними та займають малу частину у загальному обсягу українських облігацій. Основними проблемами українського ринку облігацій є: нестабільність та нерозвиненість законодавства, відсутність узгодженої стратегії управління розвитком ринку, проблеми у сфері біржової діяльності.

Проведене дослідження за допомогою методів факторного та кластерного аналізу дало змогу виявити залежність між дохідністю облігацій на світовому ринку від макроекономічних показників країн світу і підтвердити гіпотезу про те, що дохідність державних облігацій залежить від індикаторів соціально-економічного розвитку. Зокрема, простежується стійкий позитивний вплив зміни темпу зростання ВВП та негативний вплив рівня дефіциту державного бюджету та рівня інфляції країн на дохідність їх державних облігацій.

Також проведене теоретико-методологічне дослідження за допомогою методів економетричного моделювання дало змогу виявити залежність між обсягом емісії корпоративних облігацій на національному ринку від

макроекономічних показників і підтвердити гіпотезу про те, що ділова активність компаній на ринку облігацій залежить від індикаторів соціально-економічного розвитку. Зокрема, простежується стійкий позитивний вплив зміни темпу зростання ВВП з запізненням на один рік і зміни обсягу валових заощаджень на емісію облігацій вітчизняними підприємствами. Спостерігається також незначний негативний вплив зміни облікової ставки та рівня інфляції з лагом в один рік на емісію корпоративних облігацій.

Подальший ефективний розвиток ринку облігацій пов'язаний, передусім, з удосконаленням методів управління його розвитком. Основними проблемами ринку облігацій є: нестабільність та нерозвиненість законодавства, дублювання функцій різних регуляторів фінансового ринку, слабка координація дій між фінансовими регуляторами, відсутність узгодженої стратегії розвитку ринку корпоративних цінних паперів, низька якість корпоративного управління, проблеми у сфері біржової діяльності.

Основними напрямками на шляху покращення функціонування ринку є: консолідація організаторів торгівлі, забезпечення ефективної співпраці між СРО та державним регулятором, створення альтернативних майданчиків для лістингу невеликих компаній, необхідність перегляду лістингових вимог для участі суб'єктів господарювання у біржовій торгівлі, лібералізація та диверсифікація регуляторної політики, зниження податкового навантаження на ринок, активізація залучення інвестиційних ресурсів, зокрема шляхом завершення пенсійної реформи, збільшення кількості різних видів облігацій, законодавче узгодження діяльності регулятора, підвищення рівня прозорості на облігацій. Важливим напрямом для підвищення ефективності функціонування ринку облігацій є створення механізму гарантування захисту прав інвесторів у боргові цінні папери.

Список використаних джерел:

1. Саух О. С., Мариніна О. О. Тенденції розміщення облігацій українських емітентів на міжнародних ринках // Ефективна економіка. - 2016. - № 4. <http://www.economy.science.ua/?op=1&z=4925>

Хацько В.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

На сьогоднішній день реальна форма інвестування набуває все більшого поширення в ринкових умовах, адже саме таке інвестування сприяє оновленню, відтворенню та розширенню виробничого потенціалу вітчизняних суб'єктів підприємницької діяльності.

У розвинутих країнах проектне фінансування як специфічна форма фінансування реальних інвестицій зарекомендувало себе як доволі успішним способом залучення коштів для фінансування інвестиційних проектів [2]. Проте, зарубіжний досвід свідчить, що підготовка, фінансування і реалізація реальних інвестиційних проектів є високоризиковими, що, як правило, обумовлене тривалим життєвим циклом даних проектів та невизначеністю майбутніх результатів. Окрім того, їх реалізація передбачає участь в інвестиційному проекті багатьох суб'єктів і помилка одного може становити загрозу не лише для інших, а й для усього проекту в цілому.

Проблемам фінансування довгострокових інвестиційних проектів в умовах глобалізації присвячено досить багато ґрунтовних досліджень як у зарубіжній, так і у вітчизняній літературі таких провідних учених-економістів, як: З. Боді, Ю. Брігхем, К. Макконнелл, С. Брю, Е. Нікбахт, А. Гроппеллі, Дж. Сорос, У. Кяран, І. Бланк, В. Ковальов, В. Савчук, Р. Слав'юк, А. Пересада. А. Поддєрьогін, О.Г. Білорус, Д.Г. Лукіяненко та інші. Проте, проблеми розвитку проектного фінансування у вітчизняних ринкових умовах та перспективи його розвитку залишаються актуальними питаннями [1].

Проектне фінансування являє собою систему економічних відносин між учасниками угоди (банками, інвестиційними фондами, спеціалізованими фінансовими компаніями, міжнародними фінансовими організаціями тощо) у

процесі здійснення комплексу взаємопов'язаних заходів із приводу без заставного, інтегрованого фінансування, організації та управління інвестиційними проектами на партнерських умовах з цільовою орієнтацією на грошові потоки, отримані виключно в результаті реалізації проекту [2].

Широка світова практика застосування даної специфічної форми інвестування не оминула й вітчизняну економіку. Останнім часом проектне фінансування в Україні почало набирати стрімких обертів. Великі національні банки почали створювати окремі департаменти (відділи) проектного фінансування та все більше набувають попиту спеціалісти у галузі проектного фінансування та менеджменту. Дані аспекти є свідченням потенціалу та перспектив розвитку зазначеної форми фінансового забезпечення реалізації проектів [2]. Проте, порівняно зі світовим досвідом, на сьогоднішній день ця перспективна форма інвестиційного кредитування не має досить широкого практичного застосування.

Варто зазначити, що розвиток проектного фінансування на українському ринку стримує низка факторів, головними серед яких є: соціально-політична нестабільність та, як наслідок, економічна нестабільність, що робить несприятливим вітчизняний інвестиційний клімат; відсутність спеціальної «регулюючої» законодавчої та нормативної бази у сфері проектного фінансування; обмежувальна політика Національного банку України; податковий тиск; слабка ресурсна база вітчизняних банківських установ. За умов подолання зазначених перешкод український ринок проектного фінансування в перспективі рухатиметься в бік зближення зі своїми західними аналогами [2; 3].

На основі зазначених стримуючих факторів розвитку вітчизняного ринку проектного фінансування необхідно висунути певні рекомендаційні заходи, які сприятимуть його подальшому розвитку. Основними серед них можуть бути такі: урегулювання на державному рівні соціальної напруги в країні; підвищення довіри населення як до держави, так і до фінансово-кредитних

установ, що, у свою чергу, дозволить наростити їх ресурсну базу та підвищити привабливість інвестиційного клімату країни для залучення капіталу; забезпечення доступності довгострокових інвестиційних кредитів для позичальників шляхом зниження їхньої вартості, зокрема шляхом перегляду наявної системи резервування коштів комерційних банків у напрямі зниження норми резервування; запровадження пільгових умов кредитування у вигляді державного відшкодування (часткових) процентних ставок за довгостроковими інвестиційними кредитами, що спрямовуються у пріоритетні галузі національної економіки, і передбачити ці обсяги відшкодування в державному бюджеті; поліпшення існуючої та запровадження спеціальної законодавчої та нормативно-правової бази для регулювання проектного фінансування на державному рівні; покращення умови банківського кредитування; розвиток мережі спеціалізованих фінансових інститутів у сфері проектного фінансування (на рівні з універсальними банками) до яких належать: інвестиційні банки, інвестиційні фонди, венчурні фонди, лізингові, факторингові і форфейтингові компанії, довірчі товариства тощо [2; 3].

Впровадження зазначених рекомендацій на основі зарубіжного досвіду та з урахуванням вітчизняної специфіки дасть можливість впроваджувати різноманітні можливі схеми проектного фінансування та сприяти реалізації значимих для розвитку інвестиційних проектів. У той же час розуміння основ, принципів, форм проектного фінансування, особливостей його реалізації та використання в національній економіці дасть можливість оптимального розподілу ризиків та побудови ефективної схеми взаємодії між кредитором та позичальником, що, в свою чергу, впливатиме на успішність реалізації проектів [3].

Список використаних джерел :

1. Коваленко В.В. Проектне фінансування в умовах невизначеності та ризику / В. В. Ковенко, С. А. Шелудько [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://market-infr.od.ua/journals/2019/36_2019_ukr/66.pdf.

2. Сопільняк А. В. Проектне фінансування: проблеми і перспективи розвитку в Україні / А. В. Сопільняк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/2/130.pdf>.
3. Юнко О.М. Банківське проектне фінансування в Україні: проблеми, реалії і перспективи розвитку / О.М. Юнко // Вісник університету банківської справи Національного банку України. – 2014. – Вип. 1(19). – С. 121-125

Хацько В.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Семенча І.Є.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ІНСТИТУТІВ

Розвинута ринкова економіка передбачає функціонування на фінансовому ринку великої кількості фінансово-кредитних інститутів до яких, зокрема, відносять банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії тощо [1].

Постійні зміни зовнішнього середовища, зростання рівня невизначеності та ризику, процес інтеграції України в європейський економічний простір – усе це ускладнює діяльність даних установ на фінансовому ринку та змушує їх шукати більш ефективні шляхи економічного зростання. До таких шляхів відноситься [2]: використання комплексу економічних методів управління; здатність ефективно розпоряджатися як власними, так і позиковими фінансовими ресурсами; здатність нагромаджувати і раціонально використовувати свій потенціал; покращення якості фінансово-кредитних послуг, реалізуючи їх в достатній кількості при високому рівні обслуговування тощо.

Однією з основних умов їх розвитку та ефективного функціонування в сучасних ринкових умовах є наявність достатнього рівня конкурентоспроможності, який забезпечує їх подальшу конкурентоздатність.

Вивченню проблем стосовно конкуренції та підвищення конкурентоспроможності й конкурентоздатності займалися такі вчені, як М. Портер, С. Покропивний, І. Должанський, В. Нємцов, Є. Карпенко, Л. Кобиляцький, Р. Фатхутдинов, С. Ярошенко, В. Василенко, О. Савчук тощо [2; 3]. Однак, питання щодо визначення сутності таких економічних категорій як «конкурентоспроможність» та «конкурентоздатність» потребують подальших наукових досліджень та більш глибокого вивчення.

Наявність конкурентних відносин ставить до сучасних суб'єктів фінансового ринку вимогу належно реагувати на дію об'єктивного загального ринкового явища – конкуренції, та забезпечувати себе певним першочерговим рівнем конкурентоспроможності.

Дефініції «конкурентоспроможність» та «конкурентоздатність» ніби досить схожі, проте, у той же час, є досить різними за своєю економічною сутністю.

Конкурентоспроможність (КСП) – це своєрідна комплексна оцінка власних сил та можливостей, яка, в цілому, складається з двох складових: спроможності установи вийти на певний вид ринку та спроможності конкурувати на ньому. Вона являє собою певний еталон, на основі якого висувуються певні вимоги до здатності конкурувати та досягати конкретного (бажаного) результату за певних умов.

Конкурентоспроможність характеризується ступенем наявних (реальних) чи можливих (потенційних) спроможностей щодо задоволення конкретних потреб у порівнянні з аналогічними об'єктами чи суб'єктами на певному ринку до безпосереднього виходу та провадження своєї діяльності на ньому.

Конкурентоздатність (КЗД) – це наявність певних вже набутих навичок чи властивостей, які відображають той чи інший рівень майстерності у конкретній справі та, відповідно, дають можливість конкурувати. Тобто конкурентоздатність є певною дійсністю, яка вже притаманна об'єкту чи суб'єкту конкуренції.

Таким чином, постійне самовдосконалення, набуття умінь та навичок маневрувати в ринковому просторі та часі в умовах жорсткої конкуренції є досить актуальними питаннями. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки довгострокових стратегій розвитку фінансово-кредитних інститутів, які б окреслювали чіткі орієнтири на майбутню перспективу та допомагали спрямовувати їх зусилля на пошук довготермінових конкурентних переваг [2].

Список використаних джерел :

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
2. Пермінова С. О., Савицька О. М., Омельченко Я. В. Підвищення конкурентоспроможності підприємств в контексті їх стратегічного розвитку. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/42.pdf.
3. Марченко В. М., Євтушенко О. М. Наукове забезпечення конкурентоспроможності підприємства. URL: <http://www.molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/1/53.pdf>.

Хацько В.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Семенча І.Є.

**ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ НЕПРИБУТКОВОГО
ХАРАКТЕРУ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ**

Сучасна розвинута ринкова економіка передбачає функціонування великого різноманіття ринків. Одним із них є ринок фінансових послуг (фінансовий ринок). Основними учасниками (суб'єктами) даного ринку виступають банківські установи та фінансово-кредитних інститути небанківського типу або так звані парабанківські установи. Обидва види цих інститутів набули широкого поширення на вітчизняному ринку фінансових послуг, однак їх діяльності притаманні певні відмінності та особливості.

Небанківські фінансово-кредитні інститути (НФКІ) відрізняються від банківських наявністю вузької спеціалізації пропонованих послуг, окремим законодавством, яке регламентує та регулює їх функціонування на території

України, а також наявність окремого органу, який здійснює державне регулювання і нагляд за діяльністю таких установ.

Ключовим та невід'ємним суб'єктом фінансового ринку серед парабанківських установ виступають кредитні спілки, які функціонують поряд з іншими учасниками даного ринку.

З сучасних наукових і громадських діячів, що займаються проблемами і питаннями кредитної кооперації і фінансової взаємодопомоги, слід виділити А. Аузана, А. Байтенову, В. Калягіна, Е. Ленскую, А. Овсяникову, О. Олейника, Д. Плахотную, А. Сушкевича, А. Погорлецкого. тощо. Проте, проблематика стосовно неприбутковості діяльності кредитних спілок залишається актуальним питанням на сьогоднішній день [5].

Закон України «Про кредитні спілки» визначає їх як неприбуткові організації, які виступають фінансово-кредитними установами, заснованими фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб членів (учасників) у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок їх об'єднаних грошових внесків [4]. Неприбутковість кредитної спілки полягає в наданні кредитних і вкладних послуг своїм членам на рівні, який максимально наближений до їх собівартості.

Однак, Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» зазначає, що неприбутковими організаціями є це юридичні особи, що не є фінансовими установами. Як бачимо кредитні спілки не відповідають вимогам даного Закону, адже вони є фінансовими установами [3].

Окрім того, кредитні спілки не відповідають вимогам неприбутковості, які зазначені у Податковому кодексі України, а саме [2]: неприбутковими установами (які не є платниками податку на прибуток підприємств) є ті, установчими документами яких передбачена заборона розподілу отриманих

доходів (прибутків) або їх частини серед засновників, учасників, членів такої установи. У той же час, Закон України «Про кредитні спілки» наголошує, що нерозподілений дохід, що залишається у розпорядженні кредитної спілки за підсумками фінансового року, розподіляється за рішенням загальних зборів, у тому числі між членами кредитної спілки, пропорційно розміру їх пайових внесків у вигляді відсотків (процентів).

Проблематика полягає в тому, що вітчизняне податкове законодавство ототожнює будь-яку господарську діяльність з підприємницькою. Однак, слід пам'ятати, що уся підприємницька діяльність є господарською, але не кожна господарська діяльність є підприємницькою.

Неприбуткова діяльність – це господарська некомерційна діяльність у ході проведення якої установа отримує певний дохід, який, у свою чергу, є джерелом покриття понесених витрат на її провадження [1].

Під неприбутковим характером діяльності кредитних спілок не мається на увазі їх збитковість. Організація, яка отримує дохід, може не мати прибутку, але це не означає, що вона матиме збитки. У разі отримання доходу у таких обсягах, коли його вистачає лише на покриття витрат, – установа матиме так званий «нульовий» фінансовий результат (точка беззбитковості) та не матиме ні прибутків, ні збитків. При цьому її діяльність в даному періоді буде неприбутковою, незбитковою і самоокупною [5].

У той же час, неприбуткова діяльність не завжди є безприбутковою, адже у ринкових умовах важко спрацювати без прибутків і отримати такий дохід за період, щоб його вистачило лише на покриття понесених витрат. Окрім того, не можливо заздалегідь визначити суму доходу, який буде отримано в майбутньому [5]. У певний період часу виникне невідповідність між величиною отриманого доходу та сумою понесених витрат, що, у свою чергу, призведе до виникнення певного фінансового результату (прибутку чи збитку). Однак, отримання фінансового результату у вигляді прибутку, у будь-якому випадку,

буде не метою діяльності, а наслідком неточного розрахунку цін та обсягів за наданими послугами та не переводить установу до статусу прибуткової [5].

Крім того, отриманий прибуток протягом одного періоду може бути використаний на компенсацію збитків, які можуть виникати в інші періоди, і, таким чином, забезпечить досягнення кінцевої мети неприбуткової діяльності – ні прибутків, ні збитків [5].

У зв'язку з цим, пропонується привести у відповідність законодавчу базу з метою усунення суперечностей, які можуть спричинити виникнення суперечностей на практиці.

Список використаних джерел :

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14.10.2014 № 1702-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
4. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 № 2908-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>.
5. Прудніков А.О., Пруднікова Л.А. Кредитні спілки та їх роль у суспільстві. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/6430/3/32-37.pdf>.

Царапкіна М.О.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

На даному етапі розвитку Україна переживає коливання курсу української валюти, що призводить до зменшення обсягу інвестицій та експорту, а також до соціально- економічної деградації. Функціонування всіх видів валют в країні є значущим показником її економічного розвитку і впливає на національну та світову економіки. Саме завдяки цьому проблема стабілізації обмінного курсу валют є актуальною.

Одним із важливих чинників покращення економічної ситуації в Україні є удосконалення державного регулювання валютного ринку. В Україні система валютного регулювання недостатньо допомагає розв'язанню значних проблем. Це призводить до того, що погіршується ситуація на валютному ринку та зростає його тіньовий сегмент, а також зменшуються обсяги валютних резервів Національного банку України.

Валютне регулювання – система діяльності державних органів щодо контролю валютного обміну, впливу на курс валюти та обмеження використання національної валюти [1].

Для аналізу валютного ринку розглянемо курс валюти за останні 6 років (рис.1)

Відповідно до рисунка 1 виявлено, що найбільшим зростанням курсу до долара США та євро відбулося у 2017 році - 28,06 грн та 33,49 грн відповідно. Різке зростання курсу відбулося у 2015 році в порівнянні з 2014 роком на 8,04 грн до долара США та на 6,86 до євро. З 2017 року йде спад курсу, тому в 2019 році він становив 23,68 грн до долару США та 26,42 грн до євро. Порівнюючи з 2014 роком курс гривні до долару США знецінився в 1,5 рази, а до євро - в 1,4 рази.

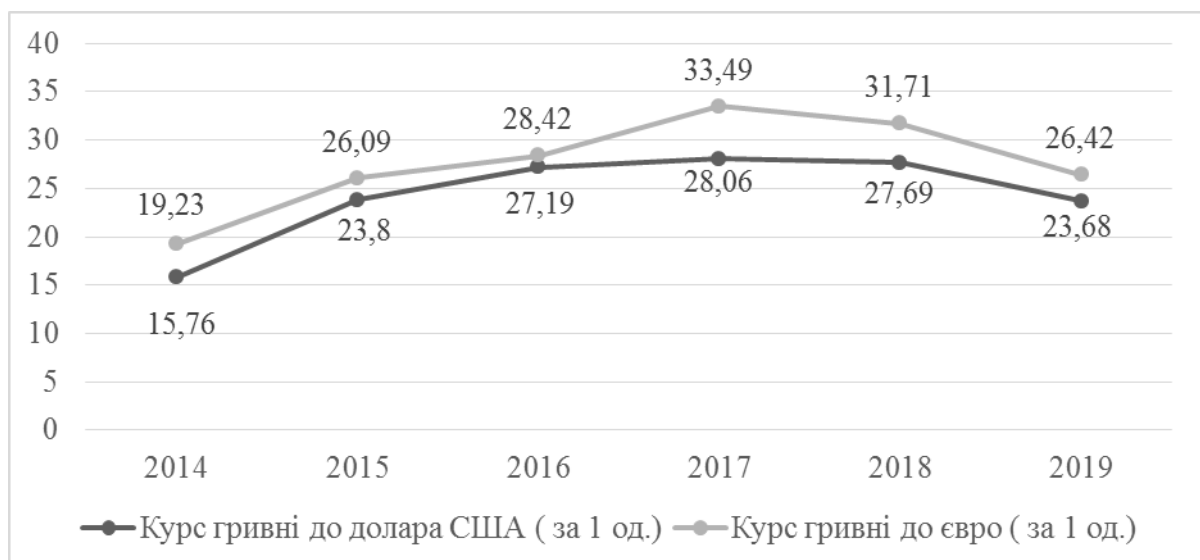

Рис. 1. Офіційний курс гривні до іноземних валют на останній день року за 2014—2019 рр [2]..

Такі зміни курсу зумовлені переходом України з 07 лютого 2014 року до плаваючого режиму валютного курсу, тобто офіційний курс встановлюється на рівні її середніх ринкових котирувань за підсумками торгів на міжбанківському валютному ринку України. Такий гнучкий режим призвів до різкого збільшення цін і зменшення купівельної спроможності. Також значний вплив на падіння національної валюти має нестабільна політично-економічна ситуація на Сході країни.

Згідно з такими результатами необхідне впровадження комплексу нормативно- правових заходів ,наприклад зменшення кількості нормативно-правових актів щодо валютного регулювання , а також підтримка національної валюти та створення привабливих умов для утримання валюти в країні.

Список використаних джерел:

1. Божидарнік Н.В. Валютні операції / Н.В. Божи дарнік, Т.В. Божидарнік. — К.: Центр учбової літератури, 2013. — 698 с.
2. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.insiders.com.ua/spravochnik/inostrannye-investitsii>

Царапкіна М.О.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Аксьонова Л.О.

**ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ
УКРАЇНИ**

В Україні інвестиційні процеси суттєво впливають на розвиток економіки держави. Розуміння значення інвестицій та інвестиційної діяльності для

економічного зростання та підвищення соціальних стандартів є критерієм ефективного державного управління інвестиційним процесом в країні.

В Законі України «Про інвестиційну діяльність» визначено, що інвестиціями можуть бути всі види майнових й інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток або досягається соціальний ефект [1]. Але на сьогодні в Україні є цілий ряд проблем, які заважають активізації інвестиційної діяльності.

Для того щоб охарактеризувати стан інвестиційною діяльності України варто зосередитися на такому показнику, як обсяг прямих іноземних інвестицій. Прямі іноземні інвестиції – закордонні інвестиції, величина яких складає понад 10 % статутного капіталу і дає право на участь в управлінні суб'єктом господарювання [1].

Розглянемо динаміку надходження прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну за період 2014-2019 роки (табл.1) [2].

Як видно з таблиці, надходження прямих іноземних інвестицій в Україну за досліджуваний період значно коливаються. Такі зміни залежать від стану політичної та економічної ситуації в країні та світі загалом. Найбільший обсяг надходження відбувся у 2016 році – 3130 млн. дол. США і це в 7,6 раз, або на 2720 млн. дол. США більше ніж у 2014 році. У 2017 році надходження різко зменшилися - на 29,6%, але у 2018 році зросли на 6,9% і становили 2355 млн. дол. США. У 2019 році показник надходження прямих іноземних інвестицій – 1711 млн. дол. США, що на 27,34% менше ніж в попередньому році. Такі зміни відбувалися через проведення економічних реформ в країні, боротьбу з корупцією та політично нестабільну ситуацію в країні [2].

Таблиця 1.

Надходження прямих іноземних інвестицій в Україну з 2014 по 2018 рр. [2]

Роки	ПІІ, млн. дол. США	Показники динаміки (до попереднього року)		
		Відхилення, млн. дол. США	Індекс динаміки, %	Темп приросту, %
2014	410	-	-	-
2015	2961	2551	722,2	622,2
2016	3130	169	105,7	5,7
2017	2202	-928	70,4	-29,6
2018	2355	153	106,9	6,9
2019	1711	-644	72,65	-27,34

Отже, коливання в динаміці надходження прямих іноземних інвестицій говорять про недовіру іноземних інвесторів щодо можливості ведення стабільного бізнесу. Вважаємо, що для покращення інвестиційного клімату в Україні, та зростання надходжень прямих іноземних інвестицій необхідно встановити атмосферу довіри інвесторів до вітчизняного законодавства і створити якісну законодавчу базу для захисту інвесторів; визначити першочергові заходи задля появи передумов, які сприятимуть відновленню політичної та фінансово-економічної стабільності, твердих інвестиційних гарантій та більш якісному регулюванню інвестиційної діяльності. Усе це буде сприяти покращенню інвестиційного клімату в Україні.

Список використаних джерел

- Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18.09.1991 р. №1560-ХІІ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
- Прямі іноземні інвестиції в Україні. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.insiders.com.ua/spravochnik/inostrannye-investitsii>

Царапкіна М.О.

Факультет економіки ДНУ імені Олеся Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

АНАЛІЗ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

У сучасних умовах на рівень розвитку економіки країни впливає рівень розвитку фондового ринку.

Фондовий ринок України є молодим, бо почав формуватися після отримання незалежності. Тому можна сказати, що цей ринок розвивається і має слабкі місця та проблеми. Хоч і відбуваються деякі зрушення у розвитку національного фондового ринку: у операціях та регулятивній діяльності, недоліків не стає менше.

Ринок цінних паперів може функціонувати успішно за умови вирішення таких проблем:

- нестабільний розвиток даного сектора економіки;
- недостатня прозорість ринку (це впливає на рішення іноземних інвесторів);
- немає однієї торгової площадки, де сконцентровані усі цінні папери;
- нерозкритий потенціал ринку;
- майже несформована інституційна інфраструктура;
- слабкий захист прав акціонерів.

Охарактеризуємо обсяг торгів на ринку цінних паперів у період 2014-2018 роки.

У період з 2014 по 2016 роки ми бачимо незначне коливання обсягів торгів цінними паперами та їх збільшення на 2,29%. Але у 2017 році відбувається різкий спад обсягів торгівлі цінними паперами на 80,35% або на 1916,68 млрд.грн . Таке зменшення відбулося в першу чергу через неврахування у розрахунках депозитних сертифікатів Національного банку України, а також через впровадження низки законодавчих актів націлених на

удосконалення регулювання та введення прозорості фондового ринку, таким чином прибравши недобросовісних учасників цього сектору економіки.

У період 2017 – 2018 роки обсяг торгів на ринку цінних паперів зріс на 26% і становив 509, 58 млрд. грн. під час зростання ВВП на 3,2%

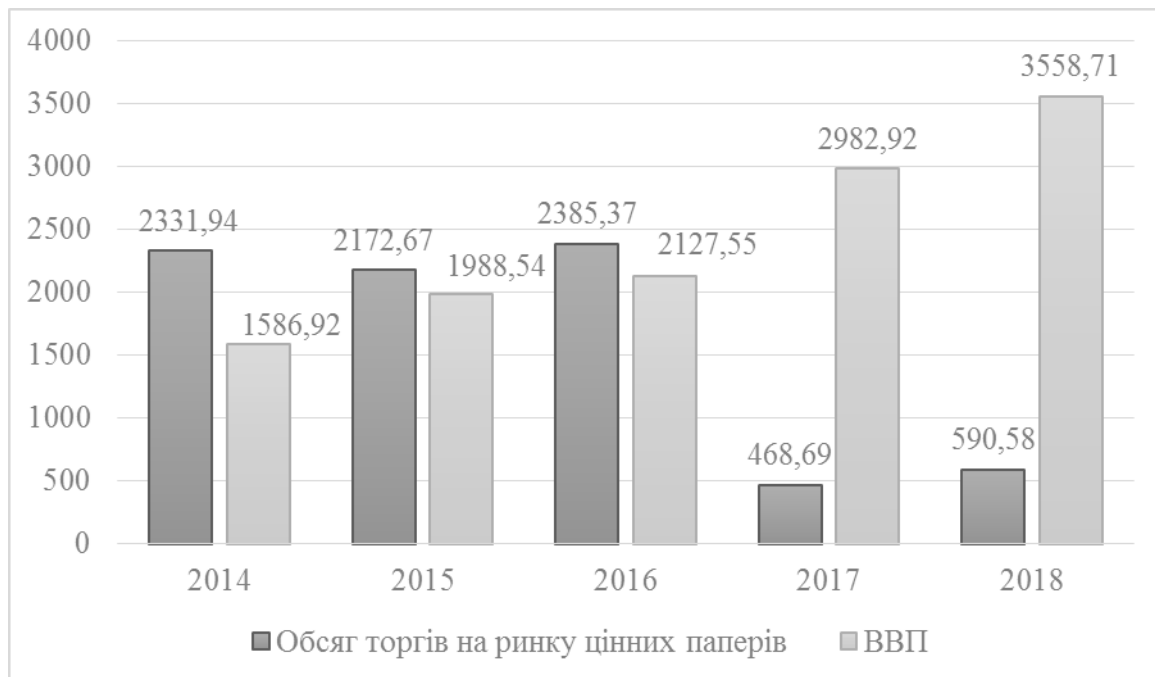

Рис. 1. Порівняльні дані обсягів торгів на ринку цінних паперів та ВВП, млрд грн [1]

Не дивлячись на відмінності між станом українського фондового ринку та іншими ринками світу, Україна має позитивні тенденції подальшого розвитку цього сегмента економіки, але перш за все необхідно вирішити вище викладенні проблеми.

Список використаних джерел:

1. Річний звіт НКЦПФР за 2018 рік [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/rtchniy-zvt-nktspr-za-2018-rk/>.

Швидкий А.Л.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Науковий керівник Бровко Л.І.

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Насамперед, медичне страхування - це вид особистого страхування на випадок втрати здоров'я від хвороби або внаслідок нещасного випадку. Медичне страхування функціонує з метою часткового покриття витрат на медичне обслуговування страхувальників, що обумовлено підтримкою здоров'я соціуму.

Об'єктом медичного страхування є життя і здоров'я громадян. Мета його проведення полягає в забезпеченні громадянам у разі виникнення страхового випадку можливості одержання медичної допомоги за рахунок накопичених коштів і фінансування профілактичних заходів.

Розділяють дві форми медичного страхування: добровільне і обов'язкове.

Страхові фонди ДМС утворюються за рахунок страхових внесків підприємств та організацій, страхових внесків різних груп населення, добровільних внесків окремих громадян. Страховим випадком в добровільному виді страхування є звернення застрахованої особи до медичної установи (що зазначені в договорі страхування) у випадку захворювання, чи інших нещасних випадків передбачених договором страхування. Застрахована особа може укласти договір тільки на випадок конкретної хвороби, чи безперервне страхування здоров'я (стаціонарне, аптечне, послуг невідкладної допомоги чи навіть стоматологічну допомогу), яке триває не менш як два тижні, та договори страхування укладаються не менш, як на три роки. Обидва види ДМС не передбачають будь-якої виплати після закінчення строку дії договору страхування.

Обов'язкове медичне страхуванням набуває рис соціального страхування, оскільки порядок його проведення визначається державним законодавством та координується державними структурами. А страхові платежі, що сплачуються громадянами та юридичними особами мають форму податку. ОМС

характеризується кількома принципами: всезагальність, некомерційний характер, забезпечення державою доступності медичної допомоги, обов'язковість сплати страхових внесків та ін.. Страхові медичні організації здійснюють свою діяльність на основі договорів про співробітництво із медичними установами. При укладенні договору страховик видає страхувальникові страховий договір, а застрахованому - страховий поліс, який має силу договору та підтверджує право громадянина на одержання медичної допомоги за програмою обов'язкового медичного страхування.

Отже, медичне страхування є дуже важливим видом страхування, що дозволяє громадянам користуватися послугами медичних установ за рахунок накопичених коштів і фінансування профілактичних заходів. На мою думку, обов'язкове медичне страхування - це правильний підхід з боку держави, щодо соціального забезпечення населення, так як на сучасний період лікування набуло рис дорогоцінних послуг, які значна частина населення не можуть собі дозволити. І саме за рахунок накопичених страхових внесків у вигляді податкових зборів застрахована особа може дозволити отримати якісне медичне обслуговування на момент потреби лікування.

А вже ДМС функціонує можливістю реалізації програм ДМС за рахунок погіршення реалізації програм з ОМС. В Україні ще не прийнято Закону "Про обов'язкове медичне страхування" та немає розмежування між цим законом та ЗУ "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування". Тому це слугує підставою запевняти, що в Україні система обов'язкового медичного страхування перебуває тільки на початку становлення

Шевченко А.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Семенча І.Є.

КРЕДИТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

За ринкових умов господарювання суб'єкти національної економіки відчують постійну нестачу фінансових ресурсів, що обумовлюється здійсненням активної інноваційної та інвестиційної політик. На кредитному ринку безпосереднім задоволенням фінансових потреб фізичних та юридичних осіб у позиковому капіталі займається кредитна система, яка включає центральний банк, акціонерні (приватні) банки та інші кредитні установи. Варто зазначити, що функціонування цих інститутів на вітчизняному кредитному ринку пов'язане з проблемами, які стримують їх ефективний розвиток.

Значний внесок в обґрунтування теоретичних основ та практичних рекомендацій щодо формування кредитного ринку України зробили Я. Белинська, О. Дзюблюк, О. Заруцька, У. Росола, О. Шевцова, І. Школьник та багато інших науковців.

Кредитний ринок як економічна категорія виражає соціально-економічні відносини, які визначаються ринковими законами господарювання, що формують в остаточному підсумку його сутність, тобто зв'язки та відносини як усередині самого ринку, так і у взаємодії з іншими економічними категоріями. Кредитний ринок є основним складником фінансового ринку, який дає можливість суб'єктам господарювання швидко мобілізувати фінансові ресурси.

Основні проблеми щодо розвитку кредитного ринку пов'язані з невизначеною інституційною організацією ринку, дефіцитом кредитних ресурсів, підвищеним кредитним ризиком, недовірою контрагентів.

Для України характерна банкоцентрична модель, тобто кредити від банківських установ є набагато популярнішими за кредити від небанківських

фінансово-кредитних інститутів (НФКІ). В табл. 1 наведено динаміку об'ємів кредитування комерційними банками та небанківськими кредитними установами.

Таблиця 1 – Сума наданих кредитів кредитними установами за 2016 – 2018 рр., млн. грн.

	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Банки	1 005 923,05	1 036 745,00	1 118 860,00
Кредитні спілки	1 799,50	1 902,30	2 018,00
Ломбарди	16 718,00	16 389,00	16 442,30
Фінансові компанії	27 382,60	47 856,90	20 474,30

Як бачимо з табл. 1, темпи приросту кредитування мають тенденцію до зростання за аналізований період. За кредитними операціями перевага належить кредитам, наданим суб'єктам економічної діяльності. Зазначене пов'язане з тимчасовою стабілізацією на ринку банківських послуг. Зазначимо, що початок 2015 р. став піком зростання обсягу проблемних кредитів у банках України щодо їхнього капіталу, що зображено на рис. 1.

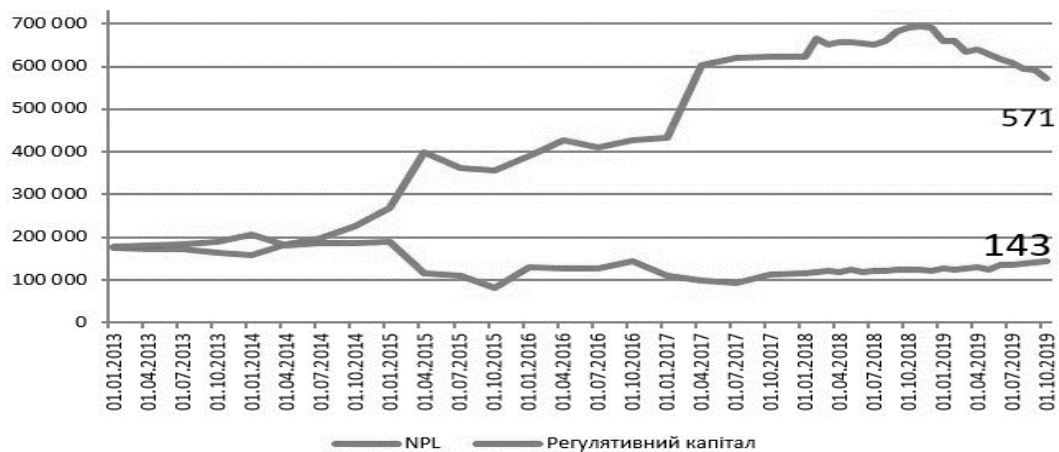

Рис. 1 Порівняння проблемної заборгованості (NPL) і регулятивного капіталу банківської системи, млн. грн. [1]

Це призвело до того, що НБУ продовжив політику очищення банківської системи від проблемних банків та підвищив вимоги до рівня капіталізації банків. Крім цього, НБУ було ініційовано проведення масштабного стрес-

тестування, результатом якого стали рекомендації окремим банкам щодо докапіталізації.

На нашу думку, такі тенденції спричинені тим, що розвитку ринку кредитування заважають певні фактори, зокрема: 1) нестабільна політична та фінансово-економічна ситуація, а також зниження довіри населення до кредитних установ; 2) обсяги кредитів, наданих в економіку держави, зростають у номінальному вираженні та скорочуються – у реальному; 3) динаміка залучення депозитних коштів є нестабільною, що негативно відображається на можливості формування кредитних ресурсів та зростанні їх вартості; 4) кредитні небанківські установи в Україні ще не є популярними, хоча мають значний потенціал.

Таким чином, підсумувавши результати загального аналізу розвитку кредитного ринку України, можемо зазначити, що ключовими перспективами його подальшого розвитку є: 1) розробка різнопланових програм споживчого кредитування, розрахованих на різні верстви населення; 2) розробка гнучкого асортименту кредитних послуг, орієнтованих на стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу; 3) збільшення обсягів кредитування в національній валюті та зменшення рівня кредитної доларизації; 4) розробка програм підтримки НФКІ, програм захисту споживачів послуг НФКІ (оскільки основними споживачами є фізичні особи, малий та середній бізнес).

Список використаних джерел:

1. Інститут економіки та прогнозування НАНУ URL: <http://ief.org.ua/#pagetitle>.
2. Коваленко В.В. Кредитний ринок України: проблеми та перспективи розвитку. Регіональна економіка та управління. 2015. № 3(06). С. 79–82.
3. Показники фінансової звітності банків України / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/>
4. Росола У.В., Щока Н.І., Ярмолюк М.С. Кредитна політика та аналізу сучасного стану кредитного ринку України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2018. Вип. 1(9). С. 181–188.
5. Фінансова звітність / Національна комісія, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <https://www.nfp.gov.ua/>

Шиманська Д.О.

Факультет економіки ДНУ ім. Олесь Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.

СТАН ТА СТРУКТУРА ДЕПОЗИТАРНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Депозитарна система України (ДСУ) – це сукупність учасників та врегульованих відносин між ними стосовно ведення обліку цінних паперів, прав на і за цінними паперами та їх обмежень, встановлених системою обліку ЦП.

До головних учасників ДСУ слід віднести: Національний депозитарій України, НБУ, депозитарні установи, Розрахунковий центр, депозитаріїв-кореспондентів, депонентів, фондові біржі, клірингові установи, емітентів, торговців цінними паперами, компанії з управління активами.

На даному етапі розвитку депозитарна система України є дворівневою: до першого рівня відноситься Національний депозитарій і депозитарії, що ведуть рахунки, здійснюють кліринг і розрахунки за ЦП; другий рівень представлений зберігачами котрі здійснюють обслуговування бездокументарної форми ЦП (торговці ЦП та комерційні банки, за умови наявності спеціального дозволу).

Безперебійна діяльність першого рівня системи забезпечується Національним депозитарієм України, Розрахунковим Центром та Депозитарієм Національного банку України.

Національний депозитарій України (НДУ) функціонує на основі Закону України «Про депозитарну систему України», його головна компетенція – введення депозитарного обліку всіх цінних паперів, крім тих, облік яких ведеться НБУ.

До основних функцій Розрахункового центру належать: виплата доходу за ЦП, виплата номінальної вартості при погашенні чи при здійсненні інших корпоративних операцій (розміщення, викуп, зміна номінальної вартості тощо).

Діяльність Депозитарію НБУ полягає в: провадженні депозитарного обліку, обслуговуванні обігу ОВДП та ОЗДП, казначейських зобов'язань,

облігацій місцевих позик і т. д., а також в обслуговуванні корпоративних операцій емітента.

Не дивлячись на структуризацію Депозитарної систему вона має певні недоліки, котрі є перешкодою до постійного, всебічного та безперервного розвитку, а саме:

- недосконалість законодавчої бази країни, яка повинна чітко розмежовувати повноваження функціонуючих депозитарних інститутів, через що унеможлиблюється прозорість обліку цінних паперів;
- невідповідність наявної системи міжнародним стандартам;
- значна кількість правопорушень, пов'язаних з недосконалістю реєстру цінних паперів (незаконний перерозподіл прав власності, рейдерські маніпуляції);
- відсутність доступу у вітчизняних інвесторів та підприємців до міжнародних депозитарних установ, у зв'язку з відособленістю національної системи.
- зниження рівня довіри інвесторів через недосконалість законодавчої бази.

Отже, звертаючи увагу на виявлені недоліки, основними рекомендаціями щодо покращення є: покращення інвестиційного клімату в країні за рахунок прозорості та ефективності функціонування депозитарної системи; посилення інтеграції національного ринку цінних паперів на міжнародний ринок; покращення якості обслуговування корпоративних прав, сприяння розвитку інвестиційної діяльності населення.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про депозитарну систему України» в редакції від 27.12.2019 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>
2. Касімова Ю.П. Депозитарна система України: стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=2936>